

PÕHIKOOLI LIHTSUSTATUD ÕPPEAKAVA AINEKAVAD

Sisukord

Eesti keele ainekava lihtsustatud õppes	4
Eesti keele ainekava 1. klassile	4
Eesti keele ainekava 2. klassile	10
Eesti keele ainekava 3. klassile	18
Eesti keele ainekava 4. klassile	23
Eesti keele ainekava 5. klassile	29
Eesti keele ainekava 6. klassile	36
Eesti keele ainekava 7. klassile	44
Eesti keele ainekava 8. klassile	52
Eesti keele ainekava 9. klassile	61
Inglise keele ainekava lihtsustatud õppes.....	68
Inglise keele ainekava 5. klassile	68
Inglise keele ainekava 6. klassile	70
Inglise keele ainekava 7. klassile	72
Inglise keele ainekava 8. klassile	75
Inglise keele ainekava 9. klassile	78
Matemaatika ainekava lihtsustatud õppes	81
Matemaatika ainekava 1. klassile	81
Matemaatika ainekava 2. klassile	84
Matemaatika ainekava 3. klassile	87
Matemaatika ainekava 4. klassile	90
Matemaatika ainekava 5. klassile	93
Matemaatika ainekava 6. klassile	97
Matemaatika ainekava 7. klassile	101
Matemaatika ainekava 8. klassile	104
Matemaatika ainekava 9. klassile	107
Loodusõpetuse ainekava lihtsustatud õppes.....	109
Loodusõpetuse ainekava 1. klassile	109
Loodusõpetuse ainekava 2. klassile	111
Loodusõpetuse ainekava 3. klassile	113
Loodusõpetuse ainekava 4. klassile	116
Loodusõpetuse ainekava 5. klassile	119
Loodusõpetuse ainekava 6. klassile	120
Loodusõpetuse ainekava 7. klassile	123

Loodusõpetuse ainekava 8. klassile	126
Loodusõpetuse ainekava 9. klassile	129
Ajaloo ainekava lihtsustatud õppes	134
Ajaloos ainekava 6. klassile	134
Ajaloos ainekava 7. klassile	134
Ajaloos ainekava 8. klassile	138
Ajaloos ainekava 9. klassile	141
Inimeseõpetuse ainekava lihtsustatud õppes	144
Inimeseõpetuse ainekava 1. klassile	144
Inimeseõpetuse ainekava 2. klassile	148
Inimeseõpetuse ainekava 3. klassile	152
Inimeseõpetuse ainekava 4. klassile	154
Inimeseõpetuse ainekava 5. klassile	157
Inimeseõpetuse ainekava 6. klassile	159
Inimeseõpetuse ainekava 7. klassile	163
Inimeseõpetuse ainekava 8. klassile	167
Inimeseõpetuse ainekava 9. klassile	171
Muusika ainekava lihtsustatud õppes	174
Muusika ainekava 1. klassile	174
Muusika ainekava 2. klassile	175
Muusika ainekava 3. klassile	177
Muusika ainekava 4. klassile	178
Muusika ainekava 5. klassile	181
Muusika ainekava 6. klassile	184
Muusika ainekava 7. klassile	187
Muusika ainekava 8. klassile	190
Muusika ainekava 9. klassile	192
Kunstiõpetuse ainekava lihtsustatud õppes	196
Kunstiõpetuse ainekava 1. klassile	196
Kunstiõpetuse ainekava 2. klassile	200
Kunstiõpetuse ainekava 3. klassile	203
Kunstiõpetuse ainekava 4. klassile	206
Kunstiõpetuse ainekava 5. klassile	209
Kunstiõpetuse ainekava 6. klassile	213
Kunstiõpetuse ainekava 7. klassile	217
Kunstiõpetuse ainekava 8. klassile	221
Kunstiõpetuse ainekava 9. klassile	225

Tööõpetuse ainekava lihtsustatud õppes	229
Tööõpetuse ainekava 1. klassile	229
Tööõpetuse ainekava 2. klassile	229
Tööõpetuse ainekava 3. klassile	230
Tööõpetuse ainekava 4. klassile	231
Tööõpetuse ainekava 5. klassile	232
Käsitöö ainekava 5. klassile	233
Kodunduse ainekava 5. klassile	234
Tööõpetuse ainekava 6. klassile	235
Käsitöö ainekava 6. klassile	236
Kodunduse ainekava 6. klassile	237
Tööõpetuse ainekava 7. klassile	238
Käsitöö ainekava 7. klassile	240
Kodunduse ainekava 7. klassile	241
Tööõpetuse ainekava 8. klassile	241
Käsitöö ainekava 8. klassile	243
Kodunduse ainekava 8. klassile	244
Tööõpetuse ainekava 9. klassile	245
Käsitöö ainekava 9. klassile	246
Kodunduse ainekava 9. klassile	247

Eesti keele ainekava lihtsustatud õppes

Õppetegevus 1.–2. klassis. 1.–2. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, sh algoritme. Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus.

Eesti keele ainekava 1. klassile

Õppeaine: eesti keel	Tundide arv: 7x35 tundi
1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
Kuulamine ja jälgimine I trimester (1) Tähelepanu suunatud keskendamine ja hoidmine, lühikeste ja lihtsate korralduste mõistmine ja täitmine. Suuliste lühikorralduste täitmise aluseks on kõne kuulamine ja selle elementaarne mõistmine. (2) 2-3-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine. (3) Õpetaja lühikese ja laste kogemusi kajastava jutu kuulamine. (4) 2-realiste salmide õppimine kuulamise järgi. (5) Õpetaja tegevuse jälgimine. II trimester (1) 3-4-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine. (2) 2-3-realiste salmide õppimine kuulamise järgi. III trimester (1) Kuni 5-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine. (2) Laste kogemusi kajastava lühikese ja lihtsa jutu kuulamine: õpetaja jutustus, ettelugemine. (3) 2-4-realiste salmide õppimine kuulamise järgi. (4) Õpetaja tegevuse jälgimine.	(1) Väljendab oma mõtet vähemalt baaslausega; (2) Alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;
Suhtlemine I trimester (1) Emotsionaalse kontakti loomine. (2) Elementaarsete individuaalsete vajaduste väljendamine, viisakusväljendite kasutamine	

<p>(tänan, palun).</p> <p>(3) Elementaarsete mitteverbaalsete suhtlemisvahendite (näoilme, žestid) mõistmine.</p> <p>II trimester</p> <p>(1) Emotsionaalse kontakti loomine ja säilitamine.</p> <p>(2) Vastamine dialoogi repliigile (küsimus), dialoogi jätkamine. Oma õpi- ja vaba aja tegevustega seotud soovide ja vajaduste väljendamine viisakusväljendeid kasutades (palun palli, palun pliiatsit).</p> <p>III trimester</p> <p>(1) Vastamine dialoogi repliigile (küsimus või korraldus), dialoogi jätkamine ja alustamine tuttavas situatsioonis oma vajaduste rahuldamiseks.</p> <p>(2) Oma soovide ja vajaduste väljendamine, viisakusväljendite kasutamine.</p> <p>(3) Suhtlemine koostegevuses, sh mitteverbaalseid vahendeid kasutades (osutamine, žestid).</p> <p>(4) Hääletoonid, näoilmed (rõõmus, kuri...).</p> <p>(5) Hääle- ja intonatsiooniharjutused õpetaja eeskuju alusel.</p> <p>(6) Eneseväljendus õpitud liikumis- ja laulumängudes.</p>	
<p>2. Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>Nägemis- ja ruumitaju</p> <p>I trimester</p> <p>(1) Silmaliigutuste suunamine, silma- ja käeliigutuste seostamine.</p> <p>(2) Esemete ja esemepiltide äratundmine; esemete ja piltide sobitamine ning rühmitamine erinevate tunnuste alusel: suurus, värvus, kuju, detailide paigutus.</p> <p>(3) Rühm ja allrühmad: rühmitamine, nimetamine. Allrühma- ja rühmanimetuste tundmine ja kasutamine õpitud temade ulatuses (koolitarbed, riietusesemed, mööbel, toidunõud, mänguasjad, kodu- ja metsloomad).</p> <p>(4) Kujundite äratundmine (kolmnurk, nelinurk, ring). Kujundite järjestamine matkimise, näidise ja sõnalise korralduse järgi.</p> <p>(5) Põhivärvuste eristamine ja pinna katmine.</p>	

<p>II trimester</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Orienteerumine lähiruumis (all-üleval, keskel, ees-taga,), sh paberilehel, tahvlil, raamatus ja vihikus. (2) Ruumisuhete ja vastavate sõnade (suur-väike, suurem-väiksem, ülal-all, ees-taga, alguses-lõpus-keskel, esimene-viimane) mõistmine. (3) Kujundite eristamine kuju, suuruse, detailide ja nende paigutuse järgi, suunatud võrdlemine, erisuste ja sarnasuste märkamine, rühmitamine. <p>III trimester</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Orienteerumine oma kehas ja lähiruumis (all-üleval, keskel, ees-taga, vasakul-paremal), sh paberilehel, tahvlil, raamatus ja vihikus (vajadusel märgistatakse õpilase vasak või parem käsi). (2) Ruumisuhete ja vastavate sõnade (vasakul-paremal) mõistmine. (3) Esemete paigutus ruumis üksteise suhtes, kujundite paigutus tahvlil ja paberilehel. (4) Kujundite eristamine, suunatud võrdlemine, erisuste ja sarnasuste märkamine, rühmitamine, konstrueerimine. 	
<p>Ajakujutlused</p> <p>I trimester</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Samaaegsete sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine (<i>samal ajal, praegu, nüüd, täna</i>). (2) Ööpäeva osade, nende järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, ööpäevaosade äratundmine (sh pildil), vastavate nimetuste tundmine. (3) Aastaaeg <i>sügis</i>, orienteerumine õpetaja poolt suunatult, aastaaja äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine. <p>II trimester</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Samaaegsete ja eelnenud sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine (<i>samal ajal, praegu, nüüd, enne, täna, eile</i>). (2) Nädalapäevade järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, vastavate nimetuste tundmine. (3) Aastaaeg talv, aastaaja äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine. 	

(4) Aastaaegade (sügis, talv) järjestuses orienteerumine.

III trimester

- (1) Samaaegsete ja eelnenud ning järgnevate sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine: samal ajal, praegu, nüüd, enne, pärast, eile, täna, homme.
- (2) Aastajaad kevad, suvi. Aastaaegade äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.
- (3) Nelja aastaaja järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, aastaaegade äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.

Kuulmistaju

I trimester

- (1) Helide ja mürade tajumine, nende eristamine kõnest.
- (2) Hääletugevuse muutmine õpetaja eeskuju järgi.
- (3) Sõnade ja häälikute eristamine (2-3 üksust), nende järjekorra taastamine 1) hääldamisele 2) häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas.
- (4) Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. 2-3 sõnalise lause kordamine. Sõnade arvu määramine lauses.
- (5) Korduvate keeleüksuste ja kõnesegmentide äratundmine: sõnapaarid, üksuste või segmentide rida.

II trimester

- (1) Helide ja mürade tajumine, nende suuna määramine ja eristamine kõnest.
- (2) Sõnade ja häälikute eristamine, nende järjekorra taastamine (3-4 üksust) hääldamisele ja häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas.
- (3) Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. 3-4 sõnalise lause kordamine.
- (4) Hääletugevuse ning intonatsiooni muutmine õpetaja eeskuju järgi.

III trimester

- (1) Helide ja mürade tajumine, nende jäljendamine ja eristamine kõnest.

<p>(2) Sõnade ja häälikute eristamine, nende järjekorra taastamine (kuni 5 üksust) hääldamisele ja häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas.</p> <p>(3) Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. Kuni 5 sõnalise lause kordamine.</p> <p>(4) Hääldusvigade (häälikute ärajätmine, asendamine, ümberpaigutamine, silbistruktuuri moonutused) märkamine teiste kõnes.</p> <p>(5) Hääletugevuse ning intonatsiooni märkamine ja muutmine õpetaja eeskuju järgi.</p> <p>(6) Kuulmistaju seostamine hääldamise ja nägemistajuga (sõna - objekt/tunnus, häälik - täht).</p>	
<h3>3. Lause ja sõnavara</h3>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p> <p>Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses (2-3sõnaline lause). Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine.</p> <p>Lausemallid alus + öeldis + sihtis, alus + öeldis + kohamäärus (<i>kus?</i>).</p> <p>Tagasõnad Sõnavormi ja tagasõnade <i>all, peal, ees, taga, kõrval</i> tähenduse äratundmine, kohasuhet (<i>kus?</i>) väljendavate sõnavormide tähenduse mõistmine. Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid, skeemide funktsiooni mõistmine, esitatud skeemi kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 3 sõna). Väitlause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses. Baassõnavara aktiveerimine. Meeleorganitega tajutavate esemete, olendite ja tegevuste nimetamine.</p>	<p>Õpitulemused</p> <p>(1) Mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu;</p> <p>(2) Väljendab oma mõtet 2-3sõnalise baaslausega;</p> <p>(3) Väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu <i>ees/taga, all/peal, kõrval</i>.</p> <p>(4) Tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ja oskab selle abi kasutada.</p>
<h3>4. Häälik- ja foneemanalüüs</h3>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p> <p>Häälikanalüüs Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (2-3 häälikut) kordamine. Kuni 4-häälikuliste sõnade häälimine skeemide</p>	<p>Õpitulemused</p> <p>(1) Kasutab sõnu analüüsidest sobivaid sümboleid (ringe, noope);</p> <p>(2) Häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, määrab häälikujärje</p>

<p>abil ja ilma; häälikute asukohta ja järjekorra määramine.</p> <p>Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid), 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).</p> <p>Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.</p> <p>Foneemanalüüs Ülipika täishääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud ehk rõhutatud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides.</p> <p>Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).</p> <p>Täishäälikute (I, U, E, O, A) eristamine (äratundmine üksikhäälikuna ja sõnas). Sõnaskeemide valimine ja koostamine, sõnade ladumine noopidega, sõnade häälikkoostise võrdlemine (materialiseeritult).</p> <p>Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.</p>	<p>sõnas;</p> <p>(3) Määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2silbilistes sõnades;</p> <p>(4) Asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega.</p>
--	---

5. Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Lugemistehnika Viis täishääliku tähte. Suurte trükitähtede (I, U, E O, A) õppimine. Diftongid. Lahtise silbi lugemise eelharjutused. Laotud, õpitud trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-silbiliste sõnade lugemine. Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.</p> <p>Teksti analüüs Loetud sõna tähenduse mõistmine: veeritud sõna (või tähekombinatsiooni) kordamine tervikuna, sõnade korduv lugemine.</p> <p>Orienteerumine tekstis Loetud sõna(de) sobitamine illustratsiooni(de)ga.</p>	<p>(1) Tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti;</p> <p>(2) Loeb veerides 1-silbilisi sõnu;</p> <p>(3) Saab aru loetu tähendusest;</p> <p>(4) Valib loetud sõna juurde pildi 3-4 etteantud pildi hulgast.</p>

6. Kirjutamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Ärakiri Sama ja erineva šriftiga tähtede äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine;</p> <p>ladumine näidise järgi tähtede kaupa.</p> <p>Õigekiri Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega skeemi järgi pärast analüüsi.</p> <p>Ühe- või kahekordse täishääliku tähe kirjutamine sõna noopskeemil pärast analüüsi.</p> <p>Kirjatehnika Käe ja sõrmede peenmootorika: voolimine, voltimine, ladumine.</p> <p>Kehaasend, pliiaitsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliiaitsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine, orientiiride ja eeskuju järgi.</p> <p>Õpitud tähtede kirjutamine kirjatähtedega näidisele toetudes.</p> <p>Kirjutamine etteantud jooni arvestades.</p>	<p>(1) Teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa;</p> <p>(2) Valib noobile toetudes ühe- või kahekordse tähe;</p> <p>(3) Kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, kirjutab järgides etteantud jooni.</p>
7. Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
Häälikute eristamine, õpitud tähtede (sh topelttähtede) ja sõnade äratundmine.	

Eesti keele ainekava 2. klassile

Õppeaine: eesti keel	Tundide arv: 9x35 tundi
1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Kuulamine ja jälgimine</p> <p>(1) Tähelepanu keskendamine ja säilitamine töövõtte ajal.</p> <p>(2) Ülesande täitmine koostegevuses õpetajaga.</p> <p>(3) Suuliste 2-3-osaliste lihtsate korralduste täitmine, ülesannete täitmist suunatakse osatoimingute (töösammude) kaupa.</p> <p>(4) Tuttavate õpiülesannete täitmine valdavalt näidis järgi.</p> <p>(5) Korralduste ja kokkulepete täitmine tuttavas situatsioonis.</p>	<p>(1) Õpilane alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab pöördumisel viisakusväljendeid;</p> <p>(2) kõneleb õpetaja suunamisel 3-4 lausega oma tegevusest;</p> <p>(3) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5-sõnalist lihtlauset.</p>

<p>(6) Adekvaatne reageerimine hinnangule.</p> <p>(7) Lugemise või jutustamise kuulamine, kaaslaste vastuste ja lugemise jälgimine õpetaja suunamisel.</p> <p>(8) Selgelt väljendatud intonatsiooni märkamine, seostamine vastavate näoilmetega ja kehakeelega.</p>	
<p>Suhtlemine</p> <p>(1) Kõnesoovi kujundamine. Väit-, küsi- ja käsklause kasutamine vastavalt situatsioonile.</p> <p>(2) Häältegevuse muutmine (3-4 tugevusastet), loogilise rõhu ja lauselõpu intonatsiooni kasutamine.</p> <p>(3) Küsimus-vastus dialoog. Küsimusele vastamine lühidalt (ühe või mitme sõnaga) ja hargnenud lausungiga.</p> <p>(4) Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine (3-4 lausungit).</p> <p>(5) Viisakas ja tegevusele vastav suhtlemine nii õpetaja kui kaaslastega suheldes. Dialoogi alustamine ja jätkamine (vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga).</p> <p>(1) Teadvustatakse, et mingi suhtluseesmärgi täitmiseks saab kasutada erisuguseid väljendeid.</p> <p>(2) Harjutatakse viisakate/ebaviisakate ütluste eristamist ning ütluse valikut sõltuvalt suhtluspartnerist.</p> <p>(3) Soovitatav on esitatud situatsioone läbi mängida.</p>	<p>(1) Õpilane alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab pöördumisel viisakusväljendeid;</p> <p>(2) kõneleb õpetaja suunamisel 3-4 lausega oma tegevusest;</p> <p>(3) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5-sõnalist lihtlauset.</p>
<p>2. Tunnetustegevuse arendamine. Tajude ja kujutluste arendamine ja süstematiseerimine</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>Nägemis- ja ruumitaju</p> <p>(1) Objektide ja esemepiltide äratundmine, analüüsimine, võrdlemine, rühmitamine ja kirjeldamine õpetaja küsimuste, korralduste ning osutamise järgi (tajutavad tunnused: kuju, suurus, värvus jne).</p> <p>(2) Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (Muki-koer; Muki-koer-loom, Muki - koduloom).</p> <p>(3) Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (Muki on koduloom).</p> <p>(4) Ruumisuhete suhtelisuse mõistmine (allpool-all, ülalpool-ülal), kahe koordinaadi</p>	<p>(1) viib kokku eseme, selle kujutise ja keelelise väljendi;</p> <p>(2) tunneb suulise lühikirjelduse järgi ära tuttavaid esemeid ja nähtusi;</p> <p>(3) vaatleb ning võrdleb täiskasvanu juhendamisel esemeid ja nähtusi; järjestab ja rühmitab esemeid ning nende kujutisi ühe-kahe tajutava tunnuse (kuju, suuruse, värvuse) alusel.</p>

<p>arvestamine (all keskel, ees paremal); situatsiooni läbimängimine, esitamine aplikatsioonidega.</p> <p>(5) Grafeemi (kirjamärgi/tähe) variantide tundmine.</p>	
<p>Ajakujutlused</p> <p>(1) Orienteerumine ajaühikute järjestuses (enne- päras), nimetuste tundmine:</p> <p>(2) aasta ja aastaajad, kuud, nädal ja nädalapäevad, ööpäev ja selle osad, tund.</p> <p>(3) Orienteerumine tegevussituatsioonis: samal ajal, praegu, enne, pärast.</p> <p>(4) Kellaeg: täistund, selle sõnastamine.</p> <p>(5) Ajaühikutes (enne – pärast - samal ajal) orienteerumine, nende järjestamine.</p>	<p>(1) viib kokku eseme, selle kujutise ja keelelise väljendi;</p> <p>(2) tunneb suulise lühikirjelduse järgi ära tuttavaid esemeid ja nähtusi;</p> <p>(3) vaatleb ning võrdleb täiskasvanu juhendamisel esemeid ja nähtusi; järjestab ja rühmitab esemeid ning nende kujutisi ühe-kahe tajutava tunnuse (kuju, suuruse, värvuse) alusel.</p>
<p>Kuulmistaju</p> <p>(1) Hääletoonide (kuri, rõõmus, ükskõikne jm) äratundmine ja matkimine.</p> <p>(2) 5–6-sõnalise lause järele kordamine.</p> <p>(3) Kaaslase kõnes leiduvate vigade märkamine (hääldusvead, agrammatismid, sobimatud sõnad).</p>	<p>(1) viib kokku eseme, selle kujutise ja keelelise väljendi;</p> <p>(2) tunneb suulise lühikirjelduse järgi ära tuttavaid esemeid ja nähtusi;</p> <p>(3) vaatleb ning võrdleb täiskasvanu juhendamisel esemeid ja nähtusi; järjestab ja rühmitab esemeid ning nende kujutisi ühe-kahe tajutava tunnuse (kuju, suuruse, värvuse) alusel.</p>
3. Häälikuõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulementused
<p>Häälikuanalüüs</p> <p>(1) Sõnade hääldamise täpsustamine. Hääldamise ja häälimise erisuse mõistmine. Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal), häälimiskiiruse muutmine.</p> <p>(2) Häälikute järjekorra ja asukoha määramine: häälikute märkimine graafiliste sümbolitega (ringid, kriipsud jm); häälikute nimetamine järjekorras; sõnas esimese ja viimase hääliku; eelneva(te), järgneva(te) ja naaberhääliku(te) nimetamine.</p>	<p>(1) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas;</p> <p>(2) oskab näitlikule materjalile toetudes määrata häälikurühmi ja õpetaja abiga lihthäälikute pikkust (hääliku pikkusi koos muutes), (õpilasel on kujunenud sõnade foneemanalüüsi oskus lihthäälikute osas);</p> <p>(3) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2- silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse õpetaja abiga;</p> <p>(4) valib ja kirjutab analüüsitud sõnades õigesti ühekordset ja topelttähte.</p>

<p>Foneemanalüüs</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Häälikute rühma praktiline eristamine. (2) Häälimine koos häälikurühma määramisega; (3) Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälikupikkuse muutmine, määramine ja ühe- või kahekordse tähe valimine 1-2-silbilistes sõnades. (4) Täishäälikühendite ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine. (5) Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukohta määramine, sõnatulpade lugemine noopide ja vältemarkide alusel, analüüsimine (häälikupikkuse muutmine ja määramine) õpetaja võrdleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega: (6) ühekordne ja topelttäht täishäälikute ja suluta kaashäälikute puhul; (7) nõrk, ühekordne tugev ja topelttäht sulghäälikute puhul. (8) Veaohlike häälikute leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgneva suluta kaashääliku või sulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud sõnas, hääliku nimetamine kuulnud 1-2-silbilises sõnas. (9) Veaohlike häälikute pikkuse muutmine. Õppevahend “tiivik”. 	<ol style="list-style-type: none"> (1) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; (2) oskab näitlikule materjalile toetudes määrata häälikurühmi ja õpetaja abiga lihthäälikute pikkust (hääliku pikkusi koos muutes), (õpilasel on kujunenud sõnade foneemanalüüsi oskus lihthäälikute osas); (3) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse õpetaja abiga; (4) valib ja kirjutab analüüsitud sõnades õigesti ühekordset ja topelttähte.
4. Kirjutamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Ärakiri</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ja lühikeste lausete ärakiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi nii tahvlilt kui ka raamatust). (2) Lühikeste sõnade (2-4 tähte) kirjutamine pärast analüüsi originaali jälgimata, pikemate sõnade kirjutamine 2-3 tähe kaupa. (3) Kirjutatu kontrollimine originaali järgi. Vajadusel ka vigade parandamine. (4) Häälimise ja kirjutamise tempo ühtlustamine. 	<ol style="list-style-type: none"> (1) kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata; (2) teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ärakirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa.
<p>Õigekiri</p> <p>Täishäälikute (“punaste” häälikute) õigekiri. 1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, üks tähelünk sõnas ja ühe sõna lünk lauses.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast</p>	<ol style="list-style-type: none"> (3) materjali keerukus – õpetatakse valdavalt ühe- ja kahesilbiliste sõnade õigekirja; (4) kasutatud abivahendid (materialiseerimine ja näidised); (5) õpetaja osalemine: koostegevus, matkimise teel, näidisele toetudes.

<p>analüüsi.</p> <p>Kaksiktäishäälikute õigekiri. 1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, tähe- ja sõnalünkade täitmine.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Suluta kaashäälikute (“siniste” häälikute) õigekiri. Ühe- ja kahekordsete tähtede õige kasutamine (valdavalt kahesilbilistes) sõnades pärast analüüsi.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Suluta kaashäälikute ühendite õigekiri. Sulghäälikute (“roheliste” häälikute) õigekiri. Enesekontrollioskuse kujundamine. Kirjutamisele järgnev enesekontroll - kirjutatu võrdlemine originaaliga, kirjutamisele järgnev sõnakoostise analüüs.</p> <p>Korrektuurharjutused: sõna lugemine täpselt kirja pildi järgi, verifitseerimine (loetu õigsuse hindamine), vea märkamine, analüüs, parandamine.</p>	<p>Õpilased ei ole veel võimelised töötama verbaalse reegli järgi.</p> <p>(6) Sõnade õigekiri toetub eelneva analüüsi käigus määratud häälikupikkusele, mis on tajutaval viisil tähistatud (noobid, häälikupikkuse märgid).</p>
<p>Kirjalikud tööd</p> <p>Kirjatehnika Väiketähtede kirjutamise harjutamine, suurtähtede kirjutama õppimine.</p> <p>Tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste äratundmine (üksiktäht, täht sõnas) ja parandamine.</p> <p>Kirjutamise tempo tõstmine.</p> <p>Orienteerumine lehel (õpetaja juhendamisel) kirjutamisel tööraamatusse, vihikusse ja tahvlile.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamine.</p>	
<p>5. Praktiline lauseõpetus</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p> <p>Ese ja olend. Esemete ja olendite eristamine; esemete/olendite ja vastavate piltide eristamine.</p> <p>Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (Muki-koer; Muki-koer-loom, Muki - koduloom).</p>	<p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ning oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5sõnalist lihtlauset.</p>

Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (Muki on koduloom).

Lause äratundmine: eristamine sõnast, sõnade reast, sõnaühendist, poolikust lausest, agrammatilisest lausest.

Sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lõpetamine.

Lausetähenduse mõistmine sensomotoorsele kogemusele toetudes.

Lausete konstrueerimine, ühendamine, sisestamine (lihtsamad juhud), muutmine (sõnajärje muutmine, väit-, küsi- ja käsklausetega muutmine teisteks lausetüüpideks); laiendatud lihtlause jaotamine baaslauseteks.

Lausete skemaatiline kujutamine.

Lausete eristamine nii intonatsiooni kui ka skeemide alusel.

Väit-, küsi- ja käsklausetega koostamine (4-5 sõna) tegevuse, piltide ja skeemide abil. Lauselõpu intonatsioon.

3-5-sõnalise lause järelhääldamine, sõnajärje määramine ja muutmine.

Lausete laiendamine sihitise, koha-, abinõu-, kaasolu- ja sihitismäärusega.

Käsitletavat lausemallid:

- alus + öeldis
- alus + öeldis + sihitis
- alus + öeldis + kohamäärus
- alus + öeldis + abinõu-/kaasolumäärus
- alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus

Mitmesõnalise lause muutmine lihtsamateks lauseteks, „pöördlausetega” moodustamine (Koer on kassi taga. Kass on koera ees.).

Sõnavormide tähenduse mõistmine lauses või sõnaühendis.

Vormide eristamine ja rakendamine: sihitise ja määruse vormid, tagasõnad (ees, taga, all, peal, kõrval, kohal, vahel, sees).

Ruumisuhteid väljendavate keelendite *allpool-ülalpool, parem-vasak* mõistmine.

<p>Raamatus, vihikus, töölehel orienteerumine.</p> <p>Ruumis orienteerumine.</p> <p>Objektide iseloomustamine ja objektide omaduste võrdlemine. Objektide ühised ja erinevad omadused.</p> <p>Omadussõna kasutamine öeldistäite (Auto on punane) ja täiendina (See on punane auto).</p> <p>Objektide omaduste võrdlemine. Tunnuste suhtelisuse näitlik selgitamine (Väike elevant on suurem kui suur sipelgas).</p> <p>Tunnust/omadust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine lauses.'</p> <p>Tegevuse ja tegija eristamine. Tegevust ja tegijat märkivad sõnad.</p> <p>Vastamine küsimustele kes?, mis?, mida teeb?.</p> <p>Küsisõnade kes?, mis?, mida teeb? ja vastavate sõnavormide vastandamine.</p> <p>Isikuliste asesõnade mõistmine kontekstis, isikuliste asesõnade kasutamine.</p> <p>Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörete sisuline eristamine.</p> <p>Tegevust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine.</p>	
6. Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<ol style="list-style-type: none"> (1) Suur algustäht nimedes (inimesed, loomad, linnud) ja lause alguses. (2) Lause lõpumärgid. (3) Elusolendite ja esemete ning nende nimetuste praktiline eristamine, tegevuste ja omaduste ning neid väljendavate sõnade praktiline eristamine. (4) Vastamine küsimustele kes?, mis?, mida teeb?; küsisõnade kes?, mis?, mida teeb? ja vastavate sõnavormide vastandamine. (5) Üksikhäälikute ja häälikuühendite ning veaohlike häälikute praktiline äratundmine sõnas. 	

7. Lugemine ja kõnearendus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Lugemistehnika</p> <p>(1) Õpetaja lugemise kuulamine.</p> <p>(2) Lugemine veerides (häälega ja sosinal), 1-2-silbiliste sõnade lugemine sõnade kaupa; pikemate sõnade lugemine kõnetaktide kaupa; keerulise häälikkoostisega sõnade lugemine pärast eeltööd ja/või abivahenditele toetudes (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine).</p> <p>(3) Lauselõpu intonatsiooni harjutamine.</p> <p>(4) Kaasõpilase lugemise jälgimine ja lugemisvigade parandamine.</p>	<p>(1) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja (pikemaid sõnu) kõnetaktide kaupa;</p> <p>(2) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmuse abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes.</p> <p>(3) leiab õpitud tekstist küsimustekorralduste abil sõnu ja lauseid, vastab lause ja/või lõigu sisu kohta esitatud küsimustele valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria.</p>
<p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Valiklugemine: sõnade leidmine lausest ja lausete leidmine tekstist õpetaja juhendamisel.</p> <p>Illustratsioonide valimine ja sobitamine tekstiga, pildiseeria koostamine.</p> <p>Küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis leiduva sõna/sõnaühendi või lausega.</p> <p>Kirjeldatud tegude hindamine (valik õpetaja esitatud variantide seast).</p> <p>Jutu mõtte sõnastamine ühisvestluses.</p> <p>Taustteadmiste aktiveerimine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine</p> <p>Enne teksti lugemist (näitvahendite ja/või lühitekstide abil).</p> <p>2-3 sõna aktiivne kasutamine teksti analüüsidest ja taastades.</p>	<p>(1) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja (pikemaid sõnu) kõnetaktide kaupa;</p> <p>(2) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmuse abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes.</p> <p>(3) leiab õpitud tekstist küsimustekorralduste abil sõnu ja lauseid, vastab lause ja/või lõigu sisu kohta esitatud küsimustele valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria.</p>
<p>Tekstilähedane jutustamine</p> <p>Lausetähenduse mõistmine.</p> <p>Samaviiteliste sõnade tähenduse mõistmine lausete tähendust seostades (lokaalse sidususe strateegia).</p> <p>Puuduva teabe tuletamine ühisvestluses.</p> <p>Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine valiklugemist kasutades.</p> <p>Lausete lõpetamine, muutmine, järjestamine.</p>	<p>(1) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja (pikemaid sõnu) kõnetaktide kaupa;</p> <p>(2) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmuse abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes.</p> <p>(3) leiab õpitud tekstist küsimustekorralduste abil sõnu ja lauseid, vastab lause ja/või lõigu sisu kohta</p>

Õpetaja ja õpilase koosjutustamine. Dialoogi struktuuri teadvustamine (kes? kellele? mida ütles?).	esitatud küsimustele valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria.
---	--

Eesti keele ainekava 3. klassile

Õppeaine: eesti keel	Tundide arv: 8x35 tundi
1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
Kuulamine ja jälgimine (1) Tähelepanu keskendamine ühekordsele selgitusele – võimetekohaste korralduste täitmine (valdavalt ilma eelneva täiendava selgitusega). (2) Esemete, objektide ja nähtuste vaatlemine etteantud plaani järgi, terviku ja selle osade nimetamine, eristamine, võrdlemine, rühmitamine erinevaid rühmitamisaluseid kasutades. (3) Lugemise või jutustamise kuulamine, lugemise jälgimine õpetaja suunamisel. (4) Kaaslase vastuse jälgimine, selle verifitseerimine (vastustele hinnangu (õige-vale) andmine) ja parandamine.	(1) Osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (<i>küsimus-vastus, teade-küsimus</i>), jätkab vestlust, kasutab viisakusväljendeid.
Suhtlemine (1) Viisakas ja tegevusele vastav suhtlemine nii õpetaja kui kaaslastega suheldes. (2) Dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus) osalemine õpetaja suunamisel, dialoogi alustamine ja jätkamine vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga. (3) Kutse koostegevusele, sellele vastamine (nõustumise, keeldumise viisakas väljendamine), koostegevuse reguleerimine. (4) Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine kaaslastele (5-6 lausungit). (5) Intonatsiooni põhimallide märkamine, seostamine vastavate näoilmetega ja kehakeelega.	
2. Tunnetustegevuse arendamine. Tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
Nägemis- ja ruumitaju (1) Objektide ja esemete ning nende osade äratundmine, terviku jaotamine osadeks, osade ühendamine tervikuks. (2) Üheaegne orienteerumine eseme horisontaal-	

<p>ja vertikaalsuhetes (all paremal, ülal keskel).</p> <p>(3) Eseme-, olu- ja tegevuspiltide analüüsimine omandatud oskuste piires.</p> <p>Ajakujutlused</p> <p>(1) Ajaühikute nimetused: aasta, aastaajad (aastaaja muutuvate tunnuste sõnastamine), kuud, nädalad, ööpäev, tund (õppetund) ja minut.</p> <p>(2) Nädalapäeva ja kuupäeva kokkuviiimine.</p> <p>(3) Kellaaeg: täis- ja pooltunni eristamine ning sõnastamine.</p> <p>(4) Orienteerumine ajaühikute järjestuses (enne-pärast).</p> <p>(5) Orienteerumine tegevussituatsioonis: samal ajal, praegu, enne, pärast.</p>	
3. Häälikuõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Häälikanalüüs Sõnade hääldamise täpsustamine, häälimisoskuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta. Häälimiskiiruse muutmine.</p> <p>Foneemanalüüs Häälikute rühma eristamine; sõnas esinevate veahtlike häälikute nimetamine kirja- ja kuulmise järgi.</p> <p>Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/ või kolme pikkuse kaupa; skemaatiliselt esitatud orientiiridele (skeemid, tiivik) toetudes võrdleva hääldamise kasutamine lihthääliku pikkuse määramiseks; sõnade rühmitamine veahtlike häälikute pikkuse järgi (skeemide alusel), tähe valimine 1-3-silbilistes (ühe kõnetaktiga) sõnades.</p> <p>Veaohtlike häälikute pikkuse võrdlemine, õigekirja põhjendamine (õpetaja abiga). Veaohtlike häälikute skeemi valimine sõna juurde, tähelünkade täitmine.</p> <p>Kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi äratundmine, analüüs ja tähtede valik vastavalt reeglile.</p>	<p>(1) Häälib sõnu valdavalt iseseisvalt;</p> <p>(2) Nimetab sõnas veahtlikke häälikuid;</p> <p>(3) Muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veahtlike häälikute pikkust;</p> <p>(4) Kirjutab pärast analüüsi õigesti kuni 3-silbilisi lihthäälikutest koosnevaid sõnu;</p> <p>(5) Kontrollib õpetaja suunamisel ja abivahendite toetudes kirjutatu õigsust.</p>

4. Kirjutamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Ärakiri</p> <p>(1) Sõnade ja lühikeste lausete ärakiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi).</p> <p>(2) Lühikeste sõnade kirjutamine pärast lause lugemist ja eelnevat analüüsi.</p> <p>(3) Kirjutatu õigsuse järelkontroll.</p> <p>Õigekiri</p> <p>(1) 1-3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühist analüüsi.</p> <p>(2) Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, järelanalüüs, vigade parandamine.</p> <p>(3) Õpitud käände- ja pöördvormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpu).</p> <p>(4) K, p, t s-i kõrval.</p> <p>(5) Kaashäälikuühendi leidmine kirjapildi ja kuulmise järgi. Ühendi õigekiri.</p> <p>(6) Sõnade poolitamine.</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>(1) Väike- ja suurtähtede kirjutamine; tähtede seostamine sõnas;</p> <p>(2) Tähemoonutuste leidmine nii enese kui ka teiste töödes, nende parandamine; kirjutamise tempo tõstmine.</p> <p>(3) Kirjalike tööde vormistamine.</p>	<p>(1) Kirjutab lugema õpitud lausete ärakirjas 1-2-silbilisi sõnu sõnahaaval originaalteksti täiendavalt vaatamata;</p> <p>(2) Kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;</p> <p>(3) Kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust, leiab ja parandab vea(d) kirjutatud sõnas.</p>
4. Praktiline grammatika	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Lause</p> <p>(1) 5–6-sõnaliste lihtlausete (väit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni 5-sõnaliste lihtlausete koostamine ja kõnes kasutamine.</p> <p>(2) Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine.</p> <p>Nimisõna käändevormid</p> <p>(1) Käändevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: koht, objekt, kuuluvus, osa ja tervik, kaas- ja ilmaolu. Lausete ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga.</p> <p>(2) Õpitud sõnavormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>(3) Kohasuhteid väljendavate tagasõnade ees, taga, ääres, kohal, all, peal, juures, vahel,</p>	<p>(1) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme; oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse;</p> <p>(2) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega, kasutades neid erinevates funktsioonides (nt: andis <i>kellele?</i> - andis <u>lapsele</u>; pani teki <i>kuhu?</i> – pani teki <u>lapsele</u> peale);</p> <p>(3) on omandanud praktiliselt omadus- ja tegusõnade enamkasutatavad muutevormid;</p> <p>(4) rakendab omandatud sõnavorme laiendatud lihtlauses suuliselt ja kirjalikult;</p>

kõrval, keskel, sees, asemel, otsas, küljes, poole, järel, hulgas mõistmine ja rakendamine.

- (4) Küsimuste kus, kuhu, kust, milleni?, kelleni?, kellega, millega, kellele?, milleta?, kellele? mõistmine ja neile vastamine sõnaühendi ja üksiksõnaga.
- (5) Küsimuste kelle oma?, mille oma? mõistmine ja neile vastamine sõnaühendiga.
- (6) Nimetava käände ainsuse ja mitmuse vormid. Ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine analoogia alusel.
- (7) Erineva üldistusastmega (3-4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (Muki – koer – koduloom – loom), esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete, emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt.

Omadust väljendav sõna

- (1) Esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega. Värvust, suurust, kuju, maitset väljendavad omadussõnad.
- (2) Kahe tuttava objekti tajutavate tunnuste alusel kirjeldamine ja võrdlemine (abistavale materjalile toetudes);
- (3) Iseloomujooni väljendavad omadussõnad tegelaste iseloomustamiseks situatsioonide põhjal.
- (4) Omadussõna kasutamine lauses öeldistäite ja täiendina.
- (5) Omadussõna ühildumine nimisõnaga arvus ja käändes.

Tegevust ja seisundit väljendav sõna

- (1) Tegevust ja seisundit väljendavate sõnade mõistmine, leidmine, rühmitamine ja kasutamine.
- (2) Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiivne kasutamine kõnes.
- (3) Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormide tähenduslik eristamine ja kasutamine, lihtmineviku vormide moodustamine analoogia alusel, vormide muutmine lauses.
- (4) Tegusõna laiendamine sihitisosalausega; tegusõna ja osalause sobitamine; osalause lõpetamine; tegusõna valimine osalause

- (5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti.

<p>juurde.</p> <p>Arvsõna</p> <p>(1) Põhi- ja järgarvude mõistmine ja praktiline kasutamine kõnes.</p> <p>(2) Põhi- ja järgarvsõnade erisuse teadvustamine ja kasutamine.</p> <p>(3) Küsisõnade mitu? ja mitmes? sisuline mõistmine, küsimustele vastamine .(Minuga tulevad kolmas ja neljas poiss. – Mitu poissi minuga tulevad? – Kaks poissi.).</p> <p>Liitsõna</p> <p>(1) Liitsõna ja sõnaühendi praktiline eristamine.</p> <p>(2) Põhisõna sobitamine mitme laiendiga ja vastupidi.</p>	
5. Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Häälikurühmade ja veaohtlike häälikute/tähtede äratundmine.</p> <p>(2) Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormi eristamine.</p> <p>(3) Ainsuse ja mitmuse vormide (sh käände- ja pöördvormides) äratundmine.</p> <p>(4) k, p, t sõna alguses ja s-i kõrval.</p>	
6. Lugemine ja kõnearendus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Lugemistehnika</p> <p>(1) Võõra pala lugemine kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa, orientiiridega teksti lugemine.</p> <p>(2) Õpitud jõukohase pala lugemine ladusalt ja ilmekalt.</p> <p>(3) Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>(1) Sõna(de) või lause(te) leidmine piiritletud tekstiosast.</p> <p>(2) Lõikude sobitamine illustratsioonidega.</p> <p>(3) Teksti jaotamine lõikudeks ja lõikude pealkirjastamine koostegevuses õpetajaga.</p> <p>(4) Pildiseeria ja/või kavapunktide järjestamine, puuduva info tuletamine.</p> <p>(5) Küsimuste esitamine üksteisele teksti kohta,</p> <p>(6) intellektuaalse (õige/vale) ja emotsionaalse (meeldib/ei meeldi) hinnangu andmine kirjeldatud tegevustele.</p> <p>(7) Juhtlause leidmine, peamõtte sõnastamine</p>	<p>(1) loeb õpitud jõukohast pala ladusalt ja ilmekalt;</p> <p>(2) leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid;</p> <p>(3) vastab sisutaastavatele küsimustele;</p> <p>(4) järjestab sisu järgi pildid seeriaks;</p> <p>(5) jutustab loetud ja analüüsitud pala tekstilähedaselt abivahenditele toetudes.</p>

koostegevuses õpetajaga.	
<p>Tekstilähedane jutustamine</p> <p>(1) Loetud pala tekstilähedane jutustamine.</p> <p>(2) Osalemine eri vormi dialoogides: küsimus-vastus, teade-küsimus; kutse koostegevusele, nõustumine-loobumine.</p> <p>(3) Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal piltide, lünklausete, sõnaühendite abil.</p> <p>(4) Analoogiajutukeste koostamine koostegevuses õpetajaga.</p>	

Eesti keele ainekava 4. klassile

Õppeaine: eesti keel	Tundide arv: 8x35 tundi
1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Suhtlemine koostegevuses nii õpetaja kui ka kaasõpilastega: tegevuse vastastikune reguleerimine (teade-teade-dialoog). Mina ja teised.</p> <p>(2) Kokkuvõtte tegemine ühistegevusest - tegevuse eesmärk, tingimused, tegevus ja resultaat.</p> <p>(3) Ühise jutukese koostamine kollektiivse kogemuse põhjal.</p> <p>(4) 6-7-lauselise jutukese koostamine kogemuste ja/või pildiseeria põhjal.</p> <p>(5) Otsekõne väljendamine kaudselt sihitisalause abil koos isikuliste asesõnade asendamisega.</p>	<p>(1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis;</p> <p>(2) kirjeldab kogetut ja annab jõukohaseid hinnanguid tegevustele.</p>
2. Tunnetustegevuse arendamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kuni kolme objekti kirjeldamine nende võrdlemise põhjal.</p> <p>(2) Esemerühma kirjeldamine, objektide ühiste omaduste rõhutamine.</p> <p>(3) Eseme/kujundi vastandamine kahele teisele esemele või kujundile (erinevate tunnuste alusel).</p> <p>(4) Loodusobjektide ja esemete-nähtuste võrdlemine, rühmitamine erinevate rühmitusaluste järgi, rühmade nimetamine; aja-, põhjus- ning eesmärgisuhete praktiline eristamine.</p> <p>(5) Matemaatikas, tööõpetuses, kehalises kasvatuses kasutatavate mõõtühikute tundmine ja sooritatud mõõtmiste verbaalne</p>	<p>(1) Kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti).</p>

<p>väljendamine.</p> <p>(6) Kontrolli ja enesekontrolli võtete kasutamine tuttavas tegevuses.</p> <p>(7) Tähelepanu keskendamine selgituse või töövõtte sooritamise ajaks.</p> <p>(8) Kaasõpilaste tegevuse jälgimine ja nende abistamine.</p> <p>(9) 2-3-osalise suulise ja kirjaliku korralduse suhteliselt iseseisev täitmine.</p>	
3. Häälikuõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Häälikurühmad.</p> <p>(1) Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine.</p> <p>(2) Häälimise tempo teadlik muutmine.</p> <p>(3) Sõnade häälimine kirjutamise tempos.</p> <p>Veaohtlikud häälikud sõnas.</p> <p>(1) Veaohtlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks.</p> <p>(2) "Tiivik". "Tiiviku" valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik).</p> <p>Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohtlike häälikutena.</p> <p>(1) Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades.</p> <p>(2) Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine.</p> <p>Kaksiktäishäälik või suluta kaashäälikute ühend veaohtlike häälikutena.</p> <p>(1) Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirja pildi järgi; täishäälikuühendi teise või suluta kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri.</p> <p>(2) Sõnade rühmitamine antud ühendite järgi.</p> <p>Täishäälik ja sulghäälik veaohtlike häälikutena.</p> <p>(1) Häälikupikkuse muutmine, määramine, õigekiri.</p>	<p>(1) Muudab ja määrab veaohtlike häälikute pikkust lihthäälikutest koosnevates ja kaksiktäishäälikut või suluta häälikuühendit sisaldavates sõnades;</p> <p>(2) Kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu graafilistele abivahenditele toetudes.</p>
4. Kirjutamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Ärakiri</p> <p>(1) Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade</p>	<p>(1) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu;</p>

<p>kaupa, (2) kaasõpilase kirjutatud teksti lugemine, järelkontroll.</p> <p>Õigekiri (1) Õpitud veaohlike häälikute õigekiri sõnades. (2) Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri. (3) Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri. (4) K, p, t s-i ja h kõrval. (5) Sõnade poolitamine: harjutamine skeemide abil. (6) Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi. (7) Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, skeemi(de) valik, vigade parandamine.</p> <p>Kirjatehnika (1) Tähe moonutuste äratundmine ja leidmine nii enese kui teiste töödes, nende parandamine; õigete täheoste kirjutamine. (2) Kirjutamise kiiruse tõstmine. (3) Kirjalike tööde vormistamine.</p>	<p>(2) sooritab 4-5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust; (3) tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks "tiivikut" või veaohlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme).</p>
--	--

5. Praktiline grammatika

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Lihtlause (1) Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (tegusõna ja nimisõna laiendid). (2) Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses. (3) Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine.</p> <p>Liitlause (1) Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad. (2) Sihitisosalause. (3) Otsekõne. Saatelause ja otsekõne leidmine tekstist. (4) Otsekõne muutmine kaudseks. (5) Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, tegusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.</p>	<p>(1) Mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset; (2) Laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil; (3) Tunneb lauses ära aluse ja öeldise, muudab pika lause baaslauseks; (4) Analüüsib ja moodustab käändevorme (5) Skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes.</p>

Nimisõna käändevormid

- (1) Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine. Küsimused *kes?*, *mis?*.
- (2) Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis.
- (3) Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht.

Sõnaühendis ja lauses väljendatud suhted:

- (1) **atributiivsed suhted** (tunnused, kuuluvus, osa tervikust);
- (2) kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhed;
- (3) ajasuhted;
- (4) lõpetatud ja lõpetamata tegevus;
- (5) hulk ja mõõt;
- (6) (millegi) valdaja;
- (7) seisund.

Tagasõnade (koha- ja ajasuhted) ning abimäärsõnade mõistmine ja praktiline kasutamine.

Küsisõna ja küsimus. Süntaksiküsimus (*astus kuhu?* – *astus esikusse*). Morfoloogiaküsimus (*esikusse – millesse?*). Sõnade rühmitamine küsimuste abil.

Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (*kes?*, *mis?*); algvormi moodustamine sõnaühendi *see on ...* abil. Enamlevinud vääramsti kasutatavate sõnade (*puder, taldrik, pliit* jne) algvorm.

Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp.

Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (*uue ...*) abil.

Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest.

Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (*poisi müts*), lõpetatud või kindlasti lõpetatav tegevus (*ostis koti/ostab koti*), osa tervikust (*pruuni koti sang*), hulk või mõõt (*paki kommi*), koht (koos tagasõnaga: *metsa taga, poisi kõrval*).

Sõnavormi leidmine **sõnaühendis** või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine,

kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile.

Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil.

Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine.

Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus).

Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (*peseb autot*), koht (*mööda teed*), aeg (*pärast lõunat*), eitus (*ei ole vihikut*).

Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine.

Omadust väljendavad sõnad

- (1) Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tunnuseid/omadusi ja neid väljendavaid sõnu.
- (2) Omadussõna nimisõna laiendina: omadussõna ja nimisõna sobitamine sõnaühendiks, tegusõnade ja moodustatud sõnaühendite sobitamine, lihtlausete laiendamine moodustatud sõnaühenditega.
- (3) Küsimus missugune?. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuse alusel.

Tegevust ja seisundit väljendav sõna

Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tegevusi ja seisundeid ning neid väljendavaid sõnu.

Tegusõna küsimus. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuste alusel.

Sõnade seos lauses.

- (1) Tegevust väljendav sõna (öeldis) lauses.
- (2) Tegijat väljendav sõna (alus) lauses.
- (3) Aluse ja öeldise leidmine, nende graafilise märkimine; küsimuste esitamine aluse ja öeldise kohta. Aluse ja öeldise laiendid (täpsustavad sõnad). Põhisõna ja laiendi graafilise märkimine.
- (4) Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).

Tegevust väljendavad sõnad. Tegusõna pöörded: tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöördevormid, öeldise vormi sõltuvus lausest (nimisõnadest ja

<p>isikulistest asesõnadest).</p> <p>Tegusõna jaatav ja eitav kõne. Eitava kõne vormide mõistmine ja kasutamine lauses, lausete transformeerimine ühest kõnest teise.</p> <p><i>kse</i>-olevik: vormide vaatlemine, lause tähenduse mõistmine lähtudes sellest, et tegija pole teada.</p> <p>Enamlevinud abimäärsõnade mõistmine ja kasutamine koos tegusõnaga. Ühendteigusõna kasutamine lauses.</p> <p>Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega, sihitiskõrvallausega.</p> <p>Arvsõna</p> <p>(1) Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>(2) Arvsõna küsimused: valik, sobitamine.</p>	
6. Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Sõnade praktiline eristamine esemetest (olenditest), tunnustest, tegevustest ja seisunditest.</p> <p>(2) Sõnade praktiline rühmitamine küsimuste (kes?, mis?, missugune?, mida teeb?) abil.</p> <p>(3) Morfoloogia- ja süntaksiküsimuse praktiline eristamine ja esitamine: valik, sobitamine.</p> <p>(4) Alus ja öeldis (lihtsamad juhud), sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).</p> <p>(5) Käändsõna algvorm, muutevormid; ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud: sõnavormide äratundmine, muutmine ja moodustamine ning analüüs skeemide abil. Käändevormi põhi- ja lisatähendus (leksikaalne ja grammatiline tähendus), sõnavormi rakendamine sõltuvalt tähendusest.</p>	
7. Lugemine ja kõnearendus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Lugemistehnika</p> <p>(1) Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa.</p> <p>(2) Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavihemeid.</p>	<p>(1) Loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavihemeid, loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;</p> <p>(2) Leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike; sh peamõtet väljendavaid lauseid;</p>

<p>(3) Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>(1) Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt.</p> <p>(2) Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>(3) Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses.</p> <p>(4) Küsimuste esitamine teksti kohta (kes?, mis?, millal?).</p> <p>(5) Konkreetse ülesande täitmine vaikse lugemise teel.</p> <p>(6) Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega.</p> <p>(7) Juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine</p> <p>(1) Loetud pala tekstilähedane jutustamine.</p> <p>(2) Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides.</p> <p>(3) Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava.</p>	<p>(3) Vastab teksti kohta esitatud küsimustele, nimetab põhjuslikke seoseid, annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel;</p> <p>(4) Tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;</p> <p>(5) Annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu.</p>
---	--

Eesti keele ainekava 5. klassile

Õppeaine: eesti keel	Tundide arv: 7x35 tundi
1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Esemepiltide ja loodusnähtuste ning esemepiltide kirjeldamine.</p> <p>(2) Suuliste kokkuvõtete tegemine oma tegevusest, ühistegevustest. Jutukeste koostamine olu- ja tegevuspiltide järgi, ühiste samateemaliste jutukeste koostamine abiga (plaan, õpetaja suunavad repliigid).</p> <p>(3) Koostegevuse vastastikune reguleerimine (teade – küsimus – vastus – jne dialoog).</p> <p>(4) Dialoog: mõistmine, analoogiline vestlus kahe partneri vahel või õpilasarühmas.</p> <p>(5) Suhtlemiseesmärkide (soov, palve, teave, korraldus, käsk, nõustumine-keeldumine) mõistmine ja väljendamine kõnes.</p> <p>(6) Kõneleja, kuulaja ja tegevuse sooritaja</p>	<p>(1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;</p> <p>(2) kasutab koostegevuses eri tüüpi dialoogi repliike;</p> <p>(3) sõnastab kokkuvõtteid ühistegevusest.</p>

eristamine (kes – kellele – kellest või millest rääkis). Otsekõne kaudne väljendamine.	
2. Tunnetustegevuse arendamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tähelepanu keskendamine õpitoimingu igale etapile: orienteerumine, täitmine, kontroll. Suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste täitmine.</p> <p>(2) Esemeharude vaatlemine ja võrdlemine; ühised omadused ja erinevused – analüüs plaani järgi. Rühmade koostise muutmine sõltuvalt rühmitusalusest.</p> <p>(3) Keeleüksuste võrdlemine ja rühmitamine õpitud tunnuste alusel.</p> <p>(4) Tuttavate sündmuste ja tegevusaktide põhjuste, tingimuste, eesmärkide ja tulemuste mõistmine ning nende väljendamine ühisvestluses; oma tegude analüüs.</p> <p>(5) Enesekontroll plaani või algoritmi abil, tegevuse ühine planeerimine õpitud oskuste ulatuses.</p> <p>(6) Teistes ainetes omandatud oskuste suuline kirjeldamine.</p>	<p>(1) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;</p> <p>(2) kontrollib oma tööd plaani või algoritmi alusel.</p>
3. Häälikuõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Hääl- ja foneemanalüüs</p> <p>(1) Häälkurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos.</p> <p>(2) Veaohtlikud häälikud lihtsõnas ja lihtsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma.</p> <p>(3) Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis.</p> <p>(4) Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis.</p> <p>(5) Sõnade rühmitamine veaohtlike häälikute rühma ja pikkuse alusel.</p>	<p>(1) leiab veaohtlikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja lihtsõnades;</p> <p>(2) tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades.</p>
4. Kirjutamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Ärakiri</p> <p>(1) Ärakirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa.</p> <p>(2) Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine.</p>	<p>(1) teeb 4-5-sõnalise lause ärakirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust;</p> <p>(2) kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kirjutab</p>

<p>(3) Kirjutatu järelkontroll. (4) Ära kirja sooritamine ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil.</p> <p>Õigekiri</p> <p>(1) Veaohlike häälikute märkimine kirjas. (2) Häälikuühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine abivahendite toel (3) Enesekontrollivõtted, vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/resultaadikontroll). (4) Eelneva kontroll. (5) Vigade leidmine ja parandamine. (6) Lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel). (7) Poolitamine. (8) Kirjavahemärkide kasutamine koond- ja liitlauses skeemide abil.</p>	<p>häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi; (3) kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel.</p>
<p>5. Praktiline grammatika</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>Lihtlause</p> <p>(1) Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist. (2) Lihtlause laiendamine õpitud käänevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käänevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga. (3) Sõnade järjekord ja seos lauses. (4) Lausete ühendamine. Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Küsilausete moodustamine lihtlausest. (5) Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine. (6) Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine. (7) Samaviiteliste sõnade kasutamine sidusa teksti koostamisel.</p> <p>Koondlause</p> <p>(1) Koondlause mõistmine ja koostamine: korduvad alused ja öeldised, sidesõnade valik (<i>ja, ning, või</i>). (2) Koondlause kasutamine. (3) Tekstiväline lause ja lause tekstis (kontekstisidus lause).</p>	<p>(1) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides; (2) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada; (3) mõistab ja selgitab õpitud koond- ja liitlause tähendust; (4) sobitab liitlauses osalaused tervikuks, ühendab lihtlaused liitlauseteks.</p>

<p>Liitlause</p> <p>(1) Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava liitlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine.</p> <p>(2) Liitlause (rindlause) konstrueerimine liitlausestest, sidesõnad (ja, ning, aga, kuid, või). Sidesõnade grammatiline tähendus.</p> <p>(3) Põimlause koostamine: sihitlause, ajalause, täiendlause. Osalauseste sobitamine, lause lõpetamine.</p> <p>(4) Põhjuse ja tagajärje väljendamine liitlausega, põhjus- ja tagajärgsuhete mõistmine, lause lõpetamine.</p>	
<p>Sõnade algvormid ja muutevormid</p> <p>Nimisõna</p> <p>(1) Erineva üldistusastmega (3-4) sõnad. Esemed ja olendid. Liik ja alaliik, nende nimetused.</p> <p>(2) Kellegi või millegi nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht nimisõnades, toetudes 3-4-astmelisele klassifitseerimisele (Emajõgi – jõgi – veekogu).</p> <p>Nimisõna tunnused.</p> <p>Nimisõna tuletamine tuletamisest: liited <i>-ja</i>, <i>-mine</i>.</p> <p>Sõnavormide ja tuletiste praktiline eristamine ning rakendamine.</p> <p>Nimisõna algvorm ja muutevormid.</p> <p>Algvormi moodustamine muutevormidest. Ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstis.</p> <p>Muutevormis nimisõna põhi- ja lisatähendus, sõnavormi koostis: tüvi, tunnus, lõpp.</p> <p>Ainsuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis, ainsuse vormide moodustamine.</p> <p>Mitmuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis. Mitmuse tunnuse valik skeemi abil, mitmuse vormide moodustamine, mitmuse tunnuse õigekiri.</p> <p>Nimisõna käändevormid. Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Sõnavormi struktuur, vormi koostisse kuuluvad sõnaosad. Sõnavormide moodustamine.</p> <p>Käändevormi grammatilised tähendused.</p> <p>Konkreetses sõnavormi tähenduse sõltuvus sõnatähendusest ja kontekstist. Põhisõna ja laiend(id) sõnaühendis ja lauses. Ainsuse ja mitmuse käändevormid.</p>	<p>(1) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;</p> <p>(2) mõistab käandsõna muutevormide grammatilist tähendust;</p> <p>(3) tuletab sõnu õpitud liidetega;</p> <p>(4) tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist.</p>

Nimetava käände vormid. Sõnavorm aluse, öeldistäite või sihitisena: funktsiooni mõistmine lauses. Mitmuse tunnus *-d*.

Omastava käände vormid. Ainsuse tüevorm. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) lõpetatud tegevus; kuuluvus; aeg; (koos osastava käände vormiga) hulk, mõõt; (koos tagasõnaga) koht; osa tervikust.

Osastava käände vormid. Osastava käände ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine, lõppude õigekiri. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) kestev või lõpetamata tegevus; hulk, mõõt; (koos kaassõnaga) koht ja aeg; (koos tegusõnaga) millegi puudumine.

Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormid: eristamine tähenduse järgi (üks ja mitu), lõpud *-t* ja *-d*, käändevormide rööbitine kasutamine kaastekstis. Ainsuse osastava käände sõnavormi mitmuslik tähendus.

Sisseütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; suhtumine kellessegi/millessegi või sarnasus kellegagi/millegagi; olukord või seisund, millesse satutakse või missuguseks muututakse.

Seesütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg, kellegi olukord.

Seestütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; olend või ese, kellest/millest räägitakse; olukord, millest vabanetakse, abi saadakse; aeg; (koos omadussõnaga) võrdlus.

Alaleütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; isik, kellele midagi antakse või teadvustatakse; arv, hulk, mõõt, millele midagi lisatakse; seisund, missuguseks miski muutub.

Alalütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; tegija; kuulumine kellelegi või millelegi; seisund, viis, põhjus.

Alaltütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; isik, kellelt midagi kuuldakse, saadakse; omadus,

Saava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kelleks või milleks keegi või miski saab või muutub; olek või seisund mingi aja jooksul; aeg, ajavahemik, tähtaeg; järjekord; osadeks jaotamine.

Rajava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: Tegevuse ruumiline piir; ajaline piir.

Oleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kellena või millena keegi töötab, esineb; tegevuse viis; seisund; aeg; järjekord.

Ilmaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendus: kellegi või millegi puudumine.

Kaasaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koosolemine, suhtlemine; abinõu, vahend; tegevuse viis, olukord; aeg.

Omadussõna

Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused.

Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis.

Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine.

Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited -lik, -line, -ne), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga.

Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused.

Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lauses.

Tegusõna

Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad.

Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine.

Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid.

Tegusõna pöördvormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad.

Pöördvormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud.

Tegusõna koostis: tüvi, pöördelõpp.

Pöördvormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördvormide kasutamine lauses, õigekiri.

ma- ja da-tegevusnimi. Tegevusnimede kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega.

Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt situatsioonist või kaastekstist. Tunnuste õigekiri analoogia alusel.

Jaatav ja eitav kõne. Kõne vormide tähenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine, kasutamine lauses.

Kindel kõneviis. Tegevuse/seisundi aja väljendamine. Olevik ja lihtminevik.

<p>Lihtmineviku vormide moodustamine skeemide abil, kasutamine lauses.</p> <p>Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalikud tingimused, sõnavormi tähenduse mõistmine kaastekstis.</p> <p>Kindla ja tingiva kõneviisi vormide kasutamine tekstis.</p> <p>Arvsõna Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad. Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis. Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lausetes.</p> <p>Liitsõna Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus. Liitsõna alaliigi nimetusena. Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses. Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi. Veaohtlikud häälikud liitsõnas.</p>	
6. Keelteadmised ja –oskused	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Sõnaliigi nimetuste teadmine, sõnade praktiline rühmitamine.</p> <p>(2) Morfoloogia- ja süntaksiküsimuste eristamine ja kasutamine – küsimuse valimine ja sobitamine, küsimuste esitamine.</p> <p>(3) Aluse ja öeldise ning nende laiendite leidmine.</p> <p>(4) Lause laiendamine süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna).</p> <p>(5) Liitsõna ja sõnaühendi eristamine, sõnade liitmine.</p> <p>(6) Sõnavormi ja tuletise koostise ning tähenduse analüüsimine; sõnavormi ja tuletise moodustamine skeemide abil.</p> <p>(7) Sõnade muutevormide rakendamine sõltuvalt tähendusest.</p>	
7. Lugemine ja kõnearendus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Lugemistehnika</p> <p>(1) Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja</p>	<p>(1) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;</p>

<p>lihtsamate süntagmade kaupa.</p> <p>(2) Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>(1) Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele).</p> <p>(2) Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele.</p> <p>(3) Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine.</p> <p>(4) Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist.</p> <p>(5) Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt.</p> <p>(6) Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist.</p> <p>(7) Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine</p> <p>(1) Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilauseid, tugilauseid).</p> <p>(2) „Sõnaliste piltide“ maalimine.</p> <p>(3) Jutustamine illustatsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat.</p> <p>(4) Õpilase jutustuse võrdlemine autoritekstiga.</p> <p>(5) Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.</p>	<p>(2) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;</p> <p>(3) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;</p> <p>(4) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid.</p>
---	---

Eesti keele ainekava 6. klassile

Õppeaine: eesti keel	Tundide arv: 6x35 tundi
1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Teabe küsimine kaaslastelt (õpetaja suunamisel). Teabe esitamine detailselt,	(1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib

<p>valikuliselt ja suunamisel kokkuvõtlikult.</p> <p>(2) Õpilaste suunamine teabe küsimisele.</p> <p>(3) Väljendusvahendite kasutamine dialoogis sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest ja -normidest koostegevuses; koolis ja väljaspool kooli. Teiste ja oma intonatsiooni ning kehakeele märkamine õpetaja suunamisel.</p>	<p>üldtunnustatud käitumisnorme.</p>
<p>2. Tunnetustegevuse arendamine</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Õpiülesannete täitmine esitatud suuliste ning kirjalike juhendite ja/või plaani järgi. Kaaslaste vastuste jälgimine ja täiendamine.</p> <p>(2) Ilukirjanduslike tekstide seostamine ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg-seoste selgitamine ning täpsustamine ühistegevuses.</p> <p>(3) Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal.</p> <p>(4) Tegevusplaani koostamine ja oma töö kontrollimine.</p> <p>(5) Teistes õppeainetes omandatud teadmiste kasutamine keeleõpetuse harjutustes.</p> <p>(6) Teabekirjandusega tutvumine, kasutamine õpetaja juhendamisel: pilt-teatmeteos, tabel, graafiline joonis, sõnastik, Internet jne.</p>	<p>(1) esitab küsimusi, jälgib kaaslaste vastuseid ning täiendab neid;</p> <p>(2) osaleb õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;</p> <p>(3) küsib abi, valib otstarbekaid abivahendeid ja kasutab neid.</p>
<p>3. Praktiline grammatika</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>Lihtlause</p> <p>(1) Sõnaühend ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna).</p> <p>(2) Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis.</p> <p>(3) Kolmeosaline sõnaühend.</p> <p>(4) Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuse esitamine sõnavormist lähtuvalt.</p> <p>(5) Lihtlause ja sõnaühendi eristamine, mõistmine ja kasutamine.</p> <p>(6) Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlause. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas.</p> <p>(7) Jutustava lause muutmine küsilauseks.</p> <p>(8) Lausete ühendamine, sisestamine ja laiendamine.</p> <p>(9) Lausete muutmine kontekstisidusaks.</p> <p>Koondlause</p> <p>(1) Korduvad alused või öeldised.</p> <p>(2) Aluse korduvad laiendid (täiendid); öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused).</p> <p>(3) Sõnade seosed koondlause. Sidesõnade (<i>ja,</i></p>	

<p><i>ning, või, ega, ehk</i>) mõistmine ja kasutamine. Lause tähenduse sõltumine sidesõnast.</p> <p>(4) Koma koondlauses.</p> <p>(5) Koondlausete koostamine baaslausetest (eelneva arutelu põhjal) ja vastupidi.</p> <p>Liitlause</p> <p>(1) Liitlause osalausete ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine.</p> <p>(2) Liitlause koostis, osalused, sidendid.</p> <p>(3) Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausete lõpetamine (sidesõna antud), lausete koostamine skeemide abil.</p> <p>(4) Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atributiivsete tunnuste väljendamine liitlause: osalausete äratundmine, väljendatud suhete mõistmine, koostamine skeemide abil.</p> <p>(5) Põhjust ja eesmärki väljendavate osalausete eristamine, väljendatud suhte, sh sidendite mõistmine.</p> <p>(6) Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lausetes (laiendatud liitlause, liitlause).</p> <p>(7) Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus).</p> <p>(8) Sidendid kes?, mis? ja nende käändevormid.</p> <p>(9) Tekstisidusate lausete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnade kasutamine.</p>	
4. Sõnavara	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitud
<p>Sõnaliigid</p> <p>(1) Sõnaliikide tunnused: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused.</p> <p>(2) Tuletab sõnu, kasutab tuletisi sõnaühendites, lausetes ja tekstides.</p> <p>Nimisõna</p> <p>(1) Nimi ja nimetus.</p> <p>(2) Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade pealkirjades ja kohanimes.</p> <p>(3) Nimisõna algvorm, küsimused.</p> <p>(4) Nimisõna käändevormid.</p> <p>(5) Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp).</p> <p>(6) Ainsuse tüve moodustamine, sõnavormi põhi- ja lisatähendus.</p> <p>(7) Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;</p> <p>(2) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust, kasutab suunamisel õigeid termineid (tüvi, tunnus, liide, lõpp), moodustab sõnavorme;</p> <p>(3) esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;</p> <p>(4) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tepusõna muutevorme õpetaja abiga).</p>

kõne ja tütar tüüpi sõnades.

- (8) Nimisõna käändevormid, vormide moodustamine skeemi ja kaasteksti abil.
- (9) Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine vormifunktsioonide (kohta, aega vm väljendatavate suhete) järgi.
- (10) Sõnavormi põhi- ja lisatähendus.
- (11) Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormide kohta sõnaühendis ja lauses.
- (12) Nimisõna tuletamine (-ja, -mine, -ik, -nik). Tuletiste äratundmine, eristamine muutevormist.
- (13) Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses.

Omadussõna

- (1) Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused.
- (2) Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses.
- (3) Omadussõna roll allrühmade nimetustes (kõrged/madalad majad).
- (4) Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (-nik; -lik, -ne, -line).
- (5) Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses.
- (6) nud-, tud-, mata-, v-, tav-vormid täiendina.
- (7) Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus).
- (8) Omadussõnade vormi muutmine koos nimisõnadega.
- (9) Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist.
- (10) Võrdluspöördkonstruktsioonid (Vend on noorem kui õde. – Õde on vanem kui vend.).

Arvsõna

- (1) Põhi- ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires).
- (2) Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite ja arvsõnade lugemine ja kirjutamine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi.
- (3) Rooma numbrid (I-XX) ja vastavad järgarvsõnad.
- (4) Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis.

<p>Tegusõna</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Tegusõna roll lauses. (2) Tegusõna ja selle laiendid lauses. (3) Tegusõna arv ja pöörded. (4) Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos. Jaatav ja eitav kõne. (5) Oleviku- ja lihtmineviku, täis- ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajatelje abil. (6) Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal. (7) Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses. (8) Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses. (9) Ühendtegasõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses. Ühendtegasõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. (10) Tingimuslausete mõistmine ja koostamine. <p>Liitsõna</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Liitsõna tähendus, koostis. (2) Liitsõna kohta küsimuse esitamine. (3) Liitnimisõnade moodustamine: nimetavaline ja omastavaline liitumine. (4) Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi. (5) Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. (6) Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine: <i>nud-, tud-, mata-, v-, tav-</i> vormid täiendina (<i>koolipäev on lõppenud – lõppenud koolipäev; külalist ootama – oodatav külaline</i>). (7) Tuletusliited liitsõnades, liitsõna tähenduse mõistmine. (8) Veaohtlikud häälikud liitsõnas. <p>Võõrsõna</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Võõrsõna tunnused ja nende tähendus. (2) Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel. 	
5. Kirjutamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Foneemanalüüs</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Sõna häälikkoostise skemaatiline märkimine. 	<ol style="list-style-type: none"> (1) märgib kirjas õigesti veaohtlike häälikute pikkused, leiab ja

<p>Häälikute kolm pikkust.</p> <p>(2) Veaohtlikud häälikud sõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine tabeli 1-4 skeemide toel, koos tabeli ja skeemide valikuga. (vt Eesti keele tööraamat 1. osa lk. 86-87).</p> <p>(3) Analüüsi iseseisvuse harjutamine: abivahendite valikuline kasutamine kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks.</p> <p>(4) Veaohtlike häälikute õigekiri ja enesekontroll.</p> <p>(5) Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend: leidmine sõnades.</p> <p>(6) Skeemide valik ja kasutamine häälikupikkuse muutmiseks.</p> <p>(7) Sõnade lugemine vältemärkide abil, rühmitamine.</p> <p>(8) Kaksiktäishääliku ja kaashäälikuühendi õigekiri, enesekontroll.</p> <p>(9) Tähestik.</p> <p>Ärakiri</p> <p>(1) Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa.</p> <p>Õigekiri</p> <p>(1) Veaohtlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes õppeainetes ise kirjutatud tekstide parandamine.</p> <p>(2) Vigade võimaliku põhjuse leidmine.</p> <p>(3) Võõrhäälikud ja -tähed, sõnade õige hääldamine.</p> <p>(4) Võõrsõnade tunnused ja õigekiri: g, b, d sõna algul; võõrtähed; pikk ja ülipikk täishäälik järgsilbis.</p> <p>(5) Õpitud lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p> <p>(6) Kirjavahemärkide kasutamine lauses.</p>	<p>kasutab selleks valdavalt iseseisvalt sobiva abivahendi;</p> <p>(2) teeb ärakirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust;</p> <p>(3) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid;</p> <p>(4) kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid ja rakendab õpitud enesekontrollivõtteid.</p>
<p>6. Keeleteadmised ja -oskused</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine.</p> <p>(2) Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi.</p> <p>(3) Alus- ja öeldisrühma ning osalausete äratundmine.</p> <p>(4) Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine,</p>	

<p>kasutamine keelendite analüüsil ja moodustamisel.</p> <p>(5) Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides.</p> <p>(6) Sõnade tuletamine õpitud liidetega.</p>	
<p>7. Lugemine</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>Lugemistehnika</p> <p>(1) Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmade kaupa) häälega lugemine.</p> <p>(2) Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist).</p> <p>Väljendite mõistmine</p> <p>(1) Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel).</p> <p>(2) Võrdluste ja metafooride tähenduse selgitamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>(3) Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, arhaismid, tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised.</p> <p>(4) Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates.</p> <p>(5) 5–6 sõna või väljendi kasutamine oma kõnes teksti analüüsides ja taastades.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>(1) Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes.</p> <p>(2) Kõikide mõistmisstrateegiate valikuline suunatud rakendamine.</p> <p>(3) Seletuste põhjendamine valiklugemise teel.</p> <p>(4) Repliikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine.</p> <p>(5) Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt.</p> <p>(6) Vastusrepliigi seostamine eelneva ütlusega.</p> <p>(7) Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine. Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile).</p> <p>(8) Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi. Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust.</p>	<p>(1) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;</p> <p>(2) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;</p> <p>(3) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine);</p> <p>(4) valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid;</p> <p>(5) kirjeldab jutustamisel situatsioone ja objekte plaani alusel ning hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.</p>

(9) Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga). (10) Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega, sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel). (11) Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine. Tekstide sisu seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt. (12) Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine. (13) Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine. (14) Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse, tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel). (15) Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete analüüs. Tegelaste rühmitamine (iseloomujooned, ajalooline taust). (16) Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorra lähtuvalt. (17) Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi). (18) Soovituste esitamine kaaslastele käitumiseks analoogses olukorras. (19) Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga. Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses. (20) Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega.	

Eneseväljendus (jutustamine)

- (1) Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine (“suulise pildi” maalimine).
- (2) Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliigid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik käsitletava tekstiga,

<p>mõttelünkadega teesid („mäluksa”).</p> <p>(3) Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine.</p> <p>(4) Kokkuvõtlik jutustamine: oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete moodustamine, kavapunktide täiendamine, lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine.</p> <p>(5) Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritekstiga).</p> <p>(6) Tegelasuku iseloomustamine plaani järgi.</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine:</p> <p>(1) Tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega.</p>	
---	--

Eesti keele ainekava 7. klassile

Õppeaine: eesti keel	Tundide arv: 6x35 tundi
1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Erinevate, sh vastandlike arvamuste mõistmine ja väljendamine ühistegevuses, kokkuleppe otsimine. Reageerimine agressiivsetele väidetele.</p> <p>(2) Oma seisukoha selgitamine kaaslastele ja kaaslaste rühmale, oma arvamuse põhjendatud kaitsmine.</p> <p>(3) Poiste-tüdrukute suhtlemise kujundamine: kontakti adekvaatne loomine ja jätkamine, häbematuses, valehäbit hoidumine.</p> <p>(4) Teabe hankimine ja suuline edastamine sõltuvalt situatsioonist: eri suhtluspartnerid ja/või - paigad; täiendava teabe küsimine arusaamatuste korral, teabe täiendamine või konkretiseerimine, osalemine dialoogis ja polüloogis (rohkem kui kahe inimese vestluses).</p> <p>(5) Sündmuse kirjeldamine oma ja teiste positsioonilt. Teiste ja oma käitumise otstarbekuse hindamine eesmärkidest, tunnetest ja tingimustest sõltuvalt.</p> <p>(6) Teistes õppeainetes omandatud teadmiste sõnastamine ja ainesõnavara kasutamine eesti keele tundides.</p>	<p>(1) Saab aru selget teavet sisaldavast igapäevasest kõnest;</p> <p>(2) Mõistab seisukohtade võimalikku erinevust suhtlemisel, selgitab oma seisukohti;</p> <p>(3) Otsib teavet teistelt inimestelt;</p> <p>(4) Tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades, osaleb dialoogis õpitud lausemallide põhjal.</p>
2. Tunnetustegevuse arendamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused

<p>(1) Tähelepanu keskendamine teabe valikulisele hankimisele pikemast tekstist või mitmest teabeallikast. Sündmuste ajaliste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) ning põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine.</p> <p>(2) Põhjuse ahela teadvustamine sündmuste ajalises kirjelduses, põhjuslike ja mittepõhjuslike seoste eristamine kirjeldatud sündmuste ahelas.</p> <p>(3) Ühiskondlike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine.</p> <p>(4) Õpitud toimingute kontrollimine ja planeerimine.</p> <p>(5) Teabekirjanduse kasutamine. Interneti ja meedia võimalused.</p>	<p>(1) Orienteerub talle mõistetavate sündmuste ajalistes ning põhjuslikes seostes;</p> <p>(2) Kasutab õpetaja suunamisel teabe hankimiseks teksti, teabekirjandust või internetti.</p>
---	---

3. Praktiline grammatika

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Lihtlause</p> <p>(1) Alus- ja öeldisrühm.</p> <p>(2) Lausemallide aktiveerimine, teiste ainete sõnavara kasutamine lausetes, lausete muutmine ja laiendamine, eri ainetes kasutatavate uute lausemallide õppimine.</p> <p>(3) Mitme küsilause moodustamine ühe väitlause alusel, suletud (kas? ega?) ja avatud (kes? kus? jne) küsimuste rühmad.</p> <p>(4) Lihtlause kaastekstis.</p> <p>Koondlause</p> <p>(1) Loetelu.</p> <p>(2) Korduvad lauseliikmed: alused, öeldised, sihitised, määrused, täiendid, öeldistäited.</p> <p>(3) Korduvate lauseliikmete laiendid.</p> <p>(4) Sidesõnad ja, ning, ega, ehk, või, kui ka. Koondlause tähenduse sõltuvus sidesõnast.</p> <p>(5) Koma kasutamine.</p> <p>(6) Koondlause kasutamine tekstis, koondlause moodustamine teksti põhjal.</p> <p>Liitlause</p> <p>(1) Liitlausete leidmine tekstist, nende mõistmine.</p> <p>(2) Liitlausete moodustamine lihtlausetest ja/või skeemide järgi.</p> <p>Ajasuhteid väljendavad liitlauseid. Tegevuse üheaegsuse ja järgnevuse väljendamine rindlausega: sidesõnad <i>ja, ning</i>.</p> <p>Ajasuhete väljendamine põimlausega: sidendid <i>ja,</i></p>	<p>(1) Mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;</p> <p>(2) Mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid;</p> <p>(3) Orienteerub mõistetavate sündmuste ajalistes ja põhjuslikes seostes.</p>

ning, kui, siis, enne seda kui, pärast seda kui.
Lausete grammatilise tähenduse mõistmine,
lausete koostamine skeemi ja analoogia alusel.
Lausete transformeerimine.

Põhjuslikke suhteid väljendavad liitlaused.

Tegevuste, sündmuste põhjused ja tagajärjed,
nende väljendamine lausega. Sidendid *ja, ning, sellepärast, sest*. Lausete mõistmine, koostamine.

Tegevuse eesmärgi väljendamine liitlaused.

Sidendid *et, selleks et*.

Põhjuse ja eesmärgi ning vastavate osalausete
eristamine. Lausete mõistmine ja koostamine.

Vastandamist-eraldamist väljendavad

liitlaused. Sidendid *aga, kuid, ent, vaid, ja, või*.
Lausete mõistmine ja koostamine.

Objektisuhteid väljendavad liitlaused. Pealause
sihilise tegusõna juurde kuuluv sihitiskõrvallause.
Sidendid *et, kuidas, kes (kelle jne), mis (mille jne)*.
Lausete mõistmine ja koostamine.

Atributiivsust väljendavad liitlaused. Pealause
lõpus oleva nimisõna laiendamine
täiendkõrvallausega. Sidendid *mis (mille jne), kes*
(kelle jne). Lausete mõistmine ja koostamine.

Otsekõne ütluse muutmine kaudseks. Saatelause
muutmine pealauseks ja otsekõne muutmine
sihitiskõrvallauseks.

Asesõnade asendamise lihtsamad juhud.

4. Sõnavara

Õppesisu, sh põhimõisted

Sõnaliigid

- (1) Kujutlused sõnaliikide üldisest
(kategoriaalsest) tähendusest, grammatilisest
tähendusest ning formaalsetest tunnustest.
- (2) Kahe tunnuste rühma (semantilised,
formaalsed) eristamine.
- (3) Käände- ja pöördvormid.
- (4) Sama suhet väljendavad käärdvormid (koht,
aeg jne).

Nimisõnad

- (1) Nimisõna semantilised ja formaalsed
tunnused.
- (2) Nimi ja nimetus.
- (3) Nimisõna algvorm ja muutevormid.
- (4) Sama suhet väljendavad käärdvormid (koht,

Õpitulemused

Õpilane:

- (1) Tuletab sõnu õpitud liidetega;
- (2) Moodustab liitsõnu;
- (3) Teab muutevormi grammatilist
tähendust;
- (4) Kasutab sõnade käände- ja
pöördvorme, analüüsib
sõnavormide koostist.

aeg jne).

- (5) Nimisõnade moodustamine liidete abil: -ja, -mine, -la, -nik, -kond, -stik.
- (6) Tuletatud nimisõnade tähendus, sama tuletusliitega sõnade rühmatähendus, sõnatähendus.
- (7) Muutevormid, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.
- (8) Süntaksiküsimuste esitamine sõnavormide täpsustamiseks, morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormi kohta sõnaühendis ja lauses.

Liitnimisõna

- (1) Eristamine sõnaühendist, liitnimisõna sõnaühendis.
- (2) Allrühmade nimetuste moodustamine.

Omadussõna

- (1) Omadussõna semantilised ja formaalsed tunnused.
- (2) Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, omadussõna tähenduse mõistmine kontekstis, sõnaühendi kasutamine tekstis.
- (3) Kesksõnade moodustamine analoogia alusel, kesksõnade kasutamine täiendina.
- (4) Omadussõnade moodustamine tuletusliidete abil: liited *-ne, -lik, -line, -jas, -kas*.
- (5) Tuletatud sõnade tähendus (sõnarühm, sõna), muutevormid, kasutamine sõnaühendis ja lauses.
- (6) Kirjelduste koostamine.

Arvsõna

- (1) Tunnused, rühmad (põhi- ja järgarvsõnad).
- (2) Rooma numbrid (I-XXV).
- (3) Arvsõna muutevormide kasutamine kontekstis. Arvsõnade õigekiri.

Tegusõna

- (1) Lähedase tähendusega tegusõnade rühmad, nende kasutamine sama tegevussituatsiooni sõnastamisel.
- (2) Tegusõna muutevormid: ma- ja da-tegevusnimi: olevik, liht-, täis- ja enneminevik.
- (3) Tingiva ja kaudse kõneviisi vormide suunatud moodustamine (küsimused, analoogia) ja kasutamine lauses.
- (4) Käskiva kõneviisi vormide moodustamine (ainsuse ja mitmuse 2. pööre) ja kasutamine dialoogis.

<p>(5) Umbisikuline tegumood. Võimaliku tegevuses osaleja või objekti tuletamine kontekstist.</p> <p>(6) Ühendteguõna: tähenduse konkreetsus, sõnaühendite moodustamine, abimäärsõnad ühendteguõna koostises, nende asukoht lauses. Ühendteguõna kasutamine tingimuslauses.</p> <p>Võõrsõna</p> <p>(1) Võõrsõna tunnused ja nende tähendus.</p> <p>(2) Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.</p>	
5. Kirjutamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Foneemanalüüs ja õigekiri</p> <p>(1) Veaohlike häälikute määramine ja õigekiri.</p> <p>(2) Erandlik <i>g, b, d s</i>-i kõrval.</p> <p>(3) Liitsõnade õigekiri.</p> <p>(4) <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri.</p> <p>(5) Õpitud tuletusliidete õigekiri.</p> <p>(6) Enesekontroll.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Tunneb ja kasutab tähekasutusreegleid;</p> <p>(2) Kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel;</p> <p>(3) Kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid, sh isiklikke kirju, teateid igapäevaelu kohta.</p>
6. Keeleteadmised ja -oskused	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine.</p> <p>(2) Tähekasutusreeglite kasutamine: lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine.</p> <p>(3) Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel: nõrk sulghäälik <i>s</i>-i kõrval, liitsõnade õigekiri, <i>h</i> ja <i>j</i>-i kasutamine, liidete õigekiri (nt <i>käija</i>).</p> <p>(4) Lausete koostamine õpitud lausemallide ulatuses.</p> <p>(5) Sõnatuletus õpitud liidetega.</p>	
7. Lugemine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Lugemistehnika</p> <p>(1) Uue sisult ja keeleliselt jõukohase teksti häälega lugemine kõne tempos ja endamisi ülesandega lugemine lõikude kaupa (kuni pool tekstist).</p> <p>(2) Õpitud teksti ladus ja ilmekas lugemine kõne tempos (selgus, loogiline rõhk, toon).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos mõningase ilmekusega;</p> <p>(2) Täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid, loeb õpetaja juhendamisel temaatilisi lõike;</p>

Orienteerumine tekstis

Sõnavara

- (1) Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatähenduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine.
- (2) Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltuvus kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara).
- (3) Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel.
- (4) 5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsidest ja taastades.

Teksti analüüs

- (1) Eri mõistmisstrateegiate kasutamine õpetaja suunamisel.
- (2) Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel. Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamine õpetaja suunamisel.
- (3) Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel. Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine.
- (4) Põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine. Põhjuste ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast.
- (5) Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjustagajärg seoste eristamine. Tahan/vajan erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen.
- (6) Oletuste ja järelduste sõnastamine.

Dialogi analüüs

- (1) Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning strateegiate eristamine õpetaja suunamisel (miks? – milleks? – kuidas?). Samasugust üldist eesmärki täitvate ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine).
- (2) Strateegia muutmise märkamine õpetaja juhendamisel (valiklugemine).
- (3) Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine).

Valik- ja temaatiline lugemine

- (1) Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigus, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe

- (3) Jutustab abivahendite toel edasi loetud ja analüüsitud teksti sisu;
- (4) Valib või koostab õpetaja suunamisel jutustamiseks sobiva abivahendi (tugisõnad, graafiline kava);
- (5) Kirjeldab ja võrdleb tegelasi plaani alusel, hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- (6) Iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel.

teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal).

- (2) Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine).
- (3) Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeleüksuste leidmine autoritekstist.
- (4) Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks.

Tegelaste käitumise analüüs

- (1) Tegelaste rühmitamine (iseloомуjooned, ajalooline taust).
- (2) Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine.
- (3) Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus).
- (4) Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus).

Teksti peamõtte sõnastamine

- (1) Peamõttele (sisu kokkuvõte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates.
- (2) Peamõtte seostamine õpilase kogemustega.

Eneseväljendus (jutustamine)

Sõnavara

- (1) Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatähenduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine.
- (2) Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltuvus kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara).
- (3) Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel.
- (4) 5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsidest ja taastades.

Teksti analüüs

- (1) Eri mõistmisstrateegiate kasutamine õpetaja suunamisel.

- (2) Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel. Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamine õpetaja suunamisel.
- (3) Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel. Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine.
- (4) Põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine. Põhjuste ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast.
- (5) Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjustagajärg seoste eristamine. Tahan/vajan erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen.
- (6) Oletuste ja järelduste sõnastamine.

Dialogi analüüs

- (1) Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning strateegiate eristamine õpetaja suunamisel (miks? – milleks? – kuidas?). Samasugust üldist eesmärki täitvate ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine).
- (2) Strateegia muutmise märkamine õpetaja juhendamisel (valiklugemine).
- (3) Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine).

Valik- ja temaatiline lugemine

- (1) Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigus, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal).
- (2) Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine).
- (3) Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeleüksuste leidmine autoritekstist.
- (4) Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks.

Tegelaste käitumise analüüs

- (1) Tegelaste rühmitamine (iseloомуjooned, ajalooline taust).

<p>(2) Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine.</p> <p>(3) Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus).</p> <p>(4) Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus).</p> <p>Teksti peamõtte sõnastamine</p> <p>(1) Peamõttele (sisu kokkuvõte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates.</p> <p>(2) Peamõtte seostamine õpilase kogemustega.</p>	
---	--

Eesti keele ainekava 8. klassile

Õppeaine: eesti keel	Tundide arv: 6x35 tundi
1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Suulise ja kirjaliku teabe hankimise võimaluste teadvustamine, teabe hankimine suhtluspartnerilt.</p> <p>(2) Teabe suuline ja kirjalik edastamine sõltuvalt suhtluseesmärgist, strateegia valimine.</p> <p>(3) Erinevate ja vastandlike arvamuste eristamine, oma seisukohtade kaitsmine kokkuleppe otsimisel, mõnest oma seisukohast loobumise harjutamine kujuteldavas situatsioonis.</p> <p>(4) Dialog. Suhtlemissituatsiooni komponentide teadvustamine: suhtluspositsioonid (situatiivsed ja sotsiaalsed rollid, hoiakud ja koostöövalmidus), motiividest tulenevad eesmärgid ja strateegiad, ütluse sisuline ja keeleline sobivus (ütluste valimine).</p> <p>(5) Kaaslaste ütluste analüüs õpitud oskusi kasutades.</p> <p>(6) Teabe seostamine ja sõnastamine eri suhteid väljendavate liitlausete abil.</p> <p>(7) Eri põlvkondade suhtlemiseärasuste teadvustamine: lapsed-vanemad-vanavanemad, noorukid-täiskasvanud.</p> <p>(8) Poiste-tüdrukute vastastikune suhtlemine, kiindumuse väljendamine.</p> <p>(9) Ebaviisakatele repliikidele reageerimine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine, individuaalne ja rühmakäitumine.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;</p> <p>(2) Märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust ja reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ning vastandlikele seisukohtadele;</p> <p>(3) Analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;</p> <p>(4) Koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise toel.</p>

<p>(10) Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine.</p> <p>(11) Kirjalike tekstide koostamine: vabas vormis tarbekiri (kiri, teade, kutse, seletuskiri, avaldus, allkiri, volitus, elulookirjeldus); blankettide täitmine (teenuste arveldused, ajakirjanduse tellimine, e-poe kasutamine).</p>	
2. Tunnetustegevuse arendamine	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Tähelepanu keskendamine kestva samalaadse tegevuse jooksul: teabe otsimine, tekstide koostamine, ühisvestlus-väitlus, tekstide kuulamine jm.</p> <p>(2) Tajude arendamine: objekti osade ja tegevusstseenide analüüsimine, tajutud teabe sõnastamine.</p> <p>(3) Mõtlemise ja mälu arendamine: üldistamis- ja konkretiseerimisstrateegiate rakendamine, erilaadsete seoste loomine.</p> <p>(4) Põhjuse-tagajärg-seoste ahela ning sündmust kirjeldava mitme põhjuse teadvustamine.</p> <p>(5) Enesekontrolliharjumuste kujundamine, planeerimise osatähtsuse teadvustamine. Teabekirjanduse kasutamine õpetaja suunamisel.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras;</p> <p>(2) Käitub otstarbekalt ja moraalinõuetele vastavalt kogetud olukorras;</p> <p>(3) Märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;</p> <p>(4) Kasutab tuttavat teabekirjandust juhendamisel.</p>
3. Praktiline grammatika	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>Lause</p> <p>(1) Lihtlause, koondlause, liitlause. Lause tekstis.</p> <p>(2) Lausete moodustamine, muutmine, laiendamine, ühendamine.</p> <p>(3) Liht-, koond- ja liitlause eristamine, terminite kasutamine.</p> <p>Lihtlause</p> <p>(1) Äratundmine, peamised formaalsed tunnused.</p> <p>(2) Alus, öeldis ja nende laiendid lauses. Süntaksiküsimused.</p> <p>(3) Väit-, küsi- ja käsk-, soov- ja hüüdlause, nende vastastikune transformeerimine. Sõnade järjekord lauses.</p> <p>(4) Kaastekstisidused laused: lausete sisuline ja vormiline sõltumine eelnevast lausest. Lausete muutmine kaastekstisidusaks.</p> <p>(5) Aluseta või öeldiseta laused tekstis, sh repliigid dialoogis.</p> <p>(6) Korduvad lauseliikmed ja osalaused.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Mõistab ja kasutab õpitud lausemalle suulisel ja kirjalikus tekstis.</p>

- (7) Suulise kõne lausungite muutmine grammatiliselt korrektseteks lauseteks. Suuliselt esitatud teabe edastamine kirjalikult.
- (8) Suuline ja kirjalik dialoog. Dialoogi lühikese vastusrepliigi asendamine hargnenud lause või lauserühmaga ja vastupidi.
- (9) Küsimuste esitamine dialoogi repliikide sisu kohta.
- (10) Otsekõne muutmine kaudseks.

Koondlause

- (1) Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid.
- (2) Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).
- (3) Koondlause korduvate lauseliikmete laiendid: seoste leidmine kahel tasandil (põhisõna laiend, laiendi laiend).
- (4) Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest *ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka*.
- (5) Koondlausete moodustamine.
- (6) Kirjavahemärgid koondlauses.

Liitlause

- (1) Liitlause tähenduse ja struktuuri analüüs. Rindlause. Põimlause. Osalused. Alus ja öeldis osalusetes.
- (2) Sõnade ja sõnaühendite tähenduse seletamine liitlausega: sobitamine, suunavad küsimused osalause kohta.
- (3) Osalusetega väljendatud mõtete teadvustamine ja seoste seletamine. Küsimuste (küsilause, [süntaksiküsimus](#)) esitamine osalusetes kohta.
- (4) Sidendite tähenduse mõistmine.

Liitlausetes väljendatavad suhted:

- (4) tegevuste vastandamine (*Vend kirjutab, aga õde loeb.*);
- (5) koht (*Sõitsin sinna, kus mind oodati.*);
- (6) aeg: üheaegsus ja järgnevus (*Läksin õue, vihma sadas kõvasti. Läksin õue ja varsti hakkas vihma sadama.*);
- (7) põhjus (*Ilmar kastis lilli, sest muld oli kuiv.*);
- (8) eesmärk (*Mai võttis korvi, et aiast õunu tuua.*).

- (1) Ühe ja sama suhte väljendamine erinevate lausemallidega: erinevad sidendid, osalusetes paigutus.
- (2) Teabe sarnasuse/erinevuse mõistmine, lausete

<p>suunatud transformeerimine.</p> <p>(3) Liht-, koond- ja liitlausete eristamine, terminite kasutamine.</p> <p>(4) Eri lauseehitusega samasisuliste tekstide võrdlemine (sama teabe esitusviiside teadvustamine).</p> <p>(5) Koond- ja liitlausete moodustamine lihtlausest ja vastupidi (analoogia põhjal).</p> <p>(6) Koond- ja liitlausete koostamine, transformeerimine ja rakendamine.</p> <p>(7) Lühivastuse asendamine dialoogis liitlausega ja vastupidi.</p> <p>(8) Pealause sihilist tegusõna täpsustavad sihitiskõrvallused. Sihilise tegusõna ja sihitiskõrvalluse seos, küsimuse esitamine osalause kohta (<i>ütleks mida?</i>), sidendid <i>et, kuidas, miks, kus, millal, kas, kes, mis</i> jne.</p> <p>(9) Otsekõne. Otsekõne väljendamine kaudselt sihitiskõrvalluse abil. Isikuliste asesõnade ja tegusõna vormide kasutamine kõnes.</p> <p>(10) Pealause nimisõna täpsustavad täiendkõrvallused: põhisõna ja osalause seos, osalause asetuse, sidendid.</p> <p>(11) Lausete kasutamine dialoogis ja tekstis.</p>	
<p>4. Sõnavara</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>Sõnaliigid</p> <p>(1) Teadmiste süvendamine sõnaliikidest (nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna): morfoloogilised tunnused, küsimused, funktsioon lauses, semantilised rühmad ja nende üldistatud tähendus; terminite tundmine.</p> <p>(2) Sõnaliikide eristamine.</p> <p>(3) Samatüveliste sõnade tuletamine (<i>kiirustama, kiirus, kiire, kiiresti</i>), tähenduslik eristamine.</p> <p>(4) Tuletatud sõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Nimisõnad</p> <p>(1) Nimi ja nimetus, liigi ja alaliigi nimetus. Nimede ja nimetuste õigekiri, suur ja väike algustäht.</p> <p>(2) Tuletised ja liitsõnad.</p> <p>(3) Nimisõna morfoloogilised tunnused ja süntaktiline funktsioon (alus, põhisõna, laiend).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Tunneb ära, mõistab ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele;</p> <p>(2) Tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi.</p>

(4) Nimisõna sõnaühendis, laiendi leksikaalne ja vormiline sõltumine põhisõnast. Morfoloogia- ja süntaksiküsimus.

(5) Aluse seos öeldisega.

Nimisõna käänamine.

(1) Tutvumine käänamistabeliga: käänete nimetused ja küsimused.

(2) Sama käändevormi erinevad grammatilised tähendused.

(3) Ühe ja sama sõna vormide kasutamine erinevates funktsioonides, rakendamine sõnaühendites, lausetes ja kontekstis.

(4) Laiendi käändevormide moodustamine sõltuvalt põhisõnavormist.

(5) Mitmuse tunnuse valimine ja õigekiri.

Nimisõnade tuletamine

(1) Nimisõnade tuletamine, tuletusliited: *-ur, -ar, -nna*. Tuletatud sõnade tähendus.

(2) Samatüveliste sõnade tuletamine ja tähenduse eristamine, sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel.

(3) Tuletatud sõnadest käändevormide moodustamine, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.

(4) Moodustatud sõnade tähenduse suunatud võrdlemine üldistusastmest lähtudes (rühmad, allrühmad, rühmitusalused).

(5) Varemõpitud liidetega tuletiste kasutamine kõnes.

Omadussõna

(1) Esemete, olendite, nähtuste tunnused ja omadused ning nende väljendamine omadussõnade abil.

(2) Omadussõna süntaktiline funktsioon (*täiend – punane pall, öeldistäide – pall on punane*).

(3) Mitu omadussõna põhisõna laienditena.

(4) Omadussõna käänamine koos nimisõnaga.

(5) Võrdlusastmed.

(6) Liitomadussõnade õigekiri.

Omadussõna tuletamine

(1) Tuletusliited: *-ne, -lik, -line, -tu, -jas, -kas, eba-, mitte-*.

(2) Tuletatud sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel, muutmine ning kasutamine sõnaühendis ja lauses.

(3) Omadussõnade kasutamine objekti osade kirjeldamisel, tegevussteenide konkretiseerimisel.

Arvsõna

- (1) Põhi- ja järgarvsõnad, nende muutevormid. Järgarvsõnade tuletamine.
- (2) Rooma numbrid I-XXX.
- (3) Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõnade õigekiri.

Määrsõna

- (1) Määrsõna tunnused, tähendusrühmad.
- (2) Määrsõna sõnaühendis (tegevuse tunnus) ja lauses.
- (3) Määrsõnade tuletamine: tuletusliited: *-sti, -lt, -ti/di*.
- (4) Samatüveliste omadus- ja määrsõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses (tegevuse või objekti iseloomustamine).

Tegusõna

- (1) Tegusõna semantilised (tegevuse/seisundi väljendamine) ja formaalsed tunnused. Esemete, olendite ja nähtuste tegevust või seisundit väljendavad sõnad.
- (2) Tegusõna lauses, tegusõna laiendid.
- (3) Samasse tähendusrühma kuuluvad tegusõnad, nende valimine väljendatava teabe konkretiseerimiseks ja sõnakorduste ärahoidmiseks.
- (4) Samatüvelised tegusõnad (*kiirustama, kiirendama*).
- (5) Laiendite leksikaalne ja vormiline valimine sõltuvalt tegusõna tähendusest (*riietab poega esinemiseks, riietub esinemiseks*).
- (6) Tegusõnade mitmetähenduslikkus, laiendite valimine ja kasutamine sõltuvalt kaastekstist (*Aeg möödus lennates. Buss möödus majast.*)
- (7) Tegusõna grammatilised kategooriad: pöörded (ja isikulised asesõnad), arv, aeg, kõne, tegumood, kõneviis.
- (8) Lause tähenduse sõltumine tegusõna grammatilistest kategooriatest. Muuteoperatsioonid.
- (9) Tegusõna vormide aktiveerimine.
- (10) Ühendteigusõna, selle kasutamine lauses.
- (11) Ülevaade kesksõnadest ja nende grammatilisest tähendusest. Kesksõnad täiendi funktsioonis: olendi või objekti tunnuste väljendamine.
- (12) Kesksõnade moodustamine analoogia alusel ning rakendamine sõnaühendis ja lauses. Tegusõna asendamine kesksõnaga (*käisid – oled/olid käinud*), [kontekstisidusate lausete](#)

<p>moodustamine.</p> <p>Liitsõna</p> <p>(1) Liitsõnade semantilised rühmad, sõnaühendi muutmine liitsõnaks, tähenduse muutumine.</p> <p>(2) Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine.</p> <p>(3) Liitsõnade moodustamine: tuletised liitsõna komponendina.</p> <p>(4) Liitsõnade õigekiri.</p> <p>Võõrsõna</p> <p>(1) Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.</p>	
5. Kirjutamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Foneemanalüüs ja õigekiri</p> <p>(2) Veaohtlikud häälikud sõnas. Veaohtlike häälikute õigekiri.</p> <p>(3) Võõrhäälikud ja tähed. Võõrsõnad: hääldus, õigekiri.</p> <p>(4) Võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanimede õigekiri. Õigekirja kontrollimine interneti abil.</p> <p>(5) <i>k, p, t</i> ja <i>g, b, d</i> heliliste häälikute kõrval.</p> <p>(6) Järgsilpide sulghäälikute, liitsõnade ja liidete õigekiri.</p> <p>(7) Kaashäälikuühend: liitsõnade liitumiskohal, liidetega sõnades sõna tüve ja liidete piiril.</p> <p>(8) Liited <i>-ki</i> ja <i>-gi</i>, liidetega sõnade tähendus ja õigekiri.</p> <p>(9) Oma õigekirjaoskuse ja selle kontrollimise võimaluste teadvustamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes õpetaja suunamisel;</p> <p>(2) Oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.</p>
6. Keeleteadmised ja –oskused	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tähestiku rakendamine sõnaraamatute kasutamisel.</p> <p>(2) Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel.</p> <p>(3) Sõnaliikide tundmine ja vastavate terminite kasutamine.</p> <p>(4) Käänamistabeli tundmine: käändenimetus, küsimus, sõnavormi äratundmine ja moodustamine.</p> <p>(5) Muutevormide ja grammatiliste tähenduste mõistmine.</p> <p>(6) Liht-, koond- ja liitlausete eristamine. Lausete moodustamine ja transformeerimine.</p>	

(7) Liitlausetega väljendatud seoste mõistmine, lausete praktiline kasutamine.	
7. Lugemine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Lugemistehnika</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Tutvumine mõne õpetaja poolt soovitatud Eesti kirjaniku ja tema teosega. (2) Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos. (3) Sihipärane endamisi lugemine (kuni 2/3 materjalist). (4) Eelnevale analüüsile toetuva ilmeka (kõne tempos) lugemise harjutamine. (5) Tooni ja tempo muutmine õpetaja näidise, selgituste ja korralduste alusel. <p>Orienteerumine tekstis</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Tundmatute sõnade leidmine esmasel või korduval lugemisel, nende tähenduse selgitamine. (2) Tähenduste täpsustamist vajavate sõnade leidmine iseseisval lugemisel. (3) Autorite sõnavara võrdlemine samateemalistes tekstides. (4) Võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel. (5) Inimest iseloomustavate sõnade tähenduse täpsustamine ja aktiveerimine. <p>Teksti analüüs</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Teksti mõistmisstrateegiate teadvustamine: küsimuse/korralduse eesmärgi (lause tähendus, lausete seostamine, puuduva teabe tuletamine, väljendusvahendid, kokkuvõte) mõistmine. (2) Küsimusele vastamiseks/korralduse täitmiseks sobiva toimingute teadvustamine (valiklugemine, temaatiline lugemine, meenutamine). (3) Õpetaja koostatud küsimuste/korralduste rühmitamine mõistmisstrateegiatest lähtuvalt. Küsimuste/ülesannete suunatud sõnastamine strateegiate kaupa ja neile vastamine. (4) Tekstis esitatud ütluste psühholoogilise struktuuri (hoiakud/motiivid, eesmärk, strateegia) teadvustamine õpetaja suunamisel (miks? milleks? kuidas?). (5) Vastusrepliigi seostamine eelnevaga (nõustumine või mittenõustumine, täiendava teabe taotlemine jne). 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Loeb jõukohast teksti häälega ladusalt ja endamisi teabe hankimiseks; (2) Loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga; (3) Täidab jõukohast teksti analüüsides ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses; (4) Oskab esitada küsimusi teistele ja endale teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt ning neile küsimustele vastata; (5) Koostab teabe hankimiseks eesmärgist lähtuvalt küsimuste kompleksi teksti(de) kohta; (6) Taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt, rakendades analüüsi käigus koostatud/kasutatud abivahendeid; (7) Iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi, seletab ja hindab nende käitumist; (8) Kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga); (9) Koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse või kokkuvõtte.

- (6) Suhtlemist kirjeldavate sõnade tähenduse mõistmine ütluse suunatud analüüsi kaudu.
- (7) Arutelud kasutatud repliikide sobivuse ja tulemuslikkuse üle.
- (8) Küsimuste esitamine kaaslastele.
- (9) Küsimuste esitamine endale ja neile vastamine. Kaaslaste küsimuste ja vastuste sobivuse hindamine, abistav täiendamine. Nõustumine enam kui ühe tuletatud seletusega.

Teabe märgistamine tekstis

- (1) Tegelaste ja tegelasrühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine (individuaalne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine.
- (2) Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine.
- (3) Kirjeldatud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani).
- (4) Kirjeldatud tegevuste seostamine looduskirjeldustega.
- (5) Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine.

Teksti peamõtte sõnastamine

- (1) Peamõtet väljendava või peamõttele/alltekstile viitava lõigu (lause) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine, võrdlemine autoritekstiga, sõnastuse põhjendamine tekstile viidates.
- (2) Peamõtte seostamine õpilaste käitumise ja kogemustega.

Teksti kavastamine

- (1) Liht-, liit- ja jooniskava ühine koostamine ning kasutamine jutustamisel.

Eneseväljendus (jutustamine)

- (1) Kasutatavad jutustamise liigid: temaatiline jutustamine (sh tekstilähedane temaatiline jutustamine), kokkuvõtlik jutustamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel,

<p>teksti laiendamine.</p> <p>(2) Looduskirjelduste sõnastamine igapäevasõnavara kasutades.</p> <p>(3) Enda või kaaslase jutustatud info kirjalik väljendamine.</p> <p>(4) Erineva sisuga tekstide võrdlemine ja koostamine loetud teabe või õpilase kogemuse põhjal.</p> <p>(5) Märkmete tegemine ja nende kasutamine jutustamisel või ülesannete täitmisel.</p> <p>(6) Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine</p> <p>(1) Tekstilähedane ja kokkuvõtlik ümberjutustus koos hinnanguga sündmustele, tegelastele jne.</p> <p>(2) Kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal.</p> <p>(3) Sisuliste märkmete tegemine ja nende kasutamine kirjaliku jutu koostamisel.</p> <p>(4) Kirjandi kirjutamine praktilise tegevuse, õppekäigu vm teemal.</p> <p>(5) Tööprotsessi või selle osa kirjeldamine.</p> <p>Konspekterimine</p> <p>(1) Teabe otsimine ja märgistamine: sõnade, sõnaosade, lauseosade ja/või lausete markeerimine.</p> <p>(2) Lühendite, sümbolite, emotikonide, joonimise, markerite vm kasutamine teksti lugemise käigus olulise teabe tähistamiseks.</p> <p>(3) Märkmete tegemine teabeteksti põhjal, nende hilisem kasutamine teabe taastamisel, küsimustele vastamisel, ülesannete sooritamisel.</p>	
--	--

Eesti keele ainekava 9. klassile

Õppeaine: eesti keel	Tundide arv: 6x35 tundi
1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Teabe suuline ja kirjalik edastamine hargnenult, kokkuvõtlikult, suuline täiendav selgitamine.</p> <p>(2) Tegevuse ühine planeerimine ja korrigeerimine tegevuse käigus, korralduste-soovituste esitamine ja nende täitmine.</p> <p>(3) Teiste arvamuste kuulamine vaidlustes, tähelepanu keskendamine kestvatele selgitusele,</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Suhtleb tavaolukorras (perekonnas, eakaaslastega, töökollektiivis, ametiasutuses jne) partnerit arvestades olukorrale vastavalt;</p> <p>(2) Järgib üldtunnustatud</p>

<p>(4) Oma seisukohtade väljendamine, käitumise ja eksimuste tunnistamine.</p> <p>(5) Oskus tunnistada oma puudulikke teadmisi ja oskusi.</p> <p>(6) Suhtlemine perekonnas: eri põlvkonnad, abikaasad.</p> <p>(7) Suhtlemine töökollektiivis ning ametiasutustes: tööandja ja -võtja, käitumine tööturul.</p> <p>(8) Neidude ja noorukite vastastikune suhtlemine kollektiivis ja kiindumuste korral.</p> <p>(9) Reeglipärane käitumine ja ootamatud lahendid konfliktsituatsioonides, oma käitumise tulemuse ette kujutamine.</p> <p>(10) Hinnangute, ühiste ja erinevate ning vastandlike seisukohtade teadvustamine: koostegevus ja vastuolud perekonnas, kambas-rühmas, koolis ja tööl, ühiskonnas.</p> <p>(11) Nähtud ebatavalise sündmuse kirjeldamine (nt autoavarii). Põhjus-tagajärg-seoste ahela ning mitme samaaegselt mõjuva põhjuse teadvustamine.</p> <p>(12) Vabas vormis tarbekiri ja blankettide täitmine.</p> <p>(13) Kirjalike tekstide koostamine: ümberjutustus (tekstilähedane, kokkuvõtlik, laiendatud); tööprotsessi kirjeldus. Tegevuse planeerimine, sooritamine algoritmi järgi ja variatiivselt.</p> <p>(14) Konspekti koostamine kirjaliku teabeteksti järgi: oluliste faktide leidmine; teksti ja lausete lühendamine, lühendite kasutamine; teksti taastamine ja tegutsemise koostatud konspekti järgi, konspekti täiendamine, enesekontroll.</p> <p>(15) Suulise kõne konspekterimise harjutamine: <i>temaatiline valiketteütlus</i>, märkmete tegemine (lausete lühendamine, märksõnade ja sõnaühendite kasutamine), konspekterimine pärast lõigu kuulamist (vajadusel pärast ühisanalüüsi).</p> <p>(16) Teksti taastamine oma ja teiste konspekti järgi.</p>	<p>moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;</p> <p>(3) Mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust, erinevust ja vastandlikkust, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erimeelsustele;</p> <p>(4) Hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavasituatsioonides, käitub vastavalt olukorrale ja arvestab partnerit;</p> <p>(5) Kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspekterida;</p> <p>(6) Koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani abil;</p> <p>(7) Koostab õpitud tarbekirju näidiste alusel.</p>
<h2>2. Praktiline grammatika</h2>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>Lause</p> <p>Lihtlause</p> <p>(1) Sõnaühend ja lause, nende tähenduslik erinevus. Sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses.</p> <p>(2) Tekstiväline lause.</p> <p>(3) Laiendatud ja laiendamata lause.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;</p> <p>(2) Tunneb sõnamoodustust, kasutab õpitud vorme oma kõnes.</p>

- (4) Lause tähenduse sõltumine tegusõna ajast, tegumoest, kõneviisist.
- (5) Lause tekstis: sõnajärg, lauseid siduvad sõnad, samaviitelised sõnad, tegusõna ajavormid.
- (6) Väit-, küsi- ja käsklause: intonatsioon, lõpumärgid, transformeerimine.

Koondlause

- (1) Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid. Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).
- (2) Koondlausete moodustamine. Sidesõnad ja kirjavahemärgid koondlauses. Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest *ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka*.

Liitlause

- (1) Rindlause. Osalaused, öeldis osalauses, osalausete paigutus.
- (2) Koma ja/või sidesõnad rindlauses.
- (3) Põimlause. Pealause, kõrvallause(d).
Kõrvallause asetus pealause järel, ees või pealause keskel. Hõlmava struktuuriga liitlausete tähenduse mõistmine.

Liitlausete tüübid:

- (9) sihitiskõrvallause;
- (10) tegutsemise tingimust väljendav lause:
(*Kui mul on kindel töökoht, siis ma töötan viis päeva nädalas.*);
- (11) aega väljendav lause: üheaegsus (*Läksin randa, puhus tugev tuul*) ja järgnevus (*Läksin randa ja varsti tõusis tugev tuul.*);
- (12) tegutsemise viisi väljendav lause:
(*Naersime filmi vaadates nii, et kõhud olid valusad.*);
- (13) põhjust (*Ma kastsin lilli, sest muld oli amplis kuiv.*) ja tagajärge (*Kuna muld oli amplis kuiv, siis lilled närtsisid.*) väljendav lause;
- (14) eesmärki väljendav lause: (*Riin läks raamatukokku, et ajakirju lugeda.*);
- (15) kohta väljendav lause: (*Käekell ei olnud enam seal, kuhu ma ta panin.*);
- (16) täiendkõrvallause.

- (1) Mitmeosaliste liitlausete mõistmine kirjalikus tekstis.
- (2) Koma ja/või sidesõnad põimlauses.
- (3) Samasisulised, kuid erineva struktuuriga

<p>laused.</p> <p>(4) Sama suhet väljendavad, kuid erineva sisuga laused.</p> <p>(5) Lausete rühmitamine väljendatavate suhete järgi.</p> <p>(6) Lause moodustamine tegusõnafraasist sõltuvalt. Sama teabe variatiivne sõnastamine, sidendite varieeritud kasutamine.</p> <p>(7) Lausete transformeerimine.</p> <p>(8) Liht-, koond- ja liitlause (põim- ja rindlause): semantiline ja struktuuriline erinevus, sidendite tähendus ja funktsioonid.</p>	
<p>3. Sõnavara</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>Sõnaliigid</p> <p>(1) Omandatud teadmiste kinnistamine sõnaliikidest.</p> <p>(2) Õpitud sõnaliikide kohta käivate teadmiste ja oskuste süvendamine (äratundmine, küsimuste esitamine), sõnade semantilised rühmad, kasutamine lauses.</p> <p>(3) Erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade tuletamine samast tuletusalusest.</p> <p>(4) Tuletatud sõnade rühmitamine kas sõna tüvest, liitest või sõnaliigist lähtuvalt. Sõnarühmade rakendamine sõnaühendites ja lausetes.</p> <p>Nimisõna</p> <p>(1) Käänamistabel, selle kasutamine. Muutevormide moodustamine ning moodustatud vormide rakendamine.</p> <p>(2) Nimisõna tuletamine: õpitavad liited <i>-ik</i>, <i>-us</i>, <i>-kas</i>. Õpitud liidete aktiveerimine, tuletatud sõnade tähendus, kasutamine.</p> <p>(3) Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p> <p>Liitnimisõna</p> <p>(1) Sõnade liitumismudelid (tüvevariandid): nimetavaline, omastavaline liitumine. Paarissõnad (<i>õed-vennad</i>).</p> <p>(2) Lühenenud tüvega liitumine (<i>lugemisoskus</i>), tüvede äratundmine.</p> <p>(3) Liitsõnade semantilised rühmad täiendsõnast sõltuvalt: liiki, otstarvet, sugulust vm väljendav täiendsõna.</p> <p>(4) Liitsõnade koostis, õigekiri.</p> <p>(5) Sõnaühendi ja liitsõna tähenduslik erinevus ja õigekiri. Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine, liitsõna</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Tunneb olulisemat keele grammatikast: sõnaliike, käänamist ja pööramist.</p>

moodustamine.

Omadussõna

- (1) Muutevormide moodustamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed.
- (2) Omadussõna tuletamine: liited -tu, -jas, -kas. Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.

Arvsõna

- (1) Põhi- ja järgarvsõnad, murdarvsõnad. Järgarvsõnade märkimine araabia ja Rooma numbritega (I-XXX).
- (2) Järg- ja murdarvsõnade mõistmine, kasutamine.
- (3) Arvsõna käändevormide moodustamine tabeli, analoogia ja põhisõna vormi alusel.
- (4) Arvsõnade lugemine (numbrid tekstis), kasutamine suulises kõnes.

Asesõna

- (1) Isikulised, näitavad, siduvad, umbisikulised asesõnad, nende tähendus ja kasutamine.
- (2) Asesõnade käänamine analoogia alusel ja tabeli järgi, muutevormide kasutamine tekstis (samaviitelised sõnad).

Määrsõna

- (1) Määrsõnade semantilised rühmad (koha, aja-, viisi- ja seisundi, hulga- ja määra-määrsõnad).
- (2) Määrsõnade tuletamine: õpitavad liited: -lt, -sti, -kesi, -ti.
- (3) Viisimäärsõnade tuletamine omadussõnadest ning nud- ja tud-kesksõnast.
- (4) Hulgamäärsõnade tuletamine arv- ja asesõnadest (kahekesi, mitmekesi).
- (5) Ajamääruse väljendamine liitega -ti (õhtuti).
- (6) Õpitud liidete aktiivne kasutamine kõnes.
- (7) Tegusõna ja lause laiendamine määrsõnaga.

Tegusõna

- (1) Tegusõna lauses öeldisena, tegusõna laiendid (öeldisrühm).
- (2) Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist.
- (3) Ühendteigusõna.
- (4) Tegusõna käändeliste vormide mõistmine sõnaühendis ja lauses.
- (5) Mineviku kesksõnad: *nud-* ja *tud-*kesksõnad. Minevikus tekkinud või tekitatud tegevuse või seisundi väljendamine.
- (6) Mineviku kesksõna nimisõna täiendina, mis märgib omadust (*loojunud päike, seotud käed*).

<p>(7) Oleviku kesksõnad: <i>v-</i> ja <i>tav-</i>kesksõnad.</p> <p>(8) Tegija iseloomustamine <i>v-</i>kesksõnaga (<i>magav koer</i>).</p> <p>(9) <i>tav-</i>kesksõna nimisõna täiendina (<i>rajatav mänguväljak</i>).</p> <p>(10) Kesksõnade moodustamine, käänamine ja õigekiri.</p> <p>(11) Kesksõnavormi ja tegusõna pöördevormi eristamine.</p> <p>(12) Tegusõna tuletamine.</p> <p>(13) Õpitavad liited: <i>-u, -ta, -ata, -ne</i>.</p> <p>(14) <i>-u-</i>liitega tegusõnad loodushäälte (<i>siutsuma</i>), olukorra muutumise (<i>närbuma</i>), tegijale endale suunatud või enesekohase tegevuse väljendajana (<i>kattuma, riietuma</i>).</p> <p>(15) <i>-ta-</i>liite kasutamine nimi-, omadus- ja määrsõnadest tegusõna tuletamisel.</p> <p>(16) Liidete <i>-ta</i> ja <i>-da</i> õigekiri (<i>rõõmustama, kohandama</i>).</p> <p>(17) <i>-ata-</i>liitega tegusõnad hetkelise ühekordse tegevuse või äkilise häämitsuse väljendajana (<i>ehmatas, praksatas</i>).</p> <p>(18) <i>-ne-</i>liitega tegusõnad olukorra järk-järgulise muutumise väljendajana (<i>paksenedes</i>).</p> <p>(19) Õpitud liidete aktiveerimine. Tuletatud tegusõnade tähendus ja kasutamine lauses.</p> <p>(20) Tegusõna tunnuste ja lõppude õigekiri.</p> <p>Võõrsõna</p> <p>(1) Võõrhäälikud ja tähed, võõrsõnad.</p> <p>(2) Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.</p>	
4. Kirjutamine	
<p>Õigekiri</p> <p>(1) Veaohtlikud häälikud sõnas. Sulghäälikud järgsilpides.</p> <p>(2) Kaashäälikuühendi õigekiri.</p> <p>(3) Enesekontroll. Enda koostatud teksti õigekiri.</p> <p>(4) Ortograafiareeglite rakendamine: <i>g, b, d</i> helitute häälikute kõrval. Võõrsõnade õigekiri.</p> <p>(5) Suur algustäht nimedes: olendid, geograafilised objektid, asutused/organisatsioonid, riigid, ajalehed/ajakirjad. Kodukoha asutuste ja ettevõtete nimed.</p> <p>(6) Liitsõnade ja tuletatud sõnade õigekiri.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid;</p> <p>(2) Kontrollib ise oma tööd, leiab ja parandab õigekirjavigu.</p>
4. Keeleteadmised ja –oskused	
<p>(1) Tähekasutusreeglite ja õpitud</p>	

<p>ortograafiareeglite tundmine ning rakendamine.</p> <p>(2) Õigekirja kommenteerimine. Õigekirjavigade leidmine ja parandamine.</p> <p>(3) Sõnade käänamine ja pööramine tabeli järgi.</p> <p>(4) Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine.</p>	
<p>5. Lugemine</p>	
<p>Lugemistehnika</p> <p>(1) Pala lugemine vahelduvalt: häälega, endamisi, kooris.</p> <p>Teksti mõistmine ja orienteerumine tekstis</p> <p>(1) Vaikselt lugemise käigus tekstist vajaliku teabe otsimine, teabe märgistamine sümbolite või lühendite abil lugemise ajal.</p> <p>Eneseväljendus</p> <p>Jutustamine</p> <p>(1) Teksti lugemine ja analüüs sõltuvalt oodatava jutustamise liigist. Tegelaste käitumise ja emotsioonide hindamine.</p> <p>(2) Tööraamatu paladest saadud teabe baasil erinevate tarbekirjade koostamine (CV, kuulutus, avaldus, seletuskiri).</p> <p>(3) Teksti kuulamise käigus märkmete tegemine ja nende kasutamine teksti hilisemal taastamisel. Tehtud märkmete kriitilinehindamine ja korrigeerimine.</p> <p>Konspekterimine</p> <p>(1) Konspekti koostamine loetud teksti järgi: oluliste mõtete ja faktide leidmine ja märkimine tekstis, teksti lühendamine, lausete lühendamine ja transformeerimine; lühendite kasutamine.</p> <p>(2) Konspekti koostamine suulise kõne järgi: sõnade ja sõnaühendite kirjutamine kuulmise järgi, lühendite kasutamine, lausete lühendamine: konspekti kirjutamine pärast ühist arutelu.</p> <p>(3) Teksti ja konspekti kõrvutamine, jutustamine oma ja kaaslaste konspekti järgi.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>(1) Loeb eakohast teksti endamisi, häälega lugedes valdavalt süntagmade kaupa ja ilmekalt;</p> <p>(2) Analüüsib teksti õpetaja juhendamisel, leiab olulise teabe, teeb märkmeid;</p> <p>(3) Kasutab tehtud märkmeid teabe taastamisel kas tekstilähedasel või kokkuvõtlikul jutustamisel;</p> <p>(4) Kasutab tekstist saadud teavet loomingulisel jutustamisel (minategelase seisukohalt, jutustamisel grammatilise ülesandega, kirjeldatud sündmuse muutmise või täiendamisega vms).</p> <p>(5) Edastab loetud või kuulnud teksti sisu teistele mõistetavalt suuliselt ja/või kirjalikult korrektses eesti keeles.</p>

Inglise keele ainekava lihtsustatud õppes

Inglise keele ainekava 5. klassile

Õppeaine: inglise keel	Tundide arv: 2x35 tundi
1. Sissejuhatus: Mida ma juba oskan?	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tervitused ja tutvustused (Greetings and introduction)	(1) Õpilane teab tähendust ja oskab hääldada sõnu ja väljendeid: Hello! Good morning! Good afternoon! Good evening! Good night! How are you? I'm fine, thanks! My name is.../I am..., What is your name?
(1) Õppetunni sõnavara (Classroom language)	(1) Õpilane teab tähendust ja oskab hääldada sõnu ja väljendeid: Open/close your book; sit down; stand up; raise your hand; take out; look at, read, write, listen, repeat, be quiet, speak, walk, go.
(1) Vajalikud sõnad ja väljendid koolis (Important school nouns and phrases). (2) Lihtlause moodustamine: See on.... (This is..)	(1) Õpilane teab tähendust ja oskab hääldada sõnu ja väljendeid ning tunneb ära lihtsamate sõnade kirjapildi: A boy, a girl, a student, a teacher, a classmate, a classroom, school, cafeteria, toilet, a book, a pencil, a pen, a schoolbag, a desk, a computer, can I go out? (2) Õpilane oskab moodustada lauset This is a
(1) Asesõnad (Subject pronouns)	(1) Õpilane teab tähendust ja oskab hääldada: I, you, he, she, it, we, you, they.
(1) Tegusõna olema pööramine (Be - am/is/are/)	(1) Õpilane pöörab tegusõna olema. (2) Õpilane oskab hääldada tegusõna olema erinevaid vorme ja nende lühendeid. (3) Õpilane moodustab lauseid kasutades olema vormi ja eelnevalt õpitud nimisõnu. (I am a boy. She is a girl. We are students. She is a teacher.) (4) Õpilane moodustab lauseid kasutades olema vormi ja eelnevalt

	õpitud nimisõnu. (I am a girl. I am not a boy.
(1) Numbrid (Numbers)	(1) Õpilane oskab hääldada ja loendada numbreid 1-20.
(1) S-lõpuline mitmus (Plural nouns)	(1) Õpilane moodustab s-lõpulist mitmuse (reeglipäraselt). (2) Õpilane ütleb mitu midagi klassis on, nt. twelve desks, one teacher, ten students, five boys, three girls, nine books, eleven pens, two pencils. (Eialgu jätta välja sõnad, milles tuleb kirjutada muuta baby - babies jms).
(1) Värvused (Colours)	(1) Õpilane teab tähendust ja oskab hääldada ning tunneb ära lihtsamate sõnade kirjutada ja oskab kirjutada: white, black, blue, red, yellow, green, brown, orange, pink, grey.
(1) Tegusõna omama jaatav ja eitav vorm (have) - I/you/we/they have got, he/she/it has got. I/you/we/they have not got, he/she/it has not got.	(1) Õpilane teab tähendust ja oskab hääldada, lugeda ning kirjutada - I/you/we/they have got/'ve got, he/she/it has/'s got. (2) Õpilane teab tähendust ja oskab hääldada, lugeda ning kirjutada - I/you/we/they have not got/ haven't got, he/she/it has not got/ hasn't got. (3) Õpilane ütleb, millised kooliasjad tal on ja mida tal pole (I have got two black pencils).
(1) Riitusesemed ja jalanõud (clothes and shoes) (2) Lihtlause moodustamine: This is..., These are...	(1) Õpilane teab tähendust ja oskab hääldada ning tunneb ära lihtsamate sõnade kirjutada: T-shirt, shirt, trousers, jacket, hat, trainers, boots, scarf, jumper, dress, skirt, leggings.
(1) Näo- ja kehaosad (Face and body)	(1) Õpilane teab tähendust ja oskab hääldada, ning tunneb ära lihtsamate sõnade kirjutada ja oskab kirjutada: face, body, eye - eyes, nose, mouth, ear - ears, hair, head, arm - arms, hand - hands, leg - legs, foot - feet.

(1) Omadussõnad (Adjectives)	(1) Õpilane teab tähendust, oskab hääldada, lugeda ja kirjutada: big, small, tall, short, fat, thin, long, curly, straight, blond, dark, young, old.
(1) I am, my	(1) Õpilane moodustab lauseid enda kohta. I am tall. My hair is curly and long.
(1) Pereliikmed (Family members) (2) Küsimuste moodustamine - Have you/we/they got....? Has he/she/it got...? ja lühivastused (Yes I have. No, I haven't/have not.)	(1) Õpilane teab tähendust, oskab hääldada, lugeda ja kirjutada: Family, mother (mum), father (dad), sister, brother, baby, grandmother (granny), grandfather (grandpa), aunt, uncle, cat, dog, pet. (2) Õpilased küsivad üksteiselt küsimusi perekonna kohta Have you got a brother? Has she got a sister?
(1) Tähestik	(1) Õpilane tutvub tähenimedega inglise keeles. (2) Õpilane laulab koos õpetajaga tähestiku laulu.

Inglise keele ainekava 6. klassile

Õppeaine: inglise keel	Tundide arv: 2x35 tundi
1. Kordamine, eelmise aasta meenutamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Enesetutvustus (Myself and my family)	(1) Õpilane tutvustab end kasutades järgnevaid lauseid: My name is .... I am a student, I have got a sister, I am ... years old
(1) Nädalapäevad (Days of the week)	(1) Õpilane oskab hääldada ja tunneb ära kirjapildi - Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday, Sunday. (2) Õpilane kirjutab nädalapäevad suure algustähega.
(1) Numbrid 20-40 (Numbers 20-40)	(1) Õpilane loendab inglise keeles numbreid 1-40.
(1) Kuude nimetused (Months)	(1) Õpilane oskab hääldada ja tunneb ära kirjapildi - January, February,

	March, April, May, June, July, August, September, October, November, December. Õpilane kirjutab kuude nimetused inglise keeles suure algustähega.
(1) Järgarvud (ordinal numbers 1-31).	(1) Õpilane moodustab inglise keeles järgarve.
(1) Kuupäevad (Dates)	(1) Õpilane vastab inglise keeles küsimustele - What day is it today? What is the date today? When is your birthday? (2) Õpilane kasutab õigesti nädalapäevade ja kuupäevadega seotud eessõnu. (3) Õpilane küsib kaaslaste käest - What day is it today? What is the date today? When is your birthday?
(1) Loomad (Animals)	(1) Õpilane oskab inglise keeles hääldada ja kirjutada: a dog, a cat, a horse, a cow, a sheep, a pig, a chicken, a duck, a lion, a tiger, an elephant, a monkey, a giraffe, a rabbit, a snake, a pet, a farm, a zoo, an animal. (2) Õpilane moodustab lause This is a...
(1) Omastavad asesõnad (Possessive adjectives: followed by nouns)	(1) Õpilane teab omastavaid asesõnu (possessive adjectives: my, your, his, her, its, our, their) ja moodustab neid isikulistest asesõnadest (subject pronouns).
(1) Tegusõnad (Verbs)	(1) Õpilane teab, oskab hääldada ja tunneb kirja pildi järgi ära tihemini kasutatavad tegusõnad nt. think, look, run, jump, swim, cook, speak, draw, sing, dance, sleep, eat, read, write.
(1) Oskan, ei oska (Can, can't)	(1) Õpilane nimetab tegevusi, mida oskab ja mida ei oska teha: I can write/ I can't cook.

<p>(1) Välimust kirjeldavad omadussõnad (appearance):</p> <p>(2) general: tall/ short, beautiful/ pretty/ good-looking/ handsome, ugly, slim/ thin, fat/ plump;</p> <p>(3) eyes: blue, grey, brown, green;</p> <p>(4) nose: straight, snub</p> <p>(5) mouth: thin lips, fleshy lips</p> <p>(6) hair colour: blond/ fair, brown/ dark, black, grey, ginger, white, dyed;</p> <p>(7) hair style: long, short, shoulder-length, curly, straight;</p> <p>(8) age: young, old, middle-aged, teenager;</p> <p>(9) other: glasses, earrings, braces.</p> <p>(10) Välimuse kohta esitatav küsimus: What does he she look like?</p> <p>(11) Pildi kirjeldamine: I can see a ... in the photo.</p>	<p>(1) Õpilane teab, oskab hääldada ja kirjutada omadussõnu, mis kirjeldavad välimust.</p> <p>(2) Õpilane küsib kellegi välimuse kohta (What does s/he look like?)</p> <p>(3) Õpilane moodustab lause I can see... in the picture..</p> <p>(4) Õpilane kirjeldab pilti 2-3 lausega abivahendi to</p>
--	--

Inglise keele ainekava 7. klassile

Õppeaine: inglise keel	Tundide arv: 2x35 tundi
1. Kordamine, eelmise aasta meenutamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Minu kodu (My house): toad, (mööbli)esemed, sisustus, lauanõud</p> <p>(2) Konstruksioon olemasolu väljendamiseks: there is/ there are</p>	<p>(1) Õpilane teab ja oskab hääldada ja kirjutada mööbliesemeid:</p> <p>(2) Elutuba: a sofa/ a chair/ an armchair/ a (coffee) table/ a vase/ a lamp/ a picture/ a window/ a cushion/ a carpet, (rug)/ curtains/ a shelf/ a book case/ a clock/ a TV set</p> <p>(3) Köök: a kitchen table/ a sink/ a fridge/ a cooker (stove), (a microwave/ a cupboard, a plate, a knife, a spoon, a fork, a mug, a cup, a saucer, a glass</p> <p>(4) Magamistuba/ minu tuba: a bed/ a wardrobe (closet)/ nightstand (bedside table)/ a desk/ a computer</p> <p>(5) Õpilane moodustab lause there is/ there are ... .</p> <p>(6) Õpilane vastab üldküsimusele Is there .../ Are there ...? lühivastusega.</p> <p>(7) Edasijõudnud õpilsed moodustavad küsimuse.</p>

	<p>(8) Õpilane nimetab (mööbli) esemeid, alustades lauset There is/ are ... ,</p> <p>(9) edasijõudnud oskavad lisada ruumi,</p> <p>(10) nt. There is a fridge (in my/ our kitchen).</p> <p>(11) There are two armchairs (in our living room).</p>
<p>(1) Eessõnad (Prepositions of place):</p>	<p>(1) Õpilane moodustab lihtlauseid ruumide kirjeldamiseks kasutades:</p> <p>(2) on the left/ right, in the middle, in the corner, under, behind, in front of, next to.</p> <p>(3) nt. The bookcase is in front of the wall.</p> <p>(4) Edasijõudnud kasutavad konstruktsiooni there is/ are samas lauses, nt. There is a bookcase in front of the wall.</p>
<p>(1) Minu kodukoht (My home town): I live in Tartu, in Pikk Street,</p>	<p>(1) Õpilane teab ja oskab kirjutada sõnu: town, village, farm, street, road, square, park;</p> <p>(2) Õpilane ütleb, kus ta elab, nt I live in Tartu. I live in a (small/ big) town. I live in Pikk Street. I live in a village. I live on a farm. I live in a (big/ small) house. I live on the first/ second, etc. floor.</p> <p>(3) Õpilane moodustab lauseid: There is (There are ...) a shop (supermarket)/ a school/ a cinema/ a library/ a museum/ a hospital/ a bank/ a restaurant (café)/ a theatre/ near my house (in my town). We have a (small/ big) garden (around our house) Õpilane kirjutab näidise järgi lühikese e-kirja.</p>
<p>(1) Numbrid 40-100</p>	<p>(1) Õpilane teab ja oskab öelda ja kirjutada numbreid 40st 100ni</p>

(1) Kellaajad: täistund, pool	(1) Õpilane vastab küsimusele <i>What time is it?</i> öeldes täistundi ja pooltundi
(1) Minu kool/ klass (My school/ classroom): õppeained (subjects)	<p>(1) Õpilane ütleb, mis koolis ta käib, nt, I go to ... School;</p> <p>(2) mitmendas klassis õpib, nt. I'm in form 7.</p> <p>(3) Kui palju on klassis õpilasi, mitu poissi/ tüdrukut, nt. There are 9 boys in our class, etc.</p> <p>(4) Mitu tundi on päevas, nt I have got 5 lessons a day.</p> <p>(5) Nimetab õppeaineid, mida õpib, nt. I learn Estonian, English, Maths, History, PE, handicraft, etc</p> <p>(6) Õpilane ütleb mis kell kool ja tunnid algavad (võib öelda ka eight fifteen).</p> <p>(7) Õpilane täidab iseseisvalt tunniplaani tabeli.</p>
(1) Minu päev (My day)	<p>(1) Igapäevased tegevused (Present Simple)</p> <p>(2) Õpilane nimetab igapäevaseid rutiinseid tegevusi koos kellaajaga nt. I wake up at 7 o'clock. I wash my face. I brush my teeth. I have breakfast at 7.15. I go to school at 7.45. Lessons begin at 8.15. I have 6 lessons a day. I go to the gym at 4 o'clock. I go home at 6 o'clock. I do my homework. I go to bed at 9.30.</p>
(1) Present Simple negative and interrogative	(1) Õpilane moodustab ette antud lauseliikmetest jaatava, eitava ja küsiva vormi.
(1) Tähtpäevad (Christmas, Halloween)	<p>(1) Õpilane oskab hääldada ja oskab öelda kuupäeva, millal neid tähtpäevi tähistatakse, teab üldtuntud fakte ja sõnavara nende pühade kohta.</p> <p>(2) Õpilane ütleb kas tema tähistab neid tähtpäevi (I celebrate halloween. I celebrate Christmas.)</p> <p>(3) Õpilane kirjutab kutse.</p>

(1) Omadussõnade võrdlemine (Comparison of adjectives)	(1) Õpilane moodustab omadussõnade kesk- ja ülivõrret, oskab võrdlusastmeid kirjutada (reeglipärased + good ja bad).
(1) Eesti (Estonia)	(1) Õpilane ütleb, kust ta pärit on (I am from/ come from Estonia) ja tutvustab Eestit (pealinn (the capital of Estonia), president, eesti keel, rahvaarv (population), suurim linn (the biggest/ largest town), suurim järv (largest/ biggest lake), pikim jõgi (the longest river)). (2) Oskab koostada kirjaliku factfile'i.

Inglise keele ainekava 8. klassile

Õppeaine: inglise keel	Tundide arv: 2x35 tundi
1. Kordamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kodused tööd (Household chores): do the washing-up, load/ unload the dish washer/ the washing machine, lay/ clear the table, make the beds, take the bins out, tidy your room, do the vacuuming.</p> <p>(2) Present Simple: kasutamine (habits/ routines), likes/ dislikes, facts and laws of nature</p> <p>(3) Sagedusmäärused (adverbs of frequency) jt. ajamäärused (every ... , on Mondays, at weekends, in the mornings</p> <p>(4) Ajamäärusväljendid eessõnadega: on Monday(s), at weekend(s), in the morning(s)/ afternoon(s), at night(s)</p>	<p>(1) Õpilane nimetab koduseid toimetusi ja oskab neid sõnu kirjutada.</p> <p>(2) Õpilane moodustab lihtlauseid igapäevaste tegevuste kohta kasutades lihtolevikku.</p> <p>(3) Õpilane kasutab lauses ja tõlgib sagedusmäärusi: always, often, usually, sometimes, seldom, hardly ever, never, every day, week, etc; on Mondays, at weekends,</p> <p>(4) Õpilane kirjutab lühikese lõigu teemal missuguseid koduseid töid ja kui tihti ta teeb.</p>
<p>(1) Toit ja toidukorrad (Food and Meals): vegetables: potato, carrot, tomato, cucumber, cabbage, onion, garlic, pepper;</p> <p>(2) fruits: apple, banana, orange, lemon, cherry, plum, pear;</p> <p>(3) sugar, salt, pepper, butter, ham, cheese, olive oil;</p> <p>(4) milk, water, juice, coke, tea, coffee;</p> <p>(5) flour, eggs, bread, sandwich, hamburger;</p> <p>(6) candy, chocolate, cake</p> <p>(7) healthy food, junk food</p> <p>(8) breakfast, lunch, dinner, supper, snacks</p> <p>(9) Verb have koos toidukordadega + prepsioosioon for, nt I have a sandwich for breakfast</p>	<p>(1) Õpilane nimetab põhitoiduaineid ning toidukord ja oskab neid kirjutada.</p> <p>(2) Õpilane kasutada verbi "have" seoses toidukordadega.</p> <p>(3) Õpilane räägib, mida ta hommikueineks/ lõunasöögiks/ õhtuks tavaliselt sööb.</p> <p>(4) Õpilane kasutab ajavormi present simple koos sagedusmäärustega oma toiduharjumustest rääkimisel.</p> <p>(5) Õpilane ütleb, mis on tervislik toit ja mis on rämpstoit.</p>

<p>(10) Toidu maitsega seotud omadussõnad: adjectives describing food: sweet, sour, salty, spicy, bitter</p>	<p>(6) Õpilane oskab öelda, mis talle meeldib/ ei meeldi kasutades maitset väljendavaid omadussõnu. (7) Õpilane kirjutab lühikese lõigu toitudest, mida ta harjumuspäraselt sööb. Mis talle õpitud toiduainetest meeldib/ ei meeldi.</p>
<p>(1) Toidupoed (Shopping for food) (2) Loendatavad ja loendamatud nimisõnad (countable and uncountable nouns): (toidu)ained some/ any</p>	<p>(1) Õpilane teab, kuidas eristada loendatavaid ja loendamatud nimisõnu. (2) Õpilane kasutab artiklit a / an ainsuses olevate loendatavate toiduainetega. (3) Õpilane oskab kasutada sõna "some" loendamatu ja mitmuses olevate toiduainetega. (4) Õpilane oskab kasutada sõna "any" eitavas lauses ja küsimuses. (5) Õpilane koostab poenimekirja.</p>
<p>(1) Iseloom (Personality): kind/ friendly, happy/ cheerful, serious, hardworking, lazy, polite, impolite, nice, quiet, rude, angry, noisy, musical, artistic, athletic, (2) Küsimus: What is s/he like? iseloomu kohta küsimiseks.</p>	<p>(1) Õpilane teab ja oskab hääldada omadussõnu, mis kirjeldavad iseloomu, (2) Õpilane vastab küsimusele What is s/he like? (3) Õpilane avaldab oma arvamust: I think that s/he is friendly.</p>
<p>(1) Kolmekohaliste arvude lugemine (2) Aastaarvude lugemine</p>	<p>(1) Õpilane teab, et kolmekohalistes arvudes öeldakse sajaliste ja kümneliste vahele <i>and</i>. Õpilane loeb kolmekohalisi arve. (2) Õpilane teab, et aastaarvude lugemisel tehakse need pooleks ja loetakse nagu kahekohalised arvud.</p>
<p>(1) Ametid: teacher, shop assistant, baker, chef, waiter, waitress, police officer, cleaner, nurse, hairdresser, lawyer, babysitter etc (2) Verbs: become, study, teach, serve customers, cook, clean, protect people, bake bread, etc (3) Grammar: Present simple 3rd person S</p>	<p>(1) Õpilane oskab hääldada ja kirjutada ametite sõnavara. (2) Õpilane ütleb, mida erinevatel töökohtadel tehakse kasutades lihtoleviku 3. pööret. (3) Õpilane ütleb, kelleks ta tahab saada ja miks.</p>
<p>(1) Sports: football, basketball, volleyball, tennis, athletics, jogging, long/ high jump, wrestling, swimming, skiing, aerobics, etc (2) Tegusõnad (collocations): play sports play football/ volleyball/ tennis;</p>	<p>(1) Õpilane nimetab spordialasid ja teab, mis tegusõnaga need kokku käivad. Õpilane kirjutab õpitud sõnu.</p>

<p>go skiing/ swimming, jogging: do athletics</p>	<p>(2) Õpilane moodustab lause enda kohta tuginedes skeemile nt. I play football. I go skiing.</p>
<p>(1) Huvid/ hobid (Interests and hobbies): sports music: pop / rap/ rock/ classical/ playing the piano, guitar, drums, etc art: drawing/ painting playing computer games watching films: action/ horror films, comedies/ cartoons (2) väljendid: I like playing football, I'm into... , I'm interested in .... , I'm a big fan of ...; I don't like ... -ing, I'm not into ... , I'm not interested in ... , I can't stand (3) Küsimus: How often do you ... ? (4) Ajamäärusväljendid: once a week/ twice a week, three times a week.</p>	<p>(1) Õpilane nimetab tegevusi, mis talle meeldivad/ ei meeldi. (2) Õpilane räägib oma hobist: kui sageli ja millal ta sellega tegeleb. (3) Õpilane küsib oma kaasõpilaselt: How often do you ...? ja What about you? (4) Õpilane kirjutab lühikese lõigu oma huvialast.</p>
<p>(1) Tee juhatamine/ küsimine (imperatives): ületa tänav (cross the street), mine otse edasi (go straight ahead), pööra vasakule/ paremale Aia tänavasse (turn left/ right into Aia Street), möödu supermarketist (go past the supermarket), kool asub paremal (the school is on your right)/ Excuse me, where's ...?, (2) Küsimus: Where is the supermarket? How long does it take to get ... ?. It takes ... on foot/ by bus (3) Väljendid: on foot/ by bus/ by car/ by taxi/ by train.</p>	<p>(1) Õpilane teab tee juhatamiseks vajalikke fraase. (2) Õpilane küsib küsimusi: Where ... ? / How long does it take to get there? (3) Õpilane vastab küsimustele kasutades lausemalli: It takes ... minutes. (4) Õpilane nimetab sõiduvahendi koos eessõnaga. (5) Õpilane juhatab kaardi järgi teed punktist A punkti B.</p>
<p>(1) Present Continuous: moodustamine: am/ is/ are + -ing kasutamine: actions happening at the moment of speaking ajamäärused: now, at the moment. Spelling: + -ing Sõnumi kirjutamine (texting)</p>	<p>(1) Õpilane moodustab ajavormi present continuous jaatavat, eitavat ja küsivat vormi ning lühendeid (abivahendi toel), teab, millal seda kasutada ning kirjutab -ing lõpuliselt tegussõnu. (2) Õpilane räägib, mida keegi teatud kellaegadel teeb, nt She's sleeping at 5 o'clock in the morning. (3) Õpilane oskab kirjutada lühisõnumi kasutades ajavormi present continuous.</p>
<p>(1) Holidays (2) Sõnavara: plane, train, coach, boat, airport, bus station,</p>	<p>(1) Õpilane teab tähendust ja oskab kirjutada reisimisega seotud</p>

<p>train station, suitcase, passport, checking-in desk, gate, arrive, seat, pool, take off.</p> <p>(3) Eessõna: by</p> <p>(4) Väljendid: going on holiday, go sightseeing, buy souvenirs, eat in a restaurant, visit museums, go shopping, take photos, stay in a hotel, write postcards.</p> <p>(5) Küsimused: How do you go on holiday? What do you do on holiday?</p>	<p>sõnavara ja väljendeid, saab aru lennujaama infost.</p> <p>(2) Õpilane tunneb tähenimetusi inglise keeles ja oskab kuulamise järgi kirja panna lennu numbri.</p>
<p>(1) London</p>	<p>(1) Õpilane leiab piltidelt Londoni tuntumaid vaatamisväärsused nt the Tower of London, Big Ben, The Houses of Parliament, Buckingham Palace, London Eye, jm. (nt red double-decker buses, black cabs, red letter boxes.) Õpilane nimetab mõne (2-3) vaatamisväärsuse iseseisvalt ja oskab vaatamisväärsuste nimesi hääldada.</p> <p>(2) Õpilane teab, et London on Ühendkuningriigi pealinn. Õpilane tunneb pildil ära Kuninganna Elisabeth II ja kuningas Charles III.</p> <p>(3) Õpilane hääldab õigesti Londonit läbiva jõe nime: the Thames</p>

Inglise keele ainekava 9. klassile

Õppeaine: inglise keel	Tundide arv: 2x35 tundi
1. Kordamine	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Meie ümber: riigid, rahvad ja rahvused, pealinnad: Ühendkuningriik, Ameerika Ühendriigid, Saksamaa, Prantsusmaa, Hispaania</p>	<p>(1) Õpilane ütleb (õpetaja valikul) suuremate riikide nimesid inglise keeles, teab kuidas nimetatakse selles riigis elavat rahvast, mis keelt seal räägitakse, nimetab pealinna ja tunneb ära/ joonistab lipu.</p> <p>(2) Õpilane kirjutab riigi/ rahvuse/ pealinna nime kirjutada kasutades suurt algustähte.</p> <p>(3) Õpilane koostab nt, plakati, millel eelpool nimetatud info (factfile).</p>
<p>(1) Puhkuse veetmine (Holiday activities): go on a bus/ walking tour, go sightseeing, go to the zoo, visit museums, take photos, buy</p>	<p>(1) Õpilane saab aru ja kasutab teemakohaseid sõnu ja eessõnalisi fraase, ütleb, mida ta tavaliselt/</p>

<p>souvenirs, go shopping, eat in restaurants, stay at a hotel</p> <p>(2) Postkaardi kirjutamine kasutades kestvat olevikku</p>	<p>tihti/ mõnikord puhkusereisidel teeb.</p> <p>(2) Õpilane kirjutab näidise järgi postkaardi sõbrale. Teab, kuidas alustada ja lõpetada. Väljendab tegevusi kestvas olevikus, nt. I'm staying at a nice hotel, etc.</p>
<p>(1) Past Simple regular verbs Eelnevalt õpitud tegusõnad mineviku vormis.</p> <p>(2) Did - eitus ja küsimus.</p> <p>(3) Ajamäärused: Yesterday, ... days/ weeks/ monhs/ years ago, last week/year.</p>	<p>(1) Õpilane moodustab lauseid lihtminevikus kasutades reeglipäraseid tegusõnu. Tutvub reeglipärase ja ebareeglipärase verbidega.</p> <p>(2) Õpilane räägib oma tegemistest minevikus kasutades reeglipäraseid tegusõnu ja õigeid ajamäärusi.</p> <p>(3) Moodustab eitavat lauset abitegusõna did abil. Teab minevikule viitavaid ajamäärusi.</p>
<p>(1) Past Simple Irregular verbs</p> <p>(2) Traditsioonid/ Festivalid (Festivals): Bonfire Night (Guy Fawkes Night)</p>	<p>(1) Õpilane ütleb millised tegusõnad on reeglipärased ja millised ebareeglipärased.</p> <p>(2) Õpilane moodustab jaatavaid, eitavaid ja küsilauseid kasutades ebareeglipäraseid tegusõnu.</p> <p>(3) Õpilane saab aru ja oskab kirjutada teemakohast sõnavara. Õpilane ütleb, millal Bonfire Night toimub. Õpilane leiab tekstist informatsiooni/ õpitud sõnavara. Õpilane vastab küsimustele, reastab sündmusi ajateljel.</p> <p>(4) Õpilane teab ohutusreegleid tule tegemise korral.</p>
<p>(1) Technology - devices I use at school, at home..</p>	<p>(1) Õpilane saab aru ja oskab kirjutada teemakohast sõnavara.</p> <p>(2) Õpilane ütleb milliseid seadmeid (gadget/device) ta kasutab kodus, koolis.</p> <p>(3) Õpilane selgitab, milleks ta mingit seadeldist kasutab (I use my phone for playing games, taking photos etc.).</p> <p>(4) Õpilane oskab öelda, kuidas on internetis ohutu käituda.</p>

<p>(1) Vaatamisväärsused õpetaja valikul (British and/ or American landmarks): Big Ben, the Tower Bridge, the Statue of Liberty, the 9/ 11 Memorial</p>	<p>(1) Õpilane nimetab pildil oleva objekti ja oskab seda paar lihtsa lausega kirjeldada (Big Ben is situated in London. Big Ben is a clock tower in the centre of London.).</p>
<p>(1) Loodus (Nature/ Environment): continent, country, island, ocean, sea, lake, river, desert, mountain, forest</p>	<p>(1) Õpilane mõistab ja kirjutab teemakohast sõnavara. (2) Õpilane nimetab mõne kõrbe, jõe, mere, ookeani, mäe, järve jne.</p>
<p>(1) Artiklid geograafiliste nimedega (articles with geographical names): the, zero article</p>	<p>(1) Õpilane kasutab geograafilisi nimesid öeldes artiklit õiges kohas. (2) ilma artiklita: mandrid, maad, saared, järved, joad, mäetipud, vulkaanid, linnad, tänavad, väljakud, pargid (3) artikliga <i>the</i>: mitmuses olevad maad ja saared, mäeahelikud, ookeani, mered, jõed, kanalid, kõrbed, nimed <i>of</i> fraasis, muuseumid, teatrid, kinod</p>
<p>(1) Modaalverbid have to/ don't have to, must/ mustn't</p>	<p>(1) Õpilane teab, et modaalverb näitab kõneleja suhtumist tegevusse. (2) Õpilane moodustab lauseid kooli ja interneti kohta, kasutades modaalverbe. (3) I have to/ I don't have to=ma pean/ ma ei pea (kohustus) (4) I must on I have to sünonüüm, mis samuti väljendab kohustust, aga mustn't=range keeld (ei tohi) (5) Õpilane ütleb, mida ta peab tegema kasutades I have to/ I must, mida ta ei pea tegema kasutades I don't have to. (6) Õpilane teab, et he, she, it pöörete puhul kasutatakse <i>have</i> asemel sõna <i>has</i> ning <i>don't</i> asemel <i>doesn't</i>.</p>
<p>(1) Meelelahutus (films, computer games, vlogs, podcasts, famous people).</p>	<p>(1) Õpilane mõistab ja kasutab teemakohast sõnavara. (2) Õpilane loeb inglise keelset teksti ja teeb koostöös õpetajaga harjutusi teksti põhjal (3) Õpilane tutvustab kaaslastele oma lemmikut filmi/ laulu/ kuulsust vms.</p>

(1) Kirja kirjutamine	(1) Õpilane kirjutab näidise abil kirjutada kirja, milles räägib sellest mis talle meeldib ja mis mitte. (2) Õpilane teab, kuidas alustada ja kuidas lõpetada kirja. Õpilane teab, et kirja sisu jagatakse lõikudeks.
(1) Presentation Me and my friends	(1) Õpilased panevad kokku oma isikupära tutvustava kasti (identity box) ja näidise järgi tutvustavad selle sisu (esemeid) ja lisavad, miks see selles kastis on.

Matemaatika ainekava lihtsustatud õppes

Matemaatika ainekava 1. klassile

Õppeaine: matemaatika	Tundide arv: 5x35 tundi
1. Õpilane orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse <i>kus?</i> ja korralduse <i>pane...!</i> alusel.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Ruumikujutlused: <i>üleval-all; üles-alla; ülemine-alumine; ees-taga; ette-taha; kaugel-lähedal, kaugemal-lähemal; siin-seal; vasak-parem, vasakul-paremal; keskel, vahel; peal, sees; järel; kõrval; juures; kohal.</i></p> <p>(2) Kujutlused raskustest: <i>raske-kerge, raskem-kergem, üheraskused (samarasked).</i></p> <p>(3) Ajasuhted: <i>eile, täna, homme; ööpäeva osade nimetamine ja järjestamine (öö-päev; hommik-lõuna-õhtu-öö); vara-hilja; ammu-hiljuti; aeglaselt-kiiresti; noorem-vanem.</i></p>	<p>(1) Määrab eseme asukoha (<i>üleval-all; ülemine-alumine; ees-taga; ette-taha; kaugel-lähedal; keskel, vahel, järel; kõrval; juures; peal; kohal; sees; kaugemal-lähemal; vasak-parem, vasakul-paremal; siin-seal</i>) küsimuse <i>kus?</i> abil endast või esemest lähtudes.</p> <p>(2) Asetab esemed nõutud kohale.</p> <p>(3) Võrdleb esemeid raskuse (<i>raske-kerge, raskem-kergem, üheraskused</i>) alusel toetudes lihastundlikkusele.</p> <p>(4) Nimetab ja järjestab ööpäeva osi (<i>öö-päev; hommik-lõuna-õhtu-öö</i>).</p> <p>(5) Nimetab 2–3 ööpäeva osa iseloomustavat tegevust.</p> <p>(6) Nimetab ja järjestab ajasuhteid <i>eile, täna, homme.</i></p> <p>(7) Nimetab ja võrdleb ajasuhteid <i>vara-hilja; ammu-hiljuti; aeglaselt-kiiresti; noorem-vanem.</i></p> <p>(8) Õpilane orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse <i>kus?</i> ja korralduse <i>pane...!</i> alusel.</p>

2. Õpilane võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tegevused esemete ja esemete gruppidega.</p> <p>(2) Esemeid eristavad tunnused.</p> <p>(3) Võrdlemine peale asetamise ja kõrvutamise teel.</p> <p>(4) Esemete ühised tunnused.</p> <p>(5) Esemete hulgale ühise nimetuse andmine.</p> <p>(6) Suurustunnused: <i>suur-väike, suurem-väiksem, ühesuurused; pikk-lühike, pikem-lühem, ühepikkused; lai-kitsas, laiem-kitsam, ühelaiused; kõrge-madal, kõrgem-madalam, ühekõrgused; paks/jäme-õhuke/peenike, paksem/jämedam-õhem/peenem, ühepaksused; sügav-madal, sügavam-madalam.</i></p> <p>(7) Esemete järjestamine suurustunnuste alusel kasvavas ja kahanevas järjekorras (esemete arv reas ei ületa 5 eset).</p> <p>(8) Antud tunnuste järgi esemete leidmine, tunnuste nimetamine.</p>	<p>(1) Võrdleb esemeid peale asetamise ja kõrvutamise teel.</p> <p>(2) Annab esemete hulgale ühise nimetuse.</p> <p>(3) Järjestab esemeid suurustunnuste (<i>suur-väike, suurem-väiksem, ühesuurused; pikk-lühike, pikem-lühem, ühepikkused; lai-kitsas, laiem-kitsam, ühelaiused; kõrge-madal, kõrgem-madalam, ühekõrgused; paks/jäme-õhuke/peenike, paksem/jämedamõhem/peenem, ühepaksused; sügav-madal, sügavam-madalam</i>) alusel kasvavas ja kahanevas järjekorras (esemete arv reas ei ületa 5 eset).</p> <p>(4) Leiab ja nimetab esemeid antud tunnuste järgi.</p>
3. Õpilane opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka).	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Hulkade vaatlemine, ühise tunnuse leidmine ja nimetamine (seos: kuuluvad ühte hulka).</p> <p>(2) Hulkade moodustamine ühe ja/või kahe ühise etteantud tunnuse alusel; hulgaelementide järjestamine etteantud tunnuse järgi (laius, kõrgus jne).</p> <p>(3) Hulkade võrdlemine ja võrdsustamine (üksüheses vastavuses).</p> <p>(4) Kujutlused <i>rohkem, vähem, samapalju, võrdselt.</i></p> <p>(5) Hulga suuruse tajumine, kujutlused <i>palju, vähe, üks ja palju</i></p> <p>(6) Hulkade ühendamine ja hulgast osahulga eraldamine.</p>	<p>(1) Vaatleb hulki ühise tunnuse leidmiseks ja nimetamiseks.</p> <p>(2) Moodustab hulki ühe ja/või kahe ühise etteantud tunnuse alusel.</p> <p>(3) Järjestab hulgaelemente etteantud tunnuse järgi.</p> <p>(4) Võrdleb (<i>rohkem, vähem, samapalju, võrdselt</i>) ja võrdsustab hulki üksüheses vastavuses.</p> <p>(5) Tajub hulga suurust (<i>palju, vähe, üks ja palju</i>).</p> <p>(6) Vastab küsimusele <i>mitu?</i> nii haaramise teel kui ka loendades.</p> <p>(7) Ühendab hulki ja eraldab hulgast osahulga.</p>
4. Õpilane nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Arvud 1–10.</p> <p>(2) Arvu ja numbri vaheline seos.</p> <p>(3) Hulga, arvu ja numbri vaheline seos.</p> <p>(4) Hulga ja arvu vaheline seos. Järgmise arvu tekkimine eelmisele ühe lisamise teel.</p>	<p>(1) Seostab hulka ja arvu.</p> <p>(2) Seostab hulga, arvu ja numbri.</p> <p>(3) Moodustab järgmise arvu eelmisele ühe lisamise teel.</p> <p>(4) Haarab pilguga kuni neljast elemendist koosnevat hulka.</p>

<p>(5) Esemete hulga tajumine. Kuni neljast elemendist koosneva hulga haaramine.</p> <p>(6) Arv kui loendamise tulemus.</p> <p>(7) Arvude rida (arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras; puuduvate arvude nimetamine; arvu naabrite nimetamine).</p> <p>(8) Arvude võrdlemine (<i>on suurem kui; on väiksem kui; on võrdne</i>).</p> <p>(9) Kujutlus kümnelisest.</p> <p>(10) Järgarvule vastava eseme määramine.</p>	<p>(5) Nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras.</p> <p>(6) Nimetab puuduvaid arve arvureas ja arvunaabreid.</p> <p>(7) Võrdleb arve (<i>on suurem kui; on väiksem kui; on võrdne</i>).</p> <p>(8) Eristab arvu ühelisi ja kümnelisi.</p> <p>(9) Määrab järgarvule vastava eseme.</p>
5. Õpilane teab arvude koostist 10 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Arvu koostis.	(1) Tunneb arvu liitehitust (nt $4 = 1 + 3$; $4 = 2 + 2$; $4 = 3 + 1$).
6. Õpilane liidab ja lahutab 10 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Arvule vastava hulga moodustamine.</p> <p>(2) Esemete hulka muutva tegevuse sooritamine ja kommenteerimine (konkreetses materjali põhjal ja arvudega).</p> <p>(3) Liitmise ja lahutamise tehte sisu avavate võtmesõnade selgitamine; sõnad <i>on, sain kokku, on kokku, lisan juurde, panen juurde, oli, võtan ära, jäi järele</i>.</p> <p>(4) Märkide +, -, = sisulise tähenduse tutvustamine.</p> <p>(5) Liitmis- ja lahutamistabeli koostamine 10 piires arvutamiseks.</p> <p>(6) Liitmise vahetuvusseaduse praktiline kasutamine.</p>	<p>(1) Sooritab ja kommenteerib esemete hulka muutvaid tegevusi konkreetses materjali põhjal ning arvudega. Mõistab ja kasutab väljendeid <i>on, sain kokku, on kokku, lisan juurde, panen juurde, oli, võtan ära, jäi järele</i>.</p> <p>(2) Teab märkide +, -, = sisulist tähendust.</p> <p>(3) Kasutab praktiliselt liitmise vahetuvusseadust.</p>
7. Õpilane teab rahaühikuid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tutvumine rahaühikutega (<i>euro, sent</i>): nimetamine, eristamine.</p> <p>(2) Vajaliku summa moodustamine rahatähtedest ja müntidest (10 piires).</p> <p>(3) Praktilised harjutused rahatähtede ja müntidega.</p>	<p>(1) Nimetab ja eristab rahaühikuid <i>euro</i> ja <i>sent</i> (10 piires).</p> <p>(2) Moodustab erinevatest õpitud rahatähtedest vajaliku rahasumma.</p>

8. Õpilane eristab ja konstrueerib praktiliselt geomeetrilisi kujundeid ring, kolmnurk, nelinurk ja teab nende nimetusi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kujundite <i>ring, kolmnurk, nelinurk (ruut, ristkülik)</i> nimetamine, eristamine. (2) Kujundite <i>ring, kolmnurk, nelinurk (ruut, ristkülik)</i> konstrueerimine. (3) <i>Sirg-</i> ja <i>kõverjoonte</i> eristamine, nimetamine ja joonistamine.	(1) Nimetab, eristab ja konstrueerib praktiliselt kujundeid <i>ring, kolmnurk, nelinurk (ruut, ristkülik)</i> . (2) Nimetab, eristab ja joonestab <i>sirg-</i> ja <i>kõverjoont</i> .
9. Õpilane teab nädalapäevade ja aastaegade järgnevust toetudes abivahenditele.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) <i>Nädal</i> (nädalapäevade nimetamine ja järjestamine). (2) <i>Aasta</i> (aastaegade nimetamine ja järjestamine).	(1) Nimetab ja järjestab nädalapäevi ja aastaegu.
10. Õpilane lahendab ja koostab abiga matemaatilisi jutukesi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Matemaatilised jutukesed. Lihtülesande koostamine ja lahendamine esemete ja aplikatsioonide, seeriapiltide ja seejärel süžeepliltide abil.	(1) Lahendab ja koostab lihtülesandeid esemete, seeriapiltide ning süžeepliltide abil.

Matemaatika ainekava 2. klassile

Õppeaine: matemaatika	Tundide arv: 5x35 tundi
1. Õpilane teab naturaalarve 1–20.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Teise kümne arvude moodustamine (järgmise arvu tekitamine eelmisele arvule ühe lisamise (liitmise) teel. (2) Arvud 11–20. Arvude 11–20 lugemine ja kirjutamine. Järgarvud 1.–10.	(1) Moodustab järgmise arvu eelmisele arvule ühe lisamise (liitmise) teel. (2) Loeb ja kirjutab arve 11–20, järgarve 1.–10.
2. Õpilane vastandab hulgaelemente arvuga (20 piires).	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Esemete hulga tajumine. Hulga ja arvu vaheline seos; arvu ja numbri vaheline seos; hulga, arvu ja numbri vaheline seos. (2) Arvule vastava hulga moodustamine; numbrile ja arvule vastava hulga moodustamine.	(1) Seostab hulka ja arvu. (2) Moodustab arvule vastava hulga.

3. Õpilane määrab arvu koha naturaalarvude reas.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Arvude rida 1–20 (puuduvate arvude nimetamine, arvu naabrite nimetamine, arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras).</p> <p>(2) Arvude võrdlemine.</p>	<p>(1) Nimetab ja järjestab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras.</p> <p>(2) Nimetab puuduvaid arve arvureas ja arvunaabreid.</p> <p>(3) Võrdleb arve (<i>on suurem kui; on väiksem kui; on võrdne</i>).</p>
4. Õpilane eristab ühe- ja kahekohalisi arve, arvus kümnelisi ja ühelisi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) <i>Kümneline</i> ja <i>üheline</i>, nende koht arvus.</p> <p>(2) Ühe- ja kahekohalised arvud.</p>	<p>(1) Nimetab arvus <i>ühelisi</i> ja <i>kümnelisi</i>, teab nende kohta arvus.</p> <p>(2) Eristab ühe- ja kahekohalisi arve.</p>
5. Õpilane liidab ja lahutab 20 piires järku ületamata.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Liitmine ja lahutamine 20 piires järguühikut ületamata konkreetse materjali abil ja arvudega.</p> <p>(2) Liitmis- ja lahutamisesannete lugemine ja kirjutamine sõnadega (<i>pluss, miinus, on</i>) ja märkidega +, -, =.</p> <p>(3) Puuduva tehtekomponendi leidmine proovimise teel.</p> <p>(4) Liitmise vahetuvusseaduse rakendamine.</p> <p>(5) Õpilane lahendab kolme arvu liitmise või lahutamise liitulesandeid.</p> <p>(6) Kahetehteliste avaldiste väärtuse arvutamine: kaks ühesugust ($2 + 3 + 1$; $8 - 2 - 5$; $6 + 4 + 2$; $14 - 4 - 2$) või kaks erinevat tehet ($9 - 5 + 3$).</p>	<p>(1) Liidab ja lahutab konkreetse materjali abil ning arvudega 20 piires järguühikut ületamata.</p> <p>(2) Loeb sõnadega <i>pluss, miinus, on</i> ja kirjutab märkidega +, -, = liitmis- ja lahutamisesanneteid.</p> <p>(3) Leiab puuduva tehtekomponendi proovimise teel.</p> <p>(4) Kasutab liitmise vahetuvusseadust.</p> <p>(5) Arvutab kahetehteliste avaldiste väärtuse kahe ühesuguse või kahe erineva tehtega.</p>
6. Õpilane seostab ajasuhteid eile, täna, homme, üleile ja ülehomme nädalapäevadega.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Ajasuhted: mõistete <i>eile, täna, homme</i> sidumine nädalapäevadega; ööpäevaosade üldistamine sõnaga <i>ööpäev</i>.</p> <p>(2) Mõisted <i>üleile</i> ja <i>ülehomme</i>.</p> <p>(3) Ajaühikud: mõiste <i>nädal</i> (puhke- ja tööpäevad, nädala kestus).</p> <p>(4) Mõiste <i>aasta</i>, seos 1 aasta = 12 kuud.</p>	<p>(1) Seostab mõisteid <i>eile, täna, homme, üleile</i> ja <i>ülehomme</i> nädalapäevadega.</p> <p>(2) Üldistab ööpäevaosi sõnaga <i>ööpäev</i>.</p> <p>(3) Kasutab termineid <i>puhke-</i> ja <i>tööpäevad</i>. Teab ajaühiku <i>aasta</i> tähendust.</p>

7. Õpilane määrab aega täistundides.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kella-aeg: kella liikide nimetamine ja eristamine; <i>suur</i> ja <i>väike osuti</i> . (2) Kellaaja määramine tunnise täpsusega.	(1) Eristab ja nimetab kellade liike ning kellaosade nimetusi (<i>suur</i> ja <i>väike osuti</i>). (2) Määrab kella-aega tunnise täpsusega.
8. Õpilane kasutab mõõtmisel pikkusühikut sentimeeter.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Pikkusühikud: <i>sentimeeter</i> (cm); nimetus, tähendus ja kasutamine; mõõtühiku valmistamine (1 cm). (2) Mõõtmistulemuste lugemine; joonlaua kasutamine mõõtmisel (alustada 0-st).	(1) Teab pikkusühiku <i>sentimeeter</i> (cm) tähendust. (2) Oskab lugeda mõõtmistulemusi.
9. Õpilane mõõdab joonlaua abil lõigu pikkust sentimeetrites.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) <i>Lõik</i> . Lõigu mõõtmine joonlaua abil sentimeetrites. (2) Lõikude võrdlemine (mõõtmistulemuse järgi).	(1) Kasutab mõõtmisel joonlauda (alustades 0-st). (2) Mõõdab lõigu pikkust joonlaua abil sentimeetrites. (3) Võrdleb lõikusid (mõõtmistulemuse järgi).
10. Õpilane joonestab punktide järgi joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Joonlaua abil kolmnurga ja nelinurga joonestamine etteantud punktide (tippude) järgi. (2) Kujundi elementide nimetamine (<i>nurk</i> , <i>külg</i>) ja nende loendamine.	(1) Joonestab joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka etteantud punktide (tippude) järgi. (2) Nimetab ning loendab kujundi elemente <i>nurk</i> ja <i>külg</i> .
11. Õpilane kasutab õpitud rahaühikuid ostu-müügitehingute sooritamisel poemängus.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Rahaühikud: rahatähe vahetamine suuremaks või väiksemateks; vajaliku summa moodustamine rahatähtedest (20 piires); praktilised harjutused rahatähtede ja müntidega.	(1) Moodustab müntidest ja rahatähtedest vajaliku summa. (2) Vahetab münte ja rahatähti suuremaks või väiksemaks.
12. Õpilane lahendab abiga ühetehtelisi tekstülesandeid summa ning vahe leidmiseks.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Andmete väljatoomine ja kujutamine esemelis-skemaatiliselt. (2) Lahenduse kirjalik vormistamine (küsimus,	(1) Tajub lihttekstülesannete struktuuri, teab nende lahendamise üldpõhimõtteid ning

<p>võrdus, vastus).</p> <p>(3) Praktiliselt sooritatud kahetehteliste ülesannete lahenduste vormistamine võrdustena (vastus antakse suuliselt).</p> <p>(4) Ühetehtelise ülesande lahendamine summa ning vahe leidmiseks (seosed <i>rohkem-vähem</i>, <i>pikem-lühem</i>, teiste suurusuhete kasutamine).</p>	<p>vormistamisnõudeid.</p> <p>(2) Vormistab kirjalikult lahenduse (küsimus, avaldis, vastus). Lahendab ühetehtelise ülesande summa ning vahe leidmiseks.</p>
--	--

Matemaatika ainekava 3. klassile

Õppeaine: matemaatika	Tundide arv: 5x35 tundi
1. Õpilane teab naturaalarve 1–100.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Arvude moodustamine saja piires.</p> <p>(2) Arvude saamine loendamise teel. Arvud 21–100.</p> <p>(3) Arvude 21–100 lugemine ja kirjutamine.</p> <p>(4) Järgarvud 11.–20.</p> <p>(5) Täiskümnete numeratsioon.</p> <p>(6) Numbriga asukoha tähtsus arvu märkimisel.</p> <p>(7) Arvu koha ja naabrite määramine arvureas.</p> <p>(8) Arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras (1–100).</p> <p>(9) Arvu koha ja naabrite määramine arvureas.</p> <p>(10) Paaris- ja paaritud arvud.</p>	<p>(1) Moodustab, loeb ja kirjutab arve 21–100, järgarve 11.–20.</p> <p>(2) Teab numbriga asukoha tähtsust arvu märkimisel. Teab numbriga asukoha tähtsust arvu märkimisel.</p> <p>(3) Nimetab puuduvaid arve arvureas ja arvunaabreid.</p> <p>(4) Nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras esimesest antud arvust teise antud arvuni (nii suuliselt kui ka kirjalikult).</p> <p>(5) Eristab paaris- ja paaritud arve.</p>
2. Õpilane teab arvude ehitust kümnendsüsteemis (100 piires).	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Ühe-, kahe- ja kolmekohaline arv.</p> <p>(2) <i>Sajaline</i>, <i>kümneline</i> ja <i>üheline</i>, nende koht arvus.</p> <p>(3) Arvude jaotamine ja koostamine kümneliste ja ühelistega järgi.</p>	<p>(1) Eristab ühe-, kahe- ja kolmekohalisi arve.</p> <p>(2) Nimetab ühelisti, kümnelisti ja sajalist arvus, teab nende kohta arvus.</p> <p>(3) Jaotab ja koostab arve kümneliste ja ühelistega järgi.</p>
3. Õpilane võrdleb arve.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Arvude võrdlemine 100 piires.</p> <p>(2) Võrratuste kirjutamine, lugemine ja lahendamine (märgid $>$, $<$, $=$).</p>	<p>(1) Võrdleb arve 100 piires.</p> <p>(2) Loeb (<i>on suurem kui</i>; <i>on väiksem kui</i>; <i>on võrdne</i>) ja kirjutab ($>$, $<$, $=$) võrratusi.</p>

4. Õpilane liidab ja lahutab arve 20 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Liitmine ja lahutamine üleminekuta ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades): täiskümnete liitmine ja lahutamine.</p> <p>(2) Liitmine ja lahutamine kahekümne piires üleminekuga ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades).</p>	<p>(1) Liidab ja lahutab arve 20 piires järgu ületamiseta ja järgu ületamisega.</p> <p>(2) Mõistab liitmisel ja lahutamisel tehtekomponentide nimetusi (<i>liidetav, summa, vähendatav, vähendaja, vahe</i>).</p>
5. Õpilane liidab ja lahutab arve 100 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kahetehteliste võrduste lahendamine, sealhulgas liitmine täiskümneni ($37 + 3 = 40$) ja täiskümnest ühekohalise arvu lahutamine ($40 - 3 = 37$).</p> <p>(2) Kahekohalisele arvule ühekohalise arvu liitmine.</p> <p>(3) Kahekohalisest arvust ühekohalise arvu lahutamine.</p> <p>(4) Kahekohalisele arvule kahekohalise arvu liitmine.</p> <p>(5) Kahekohalisest arvust kahekohalise arvu lahutamine.</p> <p>(6) Puuduva tehtekomponendi leidmine.</p> <p>(7) Liitmise ja lahutamise tulemuse õigsuse kontrollimine (pöördehtega).</p>	<p>(1) Liidab ja lahutab ühe- ja kahekohalisi arve järgu ületamiseta.</p> <p>(2) Liidab täiskümneni ($37 + 3 = 40$; $26 + 34 = 60$) ja lahutab täiskümnest ($40 - 3 = 37$; $70 - 38 = 32$).</p> <p>(3) Leiab liitmisel ja lahutamisel puuduva tehtekomponendi.</p> <p>(4) Kontrollib liitmise ja lahutamise tulemust pöördehtega.</p>
6. Õpilane teab mõõtühikuid meeter, kilogramm, liiter ning rahaühikuid euro ja sent.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Pikkusühikud: <i>meeter</i> (m), lugemine ja kasutamine.</p> <p>(2) Mõõtmine meetrites ja sentimeetrites (joonlauda ja mõõdulinti kasutades). Seos: $1\text{ m} = 100\text{ cm}$. Sobiva mõõtühiku valimine.</p> <p>(3) Massiühikud: <i>kilogramm</i> (kg); kujutlus kilogrammist kui raskusmõõdust, kasutamine. Praktiline tegevus (kaalumine) esemete raskuse määramiseks. Kaalukaussidega kaal, kaaluvihid, -pommid.</p> <p>(4) Mahuühikud: <i>liiter</i> (l); kujutlus liitrist kui mahumõõdust, kasutamine. Erinevate suurustega enamkasutatavate anumate tutvustamine (purgid, pudelid, ämber).</p> <p>(5) Mõõtmistulemuste märkimine ja lugemine.</p> <p>(6) Rahaühikud: 50 senti, 20 eurot, 50 eurot, 100</p>	<p>(1) Teab pikkusühiku <i>meeter</i> (m) tähendust ja kasutamisevõimalusi ning seost $1\text{ m} = 100\text{ cm}$.</p> <p>(2) Mõõdab sentimeetrites ja meetrites kasutades joonlauda ja mõõdulinti.</p> <p>(3) Teab massiühiku <i>kilogramm</i> (kg) tähendust ja kasutamisevõimalusi. Määrab kaaludes esemete raskust. Eristab kaalude liike.</p> <p>(4) Teab mahuühiku <i>liiter</i> (l) tähendust ja kasutamisevõimalusi.</p> <p>(5) Oskab lugeda ja märkida mõõtmistulemusi.</p> <p>(6) Teab münte ja rahatähti (50 senti, 50 eurot, 100 eurot) ning seost $1\text{ euro} = 100\text{ senti}$.</p> <p>(7) Kasutab õpitud rahaühikuid ostumüügi tehingute sooritamisel.</p>

<p>eurot. Seos 1 euro = 100 senti. (7) Ostetava kauba maksumus ja selle vastavus olemasolevale rahasummale.</p>	
7. Õpilane liidab ja lahutab ühenimelisi arve.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Nimega arvude lugemine ja kirjutamine. (2) Ühenimeliste arvude liitmine ja lahutamine (12 m + 15 m; 37 kg – 22 kg), vajadusel tulemuse teisendamisega naaberühikuteks (24 min + 36 min = 60 min = 1 h; 75 cm + 25 cm = 100 cm = 1m).</p>	<p>(1) Eristab nimega arve naturaalarvudest. (2) Loeb ja kirjutab nimega arve. (3) Liidab ja lahutab ühenimelisi arve vajadusel tulemuse teisendamisega naaberühikuteks.</p>
8. Õpilane määrab õpetaja juhendamisel aega täis- ja pooltunnise täpsusega ning kalendri järgi päevades.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kellaeg: kellaaja määramine täis- ja pooltunnise täpsusega. Seos 1 ööpäev = 24 tundi. Ajaühikud: <i>tund, minut</i>. Seosed: 1 tund on 60 minutit (1 h = 60 min), pool tundi on 30 minutit; <i>kuu</i>, päevade arv kuus; <i>aasta</i>. (2) Aja arvutamine kella järgi tundides ja kalendri järgi päevades.</p>	<p>(1) Määrab kellaaja täis- ja pooltunnise täpsusega. (2) Teab ajaühikuid <i>kuu</i> ja <i>aasta</i> ning päevade arvu kuus. (3) Teab seoseid 1 ööpäev = 24 tundi, 1 tund on 60 minutit (1 h = 60 min), pool tundi on 30 minutit. (4) Arvutab aega kella järgi tundides ja kalendri järgi päevades.</p>
9. Õpilane joonestab sirglõigu ja nelinurga mõõdu järgi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Sirglõigu joonestamine antud mõõdu järgi. Antud sirglõigu pikendamine ja lühendamine. Nelinurga joonestamine antud mõõtude järgi (ruudulisele paberile).</p>	<p>(1) Joonestab sirglõigu etteantud mõõdu järgi. (2) Pikendab ja lühendab sirglõiku. (3) Joonestab nelinurga etteantud mõõtude järgi.</p>
10. Õpilane lahendab abiga ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Lihtülesanded antud arvu suurendamiseks või vähendamiseks teatud arvu võrra. (2) Üleminek lihtülesannetelt kahetehteliste tekstülesannetele (sealhulgas ülesanded, mille teine ülesanne on esimese ülesande järg). Ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete eristamine.</p>	<p>(1) Eristab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid. (2) Lahendab abiga kahetehtelisi tekstülesandeid (1. tehe – arvu suurendamine/vähendamine teatud arvu võrra, 2. tehe – summa leidmine). Vormistab kirjalikult lahenduse (küsimus, avaldis, vastus).</p>

<p>(3) Kahetehteliste tekstülesannete lahendamine (1. tehe – arvu suurendamine/vähendamine teatud arvu võrra, 2. tehe – summa leidmine). Üleminek tekstülesande sisu esemelis-skemaatilisel kujutamisel andmete skemaatilisele esitamisele. Ülesande lahenduse otsimine ja skeemi täiendamine ühistööna (õpetaja suunavatele küsimustele toetudes).</p> <p>(4) Kahetehteliste tekstülesannete lahenduse kirjalik vormistamine (küsimused koostöös, võrdused koos nimetustega õpilase vihikus, vastus).</p>	
--	--

Matemaatika ainekava 4. klassile

Õppeaine: matemaatika	Tundide arv: 5x35 tundi
1. Õpilane teab naturaalarve 100 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Arvud 1–100, lugemine, kirjutamine, arvu asukoha määramine arvude reas.</p> <p>(2) Järgarvud 21.–100.</p> <p>(3) Moodustab, loeb ja kirjutab arve 100ni, järga</p> <p>(4) Üheliste, kümneliste, sajalise eristamine arvus.</p> <p>(5) Arvude võrdlemine, märkide $<$, $>$, $=$ kasutamine arvude võrdlemise tulemuse ülesmärkimisel.</p>	<p>(1) Moodustab, loeb ja kirjutab arve 100ni, järgarve 21.–100.</p> <p>(2) Määrab arvu asukoha arvude reas.</p> <p>(3) Eristab arvus ühelisi, kümnelisi ja sajalist.</p> <p>(4) Teab numbri asukoha tähtsust arvu märkimisel.</p> <p>(5) Võrdleb arve kasutades märke $<$, $>$, $=$.</p>
2. Õpilane teab Rooma numbreid I–V.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Rooma numbrid I–V.</p>	<p>(1) Loeb ja kirjutab Rooma numbreid I–V.</p> <p>(2) Viib kokku araabia ja Rooma numbri.</p> <p>(3) Kasutab Rooma numbreid järgarvude märkimisel.</p>
3. Õpilane liidab ja lahutab 100 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Liitmine ja lahutamine 100 piires järku ületamata (suulise arvutamise võtet kasutades).</p> <p>(2) Liitmine ja lahutamine 100 piires järku ületamisega (suulise arvutamise võtet kasutades).</p> <p>(3) Liitmine ja lahutamine 100 piires järku ületamata (kirjaliku arvutamise võttega).</p>	<p>(1) Liidab ja lahutab järku ületamiseta.</p> <p>(2) Tähtsustab järkude kohakuti kirjutamist kirjalikul arvutamisel.</p> <p>(3) Liidab ja lahutab järku ületamisega.</p> <p>(4) Kasutab liitmisel ja lahutamisel tehtekomponentide nimetusi.</p> <p>(5) Leiab puuduva tehtekomponendi algoritmi järgi.</p>

(4) Liitmine ja lahutamine 100 piires järgu ületamisega (kirjaliku arvutamise võttega). (5) Vahetuvusseadus kasutamine. (6) Liitmis- ja lahutamistehte kontrollimine pöördtehtega.	(6) Kasutab vahetuvusseadust. (7) Kontrollib liitmise ja lahutamise tulemust pöördtehtega.
--	---

4. Õpilane korrutab ja jagab toetudes korrutustabelile.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Korrutamise ja jagamise olemuse selgitamine. (2) Praktiliste tegevuste sooritamine hulkadega: esemeliste hulkade võtmine teatud arv korda. (3) Korrutustabelile tuginev korrutamine ja jagamine.	(1) Mõistab korrutamise ja jagamise olemust. (2) Sooritab praktilisi tegevusi hulkadega (esemeliste hulkade võtmine teatud arv korda, esemelise hulga jaotamine võrdseteks osadeks).
(4) Korrutamine kui võrdsete liidetavate summa leidmine. (5) Võrdsete liidetavate liitmise asendamine korrutamisega. (6) Tehtekomponentide nimetused korrutamisel ja jagamisel. (7) Korrutamise vahetuvusseadus. (8) Korrutamise ja jagamise vaheline seos, selle kasutamine jagamise õppimisel ja kontrollimisel. (9) Täiskümnete korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga 100 piires ($20 \cdot 2 = 40$; $60 : 3 = 20$). (10) Puuduva tehtekomponendi leidmine korrutamisel ja jagamisel.	(3) Asendab võrdsete liidetavate summa korrutamisega. (4) Mõistab korrutamisel ja jagamisel tehtekomponentide nimetusi (<i>tegur, korrutis, jagatav, jagaja, jagatis</i>). (5) Mõistab korrutamise vahetuvusseadust. (6) Mõistab ja kasutab korrutamise ja jagamise vahelist seost jagamisel. (7) Korrutab ja jagab täiskümneid ühekohalise arvuga tabeli piires. (8) Leiab puuduva tehtekomponendi proovimise teel.

5. Õpilane lahendab kahe- ja kolmetehtelisi avaldisi.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tehete järjekord. (2) Ümarsulgude kasutamine kahetehtelistes võrdustes.	(1) Määrab tehete järjekorra kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes (neli aritmeetilist tehet). (2) Mõistab ümarsulgude tähendust tehete järjekorra määramisel.

6. Õpilane leiab osa tervikust.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Mõiste <i>osa tervikust</i> , mõiste olemuse selgitamine. (2) Hariliku murru märkimine. (3) Poole (kahendiku), kolmandiku, neljandiku, viiendiku leidmine tervikust (tegevuslikult).	(1) Saab aru mõiste <i>osa tervikust</i> olemusest. (2) Leiab tegevuslikult poole (kahendiku), kolmandiku, neljandiku, viiendiku osana kujundist.

7. Õpilane teab mõõtühikut millimeeter.	
(1) Pikkusühik: <i>millimeeter</i> (mm); mõõtmine, lugemine, kasutamine. Seos 1 cm = 10 mm.	(1) Teab pikkusühiku <i>millimeeter</i> (mm) tähendust ja kasutamise võimalusi ning seost 1 cm = 10 mm. (2) Mõõdab millimeetrites ja sentimeetrites kasutades joonlauda. (3) Oskab lugeda ja märkida mõõtmistulemusi.
8. Õpilane oskab lugeda termomeetri näitu kraadides.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Termomeeter, termomeetrite liigid ja kasutamine, näidu lugemine skaalalt kraadides.	(1) Mõistab, mida termomeetri näit reaalselt tähendab. (2) Loeb termomeetri näitu skaalalt kraadides.
9. Õpilane tunneb kella (veerand-, pool-, kolmveerand- ja täistund).	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Ajaühikud: <i>sekund</i> (s). Seos: 1 min = 60 sek; (2) Kellaaja määramine minutilise, viieminutilise, veerandtunnise täpsusega; kahesugune määramine (toetudes ööpäeva osadele).	(1) Teab ajaühiku <i>sekund</i> (s) kestvust ja kasutamise võimalusi ning seost 1 min = 60 sek. (2) Määrab kellaega toetudes ööpäeva osadele veerandtunnise, viieminutilise ja minutilise täpsusega.
10. Õpilane liidab ja lahutab ühe- ja mitmenimelisi arve.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Nimega arvude liitmine ja lahutamine teisendamiseteta: 5 m 30 cm + 20 cm; 5 m 30 cm – 2 m. (2) Nimega arvude liitmine ja lahutamine teisendamiseteta (kirjaliku liitmise ja lahutamise võtet kasutades): 13 m 52 cm + 22 m 30 cm; 76 cm 9 mm – 42 cm 3 mm. (3) Nimega arvude liitmine (teisendamisega): 5 m 60 cm + 40 cm = 5 m 100 cm = 6 m	(1) Eristab, loeb ning kirjutab ühe- ja mitmenimelisi arve. (2) Liidab ja lahutab nimega arve teisendamiseteta (5 m 30 cm + 20 cm; 5 m 30 cm – 2 m) ja teisendamisega (5 m 60 cm + 40 cm = 5 m 100 cm = 6 m).
11. Õpilane joonestab löike etteantud mõõdu järgi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Murdjoon. (2) Kõverjoon. (3) Sirglõigu ja murdjoone mõõtmine ja joonestamine joonlaua abil etteantud mõõtude järgi. (4) Sirglõigu pikendamine ja lühendamine (võrra).	(1) Eristab murd- ja kõverjoont. (2) Mõõdab ning joonestab sirglõigu ja murdjoone joonlaua abil etteantud mõõtude järgi. (3) Pikendab ja lühendab sirglõiku.

12. Õpilane teab nurkade liike.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Nurkade (<i>täisnurk, nürinurk, teravnurk</i>) nimetamine ja eristamine. (2) Nurkade (<i>täisnurk, nürinurk, teravnurk</i>) joonestamine joonlaua abil.	(1) Eristab <i>täis-</i> , <i>terav-</i> ja <i>nürinurka</i> . (2) Joonestab joonlaua abil <i>täis-</i> , <i>terav-</i> ja <i>nürinurki</i> .
13. Õpilane lahendab koostöös õpetajaga kahetehtelisi tekstülesandeid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kahetehtelised tekstülesanded seoste <i>korda/võrra, rohkem/vähem</i> eristamiseks (seosed <i>korda/võrra, rohkem/vähem</i> on mõlemas tehtes). (2) Kahetehtelise tekstülesande andmete väljatoomine (ühistööna, õpetaja küsimustele toetudes).	(1) Lahendab koostöös õpetajaga kahetehtelisi tekstülesandeid (seosed <i>korda/võrra</i> ja <i>rohkem/vähem</i>). (2) Loeb ja mõistab erinevalt esitatud andmete skeeme. (3) Koostab koostöös õpetajaga skeemi järgi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid.
(3) Ostu-müügi ülesanded. Sõltuvus: $\text{maksumus} = \text{hind} \cdot \text{hulk}$.	(4) Kasutab ostu-müügi ülesannetes sõltuvust $\text{maksumus} = \text{hind} \cdot \text{hulk}$.

Matemaatika ainekava 5. klassile

Õppeaine: matemaatika	Tundide arv: 5x35 tundi
1. Õpilane teab naturaalarve 1000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Arvud 1000 piires, moodustamine, lugemine, kirjutamine. (2) Järgarvud 1000ni. (3) Arvu naabrid, nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras 1, 10, 100 kaupa. (4) Arvude suurendamine või vähendamine mingi arvu võrra. (5) Üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandelise eristamine arvus. (6) Arvude võrdlemine.	(1) Moodustab, loeb ning kirjutab arve ja järgarve 1000ni. (2) Nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 1, 10, 100 kaupa. (3) Suurendab või vähendab arvu mingi arvu võrra. (4) Eristab arvus ühelisi, kümnelisi, sajalisi ja tuhandelisi. (5) Teab numbri asukoha tähtsust arvu märkimisel. (6) Võrdleb arve kasutades märke $<$, $>$, $=$.
2. Õpilane eristab järgüühikuid, oskab määrata nende arvu.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Järgüühikute määramine arvus (tuhandeline) alustades kas kõrgemast või madalamast järgust. (2) Iga järgu suurim ja väikseim arv. (3) Arvu esitamine järkarvude summana ($567 = 500 + 60 + 7$).	(1) Määrab järgüühikud arvus alustades kas kõrgemast või madalamast järgust. (2) Esitab arvu järkarvude summana. (3) Esitab järkarvude summa järgi arvu.

<p>(4) Järkarvude summa järgi arvu esitamine ($500 + 60 + 7 = 567$).</p> <p>(5) Arvu esitamine järkarvude summana ($567 = 500 + 60 + 7$).</p> <p>(6) Järkarvude summa järgi arvu esitamine ($500 + 60 + 7 = 567$).</p>	
3. Õpilane teab Rooma numbreid I–X.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Rooma numbrid I–X.	<p>(1) Loeb ja kirjutab Rooma numbreid I–X.</p> <p>(2) Viib kokku araabia ja Rooma numbri.</p> <p>(3) Kasutab Rooma numbreid järgarvude märkimisel.</p>
4. Õpilane liidab ja lahutab arve 1000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Liitmine ja lahutamine 100 piires järgu ületamisega (kirjaliku arvutamise võtet kasutades).</p> <p>(2) Liitmine ja lahutamine 1000 piires järguühikut ületamata (kirjaliku arvutamise võtet kasutades).</p> <p>(3) Kirjalik liitmine ja lahutamine 1000 piires järguühiku ületamisega.</p> <p>(4) Liitmine 1000-ni, lahutamine 1000-st.</p> <p>(5) Liitmise ja lahutamise kontrollimine pöördtehte abil.</p> <p>(6) Puuduva tehtekomponendi leidmine liitmis- ja lahutamistehetes.</p>	<p>(1) Liidab ja lahutab järgu ületamiseta.</p> <p>(2) Liidab ja lahutab järgu ületamisega.</p> <p>(3) Liidab 1000-ni ja lahutab 1000-st.</p>
5. Õpilane korrutab ja jagab ühekohalise arvuga 100 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kahekohaliste arvude korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga 100 piires ($14 \cdot 2$; $48 : 4$; $56 : 4$) suulise arvutamise võtet kasutades.</p> <p>(2) Kirjaliku korrutamise ja jagamise algoritm (järku ületamata).</p> <p>(3) Jäägiga jagamine (praktiliselt ja kirjaliku arvutamise võtet kasutades).</p> <p>(4) Korrutamise- ja jagamistehte õigsuse kontrollimine pöördtehtega.</p>	<p>(1) Korrutab ja jagab kahekohalist arvu ühekohalise arvuga järgu ületamiseta ning järgu ületamisega.</p> <p>(2) Jagab jäägiga kahekohalist arvu ühekohalise arvuga.</p> <p>(3) Kontrollib korrutamise ja jagamise tulemust pöördtehtega.</p>

6. Õpilane korrutab ja jagab ühekohalise arvuga 1000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kahekohalise arvu kirjalik korrutamine ühekohalise arvuga 1000 piires ($2 \cdot 74$; $3 \cdot 85$). (2) Täiskümnete ja -sadade korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga ($90 \cdot 7$; $360 : 4$). (3) Kolmekohalise arvu korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga üleminekuta ($121 \cdot 4$; $624 : 2$). (4) Jäägiga jagamine (praktiliselt ja kirjaliku arvutamise võtet kasutades). (5) Korrutamise ja jagamise kontrollimine pöördtehtega. (6) Puuduva tehtekomponendi leidmine korrutamise- ja jagamistehetes.	(1) Korrutab kahekohalist arvu ühekohalise arvuga üheliste ja/või kümnelite järgu ületamisega. (2) Korrutab ja jagab täiskümneid ning täissadasid ühekohalise arvuga. (3) Korrutab ja jagab kolmekohalist arvu kirjalikult ühekohalise arvuga järgu ületamisega. (4) Jagab jäägiga kolmekohalist arvu ühekohalise arvuga. (5) Kontrollib korrutamise ja jagamise tulemust pöördtehtega. (6) Leiab puuduva tehtekomponendi algoritmi järgi.
7. Õpilane lahendab kahe- ja kolmetehtelisi avaldisi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tehete järjekord kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes, ümarsulud kolmetehtelistes avaldistes.	(1) Määrab tehete järjekorra kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes (neli aritmeetilist tehet). (2) Mõistab ümarsulgude tähendust tehete järjekorra määramisel.
8. Õpilane saab aru mõiste harilik murd olemusest.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Mõisted <i>murru lugeja</i> ja <i>nimetaja</i> , murrujoone tähendus. (2) Murdude leidmine skemaatiliselt, lugemine ja kirjutamine.	(1) Loeb ja kirjutab lihtmurde. (2) Eristab murru lugejat ja nimetajat ning teab murrujoone tähendust. (3) Märgib skemaatiliselt lihtmurde oskab neid lugeda ja kirjutada.
9. Õpilane leiab osa arvust 1000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Antud arvust ühe osa leidmine. Mahuühikud: pool liitrit ($\frac{1}{2}$ liitrit), $\frac{1}{3}$ liitrit, kasutamine. (2) Ühetehtelised tekstülesanded arvust osa leidmiseks.	(1) Leiab jagamistehte abil ühe osa antud arvust. Teab mahumäärasid pool liitrit ($\frac{1}{2}$ liitrit), $\frac{1}{3}$ liitrit. Lahendab lihtülesandeid osa leidmiseks tervikust.
10. Õpilane leiab osa arvust 1000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Antud arvust ühe osa leidmine. Mahuühikud: pool liitrit ($\frac{1}{2}$ liitrit), $\frac{1}{3}$ liitrit, kasutamine. (2) Ühetehtelised tekstülesanded arvust osa leidmiseks.	(1) Leiab jagamistehte abil ühe osa antud arvust. Teab mahumäärasid pool liitrit ($\frac{1}{2}$ liitrit), $\frac{1}{3}$ liitrit. Lahendab lihtülesandeid osa leidmiseks tervikust.

11. Õpilane teab mõõtühikuid gramm, tsentner, tonn, kilomeeter.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Pikkusühikud: <i>kilomeeter</i> (km); kasutamine. Seos 1 km = 1000 m, kasutamine.</p> <p>(2) Massiühikud: <i>gramm</i> (g), <i>tsentner</i> (ts), <i>tonn</i> (t); kasutamine. Seosed 1 kg = 1000 g (praktiline leidmine vastavate kaalupommide abil); 1 ts = 100 kg, 1 t = 1000 kg.</p> <p>(3) Rahaühikud: <i>euro</i>, <i>sent</i>.</p> <p>(4) Õpitud mõõtühikute teisendamine: suurema mõõtühiku teisendamine väiksemaks (4 m 75 cm = 475 cm); väiksema mõõtühiku teisendamine suuremaks naaberühikuks (650 cm = 6 m 50 cm).</p>	<p>(1) Teab pikkusühiku <i>kilomeeter</i> tähendust ja kasutamisevõimalusi ning seost 1 km = 1000 m.</p> <p>(2) Teab massiühikute <i>gramm</i>, <i>tsentner</i>, <i>tonn</i> tähendust ja kasutamisevõimalusi ning seoseid 1 kg = 1000 g, 1 ts = 100 kg, 1 t = 1000 kg.</p> <p>(3) Teisendab õpitud mõõtühiku suuremaks või väiksemaks naaberühikuks.</p>
12. Õpilane määrab aega kella ja kalendri järgi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Ajaühikud: aasta – 365 (366) päeva.</p>	<p>(1) Teab seost 1 aasta on 365 (366) päeva.</p>
13. Õpilane liidab ja lahutab nimega arve 1000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Mitmenimeliste arvude liitmine ja lahutamine tulemuse teisendamisega.</p>	<p>(1) Liidab ja lahutab kirjalikult mitmenimelisi arve tulemuse teisendamisega.</p>
14. Teema: Õpilane korrutab ja jagab ühenimelisi arve 1000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Ühenimeliste arvude korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga tulemuse teisendamisega.</p>	<p>(1) Korrutab ja jagab ühenimelisi arve ühekohalise arvuga tulemuse teisendamisega.</p>
15. Teema: Õpilane eristab ringi ja ringjoont.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) <i>Ringjoon</i>.</p> <p>(2) Ringjoon, ringi kujutiste leidmine ümbrusest, joonistamine šabloonil abil.</p>	<p>(1) Leiab ümbrusest ringikujulisi esemeid.</p> <p>(2) Joonestab šabloonil abil ringjoont.</p>
16. Teema: Õpilane lahendab kahetehtelisi tekstülesandeid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Liitülesanded: kahetehtelised tekstülesanded seoste <i>korda/võrra</i>, <i>rohkem/vähem</i> eristamiseks</p> <p>(2) Andmete leidmine ja skemaatiline esitamine, ülesande kirjalik lahendamine ja lahenduskäigu selgitamine suuliselt.</p>	

Matemaatika ainekava 6. klassile

Õppeaine: matemaatika		Tundide arv: 5x35 tundi
1. Õpilane teab naturaalarve 10 000 piires.		
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused	
(1) Arvud 10 000 piires, moodustamine, lugemine, kirjutamine. (2) Järgarvud 10 000ni. (3) Arvu naabrid, nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras 1, 10, 100, 1000 kaupa. (4) Arvude suurendamine või vähendamine mingi arvu võrra või mingi arv korda. (5) Arvude ehitus kümnendsüsteemis. (6) Järguühikute arvu ning üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste arvu määramine antud arvus. (7) Arvude kirjutamine järkude tabelisse ja tabelist välja. (8) Arvude võrdlemine.	(1) Moodustab, loeb ning kirjutab arve ja järgarve 10 000ni. (2) Nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 1, 10, 100, 1000 kaupa. (3) Suurendab või vähendab arvu mingi arvu võrra. (4) Määrab üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste arvu antud arvus. (5) Esitab arvu järguühikute summana ning järguühikute summa järgi. (6) Võrdleb arve, esitab võrdlemise tulemuse märkide $<$, $>$, $=$ abil.	
2. Õpilane ümardab arvu etteantud järguni 10 000 piires.		
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused	
(1) Arvude ümardamine kümnelisteni, sajalisteni.	(2) Ümardab arve kümnelisteni või sajalisteni.	
3. Õpilane teab Rooma numbreid I–XX.		
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused	
(1) Rooma numbrid I–XX.	(1) Loeb ja kirjutab Rooma numbreid I–XX. (2) Viib kokku araabia ja Rooma numbri. (3) Kasutab Rooma numbreid järgarvude märkimisel.	
4. Õpilane liidab ja lahutab arve 10 000 piires.		
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused	
(1) Kirjalik liitmine ja lahutamine 10 000 piires üleminekuta ja üleminekuga. (2) Liitmis- ja lahutamistehete kontrollimine pöördtehtega. (3) Puuduva tehtekomponendi leidmine.	(1) Liidab ja lahutab järgu ületamiseta. (2) Liidab ja lahutab järgu ületamisega. (3) Kontrollib tulemust pöördtehtega. (4) Leiab vajadusel algoritmi järgi puuduva tehtekomponendi.	
5. Õpilane korrutab ja jagab arve 10 000 piires.		
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused	
(1) Ühe- ja kahekojalise arvu korrutamine ja jagamine 10, 100, 1000-ga. (2) Suuline korrutamine ja jagamine 10 000 piires.	(1) Suurendab ja vähendab arvu 10, 100, 1000 korda.	

<p>(3) Kolmekohalise arvu korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga üleminekuta ja üleminekuga (jagamine jäägita ja jäägiga).</p> <p>(4) Neljakohalise arvu korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga üleminekuta ja üleminekuga (jagamine jäägita ja jäägiga).</p> <p>(5) Korrutamise- ja jagamistehete kontrollimine pöördtehtega.</p> <p>(6) Puuduva tehtekomponendi leidmine.</p>	<p>(2) Korrutab ja jagab kolme- ja neljakohalist arvu ühekohalise arvuga järgu ületamiseta ja järgu ületamisega.</p> <p>(3) Jagab kolme- ja neljakohalist arvu ühekohalise arvuga jäägita ja jäägiga.</p> <p>(4) Kontrollib tulemust pöördtehtega.</p> <p>(5) Leiab vajadusel algoritmi järgi puuduva tehtekomponendi.</p>
6. Õpilane lahendab mitmetehtelisi avaldisi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tehete järjekorra määramine.</p> <p>(2) Ümarsulgude kasutamine kuni neljatehtelistes avaldistes.</p>	<p>(1) Määrab avaldises tehete järjekorra (neli aritmeetilist tehet).</p> <p>(2) Kasutab avaldistes ümarsulge.</p>
7. Õpilane mõistab lihtmurru, liigmurru ja segaarvu olemust.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Lihtmurru, liigmurru ja segaarvu eristamine, lugemine ja kirjutamine.</p> <p>(2) Ühenimeliste lihtmurdude ja segaarvude võrdlemine.</p> <p>(3) Murru põhiomadus.</p>	<p>(1) Eristab lihtmurdu, liigmurdu ning segaarvu.</p> <p>(2) Loeb ja kirjutab lihtmurdu, liigmurdu ning segaarvu.</p> <p>(3) Võrdleb ühenimelisi murde ja segaarve.</p> <p>(4) Saab aru murru põhiomadusest.</p>
8. Õpilane liidab ja lahutab lihtmurde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Ühenimeliste lihtmurdude liitmine ja lahutamine.</p>	<p>(1) Liidab ja lahutab ühenimelisi lihtmurde.</p>
9. Õpilane leiab ühe ja mitu osa arvust.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Ühe ja mitme osa leidmine arvust (kahe tehte abil).</p> <p>(2) Tekstülesannete lahendamine tervikust ühe ja mitme osa leidmiseks.</p>	<p>(1) Leiab kahe tehte abil ühe ja mitu osa arvust.</p> <p>(2) Lahendab tekstülesandeid tervikust ühe ja mitme osa leidmiseks.</p>
10. Õpilane mõistab kümnendmurru olemust.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kümnendmurru eristamine harilikust murrust ja naturaalarvust.</p> <p>(2) Kümnendmurdude moodustamine, lugemine ja kirjutamine koma abil.</p> <p>(3) Kümnendike, sajandike ja tuhandike määramine kümnendmurrus.</p> <p>(4) Kümnendmurdude võrdlemine.</p>	<p>(1) Eristab kümnendmurdu harilikust murrust ja naturaalarvust.</p> <p>(2) Moodustab, loeb ja kirjutab kümnendmurde.</p> <p>(3) Määrab kümnendikke, sajandikke ja tuhandikke antud kümnendmurrus.</p> <p>(4) Võrdleb kümnendmurde.</p>

11. Õpilane liidab ja lahutab kümnendmurde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kümnendmurdude liitmine ja lahutamine (järgu ületamiseta).	(1) Liidab ja lahutab kümnendmurde järgu ületamiseta. (2) Liidab kümnendmurde täisarvuga. (3) Lahutab kümnendmurrust täisarvu.
12. Õpilane teab mõõtühikuid <i>detsimeeter</i>, <i>detsiliiter</i> ja <i>milliliiter</i>.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Pikkusühik: <i>detsimeeter</i> (dm): nimetamine, märkimine, kasutamine; seosed $1 \text{ dm} = 10 \text{ cm}$; $1 \text{ m} = 10 \text{ dm}$. (2) Mahuühikud: <i>detsiliiter</i> (dl), <i>milliliiter</i> (ml): nimetamine, märkimine, kasutamine, mõõdunõude tutvustamine.	(1) Teab pikkusühiku <i>detsimeeter</i> tähendust ja kasutamisevõimalusi ning seoseid $1 \text{ dm} = 10 \text{ cm}$; $1 \text{ m} = 10 \text{ dm}$. (2) Teab mahuühikute <i>detsiliiter</i> , <i>milliliiter</i> tähendust ja kasutamisevõimalusi.
13. Õpilane arvutab ajavahemikke.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Vanuse, sünniaasta; ajavahemiku; sündmuse kestvuse ja toimumise aja arvutamine. (2) Õpitud ajaühikute teisendamine. (3) Ajaühik <i>sajand</i> (saj); seos $1 \text{ saj} = 100 \text{ a}$ (toetudes ajaloolisele materjalile).	(1) Arvutab vanust, sünniaastat, sündmuse kestvuse ja toimumise aega. (2) Teisendab õpitud ajaühikuid. (3) Teab ajaühikut <i>sajand</i> ning seost $1 \text{ saj} = 100 \text{ a}$.
14. Õpilane liidab ja lahutab nimega arve 10 000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Erinimeliste arvude liitmine ja lahutamine: $6 \text{ m} + 50 \text{ cm}$; $8 \text{ cm} - 5 \text{ mm}$. (2) Nimega arvude liitmine ja lahutamine teisendamisega (kirjaliku arvutamise võtet kasutades): $4 \text{ m } 75 \text{ cm} + 96 \text{ cm} =$ $= 4 \text{ m } 171 \text{ cm} = 5 \text{ m } 71 \text{ cm}$ (3) $4 \text{ m } 75 \text{ cm} - 92 \text{ cm} =$ $= 3 \text{ m } 175 \text{ cm} - 92 \text{ cm} =$ $= 3 \text{ m } 83 \text{ cm}$ (4) $44 \text{ km} - 16 \text{ km } 235 \text{ m} =$ $= 43 \text{ km } 1000 \text{ m} - 16 \text{ km } 235 \text{ m} =$ $= 27 \text{ km } 765 \text{ m}$	(1) Liidab ja lahutab kirjalikult mitmenimelisi arve tulemuse teisendamisega.
15. Õpilane korrutab ja jagab nimega arve 10 000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Eelnevalt teisendatud mitmenimelise arvu korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga: (2) $2 \text{ m } 15 \text{ cm} \cdot 3 = 215 \text{ cm} \cdot 3 =$ $= 645 \text{ cm} = 6 \text{ m } 45 \text{ cm}$	(1) Korrutab ja jagab mitmenimelist arvu ühekohalise arvuga eelneva teisendamisega.

(3) $5\text{ m } 48\text{ cm} : 2 = 548\text{ cm} : 2 =$ $= 274\text{ cm} = 2\text{ m } 74\text{ cm}$	
16. Õpilane eristab lõikuvaid, ristuvaid ja paralleelseid sirgeid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) <i>Lõikuvate, ristuvate ja paralleelsete</i> sirgete eristamine ja joonestamine. (2) Lõikude pikkuste liitmine ja lahutamine. (3) Lõigu pikendamine ja lühendamine etteantud mõõdu järgi.	(1) Eristab ja joonestab <i>lõikuvaid, ristuvaid</i> ja <i>paralleelseid</i> sirgeid. (2) Liidab ja lahutab lõikude pikkusi. (3) Pikendab ja lühendab lõiku etteantud mõõdu järgi.
17. Õpilane eristab kolmnurkade liike.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) <i>Terav-, täis- ja nürinurga</i> eristamine. (2) Kolmnurga liikide eristamine nurkade järgi.	(1) Eristab ja joonestab <i>terav-, täis- ja nürinurka</i> . (2) Eristab kolmnurkade liike nurkade järgi.
18. Õpilane arvutab hulknurga übermõõtu.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Hulknurga übermõõdu olemuse mõistmine. (2) Kolmnurga, ruudu ja ristküliku übermõõdu arvutamine (valemi järgi). (3) Mõõtkava tähendus.	(1) Mõistab hulknurga übermõõdu olemust. (2) Arvutab kolmnurga, ruudu ja ristküliku übermõõdu. (3) Kasutab übermõõdu arvutamiseks valemit. (4) Teab mõõtkava tähendust.
19. Õpilane lahendab kolmetehtelisi tekstülesandeid toetudes lahendusplaanile.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Andmete välja toomine ja skeemina vormistamine õpetaja abiga. (2) Lahendusplaani koostamine õpetaja abiga. (3) Kolmetehtelise tekstülesande lahendamine lahendusplaanile toetudes õpetaja abiga. (4) Lihtülesannete ühendamise kolmetehteliseks ülesandeks (5) Probleemsituatsioonide lahendamine õpetaja abiga. (6) Ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsuse hindamine õpetaja abiga.	(1) Toob välja andmed ja vormistab skeemina vajadusel õpetaja abiga. (2) Koostab õpetaja abiga lahendusplaani. (3) Lahendab vajadusel õpetaja abiga kolmetehtelise tekstülesande toetudes lahendusplaanile. (4) Ühendab lihtülesanded kolmetehteliseks ülesandeks. (5) Lahendab probleemsituatsioone õpetaja abiga. (6) Hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust.

Matemaatika ainekava 7. klassile

Õppeaine: matemaatika		Tundide arv: 4x35 tundi
1. Õpilane teab naturaalarve 100 000 piires.		
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused	
(1) Arvud 100 000 piires, moodustamine, lugemine, kirjutamine. (2) Arvude nimetamine 10, 100, 1000 ja 10 000 kaupa. (3) Üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste ja kümnetuhandeliste arvu määramine antud arvus. (4) Arvu esitamine järguühikute summana ja järguühikute summa järgi. (5) Arvude võrdlemine.	(1) Moodustab, loeb ning kirjutab arve 100 000ni. (2) Nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 1, 10, 100, 1000 ja 10 000 kaupa. (3) Määrab üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste ja kümnetuhandeliste arvu antud arvus. (4) Esitab arvu järguühikute summana ning järguühikute summa järgi. (5) Võrdleb arve, esitab võrdlemise tulemuse märkide $<$, $>$, $=$ abil.	
2. Õpilane ümardab arvu etteantud järguni 100 000 piires.		
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused	
(1) Arvude ümardamine tuhandelisteni.	(1) Ümardab arve kümnelisteni, sajalisteni või tuhandelisteni.	
3. Õpilane teab Rooma numbreid I–XXX.		
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused	
(1) Rooma numbrid I– XXX.	(1) Loeb ja kirjutab Rooma numbreid I–XXX. (2) Viib kokku araabia ja Rooma numbri. (3) Kasutab Rooma numbreid järgarvude märkimisel. (4) Kasutab Rooma numbreid daatumite lugemisel ja kirjutamisel.	
4. Õpilane liidab ja lahutab 100 000 piires.		
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused	
(1) Täisarvude liitmine ja lahutamine kõikides raskusastmetes. (2) Nimega arvude liitmine ja jagamine kõikides raskusastmetes. (3) Tulemuse kontrollimine pöördtehtega. (4) Puuduva tehtekomponendi leidmine.	(1) Liidab ja lahutab kõigis raskusastmetes. (2) Liidab ja lahutab nimega arve kõigis raskusastmetes. (3) Kontrollib tulemust pöördtehtega. (4) Leiab puuduva tehtekomponendi.	
5. Õpilane korrutab ja jagab 100 000 piires.		
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused	
(1) Arvu suurendamine ja vähendamine 10, 100, 1000 korda.	(1) Suurendab ja vähendab arvu 10, 100, 1000 korda.	

<p>(2) Kolme- ja neljakohalise arvu korrutamine ja jagamine kirjalikult ühekohalise arvuga üleminekuta ja üleminekuga.</p> <p>(3) Korrutamine ja jagamine täiskümnete, -sadade ja -tuhandetega.</p> <p>(4) Nimega arvude korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga.</p> <p>(5) Korrutamise ja jagamise kontrollimine pöördtehtega.</p> <p>(6) Puuduva tehtekomponendi leidmine.</p>	<p>(2) Korrutab ja jagab täisarve ühekohalise arvuga järgu ületamiseta ja järgu ületamisega.</p> <p>(3) Korrutab ja jagab täisarve täiskümnete, -sadade ja -tuhandetega.</p> <p>(4) Korrutab ja jagab nimega arve ühekohalise arvuga.</p> <p>(5) Kontrollib tulemust pöördtehtega.</p> <p>(6) Leiab puuduva tehtekomponendi.</p>
6. Õpilane lahendab mitmetehtelisi avaldisi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tehete järjekorra määramine kolme- ja neljatehtelistes avaldistes.</p> <p>(2) Ümarsulgude kasutamine avaldistes.</p>	<p>(1) Määrab avaldises tehete järjekorra (kuni neli aritmeetilist tehet).</p> <p>(2) Kasutab avaldistes ümarsulge.</p>
7. Õpilane teisendab harilikke murde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Liigmurru teisendamine segaarvuks ja segaarvu teisendamine liigmurruks.</p>	<p>(1) Teisendab liigmurru segaarvuks ja segaarvu liigmurruks.</p>
8. Õpilane taandab harilikke murde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Taandamise olemuse mõistmine.</p> <p>(2) Harilike murdude taandamine.</p>	<p>(1) Mõistab taandamise olemust.</p> <p>(2) Taandab harilikke murde.</p>
9. Õpilane korrutab ja jagab harilikke murde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Hariliku murru korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga.</p>	<p>(1) Korrutab ja jagab harilikku murdu ühekohalise arvuga.</p>
10. Õpilane leiab terviku tema osa järgi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kahe tehte abil tervikust osa leidmine.</p> <p>(2) Kahe tehte abil osa järgi terviku leidmine.</p>	<p>(1) Leiab kahe tehte abil osa tervikust.</p> <p>(2) Leiab kahe tehte abil terviku tema osa järgi.</p>
11. Õpilane liidab ja lahutab kümnendmurde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kümnendmurdude liitmine ja lahutamine kõikides raskusastmetes.</p>	<p>(1) Liidab ja lahutab kümnendmurde kõikis raskusastmetes.</p>
12. Õpilane korrutab ja jagab kümnendmurde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kümnendmurdude suurendamine ja vähendamine 10, 100, 1000 korda.</p> <p>(2) Kümnendmurru korrutamine ja jagamine ühekohalise arvuga kõikides raskusastmetes.</p>	<p>(1) Suurendab ja vähendab kümnendmurde 10, 100, 1000 korda.</p> <p>(2) Korrutab ja jagab kümnendmurde</p>

	ühekohalise arvuga kõigis raskusastmetes.
13. Õpilane kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Pikkusühikud <i>kilomeeter</i> (km), <i>meeter</i> (m), <i>detsimeeter</i> (dm), <i>sentimeeter</i> (cm), <i>millimeeter</i> (mm).</p> <p>(2) Raskusühikud <i>tonn</i> (t), <i>tsentner</i> (ts), <i>kilogramm</i> (kg), <i>gramm</i> (g).</p> <p>(3) Mahuühikud <i>liiter</i> (l), <i>detsiliiter</i> (dl), <i>milliliiter</i> (ml).</p> <p>(4) Ajaühikud <i>sajand</i>, <i>aasta</i>, <i>kuu</i>, <i>nädal</i>, <i>ööpäev</i>, <i>tund</i>, <i>minut</i>, <i>sekund</i>.</p> <p>(5) Rahaühikud <i>euro</i>, <i>sent</i>.</p>	<p>(1) Teab seoseid 1 l = 10 dl, 1 l = 1000 ml, 1 dl = 100 ml.</p> <p>(2) Kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid.</p>
14. Õpilane arvutab aritmeetilise keskmise.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Aritmeetilise keskmise olemuse mõistmine.</p> <p>(2) Aritmeetilise keskmise arvutamine.</p>	<p>(1) Teab aritmeetilise keskmise olemust.</p> <p>(2) Arvutab aritmeetilise keskmise.</p>
15. Õpilane arvutab hulknurga übermõõdu.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Hulknurga (kolm-, neli-, viis-, kuusnurk) külgede pikkuste mõõtmine.</p> <p>(2) Hulknurga übermõõdu arvutamine mõõtmisel saadud või ette antud andmetega.</p>	<p>(1) Mõõdab hulknurga (kolm-, neli-, viis-, kuusnurk) külgede pikkused.</p> <p>(2) Arvutab hulknurga übermõõdu mõõtmisel saadud või etteantud andmetega.</p>
16. Õpilane joonestab sümmeetrilisi kujundeid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Sümmeetria olemuse mõistmine.</p> <p>(2) Telgsümmeetriliste kujundite joonestamine.</p>	<p>(1) Mõistab sümmeetria olemust.</p> <p>(2) Joonestab telgsümmeetrilisi kujundeid.</p>
17. Õpilane lahendab kolmetehtelisi tekstülesandeid toetudes lahendusplaanile.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Andmete välja toomine ja skeemina vormistamine vajadusel õpetaja abiga.</p> <p>(2) Lahendusplaani koostamine vajadusel õpetaja abiga.</p> <p>(3) Kolmetehtelise tekstülesande lahendamine toetudes lahendusplaanile vajadusel õpetaja abiga.</p> <p>(4) Ühesuunalise sirgjoonelise liikumise leidmise ülesannete lahendamine õpetaja abiga.</p> <p>(5) Ülesannete lahendamisel saadud tulemuste reaalsuse hindamine õpetaja abiga.</p>	<p>(1) Toob välja andmed ja vormistab skeemina vajadusel õpetaja abiga.</p> <p>(2) Koostab vajadusel õpetaja abiga lahendusplaani.</p> <p>(3) Lahendab vajadusel õpetaja abiga kolmetehtelise tekstülesande toetudes lahendusplaanile.</p> <p>(4) Lahendab õpetaja abiga ülesandeid ühesuunalise sirgjoonelise liikumise leidmiseks.</p>

	(5) Hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust.
--	---

Matemaatika ainekava 8. klassile

Õppeaine: matemaatika	Tundide arv: 5x35 tundi
1. Õpilane teab naturaalarve 1 000 000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Arvud 1 000 000 piires, moodustamine, lugemine, kirjutamine. (2) Arvude nimetamine 10, 100, 1000, 10 000 ja 100 000 kaupa. (3) Üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste ja kümnetuhandeliste arvu määramine antud arvus. (4) Arvu esitamine järguühikute summana ja järguühikute summa järgi. (5) Arvude võrdlemine.	(1) Moodustab, loeb ning kirjutab arve 1 000 000ni. (2) Nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 1, 10, 100, 1000, 10 000 ja 100 000 kaupa. (3) Määrab üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste, kümnetuhandeliste ja sajatuhandeliste arvu antud arvus. (4) Esitab arvu järguühikute summana ning järguühikute summa järgi. (5) Võrdleb arve, esitab võrdlemise tulemuse märkide $<$, $>$, $=$ abil.
2. Õpilane ümardab arve etteantud järguni 1 000 000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Arvude ümardamine kümnelisteni, sajalisteni, tuhandelisteni, kümnetuhandelisteni või sajatuhandelisteni.	(1) Ümardab arve kümnelisteni, sajalisteni, tuhandelisteni, kümnetuhandelisteni või sajatuhandelisteni.
3. Õpilane teab Rooma numbreid I–XXXV.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Rooma numbrid I–XXXV.	(1) Loeb ja kirjutab Rooma numbreid I–XXXV. (2) Viib kokku araabia ja Rooma numbrid. (3) Kasutab Rooma numbreid järgarvude märkimisel. (4) Kasutab Rooma numbreid daatumite lugemisel ja kirjutamisel.
4. Õpilane liidab ja lahutab 1 000 000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Täisarvude liitmine ja lahutamine kõikides raskusastmetes. (2) Nimega arvude liitmine ja jagamine kõikides raskusastmetes.	(1) Liidab ja lahutab kõigis raskusastmetes. (2) Liidab ja lahutab nimega arve kõigis raskusastmetes.

(3) Tulemuse kontrollimine pöördtehtega. (4) Puuduva tehtekomponendi leidmine.	(3) Kontrollib tulemust pöördtehtega. (4) Leiab puuduva tehtekomponendi.
5. Õpilane korrutab ja jagab 1 000 000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Arvu suurendamine ja vähendamine 10, 100, 1000 korda. (2) Täisarvude korrutamine ja jagamine ühe- ja kahekohalise arvuga kõikides raskusastmetes. (3) Täisarvude korrutamine ja jagamine täiskümnete, -sadade ja -tuhandetega. (4) Nimega arvude korrutamine ja jagamine ühe- ja kahekohalise arvuga. (5) Tulemuse kontrollimine pöördtehtega. (6) Puuduva tehtekomponendi leidmine.	(1) Suurendab ja vähendab arvu 10, 100, 1000 korda. (2) Korrutab ja jagab täisarve ühe- ja kahekohalise arvuga kõikides raskusastmetes. (3) Korrutab ja jagab täisarve täiskümnete, -sadade ja -tuhandetega. (4) Korrutab ja jagab nimega arve ühe- ja kahekohalise arvuga. (5) Kontrollib tulemust pöördtehtega. (6) Leiab puuduva tehtekomponendi.
6. Õpilane lahendab mitmetehtelisi avaldisi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tehete järjekord nelja- ja viietehtelistes ülesannetes. (2) Ümarsulgude kasutamine.	(1) Määrab avaldises tehete järjekorra (kuni viis aritmeetilist tehet). (2) Kasutab avaldistes ümarsulge. Arvutab aritmeetilise keskmise.
7. Õpilane liidab ja lahutab harilikke murde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Ühenimeliste murdude liitmine ja lahutamine. (2) Segaarvude liitmine ja lahutamine.	(1) Liidab ja lahutab ühenimelisi murde. (2) Liidab ja lahutab segaarve.
8. Õpilane korrutab ja jagab harilikke murde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Ühenimeliste murdude korrutamine ja jagamine naturaalarvuga. (2) Kahe tehte abil tervikust osa leidmine. (3) Kahe tehte abil terviku leidmine tema osa järgi.	(1) Korrutab ja jagab ühenimelisi murde naturaalarvuga. (2) Leiab kahe tehte abil osa tervikust. (3) Leiab kahe tehte abil terviku tema osa järgi.
9. Õpilane liidab ja lahutab kümnendmurde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kümnendmurdude liitmine ja lahutamine kõigis raskusastmetes. (2) Mitmenimelise arvu väljendamine kümnendmurruna ja vastupidi (4 m 55 cm = 4,55 m; 7,352 kg = 7 kg 352 g).	(1) Liidab ja lahutab kümnendmurde kõigis raskusastmetes. (2) Väljendab mitmenimelisi arve kümnendmurruna ja kümnendmurde mitmenimeliste arvudena.

10. Õpilane korrutab ja jagab kümnendmurde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kümnendmurdude suurendamine ja vähendamine 10, 100, 1000 korda. (2) Nimega arvu asendamine kümnendmurruga ja vastupidi. (3) Kümnendmurdude korrutamine ja jagamine ühe- ja kahekohalise naturaalarvuga.	(1) Suurendab ja vähendab kümnendmurde 10, 100, 1000 korda. (2) Asendab nimega arvu kümnendmurruga ja vastupidi. (3) Korrutab ja jagab kümnendmurde ühe- ja kahekohalise naturaalarvuga.
11. Õpilane arvutab pindala.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Pindala olemuse mõistmine. (2) Pindala ja übermõõdu eristamine. (3) Pindalaühikute <i>ruutmillimeeter</i> (mm^2), <i>ruutsentimeeter</i> (cm^2), <i>ruutdetsimeeter</i> (dm^2), <i>ruutmeeter</i> (m^2), <i>ruutkilomeeter</i> (km^2), <i>aar</i> (a), <i>hektar</i> (ha) tähendus ja kasutamisevõimalused. (4) Ruudu ja ristküliku pindala arvutamine mõõtmisel saadud või ette antud andmetega valemi abil.	(1) Pindala olemuse mõistmine. (2) Pindala ja übermõõdu eristamine. (3) Teab pindalaühikute <i>ruutmillimeeter</i> , <i>ruutsentimeeter</i> , <i>ruutdetsimeeter</i> , <i>ruutmeeter</i> , <i>ruutkilomeeter</i> , <i>aar</i> , <i>hektar</i> tähendust ja kasutamisevõimalusi ning seoseid $1 \text{ cm}^2 = 100 \text{ mm}^2$, $1 \text{ dm}^2 = 100 \text{ cm}^2$, $1 \text{ m}^2 = 100 \text{ dm}^2$, $1 \text{ m}^2 = 10\,000 \text{ cm}^2$, $1 \text{ km}^2 = 1\,000\,000 \text{ m}^2$, $1 \text{ aar} = 100 \text{ m}^2$, $1 \text{ ha} = 10\,000 \text{ m}^2$, $1 \text{ ha} = 100 \text{ aari}$. (4) Arvutab ruudu ja ristküliku pindala mõõtmisel saadud või etteantud andmetega valemi abil.
12. Õpilane eristab ruumilisi kujundeid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Ruumiliste kujundite eristamine tasapinnalistest. (2) Ümbritsevast keskkonnast ruumiliste kujundite (<i>kuup</i> , <i>risttahukas</i> , <i>silinder</i> , <i>püramiid</i> , <i>ker</i>) leidmine ja nimetamine. (3) Kuubi ja risttahuka pinnalaotuste võrdlemine, nende osade nimetamine.	(1) Eristab ruumilisi kujundeid tasapinnalistest. (2) Nimetab ja leiab ümbritsevast keskkonnast ruumilisi kujundeid (<i>kuup</i> , <i>risttahukas</i> , <i>silinder</i> , <i>püramiid</i> , <i>ker</i>). (3) Võrdleb kuubi ja risttahuka pinnalaotusi, nimetab nende osasid.
13. Õpilane joonestab sümmeetrilisi kujundeid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Sümmeetriateljje suhtes sümmeetriliste kujundite joonestamine.	(2) Joonestab telgsümmeetrilisi kujundeid.

14. Õpilane lahendab kolmetehtelisi tekstülesandeid toetudes lahendusplaanile.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Andmete välja toomine ja skeemina vormistamine. (2) Joonise tegemine matemaatilise situatsiooni kujutamiseks. (3) Lahendusplaani koostamine vajadusel õpetaja abiga. (4) Kolmetehtelise tekstülesande lahendamine toetudes lahendusplaanile vajadusel õpetaja abiga. (5) Skeemi põhjal tekstülesande koostamine vajadusel õpetaja abiga. (6) Tekstülesannete lahendamine sõltuvuste $aeg = teepikkus : kiirus$; $kiirus = teepikkus : aeg$; $teepikkus = kiirus \cdot aeg$ kohta vajadusel õpetaja abiga. (7) Ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsuse hindamine õpetaja abiga.	(1) Toob välja andmed ja vormistab skeemina. (2) Teeb joonise matemaatilise situatsiooni kujutamiseks. (3) lahendusplaani. (4) Koostab vajadusel õpetaja abiga (5) Lahendab vajadusel õpetaja abiga kolmetehtelise tekstülesande toetudes lahendusplaanile. (6) Koostab vajadusel õpetaja abiga skeemi põhjal tekstülesande. (7) Lahendab vajadusel õpetaja abiga tekstülesandeid sõltuvuste $aeg = teepikkus : kiirus$; $kiirus = teepikkus : aeg$; $teepikkus = kiirus \cdot aeg$ kohta. (8) Hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust.

Matemaatika ainekava 9. klassile

Õppeaine: matemaatika	Tundide arv: 5x35 tundi
1. Õpilane teab naturaalarve 1 000 000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Arvude moodustamine, lugemine ja kirjutamine. (2) Arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras 1, 10, 100, 1000, 10 000 ja 100 000 kaupa. (3) Üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste, kümnetuhandeliste ja sajatuhandeliste arvu määramine antud arvus. (4) Arvu esitamine järguühikute summana ning järguühikute summa järgi. (5) Arvude võrdlemine. (6) Arvude ümardamine kümnelisteni, sajalisteni, tuhandelisteni, kümnetuhandelisteni või sajatuhandelisteni.	(1) Moodustab, loeb ning kirjutab arve 1 000 000ni. (2) Nimetab arve kasvavas ja kahanevas järjekorras 1, 10, 100, 1000, 10 000 ja 100 000 kaupa. (3) Määrab üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste, kümnetuhandeliste ja sajatuhandeliste arvu antud arvus. (4) Esitab arvu järguühikute summana ning järguühikute summa järgi. (5) Võrdleb arve, esitab võrdlemise tulemuse märkide $<$, $>$, $=$ abil. (6) Ümardab arve kümnelisteni, sajalisteni, tuhandelisteni, kümnetuhandelisteni või sajatuhandelisteni.
2. Õpilane teab Rooma numbreid I–XXXV.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Rooma numbrid I–XXXV.	(1) Kasutab Rooma numbreid õppetekstide lugemisel ja kirjutamisel.

3. Õpilane liidab ja lahutab, korrutab ja jagab 1 000 000 piires.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Liitmine, lahutamine, korrutamine ja jagamine kõikides raskusastmetes. (2) Korrutamine ja jagamine nulliga lõppeva kolmekohalise arvuga. (3) Aritmeetiliste tehete õigsuse kontrollimine. (4) Puuduva tehtekomponendi leidmine. (5) Aritmeetilise keskmise leidmine. (6) Tehete järjekord (nelja- ja viietehtelistes ülesannetes, sh ümarsulgude kasutamine).	(1) Liidab ja lahutab, korrutab ja jagab kõigis raskusastmetes. (2) Liidab, lahutab, korrutab ja jagab nimega arve kahekohalise arvuga kõikis raskusastmetes. (3) Arvutab kalkulaatori või IKT vahendi abil. (4) Korrutab ja jagab nulliga lõppeva kolmekohalise arvuga. (5) Kontrollib tulemust pöördtehtega. (6) Kontrollib tulemuste õigsust kalkulaatori või IKT vahendi abil. (7) Leiab puuduva tehtekomponendi. (8) Leiab aritmeetilise keskmise. (9) Rakendab tehete järjekorda mitmetehtelistes ülesannetes.
4. Õpilane teisendab murde.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Hariliku murru teisendamine kümnendmurruks ja vastupidi. (2) Lõplik ja lõpmatu kümnendmurd.	(1) Teisendab hariliku murru kümnendmurruks ja vastupidi. (2) Teab lõpliku ja lõpmatu kümnendmurru olemust.
5. Õpilane sooritab nelja aritmeetilist tehet kümnendmurdudega.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kümnendmurdude liitmine ja lahutamine. (2) Kümnendmurdude korrutamine ja jagamine.	(1) Liidab ja lahutab kümnendmurde kõikis raskusastmetes. (2) Korrutab ja jagab kümnendmurde kõikis raskusastmetes.
6. Õpilane teab protsendi praktilist tähendust.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Protsendi olemus. (2) Sajandikosade märkimise kolm moodust: kümnendmurruna, hariliku murruna, protsendina. (3) Protsentide võrdlemine. (4) Protsendi väljendamine kümnendmurruna ning kümnendmurdude väljendamine protsendina.	(1) Mõistab protsendi olemust. (2) Märgib sajandikosi kümnendmurruna, hariliku murruna, protsendina. (3) Võrdleb protsente. (4) Väljendab protsente kümnendmurdudena ja vastupidi.
7. Õpilane sooritab protsentarvutusi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Protsendi leidmine arvust. (2) Protsendi leidmise asendamine osa leidmisega. (3) Arvu leidmine protsendi järgi.	(1) Leiab arvust 1%. (2) Leiab arvust nõutud protsendi. (3) Asendab protsendi leidmise osa leidmisega.

	(4) Leiab arvu protsendi järgi.
8. Õpilane arvutab ruumala.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Ruumala olemus. (2) Ruumalaühikute tähendus ning kasutamisevõimalused. (3) Kuubi ja risttahuka ruumala arvutamine (elulise materjali varal) valemite abil.	(1) Mõistab ruumala olemust. (2) Eristab ruumala, pindala ja übermõõdu. (3) Teab ruumalaühikute <i>kuupsentimeeter, kuupdetsimeeter, kuupmeeter</i> tähendust ja kasutamisevõimalusi ning seoseid $1 \text{ m}^3 = 1000 \text{ dm}^3$, $1 \text{ dm}^3 = 1000 \text{ cm}^3$, $1 \text{ dm}^3 = 1 \text{ l}$. (4) Arvutab kuubi ja risttahuka ruumala etteantud andmetega valemi ($V = a \cdot a \cdot a$, $V = a \cdot b \cdot c$) abil.
9. Õpilane leiab infot diagrammilt.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Ring-, tulp- ja joondiagrammide tundmine, eristamine ja lugemine.	(1) Eristab sektor-, tulp- ja joondiagramme. (2) Leiab infot erinevatelt diagrammidelt.
10. Õpilane lahendab probleemsituatsioonide põhjal mitmetehtelisi tekstülesandeid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Lihtülesanded: ühetehtelised tekstülesanded ruumala, pindala, übermõõdu, aritmeetilise keskmise ja protsendi leidmiseks. (2) Liitülesanded: kolme- ja neljatehteliste tekstülesannete koostamine ja lahendamine.	(1) Lahendab elulise materjali varal tekstülesandeid ruumala, pindala, übermõõdu, aritmeetilise keskmise ja protsendi leidmiseks. (2) Hindab ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust (3) Lahendab ja koostab liitülesandeid. (4) Hindab ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust.

Loodusõpetuse ainekava lihtsustatud õppes

Loodusõpetuse ainekava 1. klassile

Õppeaine: loodusõpetus	Tundide arv: 1x35 tund
1. Õpilane orienteerub täiskasvanu abiga kodus, koolis ja kooliteel.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kool: tutvumine kooliruumide ja kooli ümbrusega (kohad kooli ümbruses).	(1) liigub täiskasvanute abil oma koolimajas ja kooliümbruses;

<p>(2) Liiklusohutus: liiklus kooli ümbruses, märgid, teeületuskohad; kooliõuel liikumine.</p> <p>(3) Maa ja linn. Liiklemine linnas ja maal.</p> <p>(4) Kodu: kodumaja, koduümbrus. Erinevad ruumid kodus. Esemed kodus (mööbel, toidunõud, jms)</p>	<p>(2) orienteerub täiskasvanu abiga kooliteel;</p> <p>(3) orienteerub täiskasvanu abiga kodus ja koduteel;</p> <p>(4) teab oma kodu asukohta (linnas/maal);</p> <p>(5) rühmitab esemeid/pilte etteantud kuuluvusrühma järgi;</p> <p>(6) nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma;</p> <p>(7) rühmitab esemeid ühise tunnuse alusel;</p> <p>(8) õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab esemete rühma 2-4-sõnalise lausega.</p>
---	---

2. Õpilane tunneb ära ja nimetab aastaaegu ja aastaegadele iseloomulikke loodusnähtusi; nimetab aastaegade järjestust. Õpilane käitub looduses hoolivalt, hindab enda ja teiste käitumist looduses õige/vale põhimõttel.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Aeg Päev ja öö.</p> <p>(2) Aastaajad Valgus- ja soojusallikad õues.</p> <p>(3) Suvi Suvi kui aastaaeg. Looduse ilme/muutumine suvel. Inimeste riietus. Suvised tegevused.</p> <p>(4) Sügis Sügis kui aastaaeg. Sügisilmad. Sügisvärvid. Riietus sügisel.</p> <p>(5) Talv Talv kui aastaaeg. Talveilmad, riietus. Laste tegevused talvel. Turvalisus (liikluses, veekogudel)</p> <p>(6) Kevad Kevad kui aastaaeg. Kevadilmad, riietus. Kevadtööd aias ja põllul. Tööriistad ja masinad.</p>	<p>(1) nimetab õpitud aastaaegu nende õiges järjestuses (vajadusel abivahendite toel);</p> <p>(2) nimetab aastaegadele iseloomulikke loodusnähtusi abimaterjali toel;</p> <p>(3) toob näiteid õpitud aastaajale iseloomulikest loodusnähtustest;</p> <p>(4) käitub looduses hoolivalt, hindab enda ja teiste käitumist looduses õige/vale põhimõttel.</p>

3. Õpilane tunneb ära ja nimetab õpitud loomi; kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2–4-sõnalise lausega ja rühmitab neid erinevate tunnuste alusel. Õpilane käitub looduses hoolivalt, hindab enda ja teiste käitumist looduses õige/vale põhimõttel.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Loomad ja linnud Looma ja linna välisehitus (kehaosad; kehakate: karvad/suled; värvus). Kodulinnud ja -loomad: nimetused, välisehitus (kehaosad, kehakate, värvus) häälsused,</p>	

liikumine. Koduloomade pojad ja nende nimetused. Metsloomad: nimetused, välisehitus, liikumine, elupaigad	(1) tunneb ära (sh pildil) ja nimetab õpitud loomi; (2) kirjeldab õpitud loomi õpetaja küsimustele toetudes 2–4-sõnalise lausega (3) rühmitab õpitud tunnuse alusel pilte etteantud kuuluvusrühma järgi; (4) nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma (loomad, linnud, metsloomad, koduloomad); (5) käitub looduses hoolivalt, hindab enda ja teiste käitumist looduses õige/vale põhimõttel.
4. Õpilane tunneb ära ja nimetab õpitud taimi; kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2-4 sõnalise lausega ja rühmitab neid erinevate tunnuste alusel. Õpilane käitub looduses hoolivalt, hindab enda ja teiste käitumist looduses õige/vale põhimõttel.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Aed ja põld sügisel Puu- ja köögiviljad, marjad: nimetused, kirjeldamine ja rühmitamine (värvus, suurus, kuju, maitse). Kasutamine.	(1) tunneb ära ja nimetab õpitud taimi ja seeni; kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2–4-sõnalise lausega
(2) Mets ja park sügisel Puud sügisel, sügisvärvid. Puude nimetused. Puulehed ja okkad. Seened: söögi- ja mürgised seened.	(2) rühmitab õpitud tunnuse alusel objekte/pilte etteantud kuuluvusrühma järgi; (3) nimetab õpetaja eeskujul ja/või abivahendite toel kuuluvusrühma (puud, seened, puuviljad, marjad, köögiviljad)
(3) Taimed kevadel Kevadlilled aias, metsas ja niidul.	(4) käitub looduses hoolivalt, hindab enda ja teiste käitumist looduses õige/vale põhimõttel.

Loodusõpetuse ainekava 2. klassile

Õppeaine: loodusõpetus	Tundide arv: 1x35 tund
1. Õpilane tunneb ära ja nimetab õpitud taimi ning loomi, lähiümbruse eluta looduse objekte ning nähtusi; kirjeldab neid abile tuginedes 3–5-sõnaliste lausetega (3–4 lauset). Õpilane võrdleb õpetaja suunamisel õpitud elusorganisme 2–3 tajutava tunnuse alusel; rühmitab neid õpetaja suunamisel ning eristab õpitud kuuluvusrühmi.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Taimed: välisehitus, elupaik, toit, paljunemine, kasvamise (kasvatamine seemnest), kohastumine vastavalt aastaajalistele muutustele.	(1) Tunneb ära ja nimetab õpitud taimi, kirjeldab neid abile tuginedes 3-5sõnaliste lausetega (3-4 lauset).
(2) Taimede välisehitus (juur, vars, leht, õis).	

<p>(3) Puud: lehtpuud, okaspuud, viljapuud</p> <p>(4) Põõsad: marjapõõsad</p> <p>(5) Rohttaimed: lilled, umbrohud, köögiviljad, juurviljad</p> <p>(6) Loomad: välisehitus, elupaik, toit, paljunemine, kasvamine, kohastumine vastavalt aastaajalistele muutustele.</p> <p>(7) Koduloomad (-linnud): välisehitus, elupaik, paljunemine, toit, hooldamine.</p> <p>(8) Lemmikloomad: välisehitus, elupaik, paljunemine, toit, hooldamine.</p> <p>(9) Metsloomad: välisehitus, elupaik, paljunemine, toit.</p> <p>(10) Putukad: välisehitus, liikumine.</p> <p>(11) Linnud: välisehitus, elupaik, ränd- ja paigalinnud.</p> <p>(12) Eluta looduse objektid ja nähtused: loodusobjektide rühmitamine</p> <p>(13) Eluta ja elus loodusobjektide vaatlemine ja võrdlemine</p>	<p>(2) Võrdleb õpetaja suunamisel õpitud elusorganisme 2-3 tajutava tajutava tunnuse alusel (kasvab, liigub, toitub, paljuneb); rühmitab neid õpetaja suunamisel ning eristab õpitus kuuluvusrühmi.</p> <p>(3) Toob õpetaja küsimustele toetudes näiteid elusolendite vajadustest.</p> <p>(4) Tunneb ära ja nimetab õpitud loomi, kirjeldab neid abile tuginedes 3-5 sõnaliste lausetega (3-4 lauset).</p> <p>(5) Võrdleb õpetaja suunamisel õpitud elusorganisme 2-3 tajutava tajutava tunnuse alusel (<i>kasvab, liigub, toitub, paljuneb</i>); rühmitab neid õpetaja suunamisel ning eristab õpitud kuuluvusrühmi.</p> <p>(6) Toob õpetaja küsimustele toetudes näiteid elusolendite vajadustest.</p> <p>(7) Tunneb ära ja nimetab eluta looduse objekte ja nähtusi, kirjeldab neid abile tuginedes 3-5 sõnaliste lausetega (3-4 lauset).</p>
---	--

2. Õpilane tunneb ära ja nimetab aastaaegu, kirjeldab nende põhitunnuseid; järjestab abivahendite toel aastaajale vastavate kuude nimetusi.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) SÜGIS Sügiskuud ja nende järjestus: seosed oluliste sündmuste ja tegevustega. Sügise tunnused looduses: muutused looma- ja taimeriigis (viljapuud, saagikoristus, taimede muutumine koduümbruses), muutused kodu- ja kooliümbruses. Ilm sügisel: koostöös õpetajaga ilma vaatlemine kooliümbruses.</p> <p>(2) TALV Talvekuud ja nende järjestus: seosed oluliste sündmuste ja tegevustega. Talve tunnused looduses: muutused looma- ja taimeriigis (loomade kohastumine eluks talvel, taimede kohastumine eluks talvel). Ilm talvel: koostöös õpetajaga ilma vaatlemine kooliümbruses.</p>	<p>(1) Tunneb ära ja nimetab aastaaega sügis, kirjeldab sügise põhitunnuseid <i>abimaterjali toel</i>. Järjestab abivahendite toel aastaajale vastavate kuude nimetusi.</p> <p>(2) Tunneb ära ja nimetab aastaaega talv, kirjeldab talve põhitunnuseid <i>abimaterjali toel</i>. Järjestab abivahendite toel aastaajale vastavate kuude nimetusi.</p>

<p>(3) KEVAD Kevadkuud ja nende järjestus: seosed oluliste sündmuste ja tegevustega. Kevade tunnused: muutused looma- ja taimeriigis (puude ja põõsaste lehtimine, õitsemine; kevadtööd aias/põllul; kevadlilled; kodu- ja metsloomad kevadel, rändlindude saabumine). Ilm kevadel: koostöös õpetajaga ilma vaatlemine kooliümbruses.</p> <p>(4) SUVI Suvekuud ja nende järjestus: seosed oluliste sündmuste ja tegevustega. Suve tunnused looduses: muutused looma- ja taimeriigis Ilm suvel: koostöös õpetajaga ilma vaatlemine kooliümbruses.</p>	<p>(3) Tunneb ära ja nimetab aastaaega kevad, kirjeldab kevade põhitunnuseid <i>abimaterjali toel</i>. Järjestab abivahendite toel aastaajale vastavate kuude nimetusi.</p> <p>(4) Tunneb ära ja nimetab aastaaega suvi, kirjeldab suve põhitunnuseid <i>abimaterjali toel</i>. Järjestab abivahendite toel aastaajale vastavate kuude nimetusi.</p>
3. Õpilane märkab ja toob õpetajate küsimustele toetudes näiteid elusolendite vajadustest.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Elusolendite vajaduste märkamine: peamised välised muutused, seostamine isiklike vajadustega (toit, uni, liikumine jm).</p>	<p>(1) Märkab <i>õpetaja abiga</i> elusolendite vajadusi. (2) Toob õpetaja küsimustele toetudes näiteid elusolendite vajadustest.</p>

Loodusõpetuse ainekava 3. klassile

Õppeaine: loodusõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. Õpilane kirjeldab abivahenditele tuginedes 4–5-sõnaliste lausetega (3–5 lauset) eluta looduse objekte ning nähtusi; võrdleb ja rühmitab neid õpetaja suunamisel erinevate tunnuste alusel.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Eluta looduse objektid lähiümbruses ja nende tunnused: erinevused elusloodusest - ei hinga, ei toitu, ei kasva, ei saa järglasi; erisuguste tunnuste alusel rühmitamine; kirjelduse koostamine abivahenditele tuginedes.</p> <p>(2) Eluta looduse nähtused ja nende tunnused: erinevused elusloodusest ja eluta looduse objektidst (materjalid, esemed); erinevate tunnuste alusel rühmitamine; kirjelduse koostamine abivahenditele tuginedes.</p>	<p>(1) Kirjeldab abivahenditele tuginedes 4-5-sõnaliste lausetega (3-5 lauset) eluta looduse objekte.</p> <p>(2) Võrdleb ja rühmitab eluta looduse objekte ning nähtusi õpetaja suunamisel erinevate tunnuste alusel.</p> <p>(3) Kirjeldab abivahenditele tuginedes 4-5-sõnaliste lausetega (3-5 lauset) eluta looduse nähtusi.</p> <p>(4) Võrdleb ja rühmitab eluta looduse objekte ning nähtusi õpetaja suunamisel erinevate tunnuste alusel.</p>

2. Õpilane teeb koostegevuses täiskasvanuga lihtsamaid ilmavaatlusi iseloomustab abivahenditele tuginedes ilma ning valib ilmale vastava välisriietuse.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Õhutemperatuur ja selle mõõtmine, termomeetri näidu lugemine ja märkimine.</p> <p>(2) Erinevad termomeetrid.</p> <p>(3) Riietumine vastavalt ilmale.</p> <p>(4) Tutvumine ilma tunnustega. Ilma iseloomustamine: pilvisus: pilvitu, vähene pilvisus, pilves; sademed: vihm, rahe, lumi; tuul: tuulevaikne, nõrk tuul, tugev tuul, torm.</p> <p>(5) Riietus vastavalt ilmale.</p> <p>(6) Ilmavaatlustabeli koostamine.</p>	<p>(1) Iseloomustab abivahenditele tuginedes ilma.</p> <p>(2) Valib ilmale vastava välisriietuse. Teeb koostegevuses täiskasvanuga lihtsamaid ilmavaatlusi.</p>
3. Õpilane märkab ja kirjeldab abivahenditele tuginedes 4–5-sõnaliste lihtlausetega looduses ja inimtegevuses toimuvaid aastaajalisi muutusi. Õpilane teab kuude nimetusi ja järgnevust, rühmitab neid vastavalt aastaajale.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Aasta: aastaajad ja nende järgnevus.</p> <p>(2) Aastaajaliste muutuste märkamine ja kirjeldamine:</p> <p>(3) inimtegevuses toimuvad muutused erinevatel aastaegadel (aiatööd, muutused linnapildis jm); looduses ja loomariigis toimuvad muutused erinevatel aastaegadel.</p> <p>(4) Kalender (aasta, kuud): kuude nimetuste teadmine, rühmitamine vastavalt aastaajale; kalendris orienteerumine; kuude seostamine oluliste tegevuste ja sündmustega aasta jooksul.</p> <p>(5) SÜGIS Sügise algus (kalendri järgi), sügiskuud. Ilm sügisel, soe ja külm sügispäev. Sügise tunnused. Riietus ja tegevused. Loodus hilissügisel, riietus ja tegevused. Loomad sügisel.</p> <p>(6) TALV Talve algus (kalendri järgi), talvekuud. Vesi talvel: veekogude jäätumine ja jää sulamine, ohutusnõuded jääle minekul. Erinevad talveilmad (lumi, tuisk, sula, lumeta talv jms): riietus, tegevused. Loodus talvel. Loomad talvel. Õhutemperatuur talvel.</p>	<p>(1) Märkab ja kirjeldab abivahenditele tuginedes 4-5-sõnaliste lihtlausetega looduses ja inimtegevuses toimuvaid aastaajalisi muutusi.</p> <p>(2) Teab kuude nimetusi ja järgnevust. Rühmitab kuid vastavalt aastaajale.</p>

<p>(7) KEVAD Kevade algus (kalendri järgi), kevadkuud. Kevade kolm perioodi (algus, keskpaik, lõpp): perioodide tunnused (sh ilm), riietus ja tegevused. Loodus kevadel. Loomad kevadel.</p> <p>(8) SUVI Suve algus (kalendri järgi), suvekuud. Soe ja külm suvepäev: ilm, riietus ja tegevused. Aia- ja metsamarjad suvel. Loodus suvel. Loomad suvel.</p>	
<p>4. Õpilane tunneb ära ja nimetab kodukoha tuntumaid taimi ja loomi; rühmitab neid õpetaja suunamisel erinevate tunnuste alusel ning nimetab õpitud kuuluvusrühma. Õpilane kirjeldab ning võrdleb abivahenditele tuginedes õpitud taimede välisehitust ja elupaiku ning õpitud loomade välisehitust, liikumisviisi ja toitumist.</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Leht- ja okaspuud, põõsad (vaarikas, sarapuu, paju) ja puhmad (mustikas, pohl): välisehitus, muutused aastaringselt, kasvukohad, tähtsus loomadele-lindudele ja inimestele.</p> <p>(2) Seened: toidu- ja mürgiseened, välisehitus, kasvukohad, seente kasutamine toiduna.</p> <p>(3) Rohttaime osad: juur, vars, lehed, õis, vili. Köögiviljad (sh juurviljad), lilled: välisehitus, kasutamine. Rohttaimede muutused aastaringselt, kasvukohad.</p> <p>(4) Metsatööd: metsaraie, küttepuude varumine, metsa istutamine.</p> <p>(5) Puidu kasutamine: mööbel, ehitusmaterjal, puidutooted, paber jms. Paberjäätmete sorteerimine ja taaskasutamine.</p> <p>(6) Aia- ja põllutööd (taimede kasvatamine ja nende eest hoolitsemine), tööriistad.</p> <p>(7) Loomariigi mitmekesisus: mets- ja koduloomad: välisehitus, liikumisviisid, elupaigad, toit, areng; linnud: välisehitus, liikumisviisid, elupaigad, toit, areng; kalad: välisehitus, liikumisviisid, elupaigad, toit, areng; konnad: välisehitus, liikumisviisid, elupaigad, toit, areng; putukad: välisehitus, liikumisviisid, elupaigad, toit, areng.</p> <p>(8) Rändlinnud. Rändlindude kogunemine parvedesse ja äralend, rändlindude äralennu põhjused; ohud teekonnal. Kahe linna võrdlemine (ränd- ja paigalind): välisehitus, toit.</p>	<p>(1) Tunneb ära ja nimetab kodukoha tuntumaid taimi.</p> <p>(2) Kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes õpitud taimede välisehitust ja elupaiku.</p> <p>(3) Rühmitab taimi õpetaja suunamisel erinevate tunnuste alusel ning nimetab õpitud kuuluvusrühma.</p> <p>(4) Kirjeldab abivahenditele tuginedes 4–5-sõnaliste lihtlausetega looduses toimuvaid aastaajalisi muutusi (3)</p> <p>(5) Tunneb ära ja nimetab kodukoha tuntumaid loomi.</p> <p>(6) Kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes õpitud loomade välisehitust, liikumisviisi ja toitumist.</p> <p>(7) Rühmitab loomi õpetaja suunamisel erinevate tunnuste alusel ning nimetab õpitud kuuluvusrühma.</p> <p>(8) Kirjeldab abivahenditele tuginedes 4–5-sõnaliste lihtlausetega looduses toimuvaid aastaajalisi muutusi.</p>

<p>(9) Loomade valmistumine talveks: talvevarud, pesa ehitamine, karvavahetus (suve- ja talvekarv).</p> <p>(10) Erinevad loomad talvel. Metsloomad (mäger, ilves): välisehitus, elupaik, eluviis, toit. Eestis talvituvad linnud (rasvatihane, leevike, hallvares, varblane, rähn): välisehitus, elupaik, toit.</p> <p>(11) Lindude toitmine talvel. Loomade ja lindude jäljed lumel.</p> <p>(12) Kevad loomariigis: karvavahetus; poegade süünd ja areng. Rändlindude saabumine, pesitsemine, haudumine, hoolitsemine poegade eest.</p>	
--	--

Loodusõpetuse ainekava 4. klassile

Õppeaine: loodusõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
<p>1. Õpilane tunneb ära ning nimetab kodukoha taimi, loomi ja seeni; kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes neid iseloomustavaid tunnuseid (välisehitus, elupaik, eluviis); toob näiteid loomade ning mürgiste taimede ja seentega seotud ohtudest. Õpilane eristab ja rühmitab õpitud selgroogseid ning selgrootuid loomi, maismaataimi ja kübarseeni. Õpilane järjestab taimede ja loomade arengu etappe kujutatavaid seeriapilte, kirjeldab õpitud elusorganismide arengut tuginedes pildiseeriale.</p>	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Selgroogsed loomad Imetajad: välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine Linnud: välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine. Kalad: välisehitus, liikumine, elupaik (elab veekogus), areng, toitumine. Kahepaiksed (konnad): välisehitus, liikumine, elupaigad, areng, toitumine. Roomajad (maod, sisalikud): välisehitus, liikumine, elupaik, areng, toitumine.</p>	<p>(1) Tunneb ära ning nimetab kodukoha loomi, kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes neid iseloomustavaid tunnuseid (välisehitus, elupaik, eluviis). (2) Toob näiteid loomadega seotud ohtudest. (3) Eristab ja rühmitab õpitud selgroogseid loomi (eristab neid ka selgrootud loomade, maismaataimede ja kübarseente vahel). (4) Järjestab loomade arengu etappe kujutatavaid seeriapilte, kirjeldab õpitud elusorganismide arengut tuginedes pildiseeriale.</p>
<p>(1) Selgrootud loomad: mitmekesisus ja elupaigad</p>	<p>(1) Eristab ja rühmitab õpitud selgroogseid ning selgrootuid loomi, maismaataimi ja kübarseeni. (2) Järjestab loomade arengu etappe kujutatavaid seeriapilte, kirjeldab</p>

	õpitud elusorganismide arengut tuginedes pildiseeriale.
<p>(1) Maismaataimed Taimede välisehitus (puu, põõsas, puhmas, rohhtaim). Erinevate taimede osade vaatlus, võrdlemine ja kirjeldamine. Taimede areng seemnest, arenguks vajalikud tingimused, seemnete levik (nt tuul, lind, inimene). Mulla tähtsus taimedele. Mullatööd aias ja põllul erinevatel aastaegadel (harimine, väetamine, seemnete külv, tõusmete eest hoolitsemine jms). Kultuurtaimed ilu-, köögivilja- ja viljapuuaias, põllul: tundmine, nimetamine, kasvatamise otstarve. Rohhtaimed: üheaastased taimed (nt aedhernes, kõrvits) ja mitmeaastased taimed (nt tulp, maikelluke). Mürgised taimed (nt näsiniin, karuputk, maikelluke jt). Teraviljad, teraviljade kasutamine. Umbrohud, umbrohutõrje. Taimede tähtsus inimestele ja loomadele.</p>	<p>(1) Tunneb ära ning nimetab kodukoha taimi, kirjeldab ja võrdleb abivahendite tuginedes neid iseloomustavaid tunnuseid (välisehitus, elupaik, eluviis). (2) Toob näiteid mürgiste taimedega seotud ohtudest. (3) Eristab ja rühmitab õpitud maismaataimi (eirstab neid ka selgroogsete ja selgrootud loomade ning kübarseente vahel). (4) Järjestab taimede arengu etappe kujutatavaid seeriapilte, kirjeldab õpitud elusorganismide arengut tuginedes pildiseeriale.</p>
<p>(1) Kübarseened Kübara seened: välisehitus (kübar, jalg, seeneniidistik). Söögiseened ja mürgised seened.</p>	<p>(1) Tunneb ära ning nimetab kodukoha seeni, kirjeldab ja võrdleb abivahendite tuginedes neid iseloomustavaid tunnuseid (välisehitus, elupaik, eluviis). (2) Toob näiteid mürgiste seentega seotud ohtudest. (3) Eristab ja rühmitab õpitud seeni (eristab neid ka selgroogsete ja selgrootud loomade ning maismaataimede vahel).</p>
2. Õpilane näitab enda kehal ja nimetab õpitud kehaosad.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Inimese välisehitus (kehaosad: kere, pea, kael, jäsemed (käed, jalad)). (2) Selgroog. (3) Keha mõõtmised: pikkuste võrdlemine silma järgi, pikkuste mõõtmine ja mõõtmistulemuste võrdlemine. (4) Inimese kehatemperatuuri mõõtmine.</p>	<p>(1) Näitab enda kehal õpitud kehaosi. (2) Nimetab õpitud kehaosad. (3) Õpilane näitab enda kehal ja nimetab õpitud kehaosad.</p>

3. Õpilane võrdleb abivahendile tuginedes inimeste elu maal ja linnas.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Inimeste elu maal ja linnas, inimese elukeskkond</p> <p>(2) Elu maal: hooned (talud, asutused), maad (aed, põld, heinamaa, karjamaa, mets). Koduloomad, nende kasulikkus. Maatööd (põlluharimine, loomapidamine jms).</p> <p>(3) Elu linnas: hooned (elumaja, asutused), liikumine ja liiklus, töökohad linnas.</p>	<p>(1) Kirjeldab abivahenditele tuginedes inimeste elu maal.</p> <p>(2) Kirjeldab abivahenditele tuginedes inimeste elu linnas.</p> <p>(3) Võrdleb abivahendile tuginedes inimeste elu maal ja linnas.</p>
4. Õpilane toob näiteid puhta vee ja õhu, mulla, valguse ning soojuste tähtsusest elusolenditele.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Vesi Vesi looduses, vee kasutamine igapäevaelus, tähtsus elusolenditele. Joogivee omadused, võrdlus sademete ja veekogu veega. Vee olekud (vesi, jää, veeaur) ja nende muutumine. Vee keemine, keemistemperatuur. Vee aurumine. Vee külmumine ja jää sulamine, sulamistemperatuur. Vee säästlik kasutamine kodus ja koolis.</p> <p>(2) Õhk Hapnik ja süsihappegaas õhu koostises (inimesed, loomad ja taimed hingavad sisse hapnikku, välja süsihappegaasi). Õhutemperatuur ja selle mõõtmine. Õhu soojenemine, jahtumine. Puhas ja saastunud õhk, puhta õhu tähtsus elusolenditele, õhu puhtuse tagamine ruumis.</p> <p>(3) Muld Mulla tähtsus taimedele. Mullatööd aias ja põllul erinevatel aastaegadel (harimine, väetamine, seemnete külv, tõusmete eest hoolitsemine jms).</p> <p>(4) Valgus ja soojus Valgus- ja soojusallikad. Valguse ja soojuste tähtsus elusolenditele. Maa: esmane tutvumine Maa mudeli ehk gloobusega. Päev ja öö, nende vaheldumine. Päikese teekond taevavõlvil erinevatel aastaegadel: soojustingimuste muutumine, öö ja päeva pikkus erinevatel aastaegadel (päikesetõus ja loojumine erinevatel kellaaegadel).</p>	

Loodusõpetuse ainekava 5. klassile

Õppeaine: loodusõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. Õpilane näitab ja nimetab näitvahendil inimese elundkondade tähtsamaid elundeid, kirjeldab tugisõnade toel nende ülesandeid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Inimene Inimese välisehitus. Elundid ja elundkonnad. Meeleelundid. Tugi- ja liikumiselundid. Hingamiselundid. Vereringe. Seedeelundid. Erituselundid. Paljunemiselundid. Närvisüsteem. Elundkondade ülesanded.</p>	<p>(1) näitab ja nimetab näitvahendil inimese elundkondade tähtsamaid elundeid, (2) kirjeldab tugisõnade toel nende ülesandeid; (3) õpilane kaalub kehi (möödühikuks kilogramm).</p>
2. Õpilane toob abivahenditele toetudes näiteid organismide vaheliste seoste kohta looduses, koostab lihtsamaid toiduahelaid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Mets. Metsatüübid (okasmets, lehtmets). (2) Veekogud (jõgi, järv, meri). Veetaimed, Veeloomastik. (3) Soo (elutingimused). Turvas ja selle kasutamine.</p>	<p>(1) toob abivahenditele toetudes näiteid organismide vaheliste seoste kohta looduses; (2) tunneb ära ja rühmitab kodukoha levinumaid taime- ja loomaliike; (3) tunneb looduses/pildil ära kodukohale iseloomuliku looduskeskkonna (mets, soo, põld, veekogu) ning kirjeldab kava alusel selle elustikku; (4) koostab lihtsamaid toiduahelaid.</p>
3. Õpilane saab aru lihtsast plaanist, leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekt	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Plaan ja kaart Maakera mudel – gloobus. Leppemärgid sh leppevärvid gloobusel ja kaartidel. Eesti looduskaart. Ilmakaared, suundade määramine Eesti kaardil. Põhiilmakaarte määramine kompassi abil ning päikese järgi. Pildi ja plaani/kaardi erinevus. Klassi plaan ja kooliümbruse plaan. Enda asukoha määramine plaanil, objektide äratundmine ja nende asukoha (teiste objektide suhtes) kirjeldamine plaanil.</p>	<p>(1) saab aru lihtsast plaanist; (2) leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte; (3) tunneb Eesti kaardil värvide järgi ära maismaa ja veekogud; (4) nimetab ja näitab kaardil (abivahendite toel) põhiliilmakaari; (5) mõistab kompassi kasutamise vajadust.</p>

4. Õpilane leiab Eesti kaardil oma kodukoha, Eesti suuremad saared, järved, jõed ja linnad.	
Õpilane toob näiteid oma kodukoha looduslikust mitmekesisusest ja inimeste tegevusest (sh olulisemad asutused ja ettevõtted, inimeste tegevusalad).	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Eesti Vabariik Asulad: linn, alev, küla. Eesti suuremad linnad, pealinn. Eesti suuremad saared, järved ja jõed. Inimeste tegevus koduasulas: kultuuri- ja teenindusasutused, arstiabi ja päästeteenistus, suuremad ettevõtted ja nende toodang.	(1) leiab Eesti kaardil oma kodukoha, Eesti suuremad saared, järved, jõed ja linnad; (2) toob näiteid oma kodukoha looduslikust mitmekesisusest ja inimeste tegevusest (sh olulisemad asutused ja ettevõtted, inimeste tegevusalad);
5. Õpilane nimetab ja kirjeldab abivahenditele toetudes maailmaruumi objekte ning nähtusi (Päikesesüsteem, öö ja päeva vaheldumine).	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Maailmaruum ja planeet Maa Tähistaevas, taevakehad: täht (sh Päike), komeet. Maailmaruumi uurimine: pikksilm, binokkel, teleskoop, kosmoselaev, astronaut, astronoom. Päike ja planeedid. Maa kaaslane Kuu. Päikesesüsteemi väikekehad: asteroidid, meteoriidid. Meteor. Võimalikud kataastroofid. Maa pöörlemine – öö ja päeva vaheldumine. Maa tiirlemine – aastaegade vaheldumine.	(1) nimetab ja kirjeldab abivahenditele toetudes maailmaruumi objekte ning nähtusi; (2) kirjeldab joonise põhjal (tugisõnade toel) Päikesesüsteemi ehitust; (3) nimetab Päikesesüsteemi planeedid; (4) selgitab lambi ja gloobuse abil öö ja päeva vaheldumist

Loodusõpetuse ainekava 6. klassile

Õppeaine: loodusõpetus	Tundide arv: 4x35 tundi
1. Õpilane teab ja nimetab põhi- ning vaheilmakaari; määrab neid kaardil. Õpilane saab aru lihtsast plaanist ja kaardist; koostab õpetaja juhendamisel lihtsamaid mõõtkavata plaane.	
Õpilane mõõdab pikkust, valides sobivad mõõtmisvahendid.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kaart ja plaan Ilmakaarte määramine kaardil/plaanil, õues kompassiga ja päikese järgi. Kooliümbruse ja koduasula plaan: leppevärvid ja -märgid, lihtsate (mõõtkavata) plaanide täiendamine. Pinnavormide (küngas, org, nõgu, mägi, tasandik, kõrgustik;) modelleerimine. Pinnavormide kujutamine kaardil.	(1) teab ja nimetab põhi- ning vaheilmakaari; määrab neid kaardil; (2) saab aru lihtsast plaanist ja kaardist; (3) teab õpitud leppemärkide tähendust plaanil ja kaardil, täiendab lihtsaid plaane (abiga); (4) mõõdab pikkust, valides sobivad mõõtmisvahendid;

	(5) viib õpetaja juhendamisel läbi lihtsaid praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid.
2. Õpilane teab mulla tähtsust elusorganismidele ja selgitab abivahenditele tuginedes mulla kaitse vajadust.	
(1) Muld elukeskkonnana Mulla kirjeldamine. Mulla koostis. Mulla elustik. Mulla tekkimine. Vee ja õhu liikumine mullas. Inimtegevuse mõju mullale (mulla harimine, väetamine, maaparandustööd). Mulla tähtsus taimedele (temperatuur, niiskus, viljakus) ja loomadele.	(1) teab mulla tähtsust elusorganismidele ja selgitab abivahenditele tuginedes mulla kaitse vajadust; (2) mõõdab temperatuuri, valides sobivad mõõtmisvahendid; (3) viib õpetaja juhendamisel läbi lihtsaid praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid, seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.
3. Õpilane teab õhu omadusi ning tähtsust elusorganismidele; toob näiteid, kuidas inimene mõjutab oma tegevusega õhu puhtust. Õpilane mõõdab temperatuuri, valides sobivad mõõtmisvahendid.	
(1) Õhk kui aine. Õhu koostis. Õhu omadused.	(1) teab õhu omadusi ning tähtsust elusorganismidele; (2) toob näiteid, kuidas inimene mõjutab oma tegevusega õhu puhtust; (3) mõõdab temperatuuri, valides sobivad mõõtmisvahendid; (4) viib õpetaja juhendamisel läbi lihtsaid praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid, seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.
4. Õpilane teab vee omadusi ning tähtsust elusorganismidele; toob näiteid, kuidas inimene mõjutab oma tegevusega vee puhtust; jälgib oma pere veetarbimist, toob näiteid vee säästmise võimalustest. Õpilane mõõdab temperatuuri, valides sobivad mõõtmisvahendid.	
(1) Vesi kui aine. Vee omadused. Vee olekud ja nende muutumine.	(1) teab vee omadusi ning tähtsust elusorganismidele; (2) toob näiteid, kuidas inimene mõjutab oma tegevusega vee puhtust; (3) mõõdab temperatuuri, valides sobivad mõõtmisvahendid; (4) jälgib oma pere veetarbimist, toob näiteid vee säästmise võimalustest;

	(5) viib õpetaja juhendamisel läbi lihtsaid praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid, seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.
<p>5. Õpilane võrdleb abivahenditele tuginedes taimede, loomade, seente ja bakterite eluavaldusi; selgitab nende tähtsust looduses; toob näiteid nende mõju kohta inimese organismile. Õpilane mõõdab pikkust, valides sobivad mõõtmisvahendid.</p>	
<p>(1) Organismide rühmad ja kooselu (maismaa) Taimed. Õistaimede, okaspuude, sõnajalg- ja sammaltaimede eristamine: taimeosade nimetamine ja kirjeldamine, rühmitamise aluseks olevate sarnaste tunnuste leidmine. Taimede eluks vajalikud tingimused. Taimede tähtsus looduses ja inimeste elus; Loomad. Selgroogsete ja selgrootute loomade eristamine: välisehituse kirjeldamine, rühmitamise aluseks olevate sarnaste tunnuste leidmine (välisehitus, liikumisviis, elupaik, toitumine, järglaste saamisviis ja nende eest hoolitsemine). Parasiidid loomadel ja inimestel; Seened; Bakterid. Elupaigad, eluks vajalikud tingimused, tähtsus looduses ja inimeste elus.</p>	<p>(1) võrdleb abivahenditele tuginedes taimede, loomade, seente ja bakterite eluavaldusi; (2) mõõdab pikkust, valides sobivad mõõtmisvahendid; (3) toob näiteid taimede tähtsusest looduses ja mõju kohta inimese organismile; (4) toob näiteid seente tähtsusest looduses ja mõju kohta inimese organismile; (5) toob näiteid bakterite tähtsusest looduses ja mõju kohta inimese organismile; (6) toob näiteid loomade tähtsusest looduses ja mõju kohta inimese organismile; (7) viib õpetaja juhendamisel läbi lihtsaid praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid, seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.</p>
<p>6. Õpilane kirjeldab ja võrdleb abivahenditele toetudes õpitud koosluste (erinevad veekogud) elutingimusi, teab nende tüüpilisemaid liike; koostab koosluste kohta toiduahelaid ja lihtsamaid toiduvõrgustikke. Leiab Eesti kaardil Läänemere, õpitud saared, jõed, järved, linnad.</p>	
<p>(1) Organismide rühmad ja kooselu (veekogu) Meri. Läänemeri: rannajoon, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared. Mere, ranniku ja saarte elustik: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed; Jõgi. Jõgi ja selle osad; jõestik ja selle osad. Eesti suuremad jõed. Jõgi elukeskkonnana: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed;</p>	<p>(1) kirjeldab ja võrdleb abivahenditele toetudes õpitud veekogude elutingimusi, teab nende tüüpilisemaid liike; (2) koostab koosluste kohta toiduahelaid ja lihtsamaid toiduvõrgustikke; (3) viib õpetaja juhendamisel läbi lihtsaid praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid, seostab saadud teadmisi</p>

Järv. Eesti suuremad järved. Järv elukeskkonnana: iseloomulikud liigid (välimus, toitumine ja kasvamine, kohastumine eluks veeks) ning nende vahelised seosed; Organismide vaheliste suhete iseloomustamine lihtsamate toiduvõrgustike abil.	igapäevaelus ettetulevate olukordadega.
7. Õpilane kirjeldab ja võrdleb abivahenditele toetudes õpitud koosluste elutingimusi, teab nende tüüpilisemaid liike; koostab koosluste kohta toiduahelaid ja lihtsamaid toiduvõrgustikke.	
(1) Asula. Taimed ja loomad koduasulas. Koduasula keskkonnaprobleemid.	(1) kirjeldab ja võrdleb abivahenditele toetudes asula elutingimusi, teab asula tüüpilisemaid liike; (2) koostab koosluste kohta toiduahelaid ja lihtsamaid toiduvõrgustikke; (3) viib õpetaja juhendamisel läbi lihtsaid praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid, seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.

Loodusõpetuse ainekava 7. klassile

Õppeaine: loodusõpetus	Tundide arv: 4x35 tundi
1. Õpilane eristab ja rühmitab õpitud elusorganisme erinevate tunnuste järgi; selgitab abivahenditele tuginedes keskkonnatingimuste mõju elusorganismidele; toob näiteid loomade kohastumustest Eesti looduse näitel.	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) SELGROOGSED LOOMAD EESTIS Selgroogsete ja selgrootute loomade eristamine. Selgroogsed loomad: välisehituse kirjeldamine, rühmitamise aluseks olevate sarnaste tunnuste leidmine (välisehitus, liikumisviis, elupaik, toitumine, järglaste saamisviis ja nende eest hoolitsemine). Organismide vaheliste suhete iseloomustamine lihtsamate toiduvõrgustike abil.	(1) Eristab ja rühmitab õpitud elusorganisme erinevate tunnuste järgi. (2) Selgitab õpetaja abiga selgroogsete loomade osa looduses ja inimeste elus ning toob selle kohta näiteid. (3) Selgitab abivahenditele tuginedes keskkonnatingimuste mõju elusorganismidele. (4) Toob näiteid loomade kohastumustest Eesti looduse näitel.

2. Õpilane toob näiteid taimede ja loomade kohastumustest Eesti looduse näitel. Õpilane kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes koosluste (veekogud, aed, põld, niit, mets, soo) elutingimusi; teab nende tüüpilisemaid liike; koostab koosluste kohta toiduahelaid ja lihtsamaid toiduvõrgustikke. Õpilane toob näiteid inimtegevuse mõjust ümbritsevale keskkonnale; mõistab koosluste tähtsust ning selgitab näidete varal nende kaitsmise vajadust.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>ELUKESKKONNAD EESTIS:</p> <p>(1) Läänemeri Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared. Läänemere rannik. Läänemere mõju ilmastikule. Keskkonnatingimused Läänemeres. Läänemeri kui elukooslus; elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Mere mõju inimtegevusele ja rannaasustuse kujunemisele. Läänemere reostumine ja kaitse. Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid.</p> <p>(2) Jões ja järved Eesti suuremad jõed ja järved. Jõgi ja järv kui elukooslused; elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Jõgede ja järvede tähtsus, kasutamine ning kaitse. Kalakasvatus. Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid.</p> <p>(3) Aed Aed kui kooslus: köögiviljaaed, puuvilja- ja marjaaed, iluaed. Aiamuld. Kompost. Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Bioloogiline ja keemiline tõrje aias. Toataimed.</p> <p>(4) Põld Põld kui kooslus. Peamised Eestis kasvatatavad põllukultuurid. Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Väetamine ja keemiline tõrje põllul (vajalikkus, ohud). Mahepõllundus. Inimtegevuse mõju mullale. Mulla reostumine ja hävimine. Mulla kaitse.</p> <p>(5) Niit Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus. Looduslikud ja inimtekkelised niidud. Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus.</p> <p>(6) Mets Eesti metsad. Nõmme-, palu-, laane- ja salumets. Mets kui elukooslus. Eesti metsade</p>	<p>(1) Kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes koosluste elutingimusi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>elutingimused Läänemeres;</i> • <i>elutingimused jões ja järves;</i> • <i>elutingimused niidul;</i> • <i>elutingimused metsas;</i> • <i>elutingimused soos.</i> <p>(2) Teab koosluste tüüpilisemaid liike;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>tüüpilised liigid Läänemeres;</i> • <i>tüüpilised liigid jões ja järves;</i> • <i>tüüpilised liigid niidul;</i> • <i>tüüpilised liigid metsas;</i> • <i>tüüpilised liigid soos.</i> <p>(3) Koostab koosluste kohta toiduahelaid ja lihtsamaid toiduvõrgustikke (vajadusel abivahenditele toetudes);</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid ja -võrgustikke;</i> • <i>koostab jõele/järvele iseloomulikke toiduahelaid ja -võrgustikke;</i> • <i>koostab niidu kooslust iseloomustavaid toiduahelaid;</i> • <i>koostab metsakooslust iseloomustavaid toiduahelaid;</i> • <i>koostab soo kooslust iseloomustavaid toiduahelaid</i> <p>(4) Toob näiteid inimtegevuse mõjust ümbritsevale keskkonnale;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>kirjeldab inimtegevuse negatiivset mõju taimedele ja loomadele (reostamine);</i> • <i>kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine).</i> <p>(5) Mõistab koosluste tähtsust ning selgitab näidete varal nende kaitsmise vajadust;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>selgitab Läänemere tähtsust ja kaitse vajadust;</i>

<p>peamised puuliigid. Elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid. Metsade tähtsus ja kasutamine. Metsade kaitse.</p> <p>(7) Soo Soode paiknemine ja teke. Madalsoo ja raba. Elutingimused soos. Soode elustik; elusolendite osa bioloogilises ainerings ja inimese elus. Soode tähtsus. Turba kasutamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>selgitab jõgede ning järvede tähtsust ja kaitse vajadust;</i> • <i>selgitab niitude tähtsust ja kaitse vajadust;</i> • <i>selgitab metsade tähtsust ja kaitse vajadust;</i> • <i>selgitab soode tähtsust ja kaitse vajadust.</i>
---	--

3. Õpilane toob näiteid inimtegevuse mõjust ümbritsevale keskkonnale; mõistab koosluste tähtsust ning selgitab näidete varal nende kaitsmise vajadust.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) LOODUS- JA KESKKONNAKAITSE EESTIS Inimese mõju keskkonnale. Looduskaitse Eestis: eri tasandid, kaitsealused objektid ja kaitsealad. Bioloogilise mitmekesisuse kaitse. Kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel. Jäätmekäitlus. Säastev tarbimine (sh individuaalne loodussäästlik käitumine).</p>	<p>(1) Toob näiteid inimtegevuse mõjust ümbritsevale keskkonnale;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>kirjeldab inimtegevuse (tööstus, transport, olme) tagajärjel tekkinud saasteainete negatiivset mõju loodusele.</i> <p>(2) Mõistab koosluste tähtsust. Selgitab näidete varal nende kaitsmise vajadust;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta;</i> • <i>selgitab keskkonnakaitse vajalikkust;</i> • <i>põhjustab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi.</i>

4. Õpilane näitab Eesti asukohta Euroopa kaardil; kirjeldab abivahenditele tuginedes Eesti asendit; kasutab erinevaid kaarte Eesti asendi, pinnavormide ja kliima kirjeldamisel.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) EESTI RIIK Eesti asend Euroopas; Eesti suurus, piirid, naaberriigid. Rahvaarv ja rahvuslik koosseis. Rahvastiku paiknemine. Linnad ja maa-asulad. Riigi haldusjaotus.</p> <p>(2) EESTI ILMASTIK Ilm, ilmastik, kliima. Eesti asendi mõju kliimale. Ilmaelemendid: õhutemperatuur,</p>	<p>(1) Näitab Eesti asukohta Euroopa kaardil;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>näitab Euroopa kaardil Eestit ja Eesti naaberriike.</i> <p>(2) Kirjeldab abivahenditele tuginedes Eesti asendit;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>iseloomustab Eestit (asend, naaberriigid, rahvastik jm)</i>

<p>tuul, pilvisus, sademed. Ilmavaatlused ja ilma ennustamine. Ilma mõju inimtegevusele; äärmuslikud ilmaolud Eestis.</p> <p>(3) EESTI PINNAMOOD Kodukoha ja Eesti pinnavormid ning pinnamood. Suuremad kõrgustikud, tasandikud ja madalikud. Põhja-Eesti paekallas. Mandrijää osa pinnamoe kujunemises.</p>	<p><i>kaartide ja teatmeteosest leitud teabe põhjal.</i></p> <p>(3) Kasutab erinevaid kaarte Eesti asendi, pinnavormide ja kliima kirjeldamisel;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>teab Eesti asendi mõju kliimale;</i> • <i>teab ilmakaardi leppemärkide tähendusi;</i> • <i>võrdleb ilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades;</i> • <i>kirjeldab kaardi järgi oma kodumaakonna ja Eesti pinnamoodi, nimetades ning näidates pinnavorme kaardil.</i>
<p>5. Õpilane nimetab Eesti loodusvarasid ja toob nende kasutamise näiteid; selgitab abiga loodusvarade säästliku kasutamise vajadust.</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) EESTI LOODUSVARAD Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse. Energiaallikatena kasutatavad loodusvarad. Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine. Kaevanduste ja karjääride kasutamisega seotud keskkonnaprobleemid.</p>	<p>(1) Nimetab Eesti loodusvarasid;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>nimetab Eestis leiduvaid taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid;</i> • <i>eristab graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast.</i> <p>(2) Toob näited Eestis leiduvate loodusvarade kasutamise kohta.</p> <p>(3) Selgitab abiga loodusvarade säästliku kasutamise vajadust.</p>

Loodusõpetuse ainekava 8. klassile

<p>Õppeaine: loodusõpetus</p>	<p>Tundide arv: 4x35 tundi</p>
<p>1. Õpilane mõõdab õpetaja juhendamisel ruumala, massi ning aega; seostab saadud mõõtmistulemusi igapäevaelus ettetulevate olukordadega. Õpilane kavandab ning viib õpetaja juhendamisel ohutult läbi praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid ja järeldusi; seostab saadud mõõtmistulemusi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) MÕÕTMINE JA HINDAMINE Kehade suuruse (pikkus, laius, paksus jne) ja nende vaheliste kauguste hindamine. Mõõtmine eri viisidel õpetaja juhendamisel (käe ja sammudega seotud mõõtühikute ja mõõteriistade abil).</p> <p>(2) LIIKUMINE JA JÕUD Mehaaniline liikumine. Ühtlane ja</p>	<p>(1) Viib õpetaja juhendamisel läbi mõõtmisi keha suuruse, ruumala ja massiga.</p> <p>(2) Mõõdab õpetaja juhendamisel keha poolt läbitud teepikkust ja liikumise aega.</p>

<p>mitteühtlane liikumine. Trajektoor. Taevakehade liikumine: pöörlemine, tiirlemine. Teepikkuse ja aja mõõtmine. Kiiruse mõõtmine ja arvutamine. Jõud ja kehade liikumine. Jõu mõõtmine. Liikumine ja jõud looduses.</p> <p>(3) KEHADE VASTASTIKMÕJU Keha mass, massi mõõtmine, mõõtühikute teisendamine. Raskus, raskusjõud. Hõõrdumine, hõõrdejõud. Kehade elastsus ja plastsus. Deformeerimine. Elastusjõud. Vastastikmõju esinemine looduses: Päikesesüsteem, gravitatsioon.</p>	<p>(3) Kavandab ning viib õpetaja juhendamisel ohutult läbi praktilisi töid.</p> <p>(4) Teeb saadud tulemuste põhjal kokkuvõtteid ja järeldusi.</p> <p>(5) Seostab saadud mõõtmistulemusi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.</p>
--	---

2. Õpilane mõõdab õpetaja juhendamisel vahemaid looduses ja kaardil; seostab saadud mõõtmistulemusi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.

Õpilane kavandab ning viib õpetaja juhendamisel läbi praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid ja järeldusi; seostab saadud mõõtmistulemusi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) MAA GLOOBUSEL JA KAARTIDEL Maa kujutamine gloobusel ja kaardil: poolkerad, ekvaator, poolused, kaardivõrk. Kaartide mitmekesisus (sh interaktiivsed kaardid). Mõõtkava, vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil. Maailmameri ja selle osad. Mandrid ja suuremad riigid. Ajavööndid.</p>	<p>(1) Mõõdab õpetaja juhendamisel vahemaid looduses sammude ja/või mõõtmisvahendite abil.</p> <p>(2) Mõõdab õpetaja juhendamisel vahemaid kaardil mõõtkava abil.</p> <p>(3) Määrab ajavööndite kaardi abil kellaaja erinevuse maakera eri kohtades.</p> <p>(4) Kavandab ning viib õpetaja juhendamisel ohutult läbi praktilisi töid.</p> <p>(5) Teeb saadud tulemuste põhjal kokkuvõtteid ja järeldusi.</p> <p>(6) Seostab saadud mõõtmistulemusi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.</p>

3. Õpilane kirjeldab tugisõnade abil õpitud ainete/materjalide omadusi ja toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus; taaskasutab võimaluse piires materjale ja esemeid.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) AINED JA SEGUD Ained ja materjalid, nende omadused. Ained koosnevad osakekestest. Liht- ja liitained (nt vesinik, hapnik, süsinik, vesi, süsihappegaas) ning nende sümbolid. Keemiline reaktsioon – uute ainete tekke</p>	<p>(1) Kirjeldab tugisõnade abil õpitud ainete/materjalide omadusi.</p> <p>(2) Toob näiteid ainete/materjalide kasutamise kohta igapäevaelus;</p>

<p>protsess. Puhas aine. Ainete segu. Segud ja lahused: õhk kui segu, segunevad ja mittesegunevad vedelikud. Happed, alused ja soolad igapäevaelus; ohutu ja keskkonnasäästlik kasutamine. Looduslikud happelised ained, happevihmad.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nt toiduvalmistamisel kasutatavatest puhastest ainetest ja segudest; • toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamisest igapäevaelus. <p>(3) Taaskasutab võimaluse piires materjale ja esemeid.</p>
---	---

4. Õpilane leiab õpetaja suunamisel kaartidelt, loodusalastest tekstidest, tabelitest ja graafikutest teavet loodusvööndite kohta, seostab organismide kasvukohti ja kohastumisi vastava loodusvööndiga, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele.

Õpilane väärtustab nii kodukoha kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) MAAKERA LOODUSVÖÖNDID Jäävöönd. Tundra. Parasvöötme okas- ja lehtmets. Parasvöötme rohtla. Vahemereline põõsastik ja mets. Kõrb. Savann. Ekvatoriaalne vihmamets. Kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes. Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites ning mäestikes.</p> <p>(2) MAAVARAD Kivimid ja nende teke. Maavarad Eestis ja Euroopas</p>	<p>(1) Teab loodusvööndite nimetusi ja nende paiknemist kaardil (iseloomustab kaardi abil).</p> <p>(2) Seostab looduskomponente (kliima, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastava loodusvööndiga.</p> <p>(3) Leiab õpetaja suunamisel lisateavet loodusvööndite kohta kaartidelt, loodusalastest tekstidest, tabelitest ja graafikutelt.</p> <p>(4) Seostab organismide kasvukohti ja kohastumisi vastava loodusvööndiga.</p> <p>(5) Kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele.</p> <p>(6) Väärtustab nii kodukoha kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid.</p> <p>(7) Oskab nimetada Eestis leiduvaid tähtsamaid kivimeid ja maavarasid.</p>

5. Õpilane rühmitab elusorganisme, toob näiteid erinevate organismide seostest looduses.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>ORGANISMIDE RÜHMAD</p> <p>(1) Taimed. Õis-, paljasseemne-, sõnajalg- ja sammaltaimede ning vetikate välisehituse põhijooned. Taimede osa looduses ja inimtegevuses. Taimede uurimise ja kasvatamisega seotud</p>	<p>(1) Rühmitab elusorganisme erinevatel alustel, toob näiteid erinevate organismide omavahelistest seostest looduses;</p>

<p>elukutsed. Õistaimede organid ja nende ülesanded. Fotosüntees. Õistaimede paljunemine ja levimisviisid.</p> <p>(2) Seened. Seente mitmekesisus (kübar-, hallitus- ja pärmseened); nende välisehituse põhijooned. Toitumine surnud ja elusatest organismidest, parasitism ja sümbioos. Inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine. Seente osa looduses ja inimtegevuses.</p> <p>(3) Samblikud. Samblikud kui seente ja vetikate kooseluvorm. Samblike osa looduses ning inimtegevuses.</p> <p>(4) Loomad. Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks; selgroogsete loomade rühmad.</p> <p>(5) Selgrootud loomad. Usside, limuste, lüliljalgsete peamised välistunnused (sh võrdlus selgroogsetega), levik ning tähtsus looduses ja inimese elus. Selgrootute loomade hingamine. Selgrootute loomade erinevad toiduhankimise viisid ja organid. Usside, limuste ning lüliljalgsete liit- ja lahksugulisus.</p> <p>(6) Paljunemine ja areng. Täismoone. Vaegmoone.</p> <p>(7) Inimese parasiidid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • võrdleb abivahendite toel eri taimerühmadele iseloomulikku välisehitust; • selgitab õpetaja abiga taimede osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid; • selgitab õpetaja abiga seente ja samblike osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid; • selgitab õpetaja abiga selgrootute loomade osa looduses ja inimeste elus ning toob selle kohta näiteid. <p>(2) Väärtustab kodukoha looduslikku mitmekesisust ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid;</p> <ul style="list-style-type: none"> • väärtustab taimi, seeni, samblikke ja selgrootuid loomi eluslooduse oluliste osadena.
---	---

Loodusõpetuse ainekava 9. klassile

Õppeaine: loodusõpetus	Tundide arv: 4x35 tundi
<p>1. Õpilane seostab inimese elundkondi nende põhifunktsioonidega, kasutab elementaarseid esmaabivõtteid. Õpilane toob näiteid tervislikest eluviisidest ja järgib neid. Õpilane leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteaduslikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust. Õpilane kirjeldab jätkusuutliku, säästva, vastutustundliku eluviisi põhimõtteid ja järgib neid.</p>	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>INIMESE ORGANISM</p> <p>(1) Rakud, koed, elundid. Rakud: üherakulised ja hulkraksed elusolendid. Inimese rakud, koed ja elundid. Elundkondade põhiülesanded. Naha ehitus ja ülesanded. Hügieeninõuded naha hooldamisel.</p> <p>(2) Luud ja lihased. Luustiku osad, luustiku ja lihaste talitluse põhiülesanded. Treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale.</p>	<p>(1) Seostab inimese elundkondi nende põhifunktsioonidega;</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab naha ülesandeid; • nimetab joonisel/mudelil inimese skeleti peamisi luud ja lihaseid; • selgitab luude ja lihaste ülesandeid;

<p>Esmaabi luumurdude, lihasevenituste ja -rebendite korral.</p> <p>(3) Vereringe. Südame ehitus ja talitus. Veri, vere liikumine organismis. Vere osa organismi immuunsüsteemis.</p> <p>Immuunsuse kujunemine: lühi- ja pikaajaline immuunsus. Immuunsüsteemi ja vaksineerimise osa bakter- ja viirushaiguste vältimisel.</p> <p>Immuunsüsteemi häired, allergia, AIDS. Treeningu mõju vereringeelundkonnale.</p> <p>Inimese sagedasemad südame- ja veresoonkonnahaigused, nende tekkepõhjused. Esmaabi verejooksude korral. Doonorlus, veregrupid.</p> <p>(4) Seedimine ja eritamine. Inimese seedeelundkonna ehitus ja talitus. Organismi energiavajadust mõjutavad tegurid.</p> <p>Tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed. Neerude üldine tööpõhimõte.</p> <p>Kopsude, naha ja soolestiku eritamisülesanne.</p> <p>(5) Hingamine. Inimese hingamiseldkonna ehitus ja talitus. Treeningu mõju hingamiseldkonnale.</p> <p>Hingamiseldkonna levinumad haigused ning nende ärahoidmine.</p> <p>Esmaabi: kunstlik hingamine.</p> <p>(6) Paljunemine ja areng. Mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus. Muna- ja seemnerakkude küpsemine. Suguelundkonna tervishoid, suguhaiguste levik, haigestumise vältimise võimalused. Munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus.</p> <p>Pere planeerimine, abordiga kaasnevad riskid. Inimorganismi talituslikud muutused sünnist surmani.</p> <p>(7) Talitluste regulatsioon. Närvisüsteemi ehitus ning ülesanded, tervishoid. Refleksikaare ehitus ja talitus (arvutimudeli abil).</p> <p>Peamiste sisenõrenäärmete toodetavate hormoonide ülesanded. Elundkondade koostöö inimese terviklikkuse tagamisel.</p> <p>Närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis.</p> <p>(8) Infovahetus väliskeskonnaga. Silma ehitus ja talitus. Nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab jooniste ja skeemide alusel vereringeelundkonna talitlust; • selgitab jooniste/skeemide alusel toidu seedimist ja toitainete imendumist; • selgitab neerude, kopsude, naha ja soolestiku osa jääkainete eritamisel; • selgitab hingamiseldkonna jooniste/skeemide alusel hingamise olemust; • võrdleb jooniste alusel naise ja mehe suguelundkonna ehitust ning talitlust; • selgitab närvisüsteemi põhiülesandeid; • selgitab jooniste/mudelite toel erinevate meeltega seotud organite ehitust ning talitlust. <p>(2) Kasutab elementaarseid esmaabivõtteid;</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab ja/või demonstreerib esmaabivõtteid luumurdude, lihasevenituste ja -rebendite korral; • selgitab ja/või demonstreerib esmaabivõtteid verejooksu korral; • demonstreerib kunstliku hingamise võtteid. <p>(3) Toob näiteid tervislikest eluviisidest ja järgib neid;</p> <ul style="list-style-type: none"> • peab tähtsaks enda tervislikku treenimist; • teab ja väärtustab naha tervishoiuga seotud tervislikku eluviisi; • teab ja väärtustab südant, vereringeelundkonda ja immuunsüsteemi tugevdavat ning säästvat eluviisi; • teab tervisliku toitumise põhimõtteid; • teab hingamiseldkondade levinumate haiguste tekkepõhjusi ja haiguste vältimise võimalusi; • selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja
---	---

<p>Kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeelega. Kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine. Haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehituse ja talitluse seosed.</p>	<p><i>neisse haigestumise vältimise võimalusi;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>teab erinevate rasestumisvastaseid meetodeid ja hindab nende sobivust raseduse vältimiseks;</i> • <i>teab ja väärtustab meeleelundeid säästva eluviisi põhimõtteid.</i> <p>(4) <i>Leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteaduslikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust.</i></p> <p>(5) <i>Kirjeldab jätkusuutliku, säästva, vastutustundliku eluviisi põhimõtteid ja järgib neid;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>teab ja väärtustab HIV-iga nakatumist vältivaid tervislikke eluviise;</i> • <i>väärtustab ennast ja teisi säästvat seksuaalelu;</i> • <i>suhtub kriitiliselt närvisüsteemi kahjustavate ainete tarbimisse;</i> • <i>suhtub vastutustundlikult oma hingamiselukonna tervisesse.</i>
---	---

2. Õpilane kirjeldab abivahenditele tuginedes Eesti asendit; toob näiteid kodukoha tööstus-,teenindus või põllumajandusettevõtte tegevuse kohta. Õpilane leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteaduslikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) MAAILM Mandrid, maailmajaod, suuremad riigid.</p> <p>(2) EUROOPA JA EESTI Rahvastik, asustus. Eesti ja Euroopa rahvaarv ja selle muutumine. Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis ja rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid. Ränded ja nende põhjused. Rahvuslik koosseis. Rahvastiku paiknemine. Linnastumise põhjused. Linnastumisega kaasnevad majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaprobleemid. Majandus. Euroopa ja Eesti majandusressursid, tööstusharud. Eesti energiamajandus, põlevkivi kasutamine (elektri tootmine ja transportimine</p>	<p>(1) Kirjeldab abivahenditele tuginedes Eesti asendit (manner, maailmajagu, asukoht Euroopas, naaberriigid).</p> <p>(2) Toob näiteid kodukoha tööstusettevõtete tegevuse kohta.</p> <p>(3) Toob näiteid kodukoha teenindusettevõtete tegevuse kohta.</p> <p>(4) Toob näiteid kodukoha põllumajandusettevõtete tegevuse kohta.</p> <p>(5) Leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteaduslikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust.</p>

<p>kasutajateni) ja keskkonnaprobleemid. Energiaallikad (sh alternatiivenergia), nende kasutamise eelised ja puudused.</p> <p>Põllumajandus ja toiduainetetööstus. Põllumajanduse arengut mõjutavad looduslikud tegurid. Eri tüüpi põllumajandusettevõtted ja toiduainetetööstus Euroopas. Eesti põllumajandus ja toiduainetetööstus. Põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemid.</p> <p>Teenindus. Teenindus ja selle jaotumine. Turism ja selle liigid. Eesti turismimajandus; peamised vaatamisväärsused kodulinnas või -maakonnas. Euroopa peamised vaatamisväärsused. Turismiga kaasnevad keskkonnaprobleemid. Transpordiliigid, nende eelised ja puudused sõitjate ning erinevate kaupade veol. Eesti transport.</p>	
---	--

3. Õpilane koostab teabeallikate põhjal Euroopa riigi tutvustuse ja reisiplaani, esitleb seda kaaslastele. Õpilane leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteadlikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) REISISIHT EUROOPA Ühe valitud riigi iseloomustamine: üldandmed, sümboolika, geograafiline asend, loodus, rahvastiku paiknemine, maavarad, majandus ja tööstus, rahvaste kultuur ja traditsioonid. Transpordivõimalused sellesse riiki.</p>	<p>(1) Koostab teabeallikate põhjal ühe Euroopa riigi tutvustuse ja reisiplaani. (2) Esitleb riigi tutvustust ja reisiplaani kaaslastele. (3) Leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteaduslikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust.</p>

4. Õpilane kirjeldab ja selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus. Õpilane käsitleb ohutult ja otstarbekalt olmeseadmeid, tööriistu ning kodukeemiat; selgitab nende kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid. Õpilane leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteaduslikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust.

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) VALGUSE PEEGELDUMINE JA MURDUMINE Valguse peegeldumise nähtus. Esemete nägemine. Kuu faaside teke. Tasa-, kumer- ja nõguspeeglite kasutamine. Valguse murdumise nähtus. Prisma, kumer ja nõgus lääts; nende kasutamine optilistes seadmetes (luup, binokkel, fotoaparaat,</p>	<p>(1) Kirjeldab ja selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab valguse peegeldumist; • põhjendab Kuu faase;

<p>mikroskoop jms). Kaug- ja lühinägelikkus, prillid. Kehade värvus. Valguse neeldumine.</p> <p>(2) VÕNKUMINE JA LAINE Võnkumine; võnkumise amplituud, periood, sagedus. Võnkumise levimine - laine. Heli, heli kiirus, võnkesageduse ja heli kõrguse seos. Heli valjus. Elusorganismide hääleaparaat; abiteenused (hambaravi, logopeed). Mürä ja mürakaitse. Võnkumiste avaldumine looduses ja rakendamine tehnikas.</p> <p>(3) RÕHUMISJÕUD Rõhk, õhurõhk, baromeeter. Üleslükkejõud. Kehade ujumine. Rõhu avaldumine looduses ja arvestamine tehnikas.</p> <p>(4) ELEKTRIÕPETUS Kodune vooluvõrk: vooluallikad, vooluring. Lühis, kaitsmed. Kaitsemaandus. Elektrivoolu töö ja võimsus. Elektrienergia arvesti. Elektritarvitid kodus majapidamises, elektriohutuse, säästlikkuse.</p> <p>(5) MAGNETNÄHTUSED Püsimagnet. Magnetväli. Magnetnähtused looduses ja tehnikas. Elektromagnet. Elektromagnetkiirgus: kiirgusallikad meie igapäevaelus, kiirguse mõju inimese tervisele.</p> <p>(6) KEEMIA IGAPÄEVAELUS Toiduainete koostis. Eluks vajalikud süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis. Kütused. Tarbekeemia saadused, plastid ja kiudained. Olmekemikaalide kasutamise ohutusnõuded. Keemia ja elukeskkond.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab erineva kujuga peeglite kasutusvaldkondi; • nimetab läätsede kasutusvaldkondi; • toob näiteid võnkuvatest kehadest; • toob näiteid heliallikatest; • võrdleb nais- ja meeshäält (kõrgem-madalam); • teab, et vali muusika kuulamine kahjustab kuulmist; • kirjeldab rõhu muutmise võimalusi; • toob näiteid ujuvate ja uppuvate kehade kohta; • kirjeldab õpetaja toel vooluvõrku; • kirjeldab elektritarvite sildandmete põhjal (ohutustähised, toitepinge, võimsus); • võrdleb õpetaja toel elektrilisi valgusallikaid säästlikkuse seisukohast; • kirjeldab magnetite vastastikmõju; • toob näiteid magnetite kasutamisest. <p>(2) Käsitseb ohutult ja otstarbekalt olmeseadmeid, tööriistu ning kodukeemiat.</p> <p>(3) Selgitab olmeseadmete, tööriistade ning kodukeemia kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid.</p> <p>(4) Leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteaduslikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust.</p>
---	--

Ajaloo ainekava lihtsustatud õppes

Ajaloo ainekava 6. klassile

Õppeaine: ajalugu	Tundide arv: 1x35 tund
1. SISSEJUHATUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Mis on ajalugu? (2) Ajaarvamine (3) Mida me minevikust mäletame? (4) Suguvõsa ajalugu (5) Minu suguvõsa	(1) Mõistab, et ajalugu on lugu erinevatest aegadest; (2) mõistab, et ajatelg kujutab aja kulgemist ning oskab sellele märkida oma sünniaja ning käesoleva aasta (3) näitab perepilte ja räägib oma pereliikmetest; (4) nimetab oma lähisugulasi ja teab nende ameteid; (5) oskab nimetada seiku oma lapsepõlvest ja räägib oma kodust; (6) koostab oma pere sugupuu; (7) saab eluliste näidete varal aru mõistete "sugupuu", "põlvkond" ja "esivanemad" tähendusest; (8) peab oluliseks põlvkondade vahelisi sidemeid ja hindab teadmisi oma sugulaste kohta; (9) mõistab, et möödunud sündmused nii tema enda elus kui ka ümbritsevas maailmas ongi ajalugu.
2. KODUKOHT LÄBI AEGADE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Esimesed märgid inimasustusest Eesti aladel (2) Kodukoht muinasajal (3) Kodukoht keskajal (4) Kodukoht vanavanemate lapsepõlves (5) Eluolu kodukohas kaasajal (6) Kordamine	(1) Teab, millised leiud viitavad esmasele inimasustusele; (2) teab üldist inimeste eluolust eri ajastutel (elukoht, eluviis, tegevused); (3) oskab võrrelda tänapäevast ja vanavanemate lapsepõlveaegset kodukohta.

Ajaloo ainekava 7. klassile

Õppeaine: ajalugu	Tundide arv: 2x35 tundi
1. MUINASAEG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Ajaarvamisest (2) Kiviaeg	(1) Joonistab ajatelje ning märgib sellele erinevad ajastud;

<ul style="list-style-type: none"> (3) Tule kasutuselevõtt (4) Karjakasvatuse ja põlluharimise algus (5) Metallide kasutuselevõtt (6) Looduslike tingimuste osa inimkonna arenemisel (7) Muinasaja ajajärgud ja nende üldiseloostus: kordamine 	<ul style="list-style-type: none"> (2) kirjeldab lühidalt inimeste eluolu kiviajal; (3) nimetab piltide abil esimesi koduloomi ja põllukultuure; (4) selgitab põhjuseid, miks inimene loobus rändavast eluviisist; (5) kirjeldab näidete varal, kuidas muutus tööriistade materjal ja kvaliteet metallide kasutuselevõttuga; (6) kirjeldab näidete varal, kuidas looduslikud tingimused kujundasid muinasaja inimeste eluolu.
---	--

2. MUINASAEG EESTIS

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> (1) Jäaaaja lõpp ja esimesed inimasustuse jäljed Eesti aladel (2) Muistsete eestlaste eluolu (3) Eestlased muinasaja lõpus (4) Eestlaste naaberrahvad ja kujunevad riigid (5) Kordamine 	<ul style="list-style-type: none"> (1) Teab, kuidas tekkis ja lõppes jääaeg; (2) joonistab ajatelje ning märgib sellele muinasaja ning esimeste teadaolevate asulate tekkeajad Eesti alal, (3) teab esimesi asulakohti Eesti aladel ning mida sealt on leitud; (4) leiab Euroopa kaardilt Eesti asukoha; (5) näitab Eesti kaardil esimesi asulakohti; (6) kirjeldab eestlaste eluolu muinasajal ja selle lõpul; (7) nimetab eestlaste naaberrahvaid ja -riike ja näitab neid kaardil.

3. VANAAEG

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> (1) Mesopotaamia (2) Vana-Egiptus (3) Vana-India (4) Vana-Hiina (5) Vana-Kreeka (6) Vana-Rooma (7) Ristiusu teke (8) Kordamine 	<ul style="list-style-type: none"> (1) Märgib ajateljele vanaaja ning selle olulisemad daatumid (nt kirja teke, Cheopsi püramiidi rajamine, Suure Hiina müüri ehitamine jne); (2) teab, miks vanaaja riigid tekkisid suurte jõgede äärde; (3) nimetab vanaaja riikidest pärinevaid leiutisi ja uuendusi (nt ehituses); (4) nimetab vanaaja riikide kultuurisaavutusi; (5) selgitab abiga olulisemaid teemakohaseid mõisteid; (6) teab, kuidas ristiusk tekkis ja millised on ristiusu põhimõtteid.

4. KESKAJAST JA FEODAALKORRAST	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Keskaja üldisloomustus (2) Põlluharimise areng keskajal (3) Talupoegade eluolu (4) Feodaalide eluolu (5) Keskaegsed linnad (6) Ristiusu kirik ja ristisõjad (7) Kordamine	(1) Märgib ajateljele keskaja; (2) nimetab põhilisi ühiskonnaklasse; (3) kirjeldab lühidalt talupoegade ja feodaalide elu; (4) kirjeldab piltide abil keskaegset linna (nt Tallinna näitel) ja selle elanikke ning nende tegevusalasid; (5) teab, mis on kirik ja mis on selle ülesanded; (6) teab, millist rolli omas kirik keskaja inimese elus; (7) teab, miks katoliku kirik algatas ristisõjad.
5. EESTLASTE MUISTNE VABADUSVÕITLUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Liivlaste ja lätlaste alistamine ristisõja käigus (2) Muistse vabadusvõitluse algus (3) Muistse vabadusvõitluse olulisemad lahingud (4) Taanlased Põhja-Eestis (5) Muistse vabadusvõitluse lõpp (6) Miks eestlased lüüa said? (7) Kordamine	(1) Märgib ajateljele muistse vabadusvõitluse toimumisaja; (2) mõistab näidete varal, miks ristisõda meie aladele laienes; (3) teab, millistest riikidest ristisõdijad tulid; (4) teab muistse vabadusvõitluse olulisemaid lahinguid ja nende tulemusi ning tähtsamaid isikuid; (5) teab, kuidas lõppes muistne vabadusvõitlus, mis see eestlastele kaasa tõi ja mis oli kaotuse põhjuseks.
6. EESTLASED VÕÕRA VÕIMU ALL	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Eesti ala pärast vallutust (2) Jüriöö ülestõus (3) Keskaegsed linnad Eestis (4) Keskaegne Tallinn (5) Reformatsioon (6) Kordamine	(1) Nimetab kaardi abil, kes valitsesid Eesti alasid pärast muistset vabadusvõitlust; (2) märgib ajateljele Jüriöö ülestõusu ja reformatsiooni toimumisajad; (3) selgitab eestlaste olukorda pärast võõra võimu alla sattumist; (4) selgitab, miks Jüriöö ülestõus algas, kirjeldab sündmuste käiku; (5) teab, kuidas Jüriöö ülestõus lõppes ja mida see eestlastele kaasa tõi; (6) nimetab ja näitab kaardil keskaegseid linnu Eesti aladel; (7) kirjeldab piltide abil keskaegset Tallinna ja selle kaitserajatisi;

	(8) teab, kes oli Martin Luther ja millised uuendused ta algatas.
7. EESTI VARAUUSAJAL	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Eestlaste naabrid enne Liivi sõda (2 tundi) (2) Liivi sõda (2 tundi) (3) Eesti Rootsi riigi koosseisus (2 tundi) (4) Eestikeelse koolihariduse algus (2 tundi) (5) Tartu Ülikool (1 tund) (6) Kordamine (1 tund)	(1) Nimetab kaardi abil meie naaberriike ja -rahvaid; (2) märgib ajateljele Liivi sõja toimumisaja ja Tartu Ülikooli asutamisaja; (3) nimetab Liivi sõjas osalenud riike ja selgitab üldist sündmuste käiku; (4) kirjeldab lühidalt talupoegade elu muutust Rootsi ajal; (5) teab, et Rootsi ajal hakati mõtlema maarahva harimisele ning tegevust alustasid esimesed talurahvakoolid; (6) teab, kes oli Forselius, mis rolli omas kohalikus hariduselus tema loodud õpetajate seminar; (7) teab, kuidas asutati Tartu Ülikool, mida seal õpetati; (8) võrdleb Rootsi-aegset ja tänapäeva kooli.
8. SUURED LEIUTUSED JA AVASTUSED	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Teaduse ja tehnoloogia areng keskaja lõpul (2) Trükikunsti leiutamine (3) Tulirelvade kasutuselevõtmine ja kaitsehitiste muutumine (4) Meresõidu arenemine ja Ameerika avastamine (5) Esimene teekond ümber maailma (6) Kordamine	(1) Nimetab hiliskeskageid teadussaavutusi; (2) näitab kaardil ja nimetab riike, kust maadeavastajad teele asusid ning kuhu nad jõudsid; (3) märgib ajateljele Ameerika avastamise Columbuse poolt ning Magalhãesi ümbermaailmareisi toimumisaja; (4) nimetab muutusi meresõidu arengus; (5) teab Kolumbuse tähtsust ajaloos; (6) räägib abivahendite toel esimesest reisist ümber maailma; (7) selgitab, mida töid endaga kaasa maadeavastused; (8) nimetab asumaadest Euroopasse toodud põllukultuure, loomi ja kombeid.

Ajaloo ainekava 8. klassile

Õppeaine: ajalugu	Tundide arv: 2x35 tundi
1. MAAILM UUSAJAL	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Mis on uusaeg? (2) Euroopa uusaja algul (3) Ameerika iseseisvussõda ja USA sünd (4) Suur Prantsuse revolutsioon (5) Napoleoni sõjad (6) Euroopa pärast Napoleoni sõdu (7) Tööstusrevolutsioon ja olulisemad leiutised (8) Kordamine	(1) Märgeb ajateljele uusaja kokkuleppelise alguse, Ameerika iseseisvussõja, Suure Prantsuse revolutsiooni, Napoleoni sõjakäigud; (2) nimetab ja näitab kaardil suuremaid Euroopa riike ja Põhja-Ameerikat; (3) selgitab lühidalt piltide abil Ameerika iseseisvuspüüdlusi, sõja käiku ja tulemusi; (4) nimetab lühidalt piltide abil Suure Prantsuse revolutsiooni olulisemaid sündmusi, tähtsamaid tegelasi ja saavutusi; (5) kirjeldab lühidalt piltide abil Napoleoni sõjakäike ja nimetab tema olulisemaid saavutusi; (6) kirjeldab lühidalt kaardi abil mõne Euroopa riigi saatust pärast Napoleoni sõdu; (7) kirjeldab lühidalt piltide abil, kuidas tööstusrevolutsioon muutis maailma: üleminek tööstuslikule tootmisele (aurumasin), muutused transpordis (auruvedur ja -laev), fotograafia jne.
2. EESTI TSAARI-VENEMAA VÕIMU ALL	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Põhjasõda ja Peeter I (2) Eesti pärast ühendamist Venemaaga, muudatused majanduses (3) Talupoegade koormiste suurendamine (4) Pärisorjus, selle kaotamine ja asendamine teoorjusega (5) Mõisnike eluolu (6) Teorendilt raharendile ja talude päriseksostmine (7) Talurahvarahutused, Mahtra sõda (8) Kordamine	(1) Märgeb ajateljele Põhjasõja toimumisaja, pärisorjuse kaotamise Eesti- ja Liivimaal; (2) nimetab ja näitab kaardil suuremaid Euroopa riike; (3) teab, kuidas muutus talupoegade elu pärast pärisorjuse kaotamist; (4) võrdleb lühidalt skeemi abil päris- ja teoorjust; (5) kirjeldab piltide abil mõisnike elu; (6) selgitab teo- ja raharendi erinevust, teab, kuidas algas talude päriseksostmine; (7) teab, mis põhjustas talupoegade hulgas pahameelt ning põhjustas rahutusi

3. EESTI TALURAHVA ELU 19. SAJANDIL

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<ol style="list-style-type: none"> (1) Talupere (1 tund) (2) Talu hooned (1 tund) (3) Talupere aastaringised tööd (2 tundi) (4) Talurahva söök ja söögikombed (1 tund) (5) Rahvakalender ja rahvakombed (1 tund) (6) Talurahvakoolid (2 tundi) (7) Kordamine (1 tund)	<ol style="list-style-type: none"> (1) Märgeb ajateljele 19. sajandi; (2) nimetab piltide abil talupere liikmed ja nende rollid; (3) nimetab piltide abil taluhooneid ja nende otstarvet; (4) nimetab pudulohuseid, keda talus peeti; (5) kirjeldab pildi abil rehielamut ja selle sisustust; (6) teab, milline otstarve oli rehielamul vilja töötlemisel; (7) nimetab piltide abil talupere olulisemaid töid ning tööriistu; (8) kirjeldab lühidalt talupere igapäevast ja pühadeaegset toidulauda ning võrdleb neid tänapäevastega; (9) võrdleb 19. sajandi ja tänapäeva inimeste igapäevaelu; (10) nimetab kalendri abil olulisemaid rahvakalendri tähtpäevi ja teab mõningaid kombeid; (11) kirjeldab piltide/filmi näitel koolielu 19. saj talurahvakoolis ja võrdleb seda tänapäevasega; (12) nimetab õppeaineid valla- ja kihelkonnakoolis ja võrdleb neid oma tunniplaaniga.

4. RAHVUSLIK ÄRKAMISAEG

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<ol style="list-style-type: none"> (1) Ärkamisaja eellugu ja Kr. J. Peterson (2) Fr. R. Kreutzwald ja „Kalevipoeg“ (3) J. V. Jannsen ja „Postimees“ (4) Vanemuise Selts ja I üldlaulupidu (5) L. Koidula ja Eesti teatri algus (6) J. Hurt (7) C. R. Jakobson (8) Kordamine	<ol style="list-style-type: none"> (1) Märgeb ajateljele ärkamisaja olulisemad sündmused; (2) nimetab lühidalt ärkamisajale eelnenud sündmusi ja tegelasi; (3) nimetab piltide abil ärkamisaja tähtsamaid tegelasi ja teab nende olulisemaid saavutusi; (4) nimetab Eesti esimesi kutselisi teatreid ja linnu, kus need kodulinnu; (5) teab, kelle eestvõttel, millal ja kus toimus esimene üldlaulupidu ning kirjeldab seda sündmust lühidalt; (6) selgitab, mis on rahvaluule; (7) teab, kuidas pandi alus Eesti Rahva Muuseumi kogudele.

5. TÖÖSTUSE ARENG/VENESTAMISAEG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Esimesed vabrikud ja raudteed Eestis (2) Töölise elu (3) Venestamisaeg (4) Rahvuslik liikumine venestamisajal (5) EÜS ja Eesti rahvusvärvide algus (6) J. Tõnisson ja „Postimees“ (7) Karskus- ja spordiseltsid, G. Lurich (8) Kordamine	(1) Märgib ajateljele Eesti rahvusvärvide esmase kasutuselevõtu (EÜS-i lipp); (2) näitab kaardil 19. saj lõpu Eesti tööstuslinna ja raudteeühendusi; (3) kirjeldab piltide abil töölise elu- ja töötingimusi 19. sajandi lõpus ning võrdleb neid tänapäevaste oludega; (4) kirjeldab lühidalt ja näidete varal, miks venestamine algas ning milles see seisnes; (5) nimetab piltide abil rahvusliku liikumise juhte venestamisajal; (6) nimetab piltide abil tuntumaid spordiseltsidest võrsunud spordikuulsusi.
6. EESTI XX SAJANDI ALGUSES	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Eesti majandus XX sajandi algul (2) 1905.-1907. aasta revolutsioon (3) Revolutsioonisündmused Eestis (4) Eesti enne I maailmasõda, väljarändamine (5) Eesti kultuur XX sajandi algul (6) Kordamine	(1) Märgib ajateljele 1905. a revolutsiooni; (2) näitab kaardil Vene impeeriumi; (3) nimetab lühidalt revolutsiooni põhjusi ning selgitab piltide abil selle sündmusi; (4) kirjeldab lühidalt näitvahendite toel 1905. a sündmusi Eestis: streigid, mõisate põletamine, karistussalkade tegutsemine; (5) näitab kaardil maid, kuhu eestlased välja rändasid; (6) nimetab piltide abil 20. saj alguse tuntumaid Eesti kirjanikke, kunstnikke ja heliloojaid ning olulisi kultuurisündmusi (Eesti Rahva Muuseumi ja esimese eestikeelse keskkooli avamine).
7. MAAILM ENNE JA PÄRAST I MAAILMASÕNA	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Suured leiutused ja avastused (2) Suurriikide ajastu (Briti impeerium, Ameerika Ühendriigid, Tsaari-Venemaa, Saksamaa, Prantsusmaa) (3) I maailmasõja põhjused ja algus (4) 1917. aasta revolutsioon Venemaal ja Nõukogude võimu kehtestamine	(1) Märgib ajateljele I maailmasõja toimumisaja, 1917. a revolutsiooni; (2) nimetab piltide abil 19. saj lõpu ja 20. saj alguse olulisemaid leiutisi (kino, auto, lennuk jne); (3) näitab kaardil impeeriume ja nende

<p>(5) I maailmasõja lõpp (6) Sündmused Eestis 1917. aastal (7) Sündmused Eestis 1918. aastal (8) Kordamine</p>	<p>asumaid; (4) nimetab lühidalt I maailmasõja põhjusi ja kirjeldab selle algust; (5) nimetab piltide abil I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjalisi uuendusi; (6) näitab kaardil pärast I maailmasõda tekkinud uusi riike; (7) kirjeldab lühidalt rahva olukorda tsaari-Venemaal ning selgitab, miks ja kuidas revolutsioon aset leidis; (8) kirjeldab piltide ja kaardi abil sündmusi Eestis 1917. aastal; (9) teab, kuidas ja millal Eesti iseseisvus.</p>
--	---

Ajaloo ainekava 9. klassile

Õppeaine: ajalugu	Tundide arv: 1x35 tundi
1. EESTI VABADUSSÕDA	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Vabadussõja algus (2) Eesti vabastamine (3) Sõda Landeswehriga (4) Vabadussõja lõpp ja Tartu rahu sõlmimine (5) Kordamine</p>	<p>(1) Märgib ajateljele Vabadussõja toimumise ja Tartu rahu sõlmimise aja; (2) näitab kaardil Vabadussõja käiku ja nimetab olulisemaid lahinguid; (3) nimetab piltide abil Vabadussõja-aegseid olulisemaid tegelasi; (4) kirjeldab lühidalt piltide ja kaardi abil sõda Landeswehriga; (5) selgitab lühidalt, miks oli võit Landeswehri üle eestlaste jaoks oluline (Võidupüha tähistamine); (6) kirjeldab, kuidas ja mis tingimustel lõppes Vabadussõda; (7) kirjeldab, millal, kus ja kelle vahel sõlmiti Tartu rahu.</p>
2. EESTI VABARIIK 1918-1940	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Asutav Kogu ja maareform (2) Eesti Vabariigi sise- ja välispoliitika (3) Põllumajandus, tööstus, kultuur ja haridus Eesti Vabariigis (4) Kordamine</p>	<p>(1) Märgib ajateljele Eesti esimese iseseisvusaja; (2) näitab kaardil Eestit ja nimetab tema tähtsamaid välispartnereid; (3) nimetab piltide abil Eesti põllumajanduse ja tööstuse põhilisemat toodangut; (4) nimetab piltide abil Eesti</p>

	<p>olulisemaid poliitika- ja kultuuritegelasi;</p> <p>(5) nimetab esimese iseseisvusaja tähtsamaid haridusasutusi (TÜ, TTÜ, Kõrgem Sõjakool).</p>
3. MAAILM KAHE MAAILMASÕJA VAHEL	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Saksamaa pärast I maailmasõda</p> <p>(2) Kommunistlik Nõukogude Liit</p> <p>(3) Kordamine</p>	<p>(1) Märgib ajateljele maailmasõdade vahelise aja;</p> <p>(2) näitab kaardil ja nimetab Euroopa riike pärast I maailmasõda;</p> <p>(3) kirjeldab piltidele toetudes Saksamaa ja selle elanike olukorda pärast I maailmasõda;</p> <p>(4) kirjeldab lühidalt (abiga), kuidas Hitler võimule tuli;</p> <p>(5) kirjeldab piltidele toetudes eluolu Nõukogude Liidus;</p> <p>(6) nimetab piltide abil Nõukogude Liidu valitsejaid (Lenin, Stalin).</p>
4. EESTI KAOTAB ISESEISVUSE. 1939-1940	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Molotovi-Ribbentropi pakt</p> <p>(2) Nõukogude Venemaa tegevus naaberriikide suhtes pärast MRP-d</p> <p>(3) Eesti okupeerimine ja liitmine NSV Liiduga</p> <p>(4) Kordamine</p>	<p>(1) Märgib ajateljele MRP sõlmimise, Talvesõja alguse, Eesti okupeerimise ja juuniküüditamise aja;</p> <p>(2) näitab kaardil ja nimetab, kuidas Euroopa riigid MRP salaprotokollil alusel jaotati;</p> <p>(3) näitab Eesti kaardil Punaarmee baaside asukohti ja põhjendab abiga nende valikut;</p> <p>(4) kirjeldab abiga, kuidas Eesti kaotas iseseisvuse;</p> <p>(5) kirjeldab abiga, kuidas toimus juuniküüditamine;</p> <p>(6) kirjeldab abiga, miks Talvesõda algas ja kuidas see lõppes.</p>
5. TEINE MAAILMASÕDA 1939-1945	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) II maailmasõja käik</p> <p>(2) Okupatsioonid ja sõjasündmused Eestis</p> <p>(3) Sõjategevuse lõpp Eestis</p> <p>(4) Kordamine</p>	<p>(1) Märgib ajateljele II maailmasõja toimumisaja;</p> <p>(2) näitab kaardil ja nimetab olulisemaid sõjas osalenud riike;</p> <p>(3) kirjeldab lühidalt piltidele toetudes II maailmasõja käiku ja selle</p>

	<p>tulemusi;</p> <p>(4) kirjeldab lühidalt piltide abil okupatsioonide aegset elu Eestis;</p> <p>(5) kirjeldab lühidalt eestlaste valikuid sõja ajal ja nimetab, kelle poolel sõditi;</p> <p>(6) kirjeldab lühidalt, kuidas sõda Eesti ja eestlaste jaoks lõppes;</p> <p>(7) kirjeldab, kuidas sõda mõjutas kodukohta;</p> <p>(8) näitab kaardil ja nimetab riike, kuhu eestlased sõja lõpus põgenesid.</p>
--	---

6. EESTI JA MUU MAAILM PÄRAST II MAAILMASÕDA

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Maailm pärast II maailmasõda, külm sõda</p> <p>(2) Nõukogude Eesti</p> <p>(3) Nõukogude Liidu kokkuvarisemine</p> <p>(4) Eesti taasiseseisvumine</p> <p>(5) Kordamine</p>	<p>(1) Märgib ajateljele II maailmasõja lõpu, Eesti taasiseseisvumise ja Nõukogude Liidu lagunemise;</p> <p>(2) näitab kaardil ja nimetab Euroopa riike pärast II maailmasõda;</p> <p>(3) kirjeldab lühidalt suurriikide vahelisi suhteid pärast II maailmasõda;</p> <p>(4) kirjeldab abiga, kuidas toimus märtsiküüditamine;</p> <p>(5) kirjeldab näidetele tuginedes elu Nõukogude Eestis;</p> <p>(6) kirjeldab piltidele toetudes Eesti taasiseseisvumisele viinud sündmusi (fosforiidisõda, öölaulupeod, Balti kett);</p> <p>(7) nimetab põhjusi ja sündmusi, miks NSVL kokku varises.</p>

7. ÜHISKONNAÕPETUS

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Põhiseadus ja Eesti riigi sümbolid</p> <p>(2) Riigikogu, riigipea, valitsus</p> <p>(3) Kohalik omavalitsus</p> <p>(4) Korrakaitse</p> <p>(5) Riigikaitse</p> <p>(6) Kohus</p> <p>(7) Eesti ja rahvusvahelised organisatsioonid (Euroopa Liit, NATO)</p> <p>(8) Kordamine</p>	<p>(1) teab, et tähtsaim seadus on põhiseadus, kus on kirjas inimeste õigused ja kohustused ning toob nende kohta näiteid;</p> <p>(2) nimetab riigi sümboleid;</p> <p>(3) nimetab võimul olevat presidenti ja peaministrit;</p> <p>(4) nimetab piltide abil kõiki Eesti presidentide;</p> <p>(5) nimetab erakondi;</p> <p>(6) nimetab linnapead/vallavanemat;</p> <p>(7) nimetab ameteid, kes tagavad riigi siseturvalisust (politsei,</p>

	<p>päästeamet, kiirabi) ja kirjeldab lühidalt nende ülesandeid;</p> <p>(8) oskab vajadusel abi kutsuda (112);</p> <p>(9) kirjeldab lühidalt kaitseväge ja kaitseväe ülesandeid ja teab nende erinevust;</p> <p>(10) teab, millega tegelevad kohtud;</p> <p>(11) teab, mis on kohtuniku, prokuröri ja advokaadi roll kohtuistungil;</p> <p>(12) nimetab olulisemaid rahvusvahelisi organisatsioone, kuhu Eesti kuulub ja teab nende sümboleid.</p>
--	---

Inimeseõpetuse ainekava lihtsustatud õppes

Inimeseõpetuse ainekava 1. klassile

Õppeaine: inimeseõpetus	Tundide arv: 1x35 tundi
1. MINA JA MEIE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Minu kool Enese tutvustamine (Mitmendas klassis õpid?). Riietus koolis (Milliste riietega on viisakas koolis käia?). Koolivahendid (Mida läheb koolis vaja?). Koolikoti kandmine (Kuidas koolikotti kanda? Miks nii?).</p> <p>(2) Mina Enda tutvustamine (nimi, sugu, vanus). Mõisted: vanem-noorem. Mulle meeldivad tegevused (minu huvid, hovid).</p> <p>(3) Minu välimus Enda kirjeldamine, kehaosad. Kehaosade ja riiete ühendamine. Isiklik hügieen (igapäevane puhtus).</p> <p>(4) Tere! Tervitamine. Tervitusele vastamine. Huvasti jätmise. Viisakas käitumine koolis.</p> <p>(5) Koolis Tunniplaan, õpitegevused koolis, tundide järjestamine, õppevahendid ja riietus erinevates ainetes/tundides.</p> <p>(6) Tüli Konflikt (olukorra mõistmine). Vabandamine ja leppimine (tunded). Käitumine koolis. Vastutus oma tegevuse eest.</p> <p>(7) Sport</p>	<p>(1) Tutvustab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukohta, õdede- vendade ja vanemate nimed;</p> <p>(2) Nimetab küsimuste abil oma lemmiktegevusi;</p> <p>(3) Osaleb ühistes (õppe)mängudes ja järgib meeldetuletamisel mängureegleid;</p> <p>(4) Vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks;</p> <p>(5) Tunneb ära kaaslaste tegevuses ning õppesituatsioonis õige ja vale käitumise.</p>

<p>Spordiriided ja -vahendid. Kehalise kasvatuse tund, tegevused tunnis (pallimängud), asjade jagamine ja palumine kasutamiseks. Isiklik hügieen.</p> <p>(8) Kooliriided Riietus, riietuse sobitamine situatsiooniga. Minu välimus. Riiete korrashoid. Isiklik hügieen. Jalatsid, vahetusjalatsid.</p>	
2. MINA JA TURVALISUS	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Koolitee Foor, helkur, kiiver, ülekäigurada. Sõidutee, kõnnitee, jalgrattatee. Liiklemine tänaval, ohutus. Tee ohutu ületamine.</p> <p>(2) Ratas Jalgratas. Vajalik varustus rattasõidul, ohutus. Liiklemine rattaga. Tee ohutu ületamine.</p> <p>(3) Siim sõidab linna Maa kui elukeskkond. Liiklemine maal. Bussi ootamine. Ühissõidukisse sisenemine. Sõidupilet. Käitumine ühissõidukis. Turvavöö. Linn kui elukeskkond. Sõidukid.</p> <p>(4) Linnas Sõidukid. Käitumine bussipeatuses, bussi ootamine. Sõidupilet, tuvasti. Bussikontrolör (erinevad ametid, nende tööülesanded). Alarmsõidukid, nende eelisõigus liikluses. Ohutu liiklemine.</p> <p>(5) Abi küsimine Eksimine, võõras ümbrus. Abi küsimine. Minu vanemate nimi ja telefoninumber. Vanemale helistamine. Minu aadress. Politseinik, hädaabinumber 112. Poes vanema silmist kaotamine, pöördumine abi saamiseks müüja või turvatöötaja poole. Minu emotsioonid.</p>	<p>(1) teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt;</p> <p>(2) tunneb ära kaaslaste tegevuses ning õppesituatsioonis õige ja vale käitumise;</p> <p>(3) teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel;</p>
3. KODU JA PERE	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Siimu pere Peretüüp: ema, laps, vanaema, vanaisa. Pereliikmete nimetused. Talumaja, loomapidamine. Lemmikloom. Elukeskkond maal. Ruumide nimetused, mööbel kodus, otstarve. Vanemate abistamine kodutöodes. Laua katmine, toidunõud.</p> <p>(2) Mari pere Peretüüp: ema, isa, lapsed (õed-vennad). Pereliikmete nimetused. Vanem-noorem.</p>	<p>(1) tutvustab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukoha, õdede- vendade ja vanemate nimed;</p> <p>(2) teab, et elab Eestis;</p> <p>(3) teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses.</p>

<p>Elukeskkond linnas. Korter, kortermaja. Suurem-väiksem pere. Enese tutvustamine (minu pere). Lemmikloomad, nende eest hoolitsemine. Lapse kohustused kodus. Isiklik hügieen (käte pesemine pärast loomadega tegelemist). Ohutu käitumine loomadega, loomade privaatsusega arvestamine.</p> <p>(3) Roosi ja Lilli pere Peretüüp: isa ja tütred (kaksikud õed). Naabrid (vanaema ja vanaisa). Elukeskkond linnas, eramaja. Minu kodumaja. Minu kodu ja pere, tutvustamine. Pereliikmete abistamine, õuetööd.</p> <p>(4) Vannituba Ruumid kodus: vannituba. Esemed vannitoas. Tegevused vannitoas. Isiklik hügieen. Kehaosade nimetused. Käte, hammaste, juuste pesemine. Pesemisvahendid (peseb mida? peseb millega?).</p> <p>(5) Siim koristab Ruumid kodus. Mööbel (nimetused, otstarve). Kodused tööd, pereliikmete abistamine. Koristamine, koristusvahendid. Minu kohustused kodus. Ruumide korrashoid.</p> <p>(6) Eesti, minu kodumaa Minu kodumaa. Eesti. Suuremad linnad Eestis. Eestimaa erinevad paigad. Eesti lipp, lipu kasutamine, asukoht. Eesti rahvuslind suitsupääsuke. Eesti rahvuslill rukkilill.</p> <p>(7) Eesti sünnipäev Vabariigi aastapäev, selle tähistamine koolis ja kodus. Tegevused aktusel. Eesti hümn, käitumine hümniga kuulates. Pidulik riietus.</p>	
4. MINA JA TERVIS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Puhas laps Välimus. Isiklik hügieen. Kehaosad: käed. Käte määrdumine, pesemine. Küünede eest hoolitsemine. Tualeti kasutamine. Riietus, selle korrastamine.</p> <p>(2) Hambad Isiklik hügieen. Kehaosad: suu. Hammaste tervishoid, pesemine. Pesemisvahendid. Tervislik toit. Hambaarst (erinevad ametid, nende tööülesanded). Minu emotsioonid.</p> <p>(3) Tervislik toit Toitumisharjumused (mulle meeldivad toidud). Toidugrupid. Tervislikud toidud.</p> <p>(4) Söögilauas</p>	<p>(1) teab oma kehaosi (pea, kael, kõht, selg, käed, jalad, juuksed ja nägu);</p> <p>(2) järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms);</p> <p>(3) märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;</p>

<p>Toidunõude kasutamine. Viisakas käitumine, kombed. Käte pesemine. Oma järjekorra ootamine. Toidu küsimine, palumine. Vastamine, toidu andmine. Viisakusväljendid. Laua korrashoid ka pärast söömist. Toidu eest tänamine.</p>	
5. MINA JA AEG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Aasta Aasta, aastaajad. Tegevused erinevatel aastaegadel. Sobiv riietus.</p> <p>(2) Öö ja päev Ööpäeva osad (hommik, päev, õhtu, öö). Laste tegevused päeval ja öösel. Päevarütm.</p> <p>(3) Nädal Nädalapäevade nimetused. Töö- ja puhkepäevad. Eile, täna, homme.</p>	<p>(1) nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaaegu õiges järjestuses;</p>
6. MINA JA ASJAD	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Minu asjad Mööbel, õppevahendid. Asjade korrashoid. Töökoha korrastamine. Minu oma, kaaslase oma. Õpetaja asjad. Asjade saamine.</p> <p>(2) Mari saab uue nuku Asjade saamine. Asjade väärtus. Raha kogumine asja ostmiseks. Minu emotsioonid. Hooliv ja hoolimatu käitumine asjade suhtes. Asjade hoidmine. Vabanduse palumine. Asjade parandamine. Asjade korrashoid.</p> <p>(3) Koristaja Inna Koristaja (erinevad ametid, tööülesanded, inimesed koolis, töövahendid). Koolimaja puhtus, laste osalus selles. Täiskasvanute aitamine. Juhtum koolis: vabandamine, sobiv käitumine.</p> <p>(4) Töömees Anatoli Kooli töömees (erinevad ametid, tööülesanded, inimesed koolis, töövahendid). Asjade kadumine. Asjade leidmine. Käitumine asja leides. Oma asjade järelvalve. Varastamine. Tänamine.</p> <p>(5) Kokk Siiri Kooli kokk (erinevad ametid, tööülesanded, inimesed koolis, töövahendid). Ruumid koolis. Ausus asjade jagamisel, teistega arvestamine. Käitumine kooli sööklas. Toidu küsimine/palumine, toidu ulatamine/tänamine. Toidu</p>	<p>(1) teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel;</p> <p>(2) märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;</p>

<p>eest koka tänamine.</p> <p>(6) Iga töö on vajalik Erinevad ametid koolis, töövahendid. Abi palumine erinevate situatsioonide korral. Riietus: tööriided, peoriided.</p>	
---	--

Inimeseõpetuse ainekava 2. klassile

Õppeaine: inimeseõpetus	Tundide arv: 1x35 tundi
1. MINA JA MEIE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Mina ja kool Teretamine ja hüvastijätmine (erinevad väljendid). Viisaka ja ebaviisaka käitumise eristamine. Näoilmed (rõõmus, kurb) ja hääletoon (sõbralik, ebaviisakas).</p> <p>(2) Mina Ees- ja perekonnanimi. Nime küsimine ja vastamine. Vanus. Minu välimus. Minu erinevused ja sarnasused teistega. Iga inimene on tähtis. Küsimuste esitamine kaaslastele õpitud teabe saamiseks. Mina ja minu klassiruum.</p> <p>(3) Minu õpetaja Õpetaja (kirjeldamine, töökoht, tegevus).</p> <p>(4) Minu asjad (kooliasjad) Meie ühised asjad klassiruumis: asjade tunnused ja üldnimetused (nt tehnika, mööbel); asjade hoidmine, jagamine. Õpetaja asjad klassiruumis: asja küsimine-palumine ja tänamine, ilma loata võtmise tagajärjed ja vabandamine. Asjade laenamine ja varastamine. Valetamine. Näoilmed ja hääletoon (sõbralik, vihane, üllatunud).</p> <p>(5) Tegevused Nädalapäevad. Õppetunnid koolis: tegevused tunnis, tunniplaan, meeldivad ja mittemeeldivad tunnid. Tegevused vahetundide ajal: tegevused erinevates kohtades, sõbralik koostegevus ja kiusamine, kiusamisest teatamine. Mängu valik ja kaaslaste kutsumine mängu.</p> <p>(6) Inimesed Õpetajad, enda õpetaja(te) nime teadmine. Teised töötajad koolis: ametinimetus, mees või naine, tööruumi asukoht. Koolitöötajate tervitamine. Situatsioonid koolis: valik, kelle poole pöörduda ja mida öelda.</p>	<p>(1) tavasituatsioonides suhtlemisel tervitab, palub, tänab, vabandab;</p> <p>(2) alustab ja jätkab dialoogi tuttavates situatsioonides;</p> <p>(3) teab oma ees- ja perekonnanime, vanust ning sünnipäeva;</p> <p>(4) kutsub õpetaja suunamisel kaaslasti tuttavat (õppe)mängu mängima, jagab mänguasju;</p> <p>(5) kirjeldab tegevusi, mis talle rõõmu pakuvad;</p> <p>(6) hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevast käitumist skaalal õige/vale, meeldib/ei meeldi;</p> <p>(7) tunneb ära ja nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat);</p> <p>(8) tunneb ära situatsiooni, kus kellelegi tehakse liiga;</p> <p>(9) teab oma vanemate ja koolitöötajate ameteid;</p>

2. MINA JA LIIKLUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Liiklusmärgid ja valgusfoor Liikumiskohad (kõnnitee, sõidutee, ülekäigurada) ja liiklusmärk. Tuntumad liiklusmärgid ja nende tunnused. Valgusfoor. Sõidutee ületamine.</p> <p>(2) Helkur ja lapsed liikluses Helkur. Käitumine liikluses (õige-vale eristamine).</p> <p>(3) Sõidukid. Käitumine ühissõidukis. Erinevad sõidukid, õpilase enda liikumisvahend kooli/huvitegevusse/koju. Autos sõitmine. Pilet ühissõidukis. Käitumine ühissõidukis ja sõidukist väljumisel.</p>	<p>(1) teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel;</p>
3. MINA JA PERE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Minu kodu: maal/linnas, kõrged ja madalad majad, eramajad ja korrusmajad. Elukoha teadmine (Eestimaal, linnas/külas). Kirjakandja ja postkastid. Nimi ja aadress.</p> <p>(2) Minu pere: pere, pereliikmed (vanemad, lapsed, õde, vend). Eri suurusega pered. Enda pereliikmete nimed.</p> <p>(3) Pereliikmed ja lähedased: Vanaema ja vanaisa. Tädi ja tädilapsed. Onu ja onulapsed.</p> <p>(4) Tegevused kodus: pereliikmete ülesanded. Loomad kodus, loomade eest hoolitsemine.</p> <p>(5) Vanemate ametid ja töövahendid: (õmbleja, talumees). Kodused inimesed. Küsimused vanematele esitamiseks, õpilase enda vanemate tööalane tegevus ja töövahendid.</p>	<p>(1) teab oma kodust aadressi, nimetab oma kodukoha;</p> <p>(2) nimetab oma lähisugulasi;</p> <p>(3) teab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töodes;</p>
4. MINA JA AEG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Aasta Aastaajad. 12 kuud (nimetused, järjekord, olulisemad sündmused/tähtpäevad). Aastaaegadele vastavad kuud. Kuu ja kuupäevad.</p> <p>(2) Minu sünnipäev Aastaaeg, kuu (näidised ka kuupäev.) Vanus. Sama kuu sünnipäevad, järjestamine. Õnnitlemine ja õnnitluste vastuvõtmine, kaasnevad emotsioonid.</p> <p>(3) Kell Liikumine ja aja liikumine (tegelase sõnade</p>	<p>(1) teab oma vanust ja sünnipäeva;</p> <p>(2) tunneb kella täistundides;</p>

<p>mõistmine). Erineva kujuga kellad. Kellaaja määramine (täistunnid). Kell seisab. Kella tundmine ja täpsus (situatsioonid, jõudis varem/hiljem, tagajärjed).</p> <p>(4) Päevakava Öö ja päev. Ööpäev: täistunnid, sama kellaeg kaks korda ööpäevas. Tegevused ööpäeva erinevatel osadel, lapse päevakava. Lapse huvialad. Laste tegevused vabal ajal (ruumis/õues, üksi/teistega koos).</p>	
5. MINA JA KODUMAA	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Eesti lipp Elukoha teadmine (Eestimaal, linnas/külas). Eesti lipu värvid. Lipu heiskamine ja langetamine; Eesti lipu asukoht (masti otsas, varda küljes), Pika Hermannitorn. Eesti lipu värvid looduses.</p> <p>(2) Eesti Vabariigi aastapäev Eesti riigi aastapäeva aeg. EV aastapäeva tähistamine koolis, pidulikud riided. Hümn. EV aastapäeva tähistamine kodus. Laulu- ja tantsupidu, rahvariided.</p>	<p>(1) väärtustab Eestit - oma kodumaad;</p>
6. MINA JA TERVIS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(2) Liikumine Erinevad liikumisviisid, hea tuju. Lemmikloom ja liikumise vajadus loomaga. Liikumine talvel ja riietus. Kõik inimesed ei saa liikuda. Liikumisega seotud ohud, õige-vale eristamine.</p> <p>(3) Puhkus ja uni Tegevused ja väsimine, arvutiga töötamine ja väsimine, soovitusel puhkuseks. Puhkamine vahetunni ajal. Magamisriided, und segavad tegevused. Tegevused enne uinumist ja pärast ärkamist.</p> <p>(4) Keha puhtus Kehaosad, liigutamine. Tegevused ja pesemise vajadus. Käte puhtus ja pesemine. Erinevate kehaosade pesemine: koht, vahendid, aeg. Juuste korrashoid. Puhtad riided, lapse abi kodus riiete pesemisel.</p> <p>(5) Meie toit Erinevad joogid. Marjad, puuviljad, köögiviljad. Rämpstoit. Tutvumine toidupüramiidiga, toitude rühmad. Toidukorrad. Hea toit, tervislik toit.</p>	<p>(1) järgib ise ja õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevastes tegevustes (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms);</p> <p>(2) nimetab näitvahenditele toetudes tervisele kasulikke toite;</p> <p>(3) käitub söögilauas viisakalt (palub, tänab, räägib vaikse häälega, hoiab puhtust);</p>

<p>(6) Käitumine toidulauas Pereliikmete tegevused (toidu valmistamine, laua katmine, koristamine). Toidunõud. Laua katmine. Söömine ja käitumine (õige-vale eristamine).</p> <p>(7) Suutervis Suu (huuled, keel, hambad). Hammaste tervishoiu mõjutajad, halvad bakterid ja hambaaugud. Hammaste pesemine: vahendid, aeg, harjamise kestvus. Hammastele kasulik toit. Hambaarst.</p> <p>(8) Haige ja terve Haige ja terve laps. Haiguse tunnused (nohu, köha, palavik, valu). Koduse ravi esmased võimalused. Ravimid, kättesaadavus lapsele. Arstiabi vajadus (helistamine, koju kutsumine, arsti külastamine). Terve laps ja arst (mõõtmise, kaitsesüst jms), arst koolis. Situatsioonid koolis: valikud, kes aitab, keda ja kuidas kutsuda.</p>	
7. MINA JA ASJAD	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Vanad ja uued asjad Asjad kodus, võimalus osta/mitte osta poest. Asjade hind (odav, kallis). Asjade väärtus (armas, kallis). Asju saab korda teha. Vana aja asjad ja vanad asjad. Muuseumid.</p> <p>(2) Asjad ja prügi Lapse tuba ja koristamine: vajalikud asjad, prügi. Joogipakendid, pakendimärgid, taaraautomaat. Prügikastid ja sildid, eri liiki prügi. Ohtlik prügi. Taaskasutamise võimalus, meisterdamine prügist.</p>	<p>(1) eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta;</p>
8. MINA JA TURVALISUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Võõrad inimesed, asjad ja loomad Võõras inimene meie kodus (vargus). Sobiv käitumine erinevates olukordades: võõra lapse kutsumine koju, laps üksi kodus ja võõras ukse taga, võõras kutsub endaga kaasa, võõrad (tundmatud, ohtlikud) asjad. Käitumine loomadega.</p> <p>(2) Võõras ümbrus ja eksimine Käitumine erinevates olukordades- üksi jäämine suures rahvahulgas, bussist väljumine vales peatuses, eksimine metsas. Ümbruse</p>	<p>(1) tunneb ära ja nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat);</p> <p>(2) tunneb ära situatsiooni, kus kellelegi tehakse liiga;</p> <p>(3) teab ohtusid võõraste inimestega suhtlemisel;</p> <p>(4) oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks</p>

märkamine, olulised detailid enda asukoha ja ümbruse kirjeldamisel. Helistamine enda vanematele, enda nähtavaks tegemine metsas.	
--	--

Inimeseõpetuse ainekava 3. klassile

Õppeaine: inimeseõpetus	Tundide arv: 1x35 tundi
1. KÄITUMINE JA SUHTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Minu välimus Milline ma välja näen. Puhtus, selle olulisus. Puhtuse pidamiseks vajaminev.</p> <p>(2) Sarnane ja erinev Ma elan Eestis. Akiko elab Jaapanis. Mulle meeldib (tegevused, söök, rietus, keel). Võrdlus Eesti ja Jaapani laste vahel. Võrdlus enda ja täiskasvanu tegemiste vahel.</p> <p>(3) Iga inimene on tähtis. Raha, mida raha eest saab osta, mida mitte. Inimeste õigused. Kiitlemine, kiitmine (nende erinevus). Minu head küljed.</p> <p>(4) Näoilmed. Näoosade kordamine. Näoilmete kirjeldused. Mis inimesi rõõmustab, vihastab, üllatab, hirmutab, mis tekitab häbi.</p> <p>(5) Valetamine. Valetamine ja õige käitumine. Vale ülestunnistamine ja tõe rääkimine.</p> <p>(6) Käitumine koduümbruses Teretamine. Naabrite abistamine. Naabritega arvestamine (muusika kuulamine vaikselt, ei sodi ega viska prügi maha). Võõrad asjad, luba küsimine.</p> <p>(7) Käitumine raamatukogus Milleks on raamatukogu. Raamatukogu tööaeg. Raamatukogus käitumise juhised. Kuidas hoida raamatuid.</p> <p>(8) Käitumine söögilauas Laua katmine, enne sööki pesen käed. Söögilauas käitun viisakalt (vestlen pereliikmetega, süüa noa ja kahvliga, ei ole telefonis, ei mängi toiduga). Laua koristamine.</p> <p>(9) Külas Külla kutsumine, luba küsimine vanematelt. Keda külla kutsun. Tean, kuhu minna, millega minna. Käitumine külas, mida sobib, mida ei sobi külas olles teha.</p> <p>(10) Sünnipäev Kutse (millal, kus, keda kutsun, kes kutsub).</p>	<p>(1) alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostegevusele, nõustumine, loobumine);</p> <p>(2) nimetab, mille poolest ta teistega sarnaneb ja mille poolest teistest erineb;</p> <p>(3) hindab õpituatsioonis enda ja kaaslaste igapäevast käitumist skaalal õige/vale, meeldib / ei meeldi;</p> <p>(4) teab erinevates kohtades ja olukordades viisaka käitumise reegleid;</p> <p>(5) tunneb näoilme ja hääletooni järgi ära ja nimetab kaaslaste 4–6 emotsiooni;</p>

Mida külalistele pakun. Kingitus. Tegevused sünnipäeval.	
2. MINA JA TERVIS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Minu enesetunne Määrduvad toiduained, nende ohtlikkus. Halva enesetunde tunnused Ravimid, nende kasutamine, ohtlik võtta ise. Kelle poole pöördun kui tunnen end halvasti.</p> <p>(2) Terve ja haige inimene Külmetamine ja tagajärjed. Kraadiklaasid, palavik. Mis põhjustab valu. Koolis haigestumise (pöördumine õpetaja, kooliõe poole). Terve ja haige inimese tunnused. Allergia.</p> <p>(3) Kuidas haigusi ära hoida? Kätepesu, karastamine, õigete riiete kandmine, toa õhutamine.</p> <p>(4) Tervislik eluviis Õige toitumine, toidupüramiid. Liikumine. Puhkamine ja uni.</p>	<p>(1) teab oma keha puhtuse ning välimuse eest hoolitsemise vahendeid ja vajalikkust;</p> <p>(2) teab terve ja haige inimese tunnuseid; märkab oma enesetunnet ning teavitab sellest kaaslast;</p> <p>(3) teab, et ravimeid võetakse haige olles, et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud;</p> <p>(4) kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus, liikumine ja sport;</p> <p>(5) nimetab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi;</p>
3. MINA JA PEREKOND	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Suurpere ja väike pere Perede erinev suurus ja erinevad pereliikmed. Sugulussidemed (õde, vend, onu, tädi, vanaema, vanaisa)</p> <p>(2) Minu pere Pere liikmed, nende tegevusalad (töökoht, pensionil, lapsepuhkusel). Pere koostegemised. Nimi ja vanus.</p> <p>(3) Hoolin enda perest Abistamine. Üksteisega arvestamine. Kohustused ja ülesanded. Minu kohustused kodus.</p>	<p>(1) kõneleb õpetaja suunamisel oma perekonnast: pere suurus, pereliikmete nimed, õdede-vendade vanus, vanemate tegevus;</p> <p>(2) küsimustele toetudes räägib enda ja pereliikmete tegevusest pühade tähistamisel;</p>
4. EESTI MINU KODUMAA	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Eestimaa on minu kodumaa. Eestimaa on kodumaa, eesti keel on emakeel. Rahvas, meeldivad tegevused. Praegune ja eelnevad presidendid.</p> <p>(2) Eestimaa kaart eesti kaart, kodukoht. Pealinn Tallinn. Suuremad linnad. Naaberriigid.</p> <p>(3) Eestimaa sümbolid Lipp, vapp, hümn, suitsupääsuke, rukkilill.</p>	<p>(1) teab, mis on tema kodukoht ja kodumaa; väärtustab Eestit – oma kodumaad; tunneb Eesti sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill);</p>

(4) Pühad ja kombed Aastaajad ja pühad erinevatel aastaegadel. Vastlapäev. Eesti Vabariigi sünnipäev. Volbripäev. Jaanipäev. Mardi-ja kadripäev. Jõulud. Meie pere pühad.	
5. MINA JA AEG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Aastaajad Aastaajad, järgnevus. Erinevad tegevused, ohud. (2) Kalender Kuud, järgnevus (mitmes kuu?). Nädal, päevade järgnevus. Nädala plaan. Milleks on vaja kalendrit. (3) Kellaaeg Milleks meile kell. Erinevad kellad. Kella osad. Kordamine: täistund, Pooltund. Tegevuste ajaline järjekord (varem, hiljem) (4) Vaba aeg Erinevad tegevused. Tegevused toas ja õues. Huviringid	(1) tunneb kella täis- ja pooltundides; (2) nimetab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi;
6. MINA JA TURVALISUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Minu koolitee Erinevad transpordivahendid kooli jõudmiseks. Liiklus. Ohud kooliteel. Kõrvaklapid, nutitelefoni. Helkur. (2) Tundmatud ained minu ümber Vedelikud ei pruugi olla need, mis sildil. Tuleohtlikud ained. Gaas. Kuidas käituda ohtlikus olukorras. (3) Kiirabi, politsei, päästeamet Kiirabi, politsei, päästeamet - nende ülesanded. Abivajadus. (4) Helistan numbril 112 Millal tuleb helistada 112. Koduvägivald. Kuidas abi kutsuda. (5) Tähtsad numbrid	(1) teab ohtlike kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti; (2) palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi.

Inimeseõpetuse ainekava 4. klassile

Õppeaine: inimeseõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. KÄITUMINE JA SUHTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Mina Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus, sooline kuuluvus. Mina ja endasse suhtumine. Lapse	(1) osaleb üksteise tegevust reguleerivas dialoogis (teade – teade);

<p>õigused ja kohustused.</p> <p>(2) Sõbrad ja tuttavad Sõprade valimine ja hoidmine, ühistegevus. Klassiõhtu, sisukate peotegevuste valik ja planeerimine.</p> <p>(3) Eakaaslaste ja täiskasvanute kõnetamine ja abivalmidus klassis Abi vajamine ja küsimine, abi vastuvõtmine, abivajajate märkamine ja abi pakkumine.</p> <p>(4) Vägivaldne käitumine Tõukamine, ehmatamine, narrimine jne, võimalikud konfliktid igapäeva koolielus. Teatamine, kaebamine.</p>	<p>(2) nimetab ning võrdleb oma ja sõprade vaba aja tegevusi, huvisid;</p> <p>(3) analüüsib õpetaja juhendamisel situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumise ning emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi;</p> <p>(4) jälgib kaasõpilaste tegevust ja vajaduse korral abistab neid;</p> <p>(5) tunneb koolielus ära konfliktsituatsiooni ning teab, mis juhtudel on vaja sellest täiskasvanule/õpetajale teatada.</p>
--	--

2. INIMENE JA TERVIS

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Õppimise tervishoid Rüht, õige istumine, silmade tervishoid, puhkus, sport.</p> <p>(2) Kahjulikud harjumused Liigne televiisori vaatamine ja arvuti kasutamine jms, suitsetamine ja alkoholi tarvitamine, nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele.</p> <p>(3) Isiklikud toitumisharjumused, mõju enesetundele.</p> <p>(4) Esmased kodused ravivõtted külmetushaiguste korral.</p> <p>(5) Esmaabi lihtsamate vigastuste puhul Lõikehaav, ninaverejooks jne.</p>	<p>(1) teab enda tervist tugevdavaid ja nõrgestavaid tegureid (toitumine, liikumine, uni) ja harjumusi ning nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele.</p>

3. PEREKOND JA KODUKOHT

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Minu sugupuu Perekond ja lähisugulased. Pereliikmete lahkumine ja lein, käitumine matustel ja surnuaias.</p> <p>(2) Maa- ja linnakodu Hooned, puhtus, korrashoid. Kodutus, lastekodu kui üks peretüüp.</p> <p>(3) Kodukoha sümbolid Lipp, vapp. Kodukoha rikkused. Transpordivahendid kodukohas tänapäeval ja minevikus. Sõidupilet ühissõidukis: ostmine jm toimingud. Muuseumid kodukohas, käitumine muuseumis.</p>	<p>(1) nimetab oma lähisugulasi ja selgitab abistavate küsimuste toel kodu ja perekonna tähtsust oma elus;</p> <p>(2) kirjeldab oma pere traditsioone;</p> <p>(3) kirjeldab ja väärtustab oma kodukohta.</p>

<p>(4) Pühad ja kombed Aastavahetus, Eesti Vabariigi aastapäev, vastlapäev, jaanipäev jne.</p>	
<p>4. INIMENE JA AEG</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Kellaaja määramine veerandtunnise täpsusega. Kellaajast kinnipidamine: täpsus, hilinemine, selle tagajärjed. (2) Õpilase päevakava koostamine Õppimine, puhkus, vaba aja tegevused.</p>	<p>(1) tunneb kella veerandtunnise täpsusega, seostab kellaagegu oma päevakavaga</p>
<p>5. INIMENE JA TEAVE</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Koolistend, ajakiri lastele, kuulutus ajalehes/stendil. Teabeallikate kasutamine. (2) Kirja saatmine.</p>	<p>(1) leiab koostegevuses teavet koolistendilt ja kooli kodulehelt</p>
<p>6. INIMENE JA TÖÖ. INIMENE JA ASJAD</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Töö, selle eesmärk ja tulemus Produkt, tasu. (2) Pereliikmete tööd Tööde jaotus, koostöö koduses majapidamises. (3) Õpilase töö koolis, kohuse- ja vastutustunne töö tegemisel, tööarmastus. (4) Lapse taskuraha, selle otstarbekas kulutamine. Lihtsamate ostude sooritamine. Raha kogumine. (5) Ostud toidupoes Ostja ja müüja suhtlemine, raha kasutamine lihtsamates tehingutes. (6) Tehingud postkontoris.</p>	<p>(1) teab erinevaid ameteid; mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust; (2) planeerib täiskasvanu abiga oma taskuraha kulutamist;</p>
<p>7. INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Olmejäätmete tekkimine klassis ja koduses majapidamises Tegevused, nende tagajärjel tekkiv prügi. Jäätmete individuaalne käitlemine. (2) Liiklusmärgid kodu ümbruses ja kooliteel Ülesanne, vajalikkus. Jalgrattaga (rulaga, rulluiskudega) sõitmine ja ohud. (3) Tuleohutuseeskirjade järgimine lapse igapäevastes tegevustes. Käitumine tulekahju korral. Käitumine</p>	<p>(1) tunneb koolielus ära konfliktsituatsiooni ning teab, mis juhtudel on vaja sellest täiskasvanule/õpetajale teatada; (2) sorteerib täiskasvanu suunamisel klassis ja kodus tekkivaid olmejäätmeid; (3) teab ja kirjeldab turvalise käitumise viise igapäevaelus (liiklemine kooliteel, jalgrattaga</p>

<p>tulekahjuhäire korral.</p> <p>(4) Käitumine veekogude juures, basseinis, veekeskuses.</p> <p>(5) Käitumine metsas, loodusmatkal Loodussäästlik käitumine, käitumine eksimise korral.</p>	<p>sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas).</p>
---	--

Inimeseõpetuse ainekava 5. klassile

Õppeaine: inimeseõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. KÄITUMINE JA SUHTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Mina Olulisemad isikuandmed, meeldivad ja ebameeldivad tegevused; sarnasused ja erinevused võrreldes eakaaslastega.</p> <p>(2) Suhtlemine Enesetutvustamine dialoogis, arvestades vestluspartneri vanust (eakaaslane, täiskasvanu). Suhtlemine võõrastega; kellele milliseid isikuandmeid võib avaldada. Igapäevased suhtlussituatsioonid kodus ja koolis (positiivsed-negatiivsed ettepanekud, konfliktid jne): hindamine (tingimused, põhjus, tagajärg); suhtlemiseesmärkide mõistmine (käsk, korraldus, palve, keeld, teave jne). Vägivaldse (füüsiline, vaimne) käitumise äratundmine, käitumine ohvri ja pealtnägijana.</p> <p>(3) Abivalmidus Vanad inimesed, nooremad kaaslased, erivajadustega inimesed: abivajaja märkamine ja abi pakkumine, abistamine. Abi vajaduse ja enda võimaluste hindamine abi pakkumisel.</p>	<p>(1) märkab ja mõistab erisusi oma ja kaaslaste tegevustes, arvamustes;</p> <p>(2) osaleb eri tüüpi dialoogides (teade – küsimus – vastus jne);</p> <p>(3) kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktsituatsioonis;</p> <p>(4) kirjeldab ja analüüsib õpetaja suunamisel oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (soovid, põhjus-tagajärg);</p>
2. INIMENE JA TERVIS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Meeled Meeleelundite (nägemis-, kuulmis-, haistmis-, maitsmis-, kompimis- ja tunnetamis-) ülesanded, tervishoid. Erivajadustega inimesed (meeleelundite kahjustuste tagajärjel), alternatiivsed suhtlemisvahendid.</p> <p>(2) Haigestumine ja selle ennetus Enesetunde kirjeldus dialoogis arstiga (levinumad külmetus- ja nakkushaiguste tunnused), ravirežiimi järgimine. Haiguste ennetamine (tervislikud eluviisid).</p>	<p>(1) kirjeldab oma välimuse, hügieeni ja tervise eest hoolitsemise võimalusi, teab hoolitsematuse tagajärgi;</p> <p>(2) kirjeldab uimastite (alkoholi, tubaka) tarbimise mõju õppimisvõimele ja käitumisele;</p> <p>(3) selgitab meeleelundite ülesandeid ja tervishoidu</p>

<p>Tervisesport ja liikumine, sportimisvõimalused kodukohas, Eesti tuntumad sportlased. Piisava une ja puhkuse vajalikkus. Valikud toitumisel.</p> <p>(3) Esmaabi Esmaabi põletuse, külmumise, minestuse korral.</p> <p>(4) Uimastid Tubakas, alkohol, narkootikumid (kanep); alkoholi ja tubaka mõju õppimisvõimele ja käitumisele. „Ei“ ütlemine uimastitega seotud situatsioonides.</p>	
3. PEREKOND JA KODUKOHT	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Elu maal ja linnas, kodukoha eluolu Levinumad tegevusvaldkonnad, ametid jms). Kodukoha rahvariided, rahvariiete kandmine tänapäeval ja minevikus. Kodukoha tähtsamad traditsioonid (laulu- ja tantsupidu jms).</p> <p>(2) Perekond Peretraditsioonid (pereliikmete ühised tegevused, peretraditsioonide määratlemine ühisvestluses, sarnasused-erinevused kaaslastega).</p> <p>(3) Pühad ja kombed Ülestõusmispühad, karjalaskepäev, jüripäev, hingedepäev.</p>	<p>(1) jutustab tugikava abil pühade ja rahvakommete tähistamisest oma perekonnas; teab erinevaid rahvuskombeid;</p> <p>(2) mõistab, et tema soovide täitumine sõltub vajadustest ja pere sissetulekust;</p>
4. INIMENE JA AEG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Aeg Aja määramine minutilise täpsusega, kellaaja kahesugune määramine (toetudes ööpäeva osadele).</p> <p>(2) Ajakava Päeva ja nädala ajakava, vaba aja tegevuste mitmekesisus (positiivsed ja negatiivsed harjumused päevakavas: ajakulu, valikute tegemine jne).</p>	<p>(1) mõistab oma kohustusi ja vastutust seoses õppetööga;</p>
5. INIMENE JA TEAVE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) TV-kava Sisu, eakohased saated, telesaadete hulgast valikute tegemine.</p> <p>(2) Infootsing Pilt-teatmeteosed, internet: kooli kodulehekülg (teabeallikate kasutamine).</p>	<p>(1) otsib õpetaja juhendamisel teavet teatmeteostest või internetist;</p> <p>(2) teab, kuidas suhelda sotsiaalmeedias;</p> <p>(3) teadvustab reklaamide eesmärke;</p>

(3) Reklaam Reklaamide sisu ja eesmärk.	
6. INIMENE JA TÖÖ. INIMENE JA ASJAD	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Palgatöö Palgatöö, selle tulemus ja eesmärk, ametis püsimise üldised tingimused (võrdlus õpilase käitumisega koolis). (2) Kulutused peres Kulutused peres lapse heaolu eest hoolitsemisel (lapse põhivajadused ja soovid, pere majanduslike võimalustega arvestamine jms), asjade väärtus sõltuvalt nende vajalikkusest. (3) Raha hoidmine ja kogumine Raha hoidmise viisid: hoiukarp, pank. Raha kogumine.	(1) mõistab, et tema soovide täitumine sõltub vajadustest ja pere sissetulekust;
7. INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Säästlik tarbimine Vee ja elektri säästlik tarbimine koolis ja kodus. (2) Jäätmete liigiti kogumine Olmejäätmete (tava-, taaskasutatavad, ohtlikud jäätmed) käitlemine kodus majapidamises (prügi sorteerimine ja ärapaigutamine, kogumispunktid, jäätmete kompostimine). (3) Ohutu käitumine Liiklusõnnetuste peamised põhjused, liiklusõnnetusest teatamine ja abi kutsumine. Pürotehnika (ost-müük alaealistele, kasutamine). Pommiähvarduse tegemisega kaasnevad ohud ja tagajärjed, käitumine pommiähvarduse korral.	(1) kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktsituatsioonis; (2) kirjeldab vee ja elektri säästliku tarbimise võimalusi kodus ning koolis; (3) nimetab olmejäätmete käitlemise viise kodus majapidamises; (4) kirjeldab ja teadvustab pürotehnika jt ohtlike ainete väärkasutusega kaasnevaid tagajärgi.

Inimeseõpetuse ainekava 6. klassile

Õppeaine: inimeseõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUITEGA	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Miks ja kuidas suhtleme: rääkimine ja kuulamine. Pinged-konfliktid, arusaamatused, nende vältimine ja lahendamine. Valetamine, hädavale, süüteo ülestunnistamine, vabandamine. Iseseisvus. (2) Suhtlemine vastassugupoolega (tähelepanu köitmine, tunnete	(1) märkab ja jätab suhtlemisel meelde kaaslaste seisukohti, eristab kohast ja kohatut käitumist/suhtlemist; (2) analüüsib ja hindab õpetaja suunamisel enda ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ja käitumist (käitumise eesmärk,

<p>verbaalne ja mitteverbaalne väljendamine).</p> <p>(3) Reageerimine (eba)meeldivatele ettepanekutele. Suhtlemine sotsiaalvõrgustikes, enda kohta edastatava infoga seotud turvalisus ja ohud.</p> <p>Miks me suhtleme? Kuidas me suhtleme? Rääkimine ja kuulamine Kuidas inimesi mõjutada? Suhtlemine sõpradega ja “sõpradega” Mina arvan nii! Ütlen EI! Arusaamatused ja tülid Valetamine Süüteo ülestunnistamine ja vabandamine Olen iseseisev Suhtlemine eakaaslaste ja täiskasvanutega</p>	<p>põhjus–tagajärg suhe);</p> <p>(3) kasutab tuttavates olukordades suhtlemissituatsioonist, -partnerist ja -eesmärgist lähtuvalt erinevaid väljendusviise;</p> <p>(4) mõistab vabandamist kui oma süüst/eksimusest arusaamist ja kahetsemist;</p>
<p>2. MINA ISE</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Minapilt, minu võimed ja oskused, huvitegevus. Õppimine ning mis segab õppimist. Inimeste sarnasused ja erinevused. Enesehinnang.</p> <p>Mina-pilt ehk kes ma olen Minu võimed ja oskused Huvitegevus Mis segab õppimist? Inimeste sarnasused ja erinevused Enesehinnang Suhtlemine iseendaga</p>	<p>(1) kirjeldab ja hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised, raskused jms);</p>
<p>3. INIMESE TERVIS</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Sissejuhatus inimese anatoomiasse lähtuvalt elundite funktsionidest.</p> <p>(2) Toidu- ja toitained. Toiduainete pakendiinfo (eri toitainete sisaldumine; parim enne jms). Kiirtoit – populaarsuse põhjused, mõju inimese organismile. Üle- ja alatoitumine (dieetid ja nälgutamise), selle mõju tervisele.</p> <p>(3) Esmaabi (toidu- jms) mürgituse, looma- ja putukahammustuse korral.</p> <p>(4) Uimastite (sh alkoholi ja tubaka) mõju organismile, käitumisele. Energiajoogid.</p>	<p>(1) teab inimese organismi üldist ülesehitust, tunneb joonisel inimfiguuris ära elutähtsad organid;</p> <p>(2) nimetab ebatervisliku toitumise võimalikke tagajärgi, oskab valida erinevate toitade hulgast tervisele kasulikke;</p> <p>(3) kirjeldab uimastite mõju organismile ja käitumisele;</p>

<p>Inimese keha Tugi- ja liikumiselundkond Nahk Närvisüsteem Vereringeeludkond Hingamiselundkond Seedeelundkond Erituselundkond Tervislik toitumine Toiduta ei saa! Ebatervislik toit Kuidas lugeda pakendit? Esmaabi toidumürgituse korral Uimastitega seotud mõisted Alkoholi mõju inimese organismile Tubaka mõju inimese organismile Energiajoogid</p>	
4. INIMESE ARENG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Murdeiga, muutused tüdrukute ja poiste organismis. Erinev arengutempo ja muutuste aktsepteerimine. (2) Poiste ja tüdrukute hügieen, ravikosmeetika vajadus ja kasutamine. (3) Muutused tüdrukute ja poiste käitumises, sh suhtlemises; sobivad ja ebasobivad käitumismallid.</p> <p>Muutuste aeg Kehalised muutused murdeas Poiste ja tüdrukute erinevused Üldine hügieen murdeas Muid muutusi murdeas Mulle meeldib keegi!?</p>	<p>(1) teab murdeega seotud muutusi inimese kehas ja käitumises, mõistab arengu individuaalsust;</p>
5. INIMESE VÄLIMUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Riietumine (olukorrale ja kehaehitusele sobiva riituse, jalanõude valik, noortemood – riitusesemete otstarbekus). (2) Riiete ja jalanõude puhtus-korrashoid: pesemis- ja hooldusvahendite kasutamine, keemiline puhastus. (3) Juuste igapäevane hooldamine: hooldusvahendid, suhtlemine juuksuriga. (4) Künnte hooldamine, maniküür, pediküür.</p>	<p>(1) hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad;</p>

<p>Mida me seljas kanname? Räägime sobivatest riietest Riiete ja jalatsite hooldus Jalatsite hooldamine Juuksed korda! Käed ja jalad puhtaks! Inimese välimus</p>	
<p>6. INIMENE JA KODU</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Kodu ja koduümbus (kirjeldus, soovid muudatuste osas; igapäevane korrashoid). (2) Suurpuhastus kodus (tööde järjekord, jagamine pereliikmetega, vahendid). Külaskäik ja külaliste vastuvõtmine (suulise ja kirjaliku kutse saamine, ettevalmistused sõltuvalt küllakutsest, külas viibimine). (3) Kodukoha (ja Eesti riigi) tuntud inimesed, nende tegevusalad, elukutsed (seos päevakohaste sündmustega). (4) Kodukoha ettevõtted ja nende toodang, töötajate ametid. Minu kodu Kodu korda! Meil on täna suurpuhastus Meile tulevad külalised Lähme külla Minu riigi ja kodukandi tuntud inimesed Elukutsed Ettevõtted minu kodukohas</p>	<p>(1) koostab õpetaja juhendamisel kodu korrashoiuga seotud tegevuste plaani (tööde järjekord, vahendid, tööjaotus);</p>
<p>7. INIMENE JA TEAVE</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Olulisemad päevauudised, nende edastamine kaaslastele. (2) Teatmeteosed, Internet (kodukoha tuntumate paikade ja inimeste kohta lühiinfo hankimine ja edastamine koostegevuses). (3) Transport kodukohas, kodukoha ümbruses (orienteerumine sõiduplaanides, teabe hankimine; sõidusoodustused). (4) Telefoni ja meedia (sh arvutimängud, sotsiaalmeedia, televisioon jmt) otstarbeka kasutamise vajalikkus, teab võimalikke riske. Internet Kuidas internetis infot leida? Ajakirjandus Sõiduplaanid Telefon</p>	<p>(1) hangib õpetaja juhendamisel teavet kaaslastelt (küsimuste esitamine) ja eriliigilistest tekstidest (internet, meedia, teatmeteosed, sõiduplaanid); (2) oskab kasutada kodukoha ühistranspordi sõiduplaane; (3) mõistab telefoni ja meedia (sh arvutimängud, sotsiaalmeedia, televisioon jmt) otstarbeka kasutamise vajalikkust ning teab võimalikke riske;</p>

8. INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kodukeemia kasutamine (WC, vanni, pliidi ja akna puhastamine), piktogrammide pakendil, kodukeemia väärkasutuse võimalikud tagajärjed.</p> <p>(2) Tulekahju tekkimise ohud koduses majapidamises: ohuolukorra hindamine, tulekahju kustutamine (esmasest tulekustutusvahendite kasutamine, hädaabi).</p> <p>(3) Ohutusnõuded ujumisel ja veesõidukite kasutamisel, päästevahendite kasutamine.</p> <p>Tulekahju tekkimise põhjused Tegutsemine tulekahju korral Ohutu ujumine Ohutu paadisõit Kodukeemia kasutamine</p>	<p>(1) teab kodukeemia ja ravimite väärkasutuse tagajärgi ja selle ennetamise võimalusi;</p> <p>(2) kirjeldab peamisi tule- ja veeohutuse nõudeid ning käitumisstrateegiaid vastavate õnnetusjuhtumite korral.</p>

Inimeseõpetuse ainekava 7. klassile

Õppeaine: inimeseõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. MINA ISE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Mina-pilt: positiivsed ja negatiivsed iseloomuomadused, sarnasused ja erinevused kaaslastega; negatiivsete omaduste parandamisvõimalused.</p> <p>(2) Enesehinnang (erineva enesehinnanguga inimeste käitumine, minu ja kaaslaste reageeringud kiitusele, laiuusele, õnnestumisele, ebaõnnestumistele jms; hinnangud reageeringutele, käitumisele; võimalikud lahendused).</p> <p>Mina-pilt Mina olen eriline! Iseloomujooned Kas teistest võib erineda? Enesehinnang Mis mõjutab enesehinnangut?</p>	<p>(1) teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parandamise võimalusi;</p> <p>(2) teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parandamise võimalusi;</p> <p>(3) kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (motiivid, tingimused, tulemused; reageerimine (eba)õnnestumisele jms);</p>
2. SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Suhtlussituatsioonide kirjeldamine oma ja teise positsioonilt; suhtluspartneri soovide, kavatsuste variatiivsed väljendusviisid; hinnang suhtluspartnerite käitumisele (motiivid, tingimused, tulemused); eriarvamused (oma seisukohtade selgitamine</p>	<p>(1) selgitab ja kaitseb õpetaja suunamisel oma seisukohti, mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust ja erinevust, oskab reageerida</p>

<p>ja kaitsmine, nõustumine kaaslasearvamusega); konfliktide lahendamise võimalused.</p> <p>(2) Suhtlussituatsioonid ja -strateegiad: agressiivne ennast kehtestav ja alistuv käitumine; süüdistamine, kriitika; ironia, must huumor.</p> <p>(3) Arusaamatused ja konfliktid kodus, sõprade vahel. Iseloomujooned ja käitumine, mida sõprades, sh vastassugupooles hinnatakse. Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine (kaaslane kinos, teatris, peol: kutsumine, nõustumine ja keeldumine, alternatiivsete ettepanekute esitamine, kaaslasega arvestamine jne).</p> <p>Mida arvad sina? Tunnen oma tundeid Mis on tüli? Rohkem suhtlemist Suhtlemisviisid Mida teha tüliga? Mina-sõnum Planeerime pidu</p>	<p>kohatule käitumisele;</p> <p>(2) kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (motiivid, tingimused, tulemused; reageerimine (eba)õnnestumisele jms);</p> <p>(3) järgib viisakusreegleid, teeb kaaslastele ettepanekuid, vastab nii positiivsetele kui ka negatiivsetele ettepanekutele situatsioonile vastavaid moraalinorme ja käitumisreegleid arvestades;</p> <p>(4) väärtustab (lähi)suhetes sallivust, hoolivust, abistamist ja lugupidamist;</p> <p>(5) koostab oma tegevuste kohta nädalaplaani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine);</p>
--	--

3. SEKSUAALSUS JA LÄHEDUS

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Armumine. Sõprus, armumine, armastus, käimine. Oma tunnete väljendamine, tunnetest rääkimine, lähedus, aja koosveetmine, ühised tegevused.</p> <p>(2) Seksuaalsuse trepp ja arengu individuaalsus. Seksuaalsuhted: partnerite valmisolek, seksuaalsuhtest keeldumine, selle edasilükkamine; vastutus seoses seksuaalelu alustamisega, noorte nõustamisteenused.</p> <p>(3) Mittesobilik seksuaalne käitumine, ahistamine, käitumine seksuaalse ahistamise korral.</p> <p>(4) Kutse esitamine ning ebameeldivale kutsele vastamine</p> <p>Armumine Mida hindan kaaslases? Kutse esitamine ja vastamine Vastamine ebameeldivale kutsele Küsin ja saan nõu</p>	<p>(1) mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust; teab, kust leida infot noorte nõustamisteenuste kohta;</p> <p>(2) väärtustab (lähi)suhetes sallivust, hoolivust, abistamist ja lugupidamist;</p> <p>(3) oskab endale ja teistele ohtlikes situatsioonides ütelda „ei“ ning vajaduse korral abi kutsuda; demonstreerib õpituatsioonid hädabi numbrile helistades olulise teabe andmist;</p>

4. MINU TERVIS

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Minu toiduvalik ja seda mõjutavad tegurid, mitmekesise toidu tähtsus. Kehaline aktiivsus</p>	<p>(1) kirjeldab, kuidas hoolitseda oma tervise eest (toitumine,</p>

<p>tervise tugevdajana (kehalise aktiivsuse vormid, võimalused koolis, kodukohas). Arsti (kiirabi, perearsti, hambaarsti) poole pöördumine (registratuur, vestlus vastuvõtul, konsultatsioon telefoni teel).</p> <p>(2) Tuntumad ravimtaimed (korjamine, säilitamine, apteegist ostmine; kasutamine). Enamlevinud nakkushaigused, nende levimise viisid, HIV ja AIDS. Esmaabi mao- ja puugi hammustuse korral. Uimastite tarbimise enamlevinud põhjused noorte hulgas. Käitumine uimastitega seotud olukordades, abi kutsumine.</p> <p>Millest tervis sõltub? Toidust saad energiat Toidukorrad Analüüsimine toitumist Kehaline aktiivsus Sportimine Sportimisvõimalused kodukohas Nakkushaigused Hingamisteede viirushaigused HIV ja AIDS Mis need on? Kuidas hoiduda nakkushaigustest? Arsti juures Ravimtaimed ja rahvameditsiin Ütlen EI! uimastitele!</p>	<p>kehaline aktiivsus, puhkamine, tervist kahjustavate tegevuste vältimine, arstiabi);</p> <p>(2) oskab endale ja teistele ohtlikes situatsioonides ütelda „ei“ ning vajaduse korral abi kutsuda; demonstreerib õpituatsioonis hädaabi numbrile helistades olulise teabe andmist;</p> <p>(3) hangib õpetaja juhendamisel teavet teistelt inimestelt ning erinevatest infoallikatest; edastab kaaslastele teavet (abiks kavapunktid);</p>
---	--

5. TÖÖ JA RAHA

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Töö lapse ja täiskasvanu elus (tööde liigid, töö tulemus, eesmärk, tingimused; kohusetunne ja vastutus tulemuste eest). Minu pere sissetulekud (palk, tootmine, toetused). Minu pere väljaminekud (eluase, toit, riided, transport, meelelahutus).</p> <p>Töö Miks inimesed töötavad? Alaealiste töö Pere raha-asjad Eelarve</p>	<p>(1) mõistab ja oskab kirjeldada töö tähtsust (tulemus, eesmärk, tingimused);</p> <p>(2) oskab nimetada oma pere olulisemaid sissetuleku- ja kuluallikaid;</p>

6. JÄÄTMEKÄITLUS JA REKLAAM

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Jäätmekäitlus maal ja linnas (era- ja kortermajad; prügilad). Prügi käitlemist reguleerivad piktogrammide pakenditel.</p> <p>(2) Reklaampakkumised (telefoni teel pakutavad</p>	<p>(1) teab jäätmete individuaalseid ja ühiskondlikke käitlemisvõimalusi ja -viise; oskab jäätmeid sorteerida</p>

<p>kaubadteenused; reklaamlehed postkastis jms), nõustumine, keeldumine.</p> <p>Reklaam Jäätmed ja nende taaskasutamine Jäätmete sorteerimine</p>	
7. ARUKAS TARBIMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Isikut tõendav dokument (ID-kaart, pass), selle muretsemine ja kasutamine. Isikuandmete turvaline hoidmine. Enda ja teiste kohta info edastamine Internetis, sellega kaasneda võivad ohud ja ohtude vältimine. Kirjavahetus (kirja saatmine Eesti piires ja välismaale; tähtitud kiri; e-kiri, e-kaart; kirjavahetus tänapäeval ja minevikus).</p> <p>(2) Telefon (telefoniraamatu kasutamine; infotelefon; sidepidamine tänapäeval ja minevikus). Hädaabi kutsumine erinevate õnnetusjuhtumite korral. Juhtumid, kus tuleb pöörduda politseisse.</p> <p>Teated minevikus ja tänapäeval Kiri Postiga saatmine Nutikas telefon Tutvumine Internetis Turvaliselt Internetis Pöördumine politseisse Isikut tõendav dokument</p>	<p>(1) nimetab sidepidamise viise tänapäeval ja minevikus, kasutab otstarbekalt tänapäevaseid sideteenuseid (e-kirjavahetus, telefon, internet, sotsiaalmeedia); oskab kirjutada e-kirja;</p> <p>(2) teadvustab internetisuhtluses valitsevaid ohte ning mõistab, millist informatsiooni enda ja teiste kohta on sobilik ja turvaline avaldada;</p> <p>(3) oskab endale ja teistele ohtlikes situatsioonides ütelda „ei“ ning vajaduse korral abi kutsuda; demonstreerib õpituatsioonis hädaabi numbrile helistades olulise teabe andmist;</p>
8. TEAVE JA INFOVAHETUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Eestimaal elavad teised rahvused; kultuurilise mitmekesisuse rikastav roll, sallivus teiste rahvuste ja kultuuride suhtes.</p> <p>(2) Oma tuba: toa plaan, toa sisustamine ja korrashoid. Kodu kaunistamine tähtpäevadeks (seos peretraditsioonidega).</p> <p>(3) Vaba aja ja tegevuste planeerimine (võimalused ja pakkumised kodukohas ja lähiümbruses jne), tegevuste mitmekesisus.</p> <p>(4) Matk, ekskursioon kodukohas, koduümbruses (planeerimine koostegevuses: info otsimine vaatamisväärsuste kohta, valikute tegemine, ettevalmistuste planeerimine (sh reisikoti pakkimine); kirjalik meelespea kaaslastele; plaani tutvustamine ja põhjendamine jms).</p> <p>(5) Noorteüritused, -peod (kodused peod; kooli-, linna- jm peod: käitumine,</p>	<p>(1) koostab oma tegevuste kohta nädalaplani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine);</p> <p>(2) hangib õpetaja juhendamisel teavet teistelt inimestelt ning erinevatest infoallikatest; edastab kaaslastele teavet (abiks kavapunktid);</p>

<p>riskid). Peo praktiline planeerimine sünnipäeva ja klassiõhtu näitel.</p> <p>(6) Reisimine, erinevad transpordivahendid, hääletamisel (eelised võrreldes ühistranspordiga, riskid).</p> <p>Eestimaal elavad rahvused Rahvus, keeled ja kombed Vaatamisväärsused minu kodukohas Reisimine Minu vaba aeg Oma tuba, oma luba Tuba korda!</p>	
---	--

Inimeseõpetuse ainekava 8. klassile

Õppeaine: inimeseõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. KÄITUMINE RÜHMAS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Rühmakäitumine: Erinevad rühmad ja rollid. Reeglid ja normid rühmas. Inimsuhteid toetavad reeglid ja normid. Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Hoolivus rühmas. Rühma surve ja toimetulek sellega. Sõltumatus, selle olemus. Autoriteet.</p> <p>Erinevad rühmad Rühma kuulumisehea külg Kokkulepped rühmas Rühma kuulumise halbkülg Kiusamine</p>	<p>(1) arvestab ühistegevuses suhtluspartnerite erinevate (sh vastandlike) arvamustega;</p> <p>(2) annab hinnangu oma ja kaaslaste käitumisviiside kohasusele situatsioonis; pakub õpisituatsioonis lahendusi;</p> <p>(3) teab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpisituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi;</p>
2. LÄHISUHTED JA PEREKOND	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine.</p> <p>(2) Ajutised ja püsivad suhted, suhte loomine ja hoidmine, vastastikune usaldus, suhet kahjustavad faktorid, lahkuminek.</p> <p>(3) Seksuaalsuse olemus ja arengu individuaalsus, seksuaalvähemused.</p> <p>(4) Seksuaalkäitumine ja vastutus: sobiv ja lubamatu seksuaalkäitumine, soovimatu raseduse vältimine; sugulisel teel levivad haigused (levimine, mõju tervisele, ravi, ennetamine);</p>	<p>(1) väärtustab lähisuhteid, oskab kontakti luua ning teab, kuidas suhteid hoida; tunneb ära lähisuhtevägivalla;</p> <p>(2) teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid (sh rasedusest hoidumine) ja mõistab seksuaalelu alustamisega seotud vastutust; eristab lubatud ja lubamatut seksuaalkäitumist;</p> <p>(3) nimetab oma emotsioone ja teab erinevaid võimalusi emotsioonide reguleerimiseks;</p>

<p>nõustamisteenused.</p> <p>(5) Lapsevanemaks saamine: füüsiline ja sotsiaalne küpsus.</p> <p>(6) Peremudelid (perekond, üksikpered, kasu- ja hoolduspered): pereliikmete roll perekonnas (vrdl minevikuga), kohustused ja vastutus.</p> <p>(7) Nooremate õdede-vendade eest hoolitsemine, nendega tegelemine, sh mängimine. Praktilises tegevuses nooremate õpilaste abistamine, neile tegevuste ja mängude planeerimine ning läbiviimine.</p> <p>Seksuaalsus Seksuaalne orientatsioon - kas poisi või tüdrukuga Soostereotüübid Paarissuhe - mis ja kuidas? Kui kaugele oled valmis minema? Mehe ja naisekeha Turvalised paarissuhted Kuidas suhet hoida? Perekond Peremudelid Pereliikmete rollid Emotsioonide juhtimine Vägivald lähisuhtes Kuidas vägivaldset käitumist ära tunda? Kust abi saab?</p>	
--	--

3. TERVISE HOIDMINE

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tervise füüsiline, vaimne, sotsiaalne ja emotsionaalne aspekt.</p> <p>(2) Tervisenäitajad.</p> <p>(3) Tervisliku eluviisi komponendid, endale sobiliku tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse leidmine.</p> <p>(4) Südame-veresoonkonna haiguste ja pahaloomuliste kasvajate põhjused ning ennetamine tervisliku eluviisiga.</p> <p>(5) Tervist hoidvate valikute tegemine.</p> <p>(6) Inimese elukaar ja selle perioodid, põhivajadused eluperioodidel (põhivajaduste rahulda(ma)tus, mõju inimese</p>	<p>(1) kirjeldab peamisi tervist tugevdavaid ja toetavaid tegureid; teab ja oskab igapäevaelus teha tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervisega;</p> <p>(2) teab tervisliku toitumise, kehalise aktiivsuse ja unerežiimi põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus;</p> <p>(3) kirjeldab oma tervislikku seisundit, oskab pöörduda abi saamiseks arsti poole (registreerimine vastuvõtule, kojukutse, hädaabi);</p>

<p>käitumisele, suhtlemisele, tundemaailmale).</p> <p>(7) Arstiabi kodukohas (lähinaabruses): meditsiinasutused ja nende otstarve; perearst ja eriarstid, kojukutse telefoni teel; tervisekindlustus; tervise- ja puhkekeskused.</p> <p>(8) Tervishoiu ja sotsiaalsüsteem Eestis.</p> <p>(9) Koduapteek (sisu, kasutamine, ravimipakendi teabeleht).</p> <p>(10) Esmaabi lämbumise, põrutuse korral.</p> <p>(11) Väsimus, stress, depressioon (tundemärgid, nõustamis- ja kriisiabi).</p> <p>(12) Tervisealased infoallikad, nende kasutamine ja usaldusväärsus.</p> <p>(13) Kaitsesüstimine haiguste ennetamise eesmärgil (lastehaigused, gripp, puugihammustustega kaasnevad haigused); kaitsesüstimine enne välisreise. Allergia: peamised allergiaallikad, allergilised reaktsioonid, meditsiiniline abi</p> <p>Tervis - mis see on? Tervist toetav toitumine Kuidas inimesed toituvad? Liikumine muudab tervise tugevaks Sinu liikumisharjumus Uni - tervislik valik Vaimne tervisja stress Depressioon Tervishoiu-süsteem Eestis Abi küsimine ja arsti poole pöördumine Terviseinfo Kriisiolukorrad</p>	<p>(4) teab, mida tähendab ravikindlustus ning oskab nimetada tervishoiuteenuseid;</p> <p>(5) teab ja leiab olulisi infoallikaid tervisetabe, nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses; teab, millal ja kuidas pöörduda õiguskaitseorganite poole;</p>
--	---

4. RISKIKÄITUMINE

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Toimetulek vägivallaga (vägivalla vormid, vägivallast hoidumine, vägivallaga toimetulek, hinnang individuaalsele ja rühmakäitumisele; nõustamis- ja kriisiabi kodukohas).</p> <p>(2) Kuriteo ohvriks langemine, pöördumine õiguskaitseorganite poole.</p> <p>(3) Seksuaalvägivald, valehäbi, ohvriabi.</p> <p>(4) Uimastid ja kuritegevus; uimastitega seotud</p>	<p>(1) teab ja leiab olulisi infoallikaid tervisetabe, nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses; teab, millal ja kuidas pöörduda õiguskaitseorganite poole;</p> <p>(2) mõistab riskikäitumisega kaasnevaid ohtusid liikluses, vees, toitumisel, nutivahendite</p>

<p>seaduste põhipunktid.</p> <p>(5) Uimastite tarvitamisega seotud tervise-, sotsiaalsed ja juriidilised riskid; sõltuvuse kujunemine.</p> <p>(6) Käitumine uimastitega seotud situatsioonides, esmaabi.</p> <p>Riskikäitumine - mis see on? Vägivald - mis see on? Riskid vees Veeohutus Riskid liikluses Uimastid Toitumisrislid Nutiriskid Riskikäitumise põhjused Kriisiabi ja nõustamine</p>	<p>kasutamisel, uimastite omamisel ja tarbimisel;</p>
<p>5. INIMENE JA VÄLIMUS</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Eakohane igapäevane ja pidulik riietus, aksessuaarid (nt koolilõpupidu); taaskasutus.</p> <p>(2) Rõivaste ja jalatsite hooldus: hooldusmärgid.</p> <p>Rõivad - kui palju neid vaja on? Olukorraga sobiv riietus Rõivaste hooldamine Mugavad ja sobivad jalanõud</p>	<p>(1) hoolitseb oma riiete eest ja valib olukorrale sobiva riietuse; teab riiete hooldusmärkide tähendusi;</p>
<p>6. INIMENE JA TEAVE</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Kohalik ajaleht. Eestis ilmuvad ajalehed ja ajakirjad; ajakirjanduse tellimine.</p> <p>(2) Uudisteportaalid internetis, internetis leiduva informatsiooni varieeruv kvaliteet.</p> <p>Uudised - miks ja milleks? Mille poolest uudised erinevad</p>	<p>(1) teab ja leiab olulisi infoallikaid;</p>
<p>7. INIMESED, ASJAD, RAHA</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Arve avamine pangas; hoiuse igapäevane kasutamine (sularahaautomaat jne). Maksete liigid koduses majapidamises, maksete tasumise võimalused, täpsus.</p> <p>(2) Igapäevased sisseostud: ostukoha valik (kauplus, turg jms); kulude planeerimine päevaks, nädalaks; ostutoimingud.</p> <p>(3) Ühiskondliku toitlustamise asutused (menüü, arve, käitumisetikett (sh kaaslase kutsumine);</p>	<p>(1) teab erinevaid panga- ja e-teenuseid ning vastavaid veebikeskkondi;</p>

<p>toidu kojutellimine).</p> <p>(4) Kataloogikaubandus (tellimine, riskid, kauba tagastamine).</p> <p>Inimesed ja asjad Mis on raha? Meie igapäevane raha Raha planeerimine Pangateenused Igapäevased sisseostud Toitlustuskohad Kataloogikaubandus ja internetipoe</p>	
8. EDASIÕPPIMISE VÕIMALUSED	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Eneseanalüüs (töölased huvid, võimed, oskused, isiksuseomadused).</p> <p>(2) Jätkuõppevõimalused (erialad, õppeasutused).</p> <p>Õpi ennast tundma: isikuomadused, oskused ja võimed Mida elukutsevalikul arvestada? Ametid Kus saab edasi õppida?</p>	<p>(1) teadvustab oma võimete, teadmiste ja oskuste tugevaid ja nõrku külgi;</p> <p>(2) teab sobiva elukutse omandamise võimalusi.</p>

Inimeseõpetuse ainekava 9. klassile

Õppeaine: inimeseõpetus	Tundide arv: 1x35 tundi
1. LÄHISUHTED	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Lähisuhted, suhete alustamine ja hoidmine, vastutus ja austus.</p> <p>(2) Kooselu, abiellumine ja pere loomine.</p> <p>(3) Raseduse planeerimine; loote areng; loote ja ema tervist hoidev käitumine. Lapse sündimine: ettevalmistused imiku hooldamiseks; sünnijärgsed kohustused (nimepanek, tervisekindlustus, meditsiiniline kontroll jms); kohaliku omavalitsuse ja riiklikud toetused.</p> <p>(4) Lapse saamisega seotud (lisa)kulutused (peamised kuluartiklid lapseas), lapse hooldamisele kuluv aeg.</p> <p>(5) Puudega laps.</p> <p>(6) Imikuja lapsega (peamised arengutingimused, suhtlemine lapsega, lapse õigused (alus)haridusele).</p>	<p>(1) valib suhtlemisviisi vastavalt olukorrale ja kasutab asjakohaseid suhtlemise osaoskusi (kuulab vestluspartnerit, esitab küsimusi, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erimeelsustele, tunnistab oma eksimusi);</p> <p>(2) hindab oma ja kaaslaste käitumise vastavust ühiskonnas kokkulepitud normidele ja reeglitele;</p> <p>(3) teab erinevaid peremudeleid ning kirjeldab pereliikmete rolli ja vastutust perekonnas;</p> <p>(4) teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhetes, väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;</p>

<p>(7) Lapse arendamine-õpetamine (eakohased mänguasjad, raamatud jms); mängude õpetamine noorematele õpilastele.</p> <p>(8) Peretülid ja –vägivald (tagajärjed, lahendused, valehäbi, nõustamis- ja kriisiabi).</p> <p>(9) Uimastite tarbija perekonnas: mõju majanduslikule olukorrale, suhetele.</p> <p>(10) Kohalikud ja üldriiklikud nõustamis- ja ravivõimalused.</p> <p>(11) Lahutus, lahuselava vanema kohustused lapse kasvatamisel.</p> <p>Paarissuhte algus Tutvumisest suhteni Rasedusest hoidumine "Me saame lapse!" Loote areng ja sünnitus Vanemate kohustused pärast lapse sündi Vastsündinu eest hoolitsemine Lapse areng esimesel eluaastal Lapse arengu jälgimine Pereliikmete rollid lastega peredes Perekonnaseadus Lahkumine</p>	<p>(5) mõistab lapse saamisega seotud vastutust, kirjeldab lapse arengut ja vanemate rolli lapse kasvamisel; teab peamisi pere ja laste elu reguleerivad seadusi ja sotsiaaltoetusi;</p>
---	--

2. EELARVE PLANEERIMINE

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Pere sissetulekud (palk, toetused).</p> <p>(2) Igapäevaste kulutuste planeerimine (eluase, toit, riietus, transport, vaba aeg); kulutuste kasv perekonna suurenemisel (sh lemmiklooma võtmisel).</p> <p>(3) Suurte väljaminekute planeerimine (soovid, võimalused, riskid: raha säästmine ja hoiustamine, järelmaks, krediit, laen, liising).</p> <p>(4) Kaupade-teenuste garantii (müüjalt teabe hankimine, garantii võimaluste-tingimuste kohta).</p> <p>Raha planeerimine riigis Pere eelarve. Igapäevased rahaasjad Sissetulekud Kuidas arvepidamist teha? Väljaminekute planeerimine oma rahaga Väljaminekute planeerimine võõra rahaga</p>	<p>(1) oskab planeerida raha teenimise ja kulutamise seotud tegevusi;</p> <p>(2) teab riigi toimimise üldisi põhimõtteid (tervishoiusüsteem, maksud jm);</p> <p>(3) oskab küsida teavet kaasinimestelt ja kasutada info leidmiseks erinevaid teabeallikaid.</p>

3. ELUASE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Eluaseme liigid, eluaseme otsimine, arvestades pere vajadusi ja võimalusi (müügikuulutused, kinnisvarafirmad).</p> <p>(2) Üürileping, selle tingimused (üürniku õigused ja kohustused, „halva” lepingu ohud).</p> <p>(3) Eluaseme sisustuse planeerimine: hädavajalik sisustus, sisustuse hankimise (ostude) järjekord, ratsionaalne paigutus, kujundusdetailid.</p> <p>(4) Eluaseme, olmetehnika soetamine, hooldus ja remont: teabe hankimine võimaluste, tingimuste ja abiteenuste kohta (müüja, telefoniraamat, kasutusjuhend jne).</p> <p>Eluase Eluaseme liigid Elamine õpilaskodus Üürileping Sisustus Eluaseme pisiremont</p>	<p>(1) kirjeldab eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi;</p> <p>(2) oskab küsida teavet kaasinimestelt ja kasutada info leidmiseks erinevaid teabeallikaid.</p>
4. KARJÄÄRI PLANEERIMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Jätkuõppevõimalused, valikute tegemine, arvestades huvisid, võimeid ja majanduslikke võimalusi (transport, elamiskulud jms); kutsenõustamine. Kohalik tööhõiveamet, tööturuteenused töötajale, töötus.</p> <p>(2) Töötaja põhilised õigused ja kohustused, lepinguta töötamisega kaasnevad riskid ja tagajärjed, ümbrikupalk. Abi leidmine tööõigusega seotud küsimustes.</p> <p>(3) Inimkaubandus: tööorjus ja prostitutsioon, ohvriks sattumise põhjused, inimkaubandusele viitavad märgid (kuulutuses, tööpakkuja käitumises), ohtude teadvustamine, käitumine ohvriks sattumise korral, ohvriabi.</p> <p>Karjäär - mis see on? Kuidas teha tööalaseid valikuid? Töötaja õigused ja kohustused Tööle kandideerimine Inimkaubandus Kust saab abi?</p>	<p>(1) hindab nõustaja suunamisel oma võimeid, teadmisi, oskusi, jätkuõppe võimalusi ja tingimusi ning teeb enda jaoks sobiva karjäärivaliku;</p> <p>(2) teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana, nimetab info ja abi saamise võimalusi tööõigusega seotud küsimustes;</p> <p>(3) mõistab lepinguta töötamise ja ümbrikupalgaga seotud riske ja negatiivseid tagajärgi; tunneb töö otsimisel ära inimkaubandusele viitavad märgid;</p> <p>(4) oskab küsida teavet kaasinimestelt ja kasutada info leidmiseks erinevaid teabeallikaid.</p>

Muusika ainekava lihtsustatud õppes

Muusika ainekava 1. klassile

Õppeaine: muusika	Tundide arv: 1x35 tund
1. LAULMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Laulmine ja laulutehnika Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu, laululist hingamist, avatud suud, pingevaba tooni ja selget diktsiooni. Lauldakse a capella ja saatega nii kooris (terve klassiga), grupis (rea kaupa, vabalt loodud rühmad) ja üksi. Õpitakse kuulama nii ennast kui ka teisi.</p> <p>(2) Repertuaar Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, rahva- ja regilaule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt). Õpitakse laulma I kooliastme ühislauke: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kevadel“ - „Juba linnukesed...“ (eesti rahvaviis / J. H. Hermann ja P. Tekkel);</p> <p>(3) Muusikaline kirjaoskus Laulu õpitakse vastavalt õpilaste võimekusele kuulmise järgi/ käemärkide järgi/ meloodia liikumise kujutamise käega või kombineeritud meetodil. Laulu õpitakse jõukohaste osade kaupa - fraas, rida, salm jne. Kasutatakse ja kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään. Tutvutakse laulu õppimist toetavate mõistetega: viis, rütm, takt, taktijoon, lõpujoon, noot (noodipea ja noodivars) Noodist loetakse silbitatud laulusõnu ning jälgitakse rütmi ja meloodia liikumist.</p>	<p>(1) laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga; (2) tunneb ära Eesti hümn, käitub hümn laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; (3) oskab peast mõnda õpitud lastelaulu; tunneb rütmivorme TA, TI-TI</p>
2. PILLIMÄNG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Õpitakse tundma rütmivorme TA ja TI-TI ning seostatakse neid pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill).</p> <p>(2) Tutvustatakse rütmivormi TA-A ja veerandpaus.</p>	<p>(1) mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa;</p>

(3) Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>), kuid kasutades neid pigem märkidena (näiteks kirjeldades nende välimust).	
3. MUUSIKA KUULAMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kuulatakse ja kirjeldatakse loodushääli/linnaruumi helisid. (2) Pööratakse tähelepanu erinevate häälte, helide, müra ja kõne eristamisele. (3) Tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite, pillide ja/või oma häälega. (4) Kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu, tutvutakse kiire ja aeglase muusikaga. (5) Kuulatakse erineva karakteriga muusikat, laule ja pillilugusid, tutvutakse rõõmsa ja kurva muusikaga.	(1) teeb vahet kõrgel ja madalal helil; (2) teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal; (3) eristab erinevaid hääli ja müra muusikast;
4. MUUSIKALINE LIIKUMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge ("Kes aias?", "Kui sul tuju hea" jne), sh pärimuslikke laulumänge. Väikeklasside puhul tuleb arvestada laulumängude mängimisel osalejate vähesusega ja püüda neid kasutada näiteks koolipidudel või kooliastme üritustel mängimiseks. (2) Kasutatakse erinevaid liikumisviise (rivi, sõõr, voor), eri tempo ja meeleoluga muusikapalu. (3) Kasutatakse liisusalme - liisusalmide tekstid on improvisatsioonilised kõla-, rütmi- ja sõnamängud. Need on lihtsad lugemised, tähenduseta, ainult kõlaefektil põhinevad äiutused või üminad, pöördumised lindude, loomade ja loodusobjektide poole ("Lepatriinu, lenda ära"); narritamissõnad, naljasalmikesed, millele lisanduvad sageli liigutused.	(1) liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme; (2) osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri.

Muusika ainekava 2. klassile

Õppeaine: muusika	Tundide arv: 1 tund
1. LAULMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Laulmine ja laulutehnika Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja	(1) laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa; (2) laulab peast 3–4 lastelaulu;

<p>selget diktsiooni. Lauldakse a capella/saatega kooris (terve klassiga), rühmas (rea kaupa) ja üksi.</p> <p>(2) Repertuaar Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt).</p> <p>Õpitakse laulma I kooliastme ühislause: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit).</p> <p>(3) Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Kasutatakse ja kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>).</p> <p>Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Kasutatakse meloodia õppimisel rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill).</p>	<p>(3) tunneb Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;</p> <p>(4) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS;</p>
2. PILLIMÄNG	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p> <p>(1) Kinnistatakse laulude õppimisel kasutatud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, koolis olemasolevad rütmipillid ja plaatpillid).</p> <p>(2) Harjutatakse kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning tutvutakse (kui koolis on olemas) käsikelladega. Plaatpillide ja käsikellade kaasmängude puhul kasutada pentatoonikat.</p>	<p>Õpitulemused</p> <p>(1) mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa</p> <p>(2) mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel</p>
3. MUUSIKALINE LIIKUMINE	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p> <p>(1) Liikumistegevuste kaudu püütakse tunnetada ruumi, enda ja kaaslaste paiknemist ja liikumist selles. Tunnetatakse erinevaid temposid ja katsetatakse eri liikumisviise.</p> <p>(2) Püütakse väljendada muusika dünaamikat ja</p>	<p>Õpitulemused</p> <p>(1) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu</p> <p>(2) osaleb õpitud laulumängudes</p>

meeleolu liigutuste/liikumiste kaudu. (3) Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge.	
---	--

Muusika ainekava 3. klassile

Õppeaine: muusika	Tundide arv: 1x35 tund
1. LAULMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kasutatakse ja kinnistatakse 1. ja 2. klassis omandatud teadmisi.</p> <p>(2) Laulmine ja laulutehnika Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja selget diktsiooni. Lauldakse a capella ja saatega kooris (terve klassiga), rühmas (rea kaupa) ja ka üksi. Õpitakse kuulama nii ennast kui ka teisi.</p> <p>(3) Repertuaar Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt). Õpitakse I kooliastme ühislause: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Lapsed, tupp“ (sõnad E. L. Wöhrmann) „Teele, tee, kurekesed“ (sõnad Fr. Kuhlbars), „Uhti, uhti, uhkesti“ (eesti rahvaviis / A. Piirikivi), „Emakesele“ (M. Härma / A. Oengo-Johanson)</p> <p>(4) Muusikaline kirjaoskus Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Kasutatakse ja kinnistatakse õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS</p>	<p>(1) laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa;</p> <p>(2) laulab peast 3–4 lastelaulu;</p> <p>(3) tunneb Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;</p> <p>(4) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS;</p>
2. PILLIMÄNG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Harjutatakse kaasmänge keha- ja rütmipillidel.</p> <p>(2) Tutvutakse plaatpillidega, kasutatakse põhiastmete (I, IV, V) plaate kaasmängudes.</p>	<p>(1) mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa</p> <p>(2) mängib lihtsamaid kaasmänge</p>

(3) Tutvutakse eesti rahvapillidega (väikekannel jt)	keha- ja rütmipillidel
3. MUUSIKALINE LIIKUMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Meetrumi-taktimõõtu tunnetatakse ja väljendatakse liigutuste või liikumistega. (2) Rütmi-ostinatod kehapillile. (3) Liigutused-liikumised lauludele (teksti alusel/teksti meelde jätmise hõlbustamiseks). (4) Õpitakse erinevaid laulumänge.	(1) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu (2) osaleb õpitud laulumängudes

Muusika ainekava 4. klassile

Õppeaine: muusika	Tundide arv: 1x35 tundi
1. LAULMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Laulmine ja laulutehnika Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii üksi, kui ka ansamblis mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. (2) Repertuaar Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Õpitakse laulma II kooliastme ühislause: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha öö”. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihkripäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt).	(1) laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga; (2) teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümn; (3) tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A; (4) viipab käega 3-osalist taktimõõtu;

<p>(3) Muusikaline kirjaoskus Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule. Kinnistatakse laulu õppimist toetavat õpitud muusikateooriat. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning jälgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, <i>latern</i>, <i>segno</i>). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Kasutatakse ja kinnistatakse varem õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, paus. Tutvutakse rütmivältusega TA-A-A. Tutvustatakse 3-osalist taktimõõtu. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega - dünaamika - f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes</p>	
2. PILLIMÄNG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Rakendatakse kehapilli ja Orff-instrumentariumi <i>ostinatodes</i>, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. (2) Vastavalt kooli võimalustele ja sõltuvalt pillide olemasolust tutvutakse väikekandle/plokkflöödi/plaatpillide mänguvõtetega harjutatakse väikekandle mängu I ja V astme akordidega harjutatakse plokkflöödi esmaseid mänguvõtteid kolme noodi (G, A, H) ulatuses harjutatakse mängu plaatpillidel (helistiku põhiastmed) (3) Rakendatakse väikekandle/plaatpillimängu lihtsamate laulude saateks.</p>	<p>(1) on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides.</p>
3. MUUSIKALINE KUULAMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külastatud kontserte/muusikalavastusi. Avaldatakse nende kohta arvamust, kasutades õpitud muusikalist sõnavara. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. (2) Tutvutakse teadlikult vokaalmuusika ja instrumentaalmuusikaga. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat. Kuulatakse erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu.</p>	<p>(1) mõistab terminite orkester ja orkestrijuh/ dirigent tähendust; (2) eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast; (3) tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A; (4) viipab käega 3-osalist taktimõõtu;</p>

<p>(3) Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike. Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud.</p> <p>(4) Tutvutakse esituskosseisudega. Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi.</p> <p>(5) Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, otsitakse infot autorite kohta, meenutatakse, kas on ka varem tema loomingut õpitud/esitatud.</p> <p>(6) Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldot. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, vile, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid. Arutletakse, millest pillid valmistatud ja milliste materjalide ja töövõtete saaks ise samasuguse ise valmistada.</p> <p>(7) Dramatiseeringud ja liikumised kuuldu või kuulatava muusika järgi. Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöodes.</p>	
--	--

4. MUUSIKALINE LIIKUMINE

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Laulu- ja ringmängude mängimine, tantsuliste mõistete rivi, ring/sõõr, viirg rakendamine.</p> <p>(2) Ruumis paiknemine, enda ja kaaslaste liikumise tunnetamine ruumis.</p> <p>(3) Kuulatud muusika väljendamine liikumistes: dünaamika väljendamine, erineva tempo ja rütmide kasutamine ja tunnetamine, loovliikumine.</p> <p>(4) Kaasmängud keha- ja rütmipillidel.</p>	

5. MUUSIKALINE OMALOOMING

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p>	

Muusika ainekava 5. klassile

Õppeaine: muusika	Tundide arv: 1x35 tundi
1. LAULMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Laulmine ja laulutehnika Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii üksi kui ka ansamblis. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri.</p> <p>(2) Repertuaar Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, eristades neid üksteisest kõla alusel ja tunnuste/ülesehituse alusel. Lauldakse ühehääelseid laule, kaanoneid ning lihtsamaid kahehääelseid seadeid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Repertuaari valimisse kaasata õpilasi, arvestades nende arvamusi ja soove. Vajadusel anda ette teatud kriteeriumid (teema - jõulud, kevad; pikkus jne). Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihkripäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt). Õpitakse laulma peast II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha öö”.</p> <p>(3) Muusikaline kirjaoskus Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>). Kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes</p>	<p>(1) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;</p> <p>(2) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;</p> <p>(3) saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes;</p> <p>(4) teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul;</p>
2. PILLIMÄNG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Õpitakse tundma eesti rahvapille, nende kõla (seos materjalidega, millest nad on	(1) on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga;

<p>valmistatud) ja mänguvõtteid.</p> <p>(2) Keha-, rütmi- ja plaatpillidel harjutatakse <i>ostinato</i>'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimist. Pillimängus rakendatakse õigeid mänguvõtteid.</p> <p>(3) Harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega, vajadusel jätkata eelnevalt õpitud/kasutatud alternatiivsete võimalustega (värvid, numbrid, figuurnoodid).</p> <p>(4) Tutvustatakse/ tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), absoluutset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi ning võimaluse korral luua seos - nootide asetus noodijoonestikul ja klaviatuuril (loob eelduse ja võimaluse klahvpillimängu õppimiseks). Kasutada tähtnimesid, tutvustada klahvpille ning luua seos plaatpillide tähtnimede ja klaviatuuriga. Klahvpillidel mängu katsetada veebirakendustes, Youtubes leitavad erinevad variandid visuaalseks toeks.</p> <p>(5) Vastavalt kooli võimalustele, sõltuvalt pillide olemasolust: Väikekandlel õpitakse uus akord IV; harjutatakse I, V ja IV akordi ning rakendatakse laulude saatmisel Plokkflöödil õpitakse uued noodid C ja D, kinnistatakse plokkflöödi mänguvõtteid 4-5 noodi ulatuses (G, A, H, C, D)</p>	<p>(2) on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumenti esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides</p>
--	--

3. MUUSIKA KUULAMINE

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kuulatakse eesti rahvamuusikat, eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapärimuste (hiiu kannel, kannel, löötspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt). Kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldu, kasutades abivahendeid (näiteks muusikaliste väljendusvahendite sõnakaarte).</p> <p>(2) Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ja püütakse kirjeldada esituskoosseise (palju pille/vähe pille; keel-/puhkpillid jne). Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi; tutvutakse pillide nimetustega. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike. Tutvustatakse kooriliike.</p>	<p>(1) iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel;</p>

<p>Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, püütakse meenutada sama autori juba eelnevalt õpitud/tutvutud laule/lugusid. Kuulatakse erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu.</p> <p>Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöodes. Dramatiseeringud ja liikumised kuuldud/kuulatava muusika järgi.</p> <p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külastatud kontserte/muusikalavastusi.</p> <p>Avaldatakse nende kohta arvamust, kasutades õpitud muusikalist sõnavara. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid.</p>	
4. MUUSIKALINE LIIKUMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>(2) Ruumiteadlikkus ja koordineerimine: Arendatakse ruumitunnetust - ruumis paiknemine, enda ja kaaslaste liikumise tunnetamine ruumis. Motoorika, koordineerimise, tähelepanuvõime ja väljendusoskuse arendamine loovliikumise ja rütmimängude kaudu.</p> <p>(3) Eneseväljendus ja loovus: loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise; muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; kuulatud muusika väljendamine: erineva tempo ja rütmide kasutamine; muusika dünaamika, sisu, karakteri väljendamine liikumistes. Mängitakse laulu- ja ringmänge, rakendatakse mõisteid rivi, ring/sõõr, viirg. Tantsitakse lihtsamaid rahvatantse. Kaasmängud keha- ja rütmipillidel.</p>	<p>(1) arendab muusikalist väljendusoskust liikumise ja rütmimängude kaudu.</p>
5. MUUSIKALINE OMALOOMING	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse</p>	

kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.	
---	--

Muusika ainekava 6. klassile

Õppeaine: muusika	Tundide arv: 1x35 tundi
1. LAULMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Laulmine ja laulutehnika</p> <p>(2) Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Püütakse edasi anda laulu meeolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt.</p> <p>(3) Repertuaar Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu vastavalt nende esitusvõtetele. Lauldakse ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldusprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Repertuaari valikusse võiks kaasata õpilasi, valikul arvestatakse eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid, luuakse seos kirjandustundides õpituga. Väärtustatakse ühislaulmist, lauldakse peast II kooliastme ühislause: Eesti hümn, „Kui Kungla rahvas“, „Majakene mere ääres“.</p> <p>(4) Muusikaline kirjaoskus Laulu õppimisel kasutatakse ja kinnistatakse õpitud võtteid ja mõisteid. Vajadusel selgitatakse erinevaid laulu noodikirja/ülesehituse variante (sõnade paigutused noodikirjas ja noodiridade all jms).</p>	<p>(1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;</p> <p>(2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;</p> <p>(3) teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurde perioodil.</p> <p>(4) tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike;</p> <p>(5) laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone;</p>
2. PILLIMÄNG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Plokkflöödi mängus kinnistatakse õpitud mänguvõtteid viie noodi ulatuses (G, A, H, C, D), õpitakse juurde parema käe sõrmede lisamisel uued noodid E, FIS ja D. Uute</p>	<p>(1) rakendab varem õpitud pillimänguvõtteid ning kasutab pillimängu laulude saadetes või vahemängudes;</p>

<p>nootide omandamisel on võimalik õppida lugusid nii G kui D duuris, mis on plokkflöödi õppes lihtsad helistikud.</p> <p>(2) Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid, harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega. Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi.</p> <p>(3) Musitseerimisel kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Noodist mängimisel kinnistatakse absoluutset noodisüsteemi. Paigutatakse absoluutsed helikõrgused (tähtnimetused) klaviatuurile (süntesaator/klaver/erinevad rakendused) ja mängitakse lihtsamaid meloodiaid plaatpillidel/klaviatuuril.</p>	
---	--

3. MUUSIKA KUULAMINE

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Hääl Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike, selgitatakse hääle tekkimist, häälemurret. Kuulatakse ja võrreldakse kooriliike. Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud. Kuulatakse laulupeo esitusi tuttavatest lauludest. Arutletakse laulupeo kogemuse ja tähenduse üle.</p> <p>(2) Eesti rahvamuusika Kuulatakse ja eristatakse vanemat ja uuemat rahvalaulu (meloodia, sisu/tekst, esitusviis); rahvamuusikat ja seda esitavaid rahvapille; rahvatantse ja laulumänge.</p> <p>(3) Euroopa rahvaste muusika Tutvutakse valikuliselt Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Austria, Suurbritannia, Venemaa muusikatraditsioonidega. Arutelude ja vestluste käigus võrreldakse õpitud rahvaste muusikat eesti rahvamuusikaga, nt leitakse erinevusi ja sarnasusi eesti rahvapillidega (pillirühm, kaju, kõla). Kinnistatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavadid. Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või kirjalikult muusika oskussõnavara kasutades või muul looval viisil.</p>	<p>(1) eristab abivahenditele toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält;</p> <p>(2) on tutvunud erinevate kooriliikidega;</p> <p>(3) teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost;</p> <p>(4) tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike; teab regilaulu esitamise traditsioone;</p> <p>(5) tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla järgi, teab nende nimetusi;</p> <p>(6) eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat;</p>

4. MUUSIKALINE LIIKUMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Muusikaline tajus: muusika rütm, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Kuulatakse eriilmelisi tantse - marss, valss, polka. Püütakse liikuda muusika iseloomule vastavalt, võimalusel kasutatakse liikumisel valsi ja polka põhisamme.</p> <p>(2) Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektooridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>(3) Grupisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>(4) Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise</p>	<p>(1) eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat;</p> <p>(2) teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost;</p>
5. MUUSIKALINE OMALOOMING	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud katsetustest. Lugupidav suhtumine kaasõpilaste loomingusse.</p> <p>(2) Loomine võiks alata väiksematest katsetustest õppijale tuttavalt viisil (üminad, rütmikompositsioonid, helid ja kooskõlad jms), kasutades keha, häält ja olemasolevaid pille. Tutvutakse muusikateose interpreteerimisvõimalustega (töötlus, orkestratsioon, remiks, kaver, rahvalaulu originaalesituse kasutamine kaasaegses loos).</p> <p>(3) Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine)</p>	

nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni. (4) Muusikaloomet võib katsetada erinevates veebikeskkondades (Incredybox)	
--	--

Muusika ainekava 7. klassile

Õppeaine: muusika	Tundide arv: 1x35 tund
1. LAULMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Laulmine ja hääletehnika Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist. Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältsused, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi anda laulu meeoleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansamblis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p> <p>(2) Repertuaar Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid laule, tutvutakse erinevate muusikastiilide ja kultuuride lauludega, laiendades oma repertuaari ja muusikalist silmaringi. Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega, õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen),</p>	<p>(1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;</p> <p>(2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;</p> <p>(3) tunneb helivältsusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause</p>

2. PILLIMÄNG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Esmane eesmärk on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest.</p> <p>(2) Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Pillimäng ühismusitseerimisel koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>(3) Laulusaadete ja pillilugude õppimisel jälgitakse rütmi (helivältused, rütmifiguurid ja pausid) ja meloodia liikumist. Arvestatakse õpitud noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno jt</i>), kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), relatiivset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi.</p> <p>(4) Tutvustatakse kitarri ja ukulele mänguvõtteid. Arvestatakse õpilaste võimekusega. Kuna ukulelel on akorde lihtsam omandada kui kitarril, siis soovitatakse esimesena akordõpet sel pillil. Klassikalisel kitarril soovitatavalt harjutada lugude saatmist bassidega, lahtistel keeltel.</p>	<p>(1) on tutvunud nootide tähtnimetustega ning nootide asetusega noodijoonestikul;</p> <p>(2) tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause</p>
3. MUUSIKA KUULAMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>Muusikainstrumentid.</p> <p>(1) Puhkpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega, huuliku tüüpidega, pillitoru pikkuse muutmise vahendite ja võimalustega eri pillidel (ventiilid, klapid, kuliss). Eristatakse puu- ja vaskpuhkpille nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>(2) Löökpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse määratlemata ja kindla helikõrgusega löökpille nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>(3) Keelpillide - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse näppe- ja poogenkeelpille nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>(4) Tutvutakse orkestriga - koosseis/pillirühmad, dirigendi roll ja ülesanded.</p> <p>(5) Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning</p>	<p>(1) on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega;</p> <p>(2) tunneb keel-, puhk- ja löökpille;</p> <p>(3) oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente;</p> <p>(4) eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi;</p>

<p>õpitakse valikuliselt tundma teiste rahvaste muusikapärandit.</p>	
<p>4. MUUSIKALINE LIIKUMINE</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Muusikaline taju: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>(2) Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektooriga; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>(3) Grupisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>(4) Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise</p> <p>(5) Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke omadusi, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile.</p>	<p>(1) tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises;</p>
<p>5. MUUSIKALINE OMALOOMING</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud katsetustest, lugupidav suhtumine kaasõpilaste loomingusse.</p> <p>(2) Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult.</p> <p>(3) Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel,</p>	

meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni.	
---	--

Muusika ainekava 8. klassile

Õppeaine: muusika	Tundide arv: 1x35 tund
1. LAULMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Laulmine ja hääletehnika Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist.</p> <p>Laulude õppimisel rakendatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältsed, rütmifiguurid, laulu vorm, dünaamikamärgistused jne). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga.</p> <p>Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansamblis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p>	<p>(1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;</p> <p>(2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;</p> <p>(3) tunneb taktimõõte 2, 3, 4.</p>
<p>(2) Repertuaar Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Isamaa ilu hoieldes“ (A. Mattiisen/J. Leesment), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal).</p>	

2. PILLIMÄNG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust - jälgitakse rütmi (helivältused, rütmifiguurid ja pausid) ja meloodia liikumist. Arvestatakse õpitud noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno jt</i>), kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.</p> <p>(2) Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Lugude jaotamine eri raskusastmetega partiideks (ainult meloodia mängijad, ainult bassipartii mängijad, eraldi saateakordi mängijad jne), meloodia jagamine väiksemateks muusikalisteks osadeks, nende jaotamine rühmade/mängijate vahel).</p> <p>(3) Tutvutakse võimalusel maailma rahvaste (valikuliselt Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikaga läbi pillimängu. Katsetatakse rock- ja popmuusika esitamist vastavalt võimalustele ja võimekusele.</p>	<p>(1) tunneb taktimõõte 2, 3, 4;</p> <p>(2) suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmistruktuure;</p> <p>(3) oskab lahendada lihtsamaid rütmiülesandeid;</p>
3. MUUSIKALINE LIIKUMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Muusikaline tajus: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>(2) Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektooriga; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>(3) Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>(4) Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast</p>	<p>(1) tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises;</p> <p>(2) tunneb taktimõõte 2, 3, 4.</p>

<p>isikupärasel viisil läbi liikumise</p> <p>(5) Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid.</p> <p>Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile.</p>	
4. MUUSIKALINE OMALOOMING	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kui kooli õppenõukogu nii otsustab, teeb ka LÕK õpilane loovtööd. Muusika pakub selleks mitmesuguseid võimalusi - laulmine, pillimäng, liikumine, omalooming.</p> <p>(2) Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult.</p> <p>(3) Luuakse lihtsaid meloodiaid, erinevaid muusikast lähtuvaid tekste, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja <i>ostinatosid</i>. Väikekandel, plokkflöödil, kitarril või ukulelel esitatakse omaloomingut kasutades õpitud mänguvõtteid. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakenduste ja programmidega</p> <p>(4) Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi.</p>	

Muusika ainekava 9. klassile

Õppeaine: muusika	Tundide arv: 1x35 tund
1. LAULMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Laulmine ja hääletehnika</p> <p>Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist.</p> <p>Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältsused, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi</p>	<p>(1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümnid;</p> <p>(2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;</p>

<p>anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga.</p> <p>Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p> <p>(2) Repertuaar</p> <p>Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Saaremaa valss“ (R. Valgre / D. Vaarandi), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal).</p>	
2. PILLIMÄNG	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(3) Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust. Süvendatakse pillimänguoskusi (ukulele/kitarr) ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes.</p> <p>(4) Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi.</p> <p>(5) Luuakse võimalusi loovaks eneseväljenduseks ja omaloomingu esitamiseks.</p> <p>(6) Tutvutakse maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) muusikaga läbi pillimängu.</p>	<p>(1) väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille.</p>

3. MUUSIKA KUULAMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Hääl Tutvutakse hääleorganitega (hingamiselundid, hääletekitajad, resonaatorid), hääle tekkimise protsessiga, häälemurde ning hääle hoidmise viisidega. Kuulatakse ning eristatakse hääleliike.</p> <p>(2) Orkester Muusikanäidete abil tutvutakse orkestri kujunemise, liikide ja koosseisudega. Õpitakse tundma sümfooniaorkestri koosseisu ning paigutust. Tutvutakse Eesti (esindus)orkestritega.</p> <p>(3) Maailma rahvaste muusika Kuulatakse ning õpitakse tundma Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika muusikat.</p> <p>(4) Muusikateater Näidete abil õpitakse tundma muusikateatri nelja olulisemat alaliiki (ooper, operett, muusikal, ballett). Tutvutakse ooperi, opereti, muusikali ja balleti kujunemise looga ning kuulatakse olulisemate heliloojate (Giuseppe Verdi, Georges Bizet, Jacques Offenbach, Andrew Lloyd Webber, Pjotr Tšaikovski jne) loomingut. Luuakse seosed lavamuusika arenguga Eestis, tutvutakse Eesti tuntumate lauljate ja tantsijatega.</p> <p>(5) Džässmuusika Tutvutakse džässmuusika kujunemise looga. Näidete abil õpitakse tundma džässmuusika põhijooni ja stiile. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti džässmuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldot.</p> <p>(6) Filmimuusika Tutvutakse filmimuusika ajaloo etappidega. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti filmimuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldot.</p>	<p>(1) tunneb järgmisi muusikažanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia;</p> <p>(2) on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast;</p> <p>(3) väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille;</p>
4. MUUSIKALINE LIKUMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Muusikaline taj: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p>	<p>(1) tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises;</p> <p>(2) on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab</p>

<p>(2) Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektooriga; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>(3) Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>(4) Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise.</p> <p>(5) Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale/tantsudele iseloomulikke karaktereid ja erinevaid tantsustiile.</p>	<p>juhtida liikumismänge;</p> <p>(3) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid (III kooliastme 5. õpitulemus);</p>
---	---

5. MUUSIKALINE OMALOOMING

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel, meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p> <p>(2) Muusikaloomet võib katsetada erinevates veebikeskkondades (Incredybox, Ableton Live, BandLab, GarageBand, Musescape, Noteflight, Loop Station jt).</p>	<p>(1) katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust (III kooliastme 4. õpitulemus);</p> <p>(2) tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnas, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda (III kooliastme 7. õpitulemus)</p>

Kunstiõpetuse ainekava lihtsustatud õppes

Kunstiõpetuse ainekava 1. klassile

Õppeaine: kunst	Tundide arv: 1x35 tund
1. Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Õppesisu: punkt, joon, pind, rütm, struktuur; objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös; kujutab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi; joonistab seda, mida näeb, mitte seda mida teab. (2) Mõisted: punkt, joon, pind	(1) joonistab (šablooni või orientiiri) abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga; (2) voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid, vajaduse korral õpetaja abiga; (3) jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri.
2. Praktilised tööd	
(1) Joone kujutamine: jäme, peenike, tugev, õrn, sirge, kõver. Punkt: väike, suur, selge piiriga, susapusa. Pind: hele, tume, värviline ühevärviline jne. (2) Esemete ja figuuride pinnaline kujutamine, nende ligikaudse vormi ja proportsiooni edasiandmine. (3) Oma spontaansete voolingute seostamine ruumiliste kujunditega (kera - pall, koonus - porgand, silinder - vorst, poolkera). Rõhk ei ole geomeetria vaid keha kuju tunnetamisel. (4) Vormilt lihtsate esemete ja figuuride voolimine eeskujuga järgi, Esimesteks voolimistöödeks sobivad puu- ja juurviljad, seened, lihtsad ja mõistetavad reljeefsed ornamendid, Nüüd ei ole õun lihtsalt kera vaid muutub oma iseärasustega vormiks.	
3. Värvusõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja valge) ja värvitaju arendamine; (2) värvide segamine (helestamine/tumestamine); (3) huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta. (4) Mõisted: värviring, sinine, punane, kollane, roheline, oranž, lilla, must, valge, hele, tume (5) Praktilised tööd: Värvide tundmaõppimine, värviring kui värvide perekond. Ühe värvi erinevad toonid (helekollane, kollane, tumekollane).	(1) tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi.

<p>Uurige, kuidas värvuste kogemine muutub vastavalt valgusele. Pliiatsi- või värvikarbi värvide seostamine enda ja ümbritseva keskkonnaga.</p>	
<p>4. Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) kunstiteost luuakse läbi keskse tegelase (objekt/motiiv), olulisi selgelt märgatavaid detaile lisades: (2) võrdlemine (suur väike, pikem-lühem) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul); (3) piiratud ja piiramata pind (mõisted: piiratud ja piiramata pind, objekti ja tausta seos). (4) Mõisted: suurem, väiksem, üleval, all, lähedal, kaugemal (5) Praktilised tööd: Ruumisuhete tajumist arendavad ülesanded nt. arva ära, mida joonistan (väga lihtsad kujundid), joonista punkt või paiguta lõigatud detail üles, alla..., jne. Kompositsiooni kirjeldavad mõisted: suurem, väiksem, kõige suurem, millegi ees või millegi taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, puutuvad kokku. Võimalusel olukordade/ võrdluste läbimängimine (Mikk on lähemal kui Kati, punane tool on väiksem kui valge jne). Taustale eseme kujutamine, kleepimine, ladumine, voolimismassi vajutamine jne (kujutatav eristub selgelt taustast).</p>	<p>(1) püüab kujutatava taustast esile tõsta (ei kaota kujutatavat tausta sisse).</p>
<p>5. Kujundamis- ja kirjaõpetus</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) lihtsamad skeemid, mustrid, sümbolid; (2) täht, kui mustri element. (3) Mõisted: muster, märk (4) Praktilised tööd: Erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotud toorikute kaunistamine (kaart, mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk). Loodusmaterjalist mandala ja lihtsama pildi ladumine. Motiivide koostamine. Lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Oma nimetähtede/ nime kasutamine kunstiteostes.</p>	<p>(1) järgib jõukohast mustri rütmi.</p>

6. Kunstikultuur	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda;</p> <p>(2) kunstiõpetuse tegevused on seotud tihedalt eesti keele ja loodusõpetuse (üldõpetuse) teemadega. sh Eesti sümboolika, rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuuriga;</p> <p>(3) õpilane õpib tundma uut koolikeskkonda, selle traditsioone ja sümboolikat.</p> <p>(4) Mõisted: pilt, maal, kunstnik, näitus</p> <p>(5) Praktilised tööd: Kunstiteoste vaatamine fotodelt, videost, internetist, kooli ruumides, näitusel, linnaruumis. Eesti ja kooli sümboolika tundmaõppimine (värvid, kujundid, sümbolid). Õppekäik lähiümbrusesse, (võimalusel) muuseumikülastus. Nimetähe või nime lisamine oma tööle.</p>	<p>(1) tunneb rõõmu loomingulisest ja käelise tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest.</p>
7. Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms);</p> <p>(2) rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades;</p> <p>(3) liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades;</p> <p>(4) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades;</p> <p>(5) voldib paberi pooleks ja ruudukujulise paberi diagonaali mööda kolmnurgaks.</p> <p>(6) Mõisted: paber, harilikpliats, värvipliats, rasvakriit, pints, guašš, veetops, joonistamisalus, savi, plastiliin, voolimisalus, käärid, liim jne.</p> <p>(7) Praktilised tööd: Maalimine, joonistamine - lihtsad figuurid, olulised peamised detailid. Voolimine: ussike, kringel, silinder, kera, puu- ja juurviljad, lihtsad reljeefsed ornamendid, plastiliiniga kujutatava pinnalaotuse vajutamine. Erinevate tekstuuride loomine -</p>	<p>(1) maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (võltimise) baasoskuste arendamine;</p> <p>(2) erinevate tekstuuride loomine, frotaaž;</p> <p>(3) trükitehnikad;</p> <p>(4) looduslik materjal ja selle kasutamine;</p> <p>(5) materjalide säästlik kasutamine;</p> <p>(6) töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.</p>

<p>voolimismassile mustri vajutamine, voolimispulgaga joonistamine, erinevate materjalidega pindade kujundamine, mahulised värvid ja erinevad kattevärvid, efektvärvid jne.</p> <p>Rebimine - alustada lihtsamat ribad ja tükid, (ümarad suuremad vormid).</p> <p>Lõikamine (harjutavad tööd) baasoskused, lõikamisharjutused (leiab hulganisti internetist, ei pea ise ette valmistama). (lõikamise lõikeleht.pdf)</p> <p>Voltimine - väga lihtsad vormid.</p> <p>Looduslik materjal ja selle kasutamine - õppekäikudel kaasa korjatud materjali kasutamine, temaatiline meisterdamine (lehepildid, tõruloomad, kastanimandalad, liivapildid jne).</p> <p>Materjalide säästlik kasutamine - rebimistehnika ja lõikamise harjutamine olemasolevatest paberijääkidest, suurmate jääkide eraldamine väikesest prahist.</p> <p>Töövahendid ja töövahendite õige ning ohutu käsitlemine - töövahendite nimetused (vajadusel pilt, et osutada).</p>	
--	--

8. Töökultuur

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) hoolitseb õpetaja juhendamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest.</p> <p>(2) Mõisted: töökoht, töövahend, näidis</p> <p>(3) Praktilised tööd: Näidise uurimine: objektide paiknemine, detailide märkamine, kasutatud värvide nimetamine. Tööprotsessile tähelepanu pööramine (esvalt teeme nii, siis naa ja lõpuks lisame...). Teiste õpilastega materjalide ja töövahendite jagamine - õpetaja ei pea igale õpilasele lauale vajalikku valmis panema, vaid võiks eelistada vajamineva paigutamist ühisele lauale, kust igaüks võtab, mis vaja. Kui materjali laialijaotus võtab liigselt aega võib osaliselt materjalid laudadele valmis panna ja vaid mõned ühisele lauale jagamiseks paigutada. Enda ja teiste töö väärtustamine - iga kord uuritakse kaugele tööga jõuti, valmistööde puhul missugune on tulemus iseenda ja klassi jaoks. Harjutatakse tagasisidet, mis mul tuli hästi välja, missugune klassikaaslase töö mulle meeldib. Kui kõne puudub või on raskendatud,</p>	<p>(1) ülesandeid teostatakse valdavalt koostegevuses eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi;</p> <p>(2) õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid;</p> <p>(3) kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.</p>

kasutab õpetaja pildikeelt. (õpilane kirjeldab vajadusel õpetaja abiga kokkuvõtvalt tööprotsessi).	
--	--

Kunstiõpetuse ainekava 2. klassile

Õppeaine: kunst	Tundide arv: 1x35 tund
1. Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) punkt, joon, pind, rütm, struktuur;</p> <p>(2) objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös;</p> <p>(3) kujutab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi;</p> <p>(4) joonistab seda, mida näeb, mitte seda mida teab.</p> <p>(5) Mõisted: punkt, joon, pind, rütm, struktuur</p> <p>(6) Praktilised tööd: Joone kujutamine: jäme, peenike, tugev, õrn, sirge, kõver. Punkt: väike, suur, selge piiriga, susapusa. Pind: hele, tume, värviline ühevärviline jne. Esemete ja figuuride pinnaline kujutamine, nende ligikaudse vormi ja proportsiooni edasiandmine. Kujutab tuttavate kujundite (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk jne.) abil objekte ja esemeid. Vormilt lihtsate esemete ja figuuride voolimine eeskujuga järgi.</p>	<p>(1) leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava objekti/detaili, võrdleb 2–3 tajutava tunnuse (nt värvus, kuju, suurus) alusel näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel;</p> <p>(2) joonistab vabalt või šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid, vajaduse korral abiga;</p> <p>(3) kujutab kõrvuti asetsevaid sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana, vajaduse korral suunamisel või näidise abil;</p> <p>(4) kasutab omandatud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms), vajaduse korral abiga.</p>
2. Värvusõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja valge) ja värvitaju arendamine;</p> <p>(2) värvide segamine (helestamine/tumestamine);</p> <p>(3) huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta.</p> <p>(4) Mõisted: värvus, värvitoon, hele, tume</p> <p>(5) Praktilised tööd: Korda põhivärve ja kasvata teadmist värvidest järjest suuremaks. Koostage erinevaid värvikõlasid. Uurige, kuidas värvuste kogemine muutub vastavalt valgusele. Maalimine värvilisele paberile loob uusi ja laiendatud võimalusi värvikõlade kujutamiseks. Ümbruse- ja pildivaatlused: missuguseid värve</p>	<p>(1) tunneb ära ja nimetab õpitud värvisi.</p>

<p>märkad, lähiümbrusest värvitoonide leidmine. Meeleolu väljendamine värvidega.</p>	
<p>3. Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) kunstiteost luuakse läbi keskse tegelase (objekt/motiiv), olulisi selgelt märgatavaid detaile lisades; (2) võrdlemine (suur väike, pikem-lühem) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul) (3) tausta ja objekti suhe. (4) Mõisted: kontuur, detail, tegelane, ese, taust, (kahemõõtmeline, kolmemõõtmeline) (5) Praktilised tööd: Suurussuhte ja objektide paiknemisega seotud tegevused (ees, taga, üleval, all jne)) ning kolmemõõtmelise teose puhul vormid üldisemalt (ümar, kandiline, lapik, püstine jne).</p>	<p>(1) joonistab šablooni või orientiiri abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga.</p>
<p>4. Kujundamis- ja kirjaõpetus</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) kujundatakse erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorkuid (kaart, mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk); (2) loodusmaterjalist mandalate ja lihtsamate piltide ladumine. Lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. (3) oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes. (4) Praktilised tööd: Eesti riigi, kodukoha ja kooli sümbolikaga tutvumine. Mustri ja värvikorduste uurimine. Loodusliku materjaliga mustrid õues, aga ka paberil (oksad, kivid, tõrud, lehed, õied jne). Mustrite märkamise/otsimise loodusest (puu kasvuringid, lehe või õie kuju jne).</p>	<p>(1) järgib jõukohast mustri rütmi; (2) jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri.</p>
<p>5. Kunstikultuur</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; (2) kunstiõpetuse tegevused on seotud tihedalt eesti keele ja loodusõpetuse (üldõpetuse) teemadega. sh Eesti sümbolika, rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuuriga.</p>	<p>(1) tunneb rõõmu loomingulisest ja käelise tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest;</p>

<p>(3) õpilane õpib tundma uut koolikeskkonda, selle traditsioone ja sümboolikat.</p> <p>(4) Mõisted: kunst, kultuur, teos, autor</p> <p>(5) Praktilised tööd: Kooli ja kodukoha traditsioonide, lugude, sümbolite ning mustrite uurimine ja kasutamine loovtöö sisendina. Kooli ja /või lähiümbruses asuvate näituste uurimine "kunstniku pilguga" - õpetaja annab näituse vaatlemiseks jõukohased ülesanded: nimetab, teoses nähtavaid värve, äratuntavaid esemeid, olendeid, kujundeid, arutleb nende paiknevuse üle (ees, taga üleval all).</p>	
6. Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskused;</p> <p>(2) erinevate tekstuuride loomine;</p> <p>(3) trükitehnikad;</p> <p>(4) looduslik materjal ja selle kasutamine;</p> <p>(5) materjalide säästlik kasutamine;</p> <p>(6) töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.</p> <p>(7) Mõisted: maalimine, joonistamine, voltimine, kollaaž</p> <p>(8) Praktilised tööd: Loovtöid teostades harjutatakse maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskusi. Õpetaja näitab ette, suunab ja korrigeerib tegevust. Kasutatakse lihtsamaid kunstitehnikaid (monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliiatsitehnika, savi või plastiliini voolimine jms).</p>	<p>(1) tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliiatsid, viltpliiatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms);</p> <p>(2) rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades;</p> <p>(3) liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades;</p> <p>(4) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades.</p>
7. Töökultuur	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) ülesandeid teostatakse valdavalt koostegevuses eeskujuga ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi;</p> <p>(2) õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid;</p> <p>(3) kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.</p> <p>(4) Mõisted: töökoht, tööahend, näidis, koostöö</p> <p>(5) Praktilised tööd: Tunnirutiinide loomine - töökohta valmisseadmine, töökohta korrastamine.</p>	<p>(1) hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökohta ja õppevahendite korrasoleku eest;</p> <p>(2) tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega;</p> <p>(3) oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid.</p>

Koostööle suunavad tegevused - materjali jaotamine.	
---	--

Kunstiõpetuse ainekava 3. klassile

Õppeaine: kunst	Tundide arv: 1x35 tund
1. Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste märkamine ja oskuste piires esiletoomine;</p> <p>(2) joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks õpitakse mõisteid: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas;</p> <p>(3) võrdlemine (suur väike, pikem-lühem);</p> <p>(4) mänguline ja loov tegutsemine;</p> <p>(5) kujutatakse enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi.</p> <p>(6) Mõisted: detail, tervik, suur, väike, pikem, lühem</p> <p>(7) Praktilised tööd: Pildi või foto järgi looduspilt (foto võtab õpilane ise kaasa, kasutatakse õppekäigul tehtud fotosid). Kirjelduse järgi looduspildi maalimine. Emotsioonide kujutamine- rõõmus pilt, kurb pilt või hea tuju pilt, halva tuju pilt. Loodusobjektide voolimine.</p>	<p>(1) märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab vajaduse korral oma tööd;</p> <p>(2) oskab juhendile vastavalt joonistada erinevaid jooni ja vorme: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar.</p>
2. Värvusõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) värvitaju arendamine;</p> <p>(2) värvide segamine (helestamine/tumestamine);</p> <p>(3) huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta;</p> <p>(4) värvuste rahvapärased nimetused: rootsi punane, lipu punane, jne.</p> <p>(5) Mõisted: värvused (punane, kollane, jne), helestamine ja tumestamine</p> <p>(6) Praktilised tööd: Värvide heleduse-tumeduse skaala, näiteks värvivaiba värvimine värvinimetuste järgi. Uurige, kuidas värvuste kogemine muutub vastavalt valgusele. Koostage erinevaid värvikõlasid, maalige värvilisele paberile. Värviridade koostamine loodusmaterjalist: sügisese lehed, kivid, lilled jne.</p>	<p>(1) tunneb värvuste nimetusi;</p> <p>(2) oskab juhendamisel toone helestada ja tumestada.</p>

3. Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul);</p> <p>(2) tausta ja objekti suhe;</p> <p>(3) osaline kattuvus.</p> <p>(4) Mõisted: üleval, all, paremal, vasakul, taust, kattuvus</p> <p>(5) Praktilised tööd: Looduse kujutamine naturist, talvine maastik, jne.</p>	<p>(1) tõstab oma töödes esile ja võrdleb kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel.</p>
4. Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) kujundatakse erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorkuid (kaart; mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk);</p> <p>(2) lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine;</p> <p>(3) oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes.</p> <p>(4) Mõisted: rütm, muster, trükkimine, materjalitrükk, mudel, makett, kirjakunst</p> <p>(5) Praktilised tööd: Etteantud toorikute kaunistamine mustriga. Materjalitrükk. Rahvuslike mustrite ainetel kaunistused. Oma nime kujundamine vastavalt teemale, aastaajale. PVA-liimiga joonistamine. Lihtsamate mänguasjade valmistamine.</p>	<p>(1) täiendab mustri rütmi;</p> <p>(2) valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumikaunistusi.</p>
5. Kunstikultuur	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda;</p> <p>(2) õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi;</p> <p>(3) näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine.</p> <p>(4) Mõisted: kunstiteos, maal, graafika, akvarell, skulptuur, näitus</p> <p>(5) Praktilised tööd: Enda ja kaaslaste tööde vaatlemine ja võrdlemine. Näitusekülastused ja haridusprogrammides osalemine.</p>	<p>(1) võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi;</p> <p>(2) osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel.</p>

6. Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskused;</p> <p>(2) erinevate tekstuuride loomine;</p> <p>(3) trükitehnikad;</p> <p>(4) plastiliinimaal;</p> <p>(5) looduslik materjal ja selle kasutamine;</p> <p>(6) materjalide säästlik kasutamine;</p> <p>(7) prügikunst;</p> <p>(8) töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.</p> <p>(9) Mõisted: tehnikate õppimisega kaasnev sõnavara</p> <p>(10) Praktilised tööd: Kahemõõtmeliste tööde loomine (joonistamine, maalimine kattevärvide ja akvarellidega, kollaaž, lihtsamad trükitehnikad (papi- ja materjalitrukk, penoplasti tükk, templitrukk), frotaaž, grataaž jne). Lihtsamate kolmemõõtmeliste tööde loomine. Pisiplastika savist, plastiliinist või voolimismassist. Elementaarsete töövõtete ja tööriistade tundma õppimine. Jõukohane voltimine. Kahe- ja kolmemõõtmeliste tööde kombineerimine. Õiged töövõtted materjalide ja töövahendite kasutamisel.</p>	<p>(1) tunneb ära ja nimetab õpitud töövahendeid ja tehnikaid, kasutab neid kunstitöös oma võimetest lähtuvalt (vajaduse korral õpetaja abiga);</p> <p>(2) sorteerib materjalijäake (vajalik - mittevajalik, saab veel kasutada - ei saa kasutada).</p>
7. Töökultuur	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) ülesandeid teostatakse valdavalt koostegutses eeskujuga ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi;</p> <p>(2) õpitakse tasapisi valima eesmärgist lähtuvalt töövahendeid ja -võtteid;</p> <p>(3) õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid;</p> <p>(4) kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.</p> <p>(5) Mõisted: näidis, juhend, töövahendid, autor</p> <p>(6) Praktilised tööd: Etteantud küsimustele toetudes enda tööd ja selle valmimise protsessi kirjeldamine - mida ma tegin, kuidas tegin, milliseid vahendeid kasutasin? Kõneraskustega laste puhul võib tööprotsessi etappide kaupa üles pildistada ja hiljem piltidega tegevuse järjekorda laduda.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • hoiab õpetaja juhendamisel korras töökohta ja oskab enda järelt koristada; • tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega; • viib alustatud töö iseseisvalt või abiga lõpule; • oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid; • peab kinni rühmas kokkulepitud reeglitest.

Kunstiõpetuse ainekava 4. klassile

Õppeaine: kunst	Tundide arv: 1x35 tund
1. Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste märkamine ja oskuste piires esiletoomine;</p> <p>(2) ruumisuhete märkamine ja arvestamine (väiksem-suurem, kitsam-laiem, peenem-paksem, pikem-lühem jne) ja õpitud ruumisuhteid pildil (kõrval, ülal, all jne);</p> <p>(3) ruumi kujutamine enda ümber;</p> <p>(4) emotsioonide kujutamine kunstitöös.</p> <p>(5) Mõisted: asend, pinnafaktuur, proportsioon, mõõtühik, mudel, emotsioon</p> <p>(6) Praktilised tööd: Pinnafaktuuride kompimine ja järgnev kujutamine. Valminud faktuuride abil kujutamine. Loomade joonistamine, nende iseloomulikud asendid, karvkate: siledad, karedad, pika- ja lühikarvalised jne. Inimese kujutamine etteantud keha detailide abil. Praktilised harjutused inimese kehaosade teadvustamiseks ja mõistmiseks. Paarisjoonistamine (üks joonistab teist, kehakontuuri joonistamine põrandal jne). Mõõtmine (mõõtühikud, esialgu mõõtmine käelabaga, peapikkustega jne). Ruumi tunnetamine - kujutamine, hooned väljast ja seest. Lihtsamate emotsioonide kujutamine: silmade, kulmude ja suu eri asendi. Emotsioonikaartide kasutamine: rõõmus, kurb, vihane, üllatunud, vastikustunne. (Minu tänane emotsioon).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • märkab esemete, inimeste ja loomade kujutamisel neile iseloomulikke tunnuseid; • kujutab inimest paigalendis.
2. Värvusõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) värviring: põhivärvid ja sekundaarsed värvid, vastandvärvid;</p> <p>(2) värvide segamine (helestamine/tumestamine);</p> <p>(3) soojad värvid, külmad värvid.</p> <p>(4) Mõisted: põhivärvid, sekundaarsed värvid, vastandvärvid, helestamine, tumestamine, soojad värvid, külmad värvid</p> <p>(5) Praktilised tööd: Värvide segamis tabel, värvide sõprus (selgitada, missuguse tunnuse alusel võiksid</p>	<p>(1) segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul).</p>

<p>värvid sõbrad olla, näiteks vastandvärvid) seleta segamistabeli põhimõtet. Tee erineva ülesandega värviribasid: skeemitabeli abil, helestades, tumestades, vastandvärvidega jne.</p>	
<p>3. Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) esiplaan ja taust, osaline kattuvus; (2) portree või horisontaalformaad; (3) suurusuhted ning paiknemine üksteise ja vaataja suhtes; (4) tasapinnalised ja ruumilised teosed. (5) Mõisted: esiplaan, taust, kattuvus, portreeformaad- vertikaalformaad, horisontaalformaad, kõrval, ülal, all, ees, taga, tasapinnaline teos, ruumiline teos (6) Praktilised tööd: Maastikumaalid: puude kujutamine ees ja taga, loomaade kujutamine puu ees ja taga, eespool suurem, silmapiiril väiksem. Esemete (nõude, köögiviljade) kujutamine ees ja taga. Erinevate formaatide kasutamine näit looduspildi ja inimese joonistamisel. Voolimine- tasapinnaline (reljeef) ja ruumiline.</p>	<p>(1) kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga).</p>
<p>4. Kujundamis- ja kirjaõpetus</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine; (2) rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult); (3) märkide ja sümbolite tähendused (klassis, koolis, tuttavas keskkonnas olevad); (4) voltimine; (5) ühise ruumi (klassi) kujundamine tähtpäevadeks. (6) Mõisted: ruumiline kompositsioon, makett, mudel, rütm, märgid ja sümbolid (lipp, süda, rist, muna, jõuluvana, päkapikk jne) (7) Praktilised tööd: Ruumi kujundamine tähtpäevaks (jõulud, sõbrapäev jne). Rütmiharjutus tähtedega või rahvusliku mustri elementidega. Märgid ja sümbolid klassis, koolis, traditsioonides (lipp, süda, rist, muna,</p>	<p>(1) kaunistab tähtpäevadeks ruumi; (2) osaleb ühise keskkonna kujundamisel.</p>

<p>jõuluvana, päkapikk jne). Lihtsa eseme voltimine (kott, karp) ja selle dekoreerimine.</p>	
<p>5. Kunstikultuur</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p> <p>(1) kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; (2) näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine; (3) teos, maal, skulptuur, kunstnik, autor; (4) teiste loomingu kasutamine. (5) Mõisted: maal, skulptuur, kunstnik, autor, maalikunstnik, skulptor, autoriõigus, kunstimuuseum, galerii (6) Praktilised tööd: Kunstiliikide tutvustamine ja kunstitööde jagamine liikide kaupa. Teooriale järgneb praktiline töö, aga võib ka mõnikord vastupidi. Võta aeg arutleda klassis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, kas või 1-2 sõna. Mis on minu/kaaslase töös erinevat ja sarnast. Muuseumitundide ja virtuaalnäituste külastused. Huvitavad jutustused/legendid teoste kohta.</p>	<p>Õpitulemused</p> <p>(1) osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel; (2) töötab kaasa muuseumitundides; (3) väärtustab enda ja kaaslaste töid; (4) märkab ja väärtustab erinevaid lahendusi.</p>
<p>6. Tehnikad, vahendid ja materjalid</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p> <p>(1) keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine, guašside, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine; (2) voolimine: ümarplastika ja reljeef; (3) kollaaž; (4) digivahendite kasutamise: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž. (5) Mõisted: rebimine, lõikamine, voltimine, voolimine, guašš, akvarell, pastell, kriit, kattevärv, ümarplastika, reljeef, kollaaž, foto, arvutijoonistus (6) Praktilised tööd: Karbi pinnalaotuse lõikamine. Koti/karbi voltimine. Rebitud kujunditest kollaaž. Fotojaht vastavalt aastaajale või tähtpäevale. Arvutiga joonistamine.</p>	<p>Õpitulemused</p> <p>(1) kasutab töös erinevaid materjale, sh taaskasutatavaid materjale; (2) kasutab võimaluse korral erinevaid digivahendeid.</p>

7. Töökultuur	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) õpitakse tasapisi valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid;</p> <p>(2) õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi;</p> <p>(3) õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi;</p> <p>(4) initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine.</p> <p>(5) Mõisted: säästlikkus, tööprotsess</p> <p>Praktilised tööd: Töö eesmärgi selgitamine, tehnikavaliku põhjendus (mida teeme, miks teeme, kuidas teeme). Taaskasutus (paberid, olmejäägid). Ühiskasutatavate töövahendite korrastus. Töölaua korrashoid tööd tehes ja pärast tööd.</p>	<p>(1) mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada;</p> <p>(2) kirjeldab tööprotsessi, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga.</p>

Kunstiõpetuse ainekava 5. klassile

Õppeaine: kunst	Tundide arv: 1x35 tund
1. Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste esiletoomine;</p> <p>(2) ruumisuhete arvestamine (kõrval, ülal, all jne);</p> <p>(3) inimeste ja muude elusolendite liikumises kujutamine;</p> <p>(4) emotsioonide kujutamine kunstitöodes.</p> <p>(5) Mõisted: mõõtühik, mudel, skeem, kahemõõtmeline teos, kattumine, teravus, suurus, poos</p> <p>(6) Praktilised tööd: Koopamaali tüüpi kujutamine (võimalusel jutustav pilt). Erinvate spordialade ja /või tantsimise kujutamine (kriipsujuku asendite läbi). Traatkarkassiga inimese mudeli meisterdamine. Koomiks loomadest. Animatsiooni loomine (inimese/ looma liikumine (arvutijoonistustel põhinev)). Detailist terviku jätkamine</p>	<p>(1) kujutab inimest ja muid elusolendeid liikumises (vajadusel abiga);</p> <p>(2) väljendab kunstitöodes erinevaid emotsioone, kasutab selleks värve.</p>

2. Värvusõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) värviring: põhivärvid ja sekundaarsed värvid, vastandvärvid;</p> <p>(2) värvide segamine (helestamine/tumestamine);</p> <p>(3) soojad värvid, külmad värvid;</p> <p>(4) värvuste nimetused.</p> <p>(5) Mõisted: Põhivärvid, sekundaarsed värvid, vastandvärvid, helestamine, tumestamine, soojad värvid, külmad värvid.</p> <p>(6) Praktilised tööd: Värviring ja sellest pildi kujundamine (vihmavari, vaateratas, jne). Ühe ja sama pidi maalimine külmade ja soojade värvidega. Kuum päev ja külm päev. Vestlused värvide mõjust ja moevärvid.</p>	<p>(1) segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul);</p> <p>(2) eristab külmi ja sooje värvusi, oskab toone helestada ja tumestada.</p>
3. Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) esiplaan ja taust, osaline kattuvus;</p> <p>(2) portree või horisontaalformaad;</p> <p>(3) suurusuhted ning paiknemine üksteise ja vaataja suhtes;</p> <p>(4) tasapinnalised ja ruumilised teosed.</p> <p>(5) Mõisted: suurem, väiksem, kõige suurem, millegi ees või millegi taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, puutuvad kokku. vertikaalformaad, horisontaalformaad.</p> <p>(6) Praktilised tööd: Kollaažid. Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni elementide kaudu (Esiplaanel on ....., selle taga on....., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne). Paigutuste läbimängimised detailidega paberil või muul tausta</p>	<p>(1) tõstab oma töödes esile kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel;</p> <p>(2) väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes ees- ja tagapool, keskel.</p>
4. Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine;</p> <p>(2) rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult)</p> <p>(3) märkide ja sümbolite tähendused (klassis, koolis, tuttavas keskkonnas);</p> <p>(4) voltimine;</p> <p>(5) ühise ruumi (klassi) kujundamine tähtpäevadeks.</p>	<p>(1) osaleb ühise keskkonna kujundamisel.</p>

<p>(6) Mõisted: ruumiline kompositsioon, makett, mudel, rütm, märgid ja sümbolid, illustratsioon. Illustraator</p> <p>(7) Praktilised tööd: Ruumi kujundamine tähtpäevaks(jõulud, sõbrapäev jne). Erinevate ruumide ja keskkondade kirjeldamine (tuba, elamu, korter, suvekodu, kool, muuseum, kaubanduskeskus, linnaväljak, aed, park...). Rütmiharjutus tähtedega, rahvusliku mustri elementidega, kooli sümboolika kasutamine. Lihtsa eseme voltimine (kott, karp, lill, mänguasjad jne) ja selle dekoreerimine. Makett kasutades taaskasutusmaterjale. Raamatukujundus: kaanekujundus, illustratsioon.</p>	
--	--

5. Kunstikultuur

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda;</p> <p>(2) näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine;</p> <p>(3) teos, maal, skulptuur, kunstnik, autor;</p> <p>(4) visuaalne kirjaoskus;</p> <p>(5) teiste loomingu kasutamine.</p> <p>(6) Mõisted: maal, skulptuur, kunstnik, autor, maalikunstnik, skulptor, autoriõigus, kunstimuuseum, galerii, teose etikett</p> <p>(7) Praktilised tööd: Kunstiliikide tutvustamine liikide kaupa, käsiloleva töö liigitamine sobiva kategooria alla. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, linnaruumis või kooli ruumides. Teoste kirjeldamiseks (kirjeldamine, analüüsimine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. Visuaalne kirjaoskus Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, klassikaaslase tööst. Muuseumitunni külastus, virtuaaltuur, näituse külastus.</p>	<p>(1) võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi;</p> <p>(2) osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel.</p>

6. Tehnikad, vahendid ja materjalid

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine;</p> <p>(2) kollaaž;</p>	<p>(1) kasutab suunamisel õpitud tehnikaid kunstitööde loomisel ja lähiümbruse kujundamisel.</p>

<p>(3) guašside, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine;</p> <p>(4) voolimine: ümarplastika ja reljeef;</p> <p>(5) materjalide säästlik kasutamine;</p> <p>(6) digivahendite kasutamise: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž.</p> <p>(7) Mõisted: Materjalide ja tehnikatega seotud sõnavara.</p> <p>(8) Praktilised tööd: Kujutava kunsti tööd: maal - akvarellmaal, kattevärvidega maal (guašš, akrüül), kollaaž sh 2D ja 3D tööde kombineerimine; graafika (illustratsioon, kirjakunst, tarbegräafika, plakat, koomiks, pliiatsi-, söe- ja tušijoonistus); skulptuur (plastika ja reljeef). Tarbekunsti valdkonna tööd, sõltuvalt õpetaja oskustest ja kooli võimalustest: klaasikunst; tekstiilikunst; keraamika; kirjakunst (kalligraafia); disain. Muu visuaalkunst: filmikunst sh animatsioon; fotokunst; muu digitaalne loometöö.</p>	
7. Töökultuur	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) õpitakse valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid;</p> <p>(2) õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi;</p> <p>(3) õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi;</p> <p>(4) initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine;</p> <p>(5) videojuhiste järgi töötamine.</p> <p>(6) Mõisted: säästlikkus</p> <p>(7) Praktilised tööd: Õpeta loominguiliste tööde jaoks, lähtuvalt eesmärgist valima töövahendid ja - võtted. Pööra tähelepanu säästlikkusele, õpeta, kuidas üht või teist materjali, töövahendit kasutada. Kirjelda tööprotsessi ja õpeta seda jälgima (kõigepealt teeme,.... , siis lisame..... ja lõpuks .... või täna teeme... järgmine kord täiendame ja viimistleme).</p>	<p>(1) mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada;</p> <p>(2) kirjeldab tööprotsessi, enda ja kaaslaste töid, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga.</p>

Töid hinnates, too välja kriteeriumid, mida hindad.	
---	--

Kunstiõpetuse ainekava 6. klassile

Õppeaine: kunst	Tundide arv: 1x35 tund
1. Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) inimeste, esemete ja looduse kujutamisel õpitakse kujutatava iseloomulike tunnuseid esile tooma (sh karakter);</p> <p>(2) inimese kujutamisel õpitakse arvestama proportsioonidega;</p> <p>(3) figuuride joonistamisel õpitakse kasutama liikumisjooni;</p> <p>(4) erinevad keskkonnad ja nende kujutamine;</p> <p>(5) õpitakse ruumilist kujutamist tasapinnal.</p> <p>(6) Mõisted: figuur, karakter, proportsioon, liikumisjoon, anatoomia, tasapind, ruum, kahe- ja kolmemõõtmelisus</p> <p>(7) Praktilised tööd: Mõõtmistehnikate õppimine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades. Lindude, loomade, taimede kujutamine neile iseloomulikus keskkonnas ja iseloomulike värvide vm detailidega; Erinevate keskkondade kujutamine: looduslik, tehiskeskkond, linnaruum, puhkeala, töökeskond, veekeskond, õhuruum jne. Ruumi kujutamine, kolmemõõtmelisus: pikkus, laius, kõrgus.</p>	<p>(1) arvestab juhendamisel ja näidise abil inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes;</p> <p>(2) näo kujutamisel arvestab silmade asukohaga;</p> <p>(3) loob kujutatavale sisult ja vormilt sobiva tausta.</p>
2. Värvusõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) värviring: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia;</p> <p>(2) toon-toonis värvimine;</p> <p>(3) värvitaju arendamine (varjutamine);</p> <p>(4) värvide abil aja kujutamine (aastaaeg, ööpäeva tsükkel);</p> <p>(5) värvidega olulise info rõhutamine.</p> <p>(6) Mõisted: vastandvärvid, lähisvärvid, harmoonia, toon-toonid, värviüleminek</p> <p>(7) Praktilised tööd: Värvipaleti joonistamine kolme põhivärvi abil eeskujuks värviring. Värvuste nimetused nt magentapunane,</p>	<p>(1) kujutab temaatilistes töödes värvide abil tegevuse aega ja kohta.</p>

<p>maasikapunane, korallpunane jne). Vastandvärvipaaridega pildi värvimine ja värvitasakaalu saavutamine. Värviüleminekute (ühelt värvilt teisele) kasutamine värvimisel.</p>	
<p>3. Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks; (2) kujutatava suurus pildiruumi sees; (3) ühe koondumispunktiga perspektiiv; (4) tööd joonlaua ja sirkliga, geomeetrilised elemendid. (5) Mõisted: portree- ja horisontaalformaad, kompositsioon, esiplaan, taust, pildi sügavus (koondumispunkt) (6) Praktilised tööd: Paigutuste läbimängimised detailidega paberil või muul taustal, fotod erinevatest paigutustest. Kuubi joonistamine frontaalperspektiivist (näide). Malelaua joonistamine (näide: malelaua joonistamine.pdf). Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni elementide kaudu (esiplaanil on ....., selle taga on....., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne).</p>	<p>(1) väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool.</p>
<p>4. Kujundamis- ja kirjaõpetus</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) õpitakse lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; (2) tarbekunst - mudelite loomisel lähtutakse otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja iluõppimisest; (3) teksti kasutamine loovtöös; (4) teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades. (5) Mõisted: probleem, lahendus, märk, sõnum, logo, reklaam, disain, otstarve, element, (kalligramm) (6) Praktilised tööd: Arutelud ja näited disaini erinevate valdkondade kohta: tootedisain, moedisain, veebidisain, graafiline disain jne) (ATolts_tegevusleht_IIaste_A3.pdf). Kujundusgraafika tööd raamat, ajaleht, plakat, reklaamid, pakend, kaubamärk logo (Reklaam</p>	<p>(1) kasutab juhendamisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; (2) märkab kujunduselemente keskkonnas.</p>

<p>ja logo õpetajajuhend ja töölehed.pdf). Pakendite voltimine ja tähtpäevale vastav kaunistamine. Täheelementidega mustrid (soovitused J. Mäemati kirjaõpikust: Jüri Mäemat_ "Ornamentaalseid harjutusi kirjatähtedega."pdf). Kalligrammide joonistamine (fantaasiakiri).</p>	
<p>5. Kunstikultuur</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) vesteldakse lihtsamatel kunstiga seotud teemadel, vestlustes ja praktiliste tööde teostamisel kasutatakse õpitud mõisteid; (2) tutvutakse Eesti kunsti tähtteostega; (3) kaasaegne kunst ja installatsioon; (4) huvitavad funktsionaalsed ja dekoratiivsed objektid, märgid ja kirjad linnaruumis (sh graffiti); (5) filmide, arvutimängude, koomiksise ja reklaamide pildikeel. (6) Mõisted: kunsti liikidega seotud sõnavara: žanr, portree, natüürmort, linnavaade, maastikuvaade, interjööri vaade (7) Praktilised tööd: Kunsti liikide tutvustamine liikide kaupa, tööde liigitamine sobiva kategooria alla, reprod. maalimine. Kunsti teoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund, virtuaaltuur, näituse külastus, linnaruumis olevate kunsti teoste uurimine (Tallinna linnaruumi kunstikaart, Tartu tänavakunsti kaart). Teoste kirjeldamine õpilaste poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. Visuaalne kirjaoskus. Võimalusel õpilaste poolt narratiivide loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, lahendus (koomiks, animatsioon, Animatsiooniprojekti stsenaarium.pdf). Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, klassikaaslaste tööst, õpilastega koos näituste ülespanek.</p>	<p>(1) tunneb ja oskab kasutada õpitud kunsti liikide mõisteid (skulptuur, maal, graafika jms); (2) mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust, vajadusel abiga; (3) väärtustab kunsti enda isikupära ja emotsioonide väljendusvahendina.</p>
<p>6. Tehnikad, vahendid ja materjalid</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine. looduslikest ja tehismaterjalidest;</p>	<p>(1) loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid; (2) teeb kollaaži;</p>

<p>(2) maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine;</p> <p>(3) joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega;</p> <p>(4) erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon.</p> <p>(5) Mõisted: opkunst, popkunst, tegevusmaal, installatsioon, reproduktsioon, kalligraafia, kalligramm, abstraktne maal, vitraaž, mosaiik, grafiti</p> <p>(6) Praktilised tööd: Kujutava kunsti tööd: maal - akvarellmaal, kattevärvidega maal, kollaaž sh 2D ja 3D tööde kombineerimine, tegevusmaal, Pollocki meetod, opkunst, popkunst, grafiti; graafika (illustratsioon, kirjakunst, kalligramm, tarbograafika, plakat, koomiks); skulptuur (plastika ja reljeef, installatsioon). Tarbekunsti valdkonna tööd, sõltuvalt õpetaja oskustest ja kooli võimalustest: klaasikunst, vitraaž; tekstiilikunst; keraamika, mosaiik; kirjakunst (kalligraafia); tootedisain. Muu visuaalkunst: filmikunst sh animatsioon; fotokunst sh fototöötlus; muu digitaalne loometöö.</p>	<p>(3) oskab kasutada oma loominguliseks tegevuseks digivahendeid;</p> <p>(4) kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt.</p>
--	---

7. Töökultuur

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima, valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid;</p> <p>(2) tehakse nii individuaal kui grupitööd;</p> <p>(3) pööratakse enam tähelepanu tööde vormistamisele;</p> <p>(4) kavandatakse mahukamaid ja pikemaid (mitmetunniseid) projekte;</p> <p>(5) töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid;</p> <p>(6) loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde teostamisel.</p> <p>(7) Mõisted: kavand, projekt, viimistlus, keskkonnasõbralik, taaskasutus, korduvkasutus</p> <p>(8) Praktilised tööd: Tööoskuste ja tehnikate õppimine.</p>	<p>(1) planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupitööna, võimaluse korral projektõppe raames;</p> <p>(2) töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd;</p> <p>(3) kasutab materjale keskkonnasõbralikult vajadusel abiga.</p>

<p>Materjalide tundmaõppimine. Tööde vormistamine sh korrektse etiketi lisamine töödele. Tööruumi korrashoidu tagavate reeglite tutvustamine ja nendest kinnipidamine. Ringmajanduse teemade (materjali säästlik kasutamine ja taaskasutamine) rakendamine.</p>	
---	--

Kunstiõpetuse ainekava 7. klassile

Õppeaine: kunst	Tundide arv: 1x35 tund
1. Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) inimese kujutamine - proportsioonide ja kujutatava iseloomulike tunnuste esiletoomine;</p> <p>(2) inimese erinevates rollides kujutamine (ametid, tööasendid jne);</p> <p>(3) ruumilisuse kujutamine (risttahukas, püramiid, silinder, kera);</p> <p>(4) op-kunsti teemade käsitlemine;</p> <p>(5) valguse ja varjuga arvestamine joonistamisel;</p> <p>(6) ümbritseva keskkonna kujutamine (siseruumid, väliskeskkond, linnaruum, loodus).</p> <p>(7) Mõisted: figuur, proportsioon, detail, isikupära, liikumisjoon, tasapind, ruumilisus, vari, opkunst, illusioon</p> <p>(8) Praktilised tööd: Mõõtmistehnikate õppimine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades. Lindude, loomade, taimede kujutamine neile iseloomulikus keskkonnas ja iseloomulike värvide vm detailidega. Erinevate keskkondade kujutamine: looduslik, tehiskeskkond, linnaruum, puhkeala, töökeskkond, veekeskkond, õhuruum jne. Ruumi kujutamine, kolmemõõtmelisus: pikkus, laius, kõrgus. Opkunsti teemalised praktilised tööd.</p>	<p>(1) inimeste, esemete ja looduse kujutamisel oskab olulisi detaile esile tõsta, oskuste piires arvestab proportsioonidega kujutamisel;</p> <p>(2) oskab inimesi kujutada erinevates ametites sobiva tausta ja ametile omaste detailidega;</p> <p>(3) figuuride joonistamisel oskab märgata selle liikumisjooni ja kasutama neid;</p> <p>(4) oskuste piires kujutab ruumilisi vorme tasapinnal;</p> <p>(5) oskab erinevate joonte ja mustritega luua eriilmelisi pindu.</p>
2. Värvusõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) värviring: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia;</p> <p>(2) toon-toonis värvimine;</p> <p>(3) värvitaju arendamine (varjutamine);</p>	<p>(1) oskab kasutada värviringi oma loovtöö värviskeemi kokkupanekuks: vastandvärvid,</p>

<p>(4) värvidega olulise info rõhutamise.</p> <p>(5) Mõisted: värviskeem, värviratas, harmoonia, vastandumine, vastandvärvid, lähisvärvid, pildi sügavus, vari</p> <p>(6) Praktilised tööd: Värvipaleti joonistamine kolme põhivärvi abil eeskujuks värviring. Värvuste nimetused nt magentapunane, maasikapunane, korallpunane jne). Vastandvärvipaaridega pildi värvimine ja värvitasakaalu saavutamine. Värviüleminekute (ühelt värvilt teisele) kasutamine värvimisel. Monokroomne pilt.</p>	<p>lähisvärvid ja värvide harmoonia, toon-toonis värvimine;</p> <p>(2) oskuste piires varjutab, et anda oma loovtööle sügavust;</p> <p>(3) oskab värvidega rõhutada olulist;</p> <p>(4) oskab värvide ja varjutusega luua eriilmelisi pindu.</p>
---	--

3. Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks;</p> <p>(2) ühe koondumispunktiga perspektiiv;</p> <p>(3) tööd joonlauda ja sirkliga, geomeetrilised elemendid, täpsus.</p> <p>(4) Mõisted: horisontaalne, vertikaalne, koondumispunkt, mõõtmine, sirkel, ringjoon, diameeter, küljepikkus</p> <p>(5) Praktilised tööd: Paigutuste läbimängimised detailidega paberil või muul taustal, fotod erinevatest asenditest. Kuubi joonistamine frontaalperspektiivist (näide). Malelauda joonistamine (näide: malelauda joonistamine.pdf). Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni elementide kaudu (esiplaanil on ....., selle taga on....., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne).</p>	<p>(1) oskuste piires püüab pildile anda sügavust;</p> <p>(2) oskab kasutada joonlauda ja sirklit ning püüab mõõtmisel olla täpne.</p>

4. Kujundamis- ja kirjaõpetus

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) proovib lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel;</p> <p>(2) tarbekunst - mudelite loomisel lähtub otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja ilumõistest;</p> <p>(3) teksti kasutamine loovtöös, teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades;</p> <p>(4) ilukiri (sh kirjaoptika);</p> <p>(5) infograafika.</p>	<p>(1) oskab värvide, joonte ja muustritega luua eriilmelisi pindu;</p> <p>(2) teab, mida tähendab disain ja disainimine;</p> <p>(3) on harjutanud lihtsamaid kujundamisvõtteid mõne tarbeeseme kujundamisel;</p> <p>(4) märkab kujunduselemente keskkonnas.</p>

<p>(6) Mõisted: probleem, lahendus, märk, sõnum, logo, reklaam, disain, otstarve, element, (kalligramm), ilukiri</p> <p>(7) Praktilised tööd: Arutelud ja näited disaini erinevate valdkondade kohta: tootedisain, moedisain, veebidisain, graafiline disain jne) (ATolts_tegevusleht_IIaste_A3.pdf). Kujundusgraafika tööd raamat, ajaleht, plakat, reklaamid, pakend, kaubamärk logo (Reklaam ja logo õpetajajuhend ja töölehed.pdf) Pakendite voltimine ja tähtpäevale vastav kaunistamine. Täheelementidega mustrid (soovitused J. Mäemati kirjaõpikust: Jüri Mäemat_ "Ornamentaalseid harjutusi kirjatähtedega."pdf). Kalligrammide joonistamine (fantaasiakiri). Infograafika ehk graafikute ja diagrammide koostamine ja ilmekas kujundamiseks.</p>	
--	--

5. Kunstikultuur

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) tutvutakse Eesti kunsti tähtteostega;</p> <p>(2) opkunst ja popkunst ja installatsioon;</p> <p>(3) huvitavad funktsionaalsed ja dekoratiivsed objektid, märgid ja kirjad linnaruumis (sh graffiti);</p> <p>(4) vestlused lihtsamatel kunstiga seotud teemadel seal hulgas originaalteos ja võltsing.</p> <p>(5) Mõisted: kunsti liikidega seotud sõnavara: žanr, portree, natüürmort, vaade, linnavaade, maastikuvaade, interjäär, opkunst, popkunst</p> <p>(6) Praktilised tööd: Kunsti liikide tutvustamine liikide kaupa, tööde liigitamine sobiva kategooria alla, reprod. maalimine. Kunsti teoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund, virtuaalruum, näituse külastus, linnaruumis olevate kunsti teoste uurimine (Tallinna linnaruumi kunsti kaart, Tartu tänavakunsti kaart). Teoste kirjeldamine õpilaste poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. Visuaalne kirjaoskus. Võimalusel õpilaste poolt narratiivide loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, lahendus (koomiks, animatsioon,</p>	<p>(1) tunneb ja liigitab vaadeldud kunsti tüüpe (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika);</p> <p>(2) mõistab originaali, reproduktiooni ja võltsingu olemust.</p>

<p>Animatsiooniprojekti stsenaarium.pdf). Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, klassikaaslase töödest, õpilastega koos näituste ülespanek.</p>	
<p>6. Tehnikad, vahendid ja materjalid</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine. looduslikest ja tehismaterjalidest; (2) maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine; (3) joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega; (4) erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon; (5) filmide, arvutimängude, koomiksita ja reklaamide pildikeel. (6) Mõisted: opkunst, popkunst, tegevusmaal, installatsioon, reproduktsioon, kalligraafia, kalligramm, abstraktne maal, vitraaž, mosaiik, grafiti (7) Praktilised tööd: Kujutava kunsti tööd: maal - akvarellmaal, kattevärvidega maal, kollaaž sh 2D ja 3D tööde kombineerimine, tegevusmaal, Pollocki meetod, opkunst, popkunst, grafiti; graafika (illustratsioon, kirjakunst, kalligramm, tarbegräafika, plakat, koomiks); skulptuur (plastika ja reljeef, installatsioon). Tarbekunsti valdkonna tööd, sõltuvalt õpetaja oskustest ja kooli võimalustest: klaasikunst, vitraaž; tekstiilikunst; keraamika, mosaiik; kirjakunst (kalligraafia); tootedisain. Muu visuaalkunst: filmikunst sh animatsioon; fotokunst sh fototöötlus; muu digitaalne loometöö.</p>	<p>(1) loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid; teeb kollaaži.</p>
<p>7. Töökultuur</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima, valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; (2) tehakse nii individuaal kui gruppitööd;</p>	<p>(1) planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või gruppitööna,</p>

<p>(3) pööratakse enam tähelepanu tööde vormistamisele;</p> <p>(4) kavandatakse mahukamaid ja pikemaid (mitmetunniseid) projekte;</p> <p>(5) töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid;</p> <p>(6) loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde teostamisel;</p> <p>(7) jõudumööda lähenetakse autoriõigusest lähtuvatele teemadele.</p> <p>(8) Mõisted: kavand, eskiis, projekt, viimistlus, keskkonnasõbralik, taaskasutus, korduvkasutus</p> <p>(9) Praktilised tööd: Tööoskuste ja tehnikate õppimine. Materjalide tundmaõppimine. Tööde vormistamine sh korrektse etiketi lisamine töödele. Oma tööprotsessi refleksioon. (Kunstiteose ja tööprotsessi analüüsi toetavad küsimused.pdf). Tööruumi korrashoidu tagavate reeglite tutvustamine ja nendest kinnipidamine. Ringmajanduse teemade (materjali säästlik kasutamine ja taaskasutamine) rakendamine. Ettevõtlikkuspädevuse rakendamine kunstitundides.</p>	<p>võimaluse korral projektõppe raames;</p> <p>(2) töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd;</p> <p>(3) kasutab materjale keskkonnasõbralikult vajadusel abiga.</p>
---	---

Kunstiõpetuse ainekava 8. klassile

Õppeaine: kunst	Tundide arv: 1x35 tund
1. Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) inimese kujutamine eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas;</p> <p>(2) taimede ja loomade kujutamine, plastika;</p> <p>(3) geomeetrilised kujundid;</p> <p>(4) pinna struktuurid;</p> <p>(5) skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi jne);</p> <p>(6) opkunst, pop-kunst.</p> <p>(7) Mõisted: mõõtmine, figuur, proportsioon, detail, isikupära, liikumisjoon, tasapind, ruumilisus, vari, näoilme põhikarakteristikud, näolihased, miimika, tekstuur, geomeetria, opkunst, illusioon</p> <p>(8) Praktilised tööd: Mõõtmistehnikate kordamine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas</p>	<p>(1) oskab märgata inimese karakteristikuid ja võtab seda arvesse inimese kujutamisel.</p>

<p>eas, erinevates keskkondades. Erinevate näoilmetega inimeste kujutamine. Opkunsti teema praktilised tööd. Popkunsti valdkonna tööd. Skulptuuri loomine.</p>	
2. Värvusõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) värviring, värvide nägemine, valgus; (2) värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted; (3) isikupärane koloriit (isiklik värvipalett); (4) kunstiteose kirjeldamine; (5) varjutamine. (6) Mõisted: koloriit, värviring, värviskeem, värvide tuhmistamine, monokroomsus, harmoonia, läige, täisvari, poolvari (7) Praktilised tööd: Värvuste nimetused ja saamislood (ajalugu). Isikupärase värviskeemi kokkupanemine. Kunstiteose koloriidi kirjeldamine. Vastand- ja harmooniliste värvidega harjutused, loovtööde taustade värvimine. Lihtsate geomeetriliste kehade kujutamine varju abil (kera, kuup)</p>	<p>(1) oskab oma loovtööks kokku panna sobiva värviskeemi.</p>
3. Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) kuldlõige ehk kolmandiku reegel; (2) esemete 3D kujutamine; (3) horisondijoon ja koondumispunkt; (4) linnu- ja konnaperspektiiv. (5) Mõisted: kuldlõige, horisontaal, vertikaal, koondumispunkt, linnu- ja konnaperspektiiv (6) Praktilised tööd: Erinevate kompositsiooniskeemide joonistamine (lihtsad kujundid; kuup, kera jne). Kunstiteoste uurimine kompositsiooni vaatenurgast. Kuldlõike ruudustiku kasutamine maastiku joonistamisel.</p>	<p>(1) kasutab võimete piires kompositsiooni- ja proportsioonireegleid oma loovtöö tegemisel.</p>
4. Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel, kirjaoptika), initsiaal; (2) rahvuslik ornament, sümbolid ja tähendused, lilltikand kunstis; (3) ilukiri, kalligramm, kirjaoptika;</p>	<p>(1) kujundab digivahendeid kasutades esitluse enda huvist lähtuvast või õpetaja ette antud teemal; (2) kujundab ornamenti (sh rahvuslikku), nimetab selle</p>

<p>(4) infograafia; (5) logo ja kaubamärk. (6) Mõisted: kalligraafia, kirjaoptika, initsiaal, ornament, sümbol (7) Praktilised tööd: Esitluse loomine. Initsiaali loomine. Laisule või kalligraafia markeriga ornamentide loomine. Peremärk, ruunimärgid. Rahvariiete tikandite ainetel ornamendi loomine. Lilltikandi kasutamine kunstis.</p>	<p>traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi.</p>
5. Kunstikultuur	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Eesti kunst ja maailma kunst; (2) kunstistiilid ja -voolud, kunstiliikide omavaheline lõiming (etenduskunst, film), performance; (3) kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine; (4) kultuuriväärtuste hoidmine. (5) Mõisted: kunstžanr, portree, natüürmort, vaade, linnavaade, maastikuvaade, interjööör ; visuaalkunsti liigid: kujutav kunst, tarbekunst, keraamika, maalikunst, graafika, fotograafia, skulptuur; kirjandus, etenduskunstid, arhitektuur, filmikunst, performance, koomiks, kultuuriväärtus (6) Praktilised tööd: Kunstiliikide tutvustamine liikide kaupa, tööde liigitamine sobiva kategooria alla, reprobe maalimine. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund, virtuaaltuur, näituse külastus, linnaruumis olevate kunstiteoste uurimine (Tallinna linnaruumi kunstikaart, Tartu tänavakunsti kaart). Teoste kirjeldamine õpilaste poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. Visuaalne kirjaoskus. Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, klassikaaslase töödest, õpilastega koos näituste ülespanek.</p>	<p>(1) eristab kunstiliike (nt. visuaalne kunst, muusika, liikumine) ja kultuurinähtusi (sh karikatuur, grafiti); (2) on külastanud muuseume ja galeriisid; (3) teab mõnda Eesti kunstnikku ja tunneb ära tema teoseid.</p>
6. Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine; (2) materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid.);</p>	<p>(1) kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid oma loovtöodes;</p>

<p>(3) maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine;</p> <p>(4) joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega;</p> <p>(5) skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi, soolataigen, jne);</p> <p>(6) erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon, film.</p> <p>(7) Mõisted: looduslikud materjalid, tehismaterjalid, kattevärvid, akvarellid, kriidipastell, õlipastell, pinnaeffekt, animatsioon, film</p> <p>(8) Praktilised tööd: Erinevate vahenditega maalimine: guašid; akrüül; õlivärvid; akvarellid kriidipastellid (kuivpastell); õlipastellid. Erinevate vahenditega joonistamine: grafiitpliatsid; värvipliatsid; viltpliatsid; pastapliatsid; süsi või söepliats. Lihtsa animatsiooni loomine. Filmi tegelastele kostüümide loomine. Tööd segatehnikates. Skulptuur</p>	<p>(2) oskab kasutada oskuste piires lihtsamaid digikeskkondi oma loovtööde teostamiseks.</p>
7. Töökultuur	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p> <p>(1) koostöö tegemine ühise tulemuse nimel, üksteisega arvestamine, kompromisside saavutamine, samas ka erilise esiletoomine;</p> <p>(2) kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine.</p> <p>(3) Mõisted: individuaalne omapära, kunstiteose lugu, kunstivahend, koloriit, kompositsioon, valgus</p> <p>(4) Praktilised tööd: ühistööd; näituse loomine; näituse külastus; tööde üle arutamine; emotsioonide ja tunnete maandamine kunstitegevuste kaudu.</p>	<p>Õpitulemused</p> <p>(1) suudab panustada ühistööde tegemisse;</p> <p>(2) oskab suunavate küsimuste abil hinnata enda kunstipädevusi (suudab oskuste kohta reflekteerida enam kui "ma ei oska joonistada");</p> <p>(3) väärtustab kunstiloomingut sh enda ja kaaslaste töid.</p>

Kunstiõpetuse ainekava 9. klassile

Õppeaine: kunst	Tundide arv: 1x35 tund
1. Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) inimese kujutamine erinevates ametites, tegevuses ja keskkonnas;</p> <p>(2) detailne joonistamine (esemed, taimed, loomad);</p> <p>(3) kujutav ja abstraktne kunst;</p> <p>(4) pinna struktuurid;</p> <p>(5) skulptuur, ruumiline objekt, installatsioon;</p> <p>(6) opkunst, popkunst, digikunst.</p> <p>(7) Mõisted: eriala, amet, detail, struktuur, töökeskkond, looduskeskkond, taies, objekt, installatsioon</p> <p>(8) Praktilised tööd: Inimeste kujutamine erinevates ametites, vastavalt ametile riietuse, töövahendite ja töökeskkonna kujutamine. Ruumi kujutamine nt töökeskkond, linnaruum, looduskeskkond, kodu, kool. Ruumi planeeringu uurimine, keskkonnaelementide märkamine: valgus, heli, sisustus, kliima, lõhn. Erinevate pinnastruktuuride märkamine. Klassikaline skulptuur, installatsioon, vormimängud. Op- ja popkunsti teemalised loovtööd. Digikunst - arvutijoonistused, animatsioon, film.</p>	<p>(1) oskab märgata inimese karakteristikuid ja võtab seda arvesse inimese kujutamisel.</p>
2. Värvusõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted;</p> <p>(2) kunstiteose kirjeldamine värvide põhjal;</p> <p>(3) värvimängud (segamine, küllastus, harmoonia, perspektiiv jne);</p> <p>(4) värviefektid: värvikülustus ja kontuurid, pimestav valgus;</p> <p>(5) värvipsühholoogia, värvi funktsionaalsus.</p> <p>(6) Mõisted: küllastus, kontuur, kontrast, harmoonia, vastandumine, perspektiiv, värvipsühholoogia</p> <p>(7) Praktilised tööd: Värvide segamine kolmest põhivärvist, valgest ja mustast;</p> <p>(8) Arutelud kunstiteoste üle, rõhuga värvide kasutus;</p>	<p>(1) oskab oma loovtööks kokku panna sobiva värviskeemi.</p>

<p>Kunstiajaloo huvitvate lugude jutustamine värvide saamislugude kohta. Arutelud ja praktilise tööd värvide mõju kohta inimesele. Värv kui funktsionaalne infokandja. Värvimängud op- ja popkunsti töödes.</p>	
3. Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) pildi kuldõige; (2) sümmeetria ja asümmeetria; (3) horisontaaljoon, ühe punkti perspektiiv; (4) suurussuhted, kohasuhted, arvsuhted; (5) värviperspektiiv ja õhuperspektiiv. (6) Mõisted: kuldõige, suurussuhted, kohasuhted, arvsuhted, värviperspektiiv, õhuperspektiiv, pildiseeria, eskiis (7) Praktilised tööd: Lihtsama kujuga esemete või geomeetriliste kujunditega olukordade läbimäng ja erinevate olukordade kujutamine. Maastike joonistamine ja maalimine. Pildiseeriad, eskiisid. Soojade ja külmade ning selgete ja häguste värvide kontrastide maalimine.</p>	<p>(1) kasutab võimete piires kompositsiooni- ja proportsioonireegleid oma loovtöö tegemisel.</p>
4. Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel), kirjaoptika; (2) digitaalsed kujundamisprojektid (kollaažid, esitlused, plakatid jne); (3) digimeedia: reklaam ja meem; (4) animatsioon ja filmikunst. (5) Mõisted: kalligraafia, kollaaž, digimeedia, reklaam, meem (6) Praktilised tööd: (7) Tekstide kujundamine: koomiksite joonistamine või illustratsioon. Tähtpäevaliste kaartide ja digitaalsete sõnumite loomine. Meemide loomine ajakirjalõigetega või arvutirakendustega (näiteks). Gif laiendiga piltide, animatsioonide ja videoklippide loomine.</p>	<p>(1) oskab kujundada digivahendeid kasutades esitluse enda huvist lähtuvast või õpetaja ette antud teemal; (2) oskab kirja kasutada kujundamisel.</p>

5. Kunstikultuur	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Eesti kunst ja maailma kunst;</p> <p>(2) kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine;</p> <p>(3) kultuuriväärtuste hoidmine;</p> <p>(4) kunsti seostamine teiste eluvaldkondade ning ühiskonna muutustega;</p> <p>(5) kunstniku elukutse ja kunstidega seonduvad erialad;</p> <p>(6) muuseumide ja galeriide funktsioonid (tutvustamine, uurimine, säilitamine, restaureerimine);</p> <p>(7) autorlus ja kunstiteoste väärtus.</p> <p>(8) Mõisted: autor, teose kasutaja, kunstikoguja, kultuuriväärtus, restaureerimine, (kunsti) hoiustamine ja säilitamine, publikuprogramm, galerii, ateljee, stuudio, kunsti valdkonna erialadega seotud sõnavara ja mõisted: kuraator, koguhoidja, haridusprogrammi koordinaator, varahoidja, restauraator jne</p> <p>(9) Praktilised tööd: Kunstikogude ja teoste vaatamine ja arutelud. Muuseumikülastused ja haridusprogrammides osalemine. Kohtumised tegevkunstnikega, stuudiote külastused; töötoad. Kunstiteoste jõukohane interpreteerimine. Õpetaja tutvustab kunstnikke ja kunsti valdkonna erinevaid ameteid (näiteks, kuraator, restaureerija, giid jne).</p>	<p>(1) on külastanud muuseume ja galeriisid ning mõistab nende olulisust kultuuriväärtuste eksponeerimisel, hoidmisel ja säilitamisel;</p> <p>(2) teab mõnda Eesti kunstnikku ja tunneb ära tema teoseid;</p> <p>(3) oskab kirjeldada kunstniku tööülesandeid ja sõnastada tema rolli ühiskonnas;</p> <p>(4) oskab kunstiteost suunavate küsimuste abil mõtestada ja teadmiste piires ühiskonnas toimuva või toimunuga seostada.</p>
6. Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine;</p> <p>(2) materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid,);</p> <p>(3) maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine;</p> <p>(4) joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega;</p> <p>(5) erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon, esitus, film.</p> <p>(6) Mõisted: looduslikud materjalid, tehismaterjalid, kattevärvid, akvarellid, kriidipastell, õlipastell, pinnaeffekt, animatsioon, film</p> <p>(7) Praktilised tööd: Erinevate vahenditega maalimine: guašid;</p>	<p>(1) kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid oma loovtöodes;</p> <p>(2) oskab nimetada tuntumaid loodus- ja tehismaterjale;</p> <p>(3) oskab kasutada oskuste piires lihtsamaid digikeskkondi esitluste või oma loovtööde eksponeerimiseks.</p>

<p>akrüül; õlivärvid; akvarellid; kriidipastellid(kuivpastell); õlipastellid. Erinevate vahenditega joonistamine: grafiitpliatsid; värvipliatsid; viltpliatsid; pastapliatsid; söe või söepliatsitega. Lihtsa animatsiooni loomine. Filmi tegelastele kostüümide loomine. Tööd segatehnikates. Skulptuur</p>	
<p>7. Töökultuur</p>	
<p>Õppesisu, sh põhimõisted</p>	<p>Õpitulemused</p>
<p>(1) koostöö tegemine ühise tulemuse nimel, üksteisega arvestamine, kompromisside saavutamine, samas ka erilise esiletoomine; (2) kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine. (3) Mõisted: individuaalne omapära, kunstiteose lugu, kunstivahend, koloriit, kompositsioon, valgus (4) Praktilised tööd: Individuaal- ja ühistööd. Tööde vormistamine ja näituste väljapanek. Näituse külastus; Teoste ja tööprotsessi analüüs (Kunstiteose ja tööprotsessi analüüsi toetavad küsimused.pdf); Emotsioonide ja tunnete maandamine kunstitegevuste kaudu.</p>	<p>(1) suudab panustada ühistööde tegemisse; (2) oskab suunavate küsimuste abil hinnata enda kunstipädevusi (suudab oskuste kohta reflekteerida enam kui "ma ei oska joonistada"); (3) väärtustab kunstiloomingut, sh enda ja kaaslaste töid.</p>

Tööõpetuse ainekava lihtsustatud õppes

Tööõpetuse ainekava 1. klassile

Õppeaine: tööõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. MATERJALID JA NENDE TÖÖTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Käsitöömaterjalid (2) Käsitöövahendite tutvustamine, nende otstarve ja ohutu kasutamine	(1) tunneb ära kasutatavaid materjale (paber, plastiliin, savi, looduslik materjal jne); (2) kasutab õpetaja juhendamisel õigesti ja ohutult lihtsamaid töövahendeid
2. TÖÖPROTSESS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Erinevate esemete vormimine ning töövahendite tutvustamine (2) Kujundite demonstreerimine, leidmine klassiruumist, piltidelt jm (3) Materjalide säästlik kasutamine (4) Savi ja plastiliini voolimine, materjalide erinevuste selgitamine (5) Paberiribade rebimine ja narmaste lõikamine nii silma kui joone järgi (6) Voltimine (7) Loodusplastika – meisterdamine nii seemnetest kui juurviljadest (8) Erinevate materjalide kooskasutus	(1) joonistab šablooni abil lihtsamaid kujundeid; (2) rebib paberit; (3) lõikab silma järgi paberitükke ja ribasid; (4) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks; (5) voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid
3. TEHNOLOOGIA IGAPÄEVAELUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tööohutus ja töökoha korrashoid ning isiklik hügieen (2) Töö lõpetamine	(1) hoolitseb koostegevuses õpetajaga oma töökoha ja -vahendite korrasoleku ning isikliku hügieeni eest.

Tööõpetuse ainekava 2. klassile

Õppeaine: tööõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. MATERJALID JA NENDE TÖÖTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Materjalide omadused (2) Materjalide ja töövahendite sobivus (3) Esemete vaatlus (4) Erinevad kujundid, šabloon (5) Kääridega lõikamine (6) Liimimine	(1) tunneb ära ja nimetab materjale; (2) joonistab šablooni abil kujundeid, (3) lõikab kujundeid välja, liimib ja täiendab neid õpetaja juhendamisel

2. TÖÖPROTSESS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Joonlaua kasutamine mõõtmisel (2) Loodusliku materjali kasutamine (seemned, terad) (3) Lihtsad ruumilised kompositsioonid, maketid; (4) Mõõtmine ja märkimine, töövõtete tutvustamine, töövahendite otstarbekas ja ratsionaalne kasutamine (5) Erinevad looduslikud ja tehismaterjalid (6) Voolimine (7) Eeskuju ja näidise järgi töö sooritamine	(1) kasutab joonlauda esemete mõõtmisel; (2) märgib juhendamisel punkte, sirgjooni, ristjooni, (3) joonistab šablooni abil ringjoont ja kaart; (4) ühendab detaile (nt liimliite abil); (5) kasutab õpitud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms); (6) eristab erinevaid materjale; (7) oskab materjale töödelda
3. TEHNOLOOGIA IGAPÄEVAELUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kord ja korraharjumus (2) Töötamine grupis ja paaris (3) Töö lõpetamine (4) Korrastustööde järjekord	(1) hoiab korras oma töökoha; (2) tutvustab ja hindab oma töötulemust

Tööõpetuse ainekava 3. klassile

Õppeaine: tööõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. MATERJALID JA NENDE TÖÖTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Erinevate esemete vaatlus, kirjeldamine; (2) Materjalid - tekstiil, nahk, metall, plast, puit, paber, papp; (3) Kinnitusmaterjalid liim, nõör, niit, traat; (4) Erinevad töötamisviisid: rebimine, lõikamine, voltimine, voolimine jms); (5) töövahendite õige hoid ja töötamine	(1) eristab erinevaid looduslikke ja tehismaterjale; (2) nimetab ja võrdleb õpetaja abiga materjalide omadusi; (3) kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid töötlemisviise
2. TÖÖPROTSESS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Materjalide säästlik kasutamine (2) Töövahendite õige ja ohutu käsitlemine (3) Kääridega lõikamine mitmesuguseid kujundeid erinevast materjalist: paberist, õhemast kartongist, vildist, flüisist, riidest (4) Joonlaud ja pliiaats (5) Voltimine	(1) töötab õpetaja suulise juhendamise järgi; (2) kasutab materjale õpetaja juhendamisel säästlikult; (3) mõõdab paberil joonlauaga pikkusi täissentimeetrites, (4) tõmbab sirgjooni läbi ühe ja kahe punkti; (5) valmistab juhendamisel voltimise

	teel lihtsamaid kujundeid; (6) lõikab kääridega kujundeid; (7) viib alustatud töö iseseisvalt lõpule
3. TEHNOLOOGIA IGAPÄEVAELUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Töövahendid ja materjalid: nõel, naaskel, heegelnõel ja lõng, riie (2) Ohutud töövõtted	(1) tikib eelpistet; (2) heegeldab jämeda heegelnõelaga ketti; (3) torkab õpetaja juhendamisel naaskliga auke

Tööõpetuse ainekava 4. klassile

Õppeaine: tööõpetus	Tundide arv: 2x35 tundi
1. MATERJALID JA NENDE TÖÖTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Joonlauaga, mõõdulindiga mõõtmine, märkimine, mõõtmisviga; (2) Eseme kavandamine näidise järgi; (3) Tööks vajalike töövahendite ja materjalide töötlemisviiside valik; (4) Võimalusel õppetöökoja kodukord, juhised õppetöökojas töötamiseks; (5) Tervisekaitse ja tööohutusnõuete tutvustamine, esmaabi	(1) kasutab mõõtmisel joonlauda ja mõõdulinti, (2) märgib õpetaja juhendamisel joonlaua abil punkte ja tõmbab jooni erinevatele pindadele/materjalidele; (3) otsib ja valib ühistegevuses ideid tööde valmistamiseks; (4) töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, (5) mõistab ja täidab õpetaja juhendamisel lihtsaid kirjalikke tööjuhendeid
2. TÖÖPROTSESS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Vajalikud vahendid ja materjali töötlemisviisid; (2) Põhjendada lähtuvalt töö eesmärgist materjalide, töövahendite ja töötlemisviiside sobivust; (3) Valmistab praktilise tööna esemeid ja mudeleid; (4) Teostab kavandatu lõpuni; (5) Hoiab korras ja korrastab oma töökoha, järgib hügieenireegleid, (6) Esitleb ja hindab oma tööd, toob esile õppeprotsessis kogetu seoseid igapäevaeluga.	(1) meisterdab erinevatest materjalidest; (2) käsitseb tuttavaid töövahendeid õigesti ning ohutult; (3) paneb niidi nõelasilmast läbi; teeb käsitsi lihtõmblust (traageldab); (4) õmbleb riidele kahe auguga nõöbi; (5) heegeldab erineva jämedusega materjalist ketti; (6) heegeldab alg- ja ahelsilmust; (7) teab olulisemaid tähtpäevi, kaunistab juhendamisel tähtpäevadeks ruumi; (8) kasutab materjale säästlikult; (9) leiab õpetaja juhendamisel võimalusi materjalide korduskasutamiseks

3. TEHNOLOOGIA IGAPÄEVAELUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tutvustada võimalusi erinevate tortide valmistamisel. (2) Arutleda miks, kellele ja kuidas torti valmistada. (3) Tutvustada, töövõtteid, töövahendeid, toiduaineid jm mida torti valmistamisel on vaja. (4) Õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid. (5) Kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.	(1) valmistab juhendamisel lihtsamaid toite; (2) valib valmistatud toidu serveerimiseks sobivad lauanõud, katab ja koristab lauda; (3) kirjeldab ja analüüsib oma tööd õpetaja juhendamisel

Tööõpetuse ainekava 5. klassile

Õppeaine: tehnoloogiaõpetus	Tundide arv: 4x35 tundi
1. MATERJALID JA NENDE TÖÖTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED joonlauaga mõõtmine, mõõttude kandmine toorikule; töö analüüsib ja tagasiside. (2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED lihtsama piltkujutise joonestamine; puurimine; liited (liimliide, naelliide) (3) MATERJALIÕPETUS materjali omadused ja töötlemisviisid; (4) TÖÖOHUTUS tervisekaitse ja ohutusnõuded;	(1) kasutab joonlauda esemete mõõtmisel; (2) märgib juhendamisel toorikule punkte, sirgjooni, ristjooni, šablooni abil ringjooni ja kaari; (3) ühendab detaile (nt liim-, kruvi- ja naelliite, mähkimise või jootmise abil)
2. TÖÖPROTSESS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED kõverjoonelised kujundid; (2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED materjali töötlemine: saagimine, viilimine, puurimine, lihvimine, vestmine (3) TÖÖOHUTUS materjalid ja töövahendeid, ohutu töötamine;	(1) kasutab ohutult õigeid töövõtteid; (2) saab õpetaja juhendamisel kõverjoonelisi kujundeid; (3) järkab puitliistust etteantud pikkusega detaile; (4) viimistleb pinda viili ja lihvpaberiga; (5) valib juhendamisel lähtuvalt tööprotsessist töövahendid, materjalid ja rakendab vajalikke töövõtteid

3. TEHNOLOOGIA IGAPÄEVAELUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED Töoeseme analüüs (2) MATERJALIÕPETUS materjalide säästev kasutamine; (3) TÖÖOHUTUS tööjuhend, videojuhend;	(1) oskab töötada lihtsama videojuhendi järgi, pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd; (2) huvist lähtuvalt valmistab eseme; (3) tunneb rahulolu praktilisest eneseteostusest; (4) kasutab materjale säästlikult.

Käsitöö ainekava 5. klassile

Õppeaine: käsitöö	Tundide arv: 4x35 tundi
1. MATERJALID, TÖÖVAHENDID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Materjalid Erinevate kangaste ja käsitöömaterjalide tutvustamine (2) Töövahendid Erinevate töövahendite tutvustamine. Käärid, märkimis- ja mõõtmisvahendid, suure silmaga nõel, heegelnõel, jämedad metallvardad, õmblusnõelad, nõõpnõelad, õmblusniit, joonlaud, riidekriit, õmblusmasin.	(1) oskab leida erinevatele tehnikatele (kudumine, heegeldamine jt) sobivaid materjale; (2) on tutvunud erinevate riidematerjalidega; (3) oskab kasutada erinevaid töövahendeid ohutult
2. TÖÖTLEMISVIISID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tikkimine. Tikkimispisted. Üherealised pisted tikitakse mööda ühte joont. Eelpiste. Tikkpiste. Järelpiste. Varspiste. Ahelpiste. (2) Silmuskudumine silmuste loomine parempidine silmus tingmärgid ripspinnakudumine ääresilmused: silmuseline ja sõlmeline äär. kudumi lõpetamine kootud eseme viimistlemine (3) Heegeldamine põhisilmuste (alg-, ahel- ja kinnissilmuste) heegeldamine, tingmärgid, skeem (4) Õmblemine ohutusnõuded nõela ja käärade kasutamisel ohutusnõuded triikimisel õmblemise eeltööd: lõike kinnitamine, detailide väljalõikamine, traageldamine, triikimine; nõõbi õmblemine	(1) tikib üherealisi pisteid (eel-, tikk-, vars-, järel- ja/või ahelpistet); (2) oskab peita lõngaotsi; (3) oskab moodustada algsilmust ning luua varrastele silmuseid; (4) koob parempidiseid silmuseid edasi-tagasi ridadena; (5) oskab silmuseid maha kududa; (6) heegeldab alg-, ahel- ja kinnissilmuseid, edasi-tagasi ridadena; (7) oskab tööd lõpetada; (8) teeb käsitsi lihtõmblust (traageldab); (9) traageldab väljalõigatud detaile; (10) õmbleb riidele kannaga ja/või kannata nõõpi; (11) oskab juhendamisel tööd viimistleda; (12) kasutab triikrauda õpetaja juhendamisel

3. KAVANDAMINE, TÖÖTAMINE, ENESEANALÜÜS JA HINDAMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kavandamine Idee ja kavand eseme valmistamisel (2) Tööplaneerimine Ajakava (3) Eneseanalüüs ja hindamine Töö analüüsimine ja hindamine	(1) Joonistab lihtsa kavandi/pildi; (2) planeerib koostöös õpetajaga oma töö ajakava; (3) töötab õpetaja suulise juhendamise või lihtsama videojuhendi järgi; (4) analüüsib oma töö tulemust
4. TARBIMINE, PARANDUSTÖÖD	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tarbimise mõju inimesele Lõigete paigutamine (2) Säästlik tarbimine Taaskasutus (3) Rõivaste hooldamine Triikimine	(1) kasutab materjale säästlikult; (2) on teadlik, et materjale saab uuesti taaskasutada; (3) oskab õpetaja juhendamisel triikida

Kodunduse ainekava 5. klassile

Õppeaine: kodundus	Tundide arv: 4x35 tundi
1. HEAOLU JA TERVIS TOIDUST	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Toit, toiduained ja toitained (2) Toidupüramiid (3) Taldrikureegel	(1) teab, et toit koosneb toiduainetest; (2) oskab eristada toitaineid toiduainetest; (3) oskab selgitada, mida tähendab toidupüramiid; (4) oskab jaotada toiduaineid toiduinerühmadesse; (5) teab mõistet taldrikureegel ning kuidas toitu taldrikule serveerida
2. TOIDU OHUTU VALMISTAMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Mõõtühikud ja lühendid retseptis Retsepti lugemine (2) Toiduainete mõõtmine ja kaalumine (3) Töövahendid ja tööohutus köögis	(1) tunneb ja eristab mõõtühikuid ja lühendeid retseptis; (2) oskab toiduaineid mõõta ja kaaluda; (3) oskab valmistada toitu juhendamisel; (4) teab ohutusnõudeid köögis
3. TOIDU OHUTU VALMISTAMINE JA TÖÖTLEMISVIISID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Toiduainete eeltötlus Pesemine, puhastamine Koorimine, koorimisnuga.	(1) Valib töövahendid vastavalt töö eesmärgile ja kasutab neid ohutusnõudeid arvestades;

(2) Külmtöötlemine Lõikamine Tükeldamine Riivimine Segamine Vahustamine Sõelumine	(2) Kasutab erinevaid külmtöötlemise võimalusi ja järgib ohutusnõudeid; (3) Oskab valmistada erineva kattega võileibu; (4) Suudab iseseisvalt valmistama toor- ja/või segasalateid; (5) Valmistab retsepti järgi õli- ja/või hapukoorekastet
4. ORGANISEERIMINE JA HÜGIEEN	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Hügieen. Käte pesemine Käte pesemine enne tööle asumist. Hügieenireeglid õppeköögis. (2) Koristustarbed ja nende kasutamine (3) Puhastusvahendid Tööpindade puhastamine. (4) Nõude käsitsi pesemine ja kuivatamine ning asukohale paigutamine (5) Jäätmed Jäätmete sortimine	(1) järgib kokkulepitud hügieenireegleid; (2) puhastab pindasid tööjuhendi järgi; (3) oskab käsitsi pesta nõusid ja neid kuivatada ja asetada oma kohale; (4) sordib jäätmeid keskkonnasõbralikult
5. LAUAKOMBED JA KÄITUMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Lauakatmine vastavalt menüüle (2) Käitumine söögilauas Lauakombed ning lauakatmise tavad vastavalt tähtpäevadele	(1) oskab lauda katta menüüst lähtudes; (2) teab ja kasutab lauakombeid

Tööõpetuse ainekava 6. klassile

Õppeaine: tehnoloogiaõpetus	Tundide arv: 4x35 tundi
1. MATERJALID JA NENDE TÖÖTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED mõõtmine; joonis, piltkujutis, mõõdud; liited; (2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED materjali töötlemine lihtsate käsi ja elektritööriistadega liidete ühendamine (3) MATERJALIÕPETUS Materjali omadused Looduslikud ja tehismaterjalid	(1) oskab kasutada erinevaid mõõte- ja märkimisvahendeid; (2) märgib ja töötleb mõõtude järgi baaspindu, rist- ja keeltappi; (3) ühendab detaile (nt liim-, kruviliitega)

2. TÖÖPROTSESS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED õpijuhised; (2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED hõõveldamine; elektritööriistad; (3) TÖÖOHUTUS tervisekaitse ja ohutusnõudeid.	(1) kasutab ohutult õigeid töövõtteid; (2) hõõveldab antud mõõtmega nelikantliistu, silindrit ja koonust; (3) puurib avasid akutrelliga ja puurpingil; (4) viimistleb valmistatud esemeid: toonib (peitsib), pahteldab ja värvib
3. TEHNOLOOGIA IGAPÄEVAELUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED tehnoloogia areng ja inimtegevuse mõju keskkonnale, (2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED töövahendite valimine (3) MATERJALIÕPETUS Tehis ja looduslikud materjalid ning nende omadused (4) TÖÖOHUTUS töömasinate põhimõtted	(1) oskab töötada lihtsama videojuhendi järgi, pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd; (2) kavandab ja valmistab lihtsamaid esemeid, (3) kirjeldab lihtsamaid töömasinate toimimise põhimõtteid

Käsitöö ainekava 6. klassile

Õppeaine: käsitöö	Tundide arv: 4x35 tundi
1. MATERJALID, TÖÖVAHENDID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Materjalid Looduslikud taimsed ja loomsed kiud, nende saamine ja omadused Erinevad pehmed kaasaja materjalid: nt fimo, cernit Töövahendi ja materjali sobivus (2) Töövahendid Erinevate töövahendite tutvustamine Suure silmaga nõel, heegelnõel, sukavardad, õmblusnõelad, nõöpnõelad, sõrmkübar, õmblusniit, mõõduriba, õmbluskriit, käärid, õmblusmasin Digitaalsed vahendid	(1) on tutvunud loomsete ja taimsete kiududega; (2) tunneb ära kaasaja pehmed materjalid ning oskab selgitada, kus neid saaks kasutada; (3) oskab kasutada erinevaid töövahendeid ohutult; (4) on tutvunud erinevate digitaalsete keskkondadega
2. TÖÖTLEMISVIISID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tikkimine kaherealised pisted	(1) tikib kaherealisi pisteid; (2) koob põhisilmuseid; (3) tunneb põhisilmuste tingmärke;

<p>(2) Kudumine pahempidine silmus ringselt kudumine lihtsa koekirja lugemine</p> <p>(3) Heegeldamine sambad ringselt heegeldamine</p> <p>(4) Õmblemine õmblemine õmblusmasinaga õmblusmasina niidistamine lihtõmblus</p>	<p>(4) koob lihtsa skeemi järgi; (5) koob ringselt; (6) heegeldab sambaid (poolsammas, ühekordne sammas ja/või kahekordne sammas); (7) tunneb sammaste tingmärke; (8) heegeldab ringselt; (9) õmbleb lihtõmblust</p>
--	--

3. KAVANDAMINE, TÖÖTAMINE, ENESEANALÜÜS JA HINDAMINE

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kavandamine idee ja kavand eseme valmistamisel</p> <p>(2) Töötamine ajakava töötamine suulise juhendi järgi, jäljendamine</p> <p>(3) Eneseanalüüs ja hindamine Ühise või individuaalse töö analüüsimine ja hindamine</p>	<p>(1) oskab juhendamisel kavandada; (2) planeerib koostöös õpetajaga oma töö ajakava; (3) töötab õpetaja suulise juhendamise või lihtsama videojuhendi järgi; (4) analüüsib oma töö tulemust</p>

4. TEKSTIILIDE HOOLDAMINE

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Säästlik tarbimine riiete parandamine/taaskasutamine</p> <p>(2) Rõivaste hooldamine pesemine kuivatamine triikimine</p>	<p>(1) käitub keskkonnahoidliku tarbijana; (2) leiab võimalusi materjale/riideid isikupäraselt taaskasutada; (3) on tutvunud hooldusmärkidega</p>

Kodunduse ainekava 6. klassile

Õppeaine: kodundus	Tundide arv: 4x35 tundi
1. HEAOLU JA TERVIS TOIDUST	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Toiduenergia (2) Menüü (3) Pakendiinfo (4) Veebipõhised keskkonnad</p>	<p>(1) teab mõistet toiduenergia; (2) oskab leida toiduaine pakenditelt infot; (3) oskab leida infot internetist;</p>
2. TOIDU OHUTU VALMISTAMINE JA TÖÖTLEMISVIISID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tükeldatud toiduainetest salatid (2) Kuumtöötlemine Keetmine. Pudrud Küpsetamine. Õunakook.</p>	<p>(1) oskab toiduaineid kuumtöödelda; (2) käsitleb elektrilisi väikevahendeid ohutult; (3) Pliidi ja ahju ohutu käsitlemine</p>

(3) Pliidi ja ahju ohutu käsitlemine (4) Väikevahendid Mikser/ saumikser	
3. HÜGIEEN JA KORRASTUSTÖÖD	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Ristsaastumine Toidu ohutus sh toidu saastumine toiduvalmistamise käigus (2) Nõude pesemine Käsitsi ja masinaga nõude pesemine	(1) teab, mis on ristsaastumine; (2) teab käsitsi ja masinaga nõude pesemise erisusi
4. LAUAKOMBED JA KÄITUMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Laua katmine tähtpäevadeks (2) Käitumine söögilauas (3) Pesu- ja hooldusmärgid	(1) Oskab lauda katta lähtudes tähtpäevast; (2) teab ja kasutab lauakombeid; (3) tunneb pesu- ja hooldusmärke

Tööõpetuse ainekava 7. klassile

Õppeaine: tööõpetus	Tundide arv: 4x35 tundi
1. MATERJALID JA NENDE TÖÖTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED jooniste lugemine; tööjuhendid ja nende lugemine; tarbeeseme kavandamine; (2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED (3) MATERJALIÕPETUS teostusjoonise, eskiisi, materjalikulu arvutus; materiaalsete ressursside kasutamine (materjali säästlik kasutus); (4) TÖÖOHUTUS suhtumine töövahenditesse ja koolivarasse;	(1) kavandab lihtsamat eset lähtuvalt õpijuhistest; (2) järkab puittoorikust detaile ette antud juhiste järgi (3) valib ja kasutab lähtuvalt kasutatavast materjalist sobivaid ja ohutuid töövõtteid, seadmeid ja töövahendeid; (4) märgib toorikule kõverjoonelise kontuuriga detaile; (5) oskab ühendada detaile vähemalt kahel erineval moel; (6) tegevuste kavandamise protsessis esitleb kavandit ja toob esile ülesande täitmisel tekkivad kitsaskohad; (7) mõõdab juhendamisel detaili läbimõõtu nihikuga; (8) märgib ja töötleb juhendamisel lihtsamat seotist; (9) järgib jäätmete käitlemise ning keskkonnahoiu põhilisi nõudeid ja teab ressursside säästliku kasutamise mõju tervisele ning looduskeskkonnale

2. TÖÖPROTSESS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED probleemülesannete lahendamine; töö etapid, tulemuse esitlemine; töövõtete ja tööprotsessi kirjeldamine;</p> <p>(2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED eseme valmistamine; materjalide käsitsi töötlemine;</p> <p>(3) MATERJALIÕPETUS materjalijääkide taaskasutus ja utiliseerimine;</p> <p>(4) TÖÖOHUTUS ohutud töövõtted tööprotsessis</p>	<p>(1) puurib avasid puurpingis või käsipuuriga;</p> <p>(2) puurib avasid silinder- ja reguleeritava puuriga;</p> <p>(3) saeb kõverjoonelisi kontuure käsi- või elektrilisekäsisaega (vajaduse korral abiga);</p> <p>(4) märgib toorikule kõverjoonelise kontuuriga detaile;</p> <p>(5) teostab ja järgib lihtsamaid mõõtmisi, mõõdab juhendamisel detaili läbimõõtu nihikuga;</p> <p>(6) järkab puittoorikust detaile õpitud nurkade (nt 45°, 90° nurga) all;</p> <p>(7) märgib ja töötleb juhendamisel rööptappe;</p> <p>(8) koostab lihtsama tööjuhendi ja/või fotoseeria oma tööprotsessist;</p> <p>(9) töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule;</p> <p>(10) töötab elektriliste masinatega ohutult, oskab ohte vältida</p> <p>(11) järgib jäätmete käitlemise ning keskkonnahoiu põhilisi nõudeid ja teab ressursside säästliku kasutamise mõju tervisele ning looduskeskkonnale;</p> <p>(12) oskab ühendada detaile vähemalt kahel erineval moel</p>
3. TEHNOLOOGIA IGAPÄEVAELUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED tööjuhendi koostamine, dokumenteerimine, tööprotsessi pildistamine;</p> <p>(2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED pilditöötlusprogrammide tutvustamine;</p> <p>(3) TÖÖOHUTUS õppetöökoja kodukorra ja ohutustehnika nõuete järgimine; töökoha korrashoid ja hügieeninõuete täitmine.</p>	<p>(1) töötab elektriliste masinatega ohutult, oskab ohte vältida.</p> <p>(2) koostab lihtsama tööjuhendi ja/või fotoseeria oma tööprotsessist;</p> <p>(3) pakub abi ja palub abi kaasõpilastelt - mõistab rühmas töötamise või töö jaotamise olulisust;</p> <p>(4) järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõuded, korrastab oma töökoha ning töövahendid.</p>

Käsitöö ainekava 7. klassile

Õppeaine: käsitöö	Tundide arv: 5x35 tundi
1. MATERJALID, TÖÖVAHENDID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Materjalid Tehislike ja sünteetiliste tekstiilmaterjalide tutvustamine Mitmesuguste materjalide tutvustamine ja nende koos kasutamise võimaluste leidmine</p> <p>(2) Töövahendid Töövahendite ja tehnoloogia valik olenevalt materjalist ja valmistavast esemest</p>	<p>(1) tunneb ära tehiskiududest tekstiilmaterjalid;</p> <p>(2) valib juhendamisel eseme valmistamiseks sobivad materjalid ja töövahendid</p>
2. TÖÖTLEMISVIISID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tikkimine Erinevate tikanditega tutvumine Pinnakattepisted. Mähk- ja/või madalpiste</p> <p>(2) Silmuskudumine Kahe värviga kudumine</p> <p>(3) Heegeldamine Ääre- ja/või vahepits</p> <p>(4) Õmblemine löike võtmine ja paigutamine kahekordne palistust ja/või kahekordne õmblus</p>	<p>(1) tikib kaherealist pistet mustri järgi;</p> <p>(2) koob kahe eri värvi lõngaga;</p> <p>(3) heegeldab lihtsamat ääre- ja/või vahepitsi;</p> <p>(4) võtab abiga löikelehelts löikeid;</p> <p>(5) paigutab juhendamisel löike kangale;</p> <p>(6) õmbleb kahekordset palistust ja/või kahekordset õmblust</p>
3. KAVANDAMINE, TÖÖTAMINE, ENESEANALÜÜS JA HINDAMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kavandamine. Idee ja kavand eseme valmistamisel rahvariided</p> <p>(2) Tööplaneerimine Üksi ja/või rühmas töötades</p> <p>(3) Eneseanalüüs hindamine Ühise või individuaalse töö analüüsimine ja hindamine</p>	<p>(1) koostab kavandi;</p> <p>(2) töötab suulise juhendamise järgi;</p> <p>(3) planeerib oma töö ajakava;</p> <p>(4) oskab analüüsida oma töö tulemust ja aja planeerimist</p>
4. TARBIMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Säätlik tarbimine</p> <p>(2) Rõivaste hooldamine</p> <p>(3) Pesumärgid: valgendamine, keemiline puhastus</p>	<p>(1) väärtustab käsitööd;</p> <p>(2) Leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale;</p> <p>(3) Tunneb põhilisi pesumärke</p>

Kodunduse ainekava 7. klassile

Õppeaine: kodundus	Tundide arv: 5x35 tundi
1. HEAOLU JA TERVIS TOIDUST	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Makro- ja mikrotoitained , nende vajalikkus ja allikad (2) Lisaained toiduainetes (3) Toiduallergia ja -talumatus Diabeet, gluteeni- ja lahtositalumatus, toiduallergia. Toitumishäired	(1) Teab mitmekülgse toitumise tähtsust oma tervisele; (2) oskab leida/märgata lisaainete märgistust pakendil; (3) eristab mõisteid: toiduallergia ja toidutalumatus; (4) oskab nimetada toitumishäireid
2. TOIDU OHUTU VALMISTAMINE JA TÖÖTLEMISVIISID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Kaasaegsed köögiseadmed Köögikombain (2) Mahu- ja massiühikud (3) Supid. Vormiroad (4) Maitsetaimed ja roogade maitsestamine (5) Kuumtöödeldud magustoidud (6) Biskviittaigen	(1) kasutab juhendamisel ohutult köögitehnikat; (2) valmistab iseseisvalt lihtsamaid tervislikke toite; (3) kaalub ja mõõdab toiduaineid; (4) tunneb peamisi maitsetaimi
3. PUHASTUS -JA KORRASTUSTÖÖD, JÄÄTMED	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Pesumasina programmid (2) Triikimine Temperatuuride erinevus vastavalt materjalile (3) Prügi sorteerimine Paber ja papp; pakend; taara, klaas ja olme.	(1) sorteerib pesu värvi ja materjali järgi; (2) oskab pesumasinal pesuprogramme valida; (3) tunneb triikimismärke; (4) sordib jäätmeid keskkonnasõbralikult
4. ETIKETT JA TOIDU SERVEERIMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Laua katmine ja toidu serveerimine erinevatel sündmustel	(1) Oskab lauda katta lähtudes sündmusest; (2) teab ja kasutab lauakombeid

Tööõpetuse ainekava 8. klassile

Õppeaine: tööõpetus	Tundide arv: 5x35 tundi
1. MATERJALID JA NENDE TÖÖTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED jooniste lugemine ning valmistamine (eskiisi koostamine, detailile mõõtude kandmine,	(1) loeb jooniselt detaili mõõtmeid ja teeb lihtsaid jooniseid; (2) saab ja hõveldab lihtsaid detaile

<p>materjalikulu arvutus)</p> <p>(2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED käsitööriistad (saag, hõõvel, noad, peitlid elektrilised käsitööriistad (akutrell, tikksaag, põleti) elektrilised tööpingid (puurpink, treipink, vibroasaag) seotised ja tapid</p> <p>(3) MATERJALIÕPETUS materiaalsete ressursside kasutamine (materjali säästlik kasutus)</p> <p>(4) TÖÖOHUTUS suhtumine töövahenditesse ja koolivarasse</p>	<p>puidutöötluspinkidel;</p> <p>(3) valmistab ja kasutab juhendamisel lihtsa seotise;</p> <p>(4) valmistab lihtsamaid esemeid (kasutades õpitud seotisi);</p> <p>(5) valib ja kasutab lähtuvalt kasutatavast materjalist töövahendeid, rakendab sobivaid ja ohutuid töövõtteid</p> <p>(6) järgib jäätmete käitlemise ning keskkonnahoiu põhilisi nõudeid</p>
---	--

2. TÖÖPROTSESS

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED ajakasutus - kas õpilane tuleb õigel ajal tundi ja lahkub sealt õigel ajal; kas tööd valmivad tähtajaks</p> <p>(2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED eseme valmistamine - materjalide masin ja käsitsi töötlemine, detailide montaaž; viimistlemine - pinna lihvimine, toonimine, peitsimine, värvimine ja lakkimine;</p> <p>(3) MATERJALIÕPETUS materiaalsete ressursside kasutamine (materjali säästlik kasutus);</p> <p>(4) TÖÖOHUTUS suhtumine töövahenditesse ja koolivarasse) õppetöökoja kodukorra ja ohutustehnika nõuete järgimine.</p>	<p>(1) mõistab treimise mõistet;</p> <p>(2) oskab treida lihtsamat detaili koos abiga</p> <p>(3) valib ja kasutab lähtuvalt kasutatavast materjalist töövahendeid, rakendab sobivaid ja ohutuid töövõtteid;</p> <p>(4) saeb ja hõõveldab puidust detaile puidutöötluspinkidel;</p> <p>(5) Valmistab lihtsamaid tarbeeseme</p> <p>(6) valmistab juhendamisel keeltapi ja /või puurib (freesib) tapipesasid;</p> <p>(7) järgib jäätmete käitlemise ning keskkonnahoiu põhilisi nõudeid;</p> <p>(8) koostab lihtsama tööjuhendi ja/või videojuhendi oma tööprotsessist</p>

3. TEHNOLOOGIA IGAPÄEVAELUS

Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED tegevuste planeerimisel tööprotsessi mõtestamine, kavandamine ja järgimine; ainealase teabe otsimise oskus kirjandusest ja internetist.</p> <p>(2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED Toob esile ülesande täitmisel tekkinud kitsaskohad, esitleb töö tulemust ja analüüsib töö käiku</p> <p>(3) MATERJALIÕPETUS lähtuvalt esemest vajalikud ja sobivad materjalid ja töövahendid.</p> <p>(4) TÖÖOHUTUS töökoha korrashoid ja hügieeninõuete täitmine.</p>	<p>(1) töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule;</p> <p>(2) järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõuded, korrastab oma töökoha ning töövahendid;</p> <p>(3) koostab lihtsama tööjuhendi ja/või videojuhendi oma tööprotsessist ja esitleb valmistatud eset.</p>

Käsitöö ainekava 8. klassile

Õppeaine: käsitöö	Tundide arv: 5x35 tundi
1. MATERJALID, TÖÖVAHENDID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Materjalid Villased, linased ja puuvillased kangad Efektlõngad</p> <p>(2) Töövahendid Töövahendite ja tehnoloogia valik olenevalt materjalist ja valmistavast esemest Peenike suure silmaga nõel, heegelnõel, ringvardad, õmblusmasin, aurutriikraud, löikelehed, kalka</p>	<p>(1) Tunneb erinevaid kangaid ja oskab neid eristada;</p> <p>(2) eristab töövahendeid ja materjali;</p> <p>(3) kasutab töövahendeid otstarbekohaselt ja ohutult;</p> <p>(4) tunneb ja eristab käsitöövahendeid ja oskab neid ohutult käsitleda</p>
2. TÖÖTLEMISVIISID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tikkimine Tikandi jäljendamine riidele Sümbolid ja märgid rahvakunstis Arhailine tikand</p> <p>(2) Kudumine Lihtsama koekirja kudumine</p> <p>(3) Heegeldamine Lihtsama skeemi või digitaalse juhendi järgi (amigurumi)</p> <p>(4) Õmblemine lukk</p>	<p>(1) kannab juhendamisel mustri kangale;</p> <p>(2) kasutab erinevaid tikkimispisteid arhailise tikandi tikkimisel;</p> <p>(3) oskab kududa tingmärkide järgi erinevaid koekirju (palmikut, maleruut jm);</p> <p>(4) teab ja tunneb tingmärke;</p> <p>(5) koob juhendamisel koekirja</p> <p>(6) oskab lihtsama skeemi ja/või digitaalse juhendi järgi heegeldada;</p> <p>(7) oskab kasutada õmblusmasinat, võimaluse korral tikkimismasinat</p>
3. KAVANDAMINE, TÖÖTAMINE, ENESEANALÜÜS JA HINDAMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kavandamine Idee ja kavand eseme valmistamisel Sümbolid ja märgid rahvuskunstis</p> <p>(2) Tööplaneerimine Tööplaani koostamine, aja planeerimine</p> <p>(3) Eneseanalüüs hindamine Ühise või individuaalse töö analüüsimine ja hindamine.</p>	<p>(1) Kavandab lihtsa kavandi/pildi käsitööesemest;</p> <p>(2) leiab juhendamisel ideid oma töö kavandamiseks;</p> <p>(3) oskab hinnata ajakulu töö teostamiseks;</p> <p>(4) töötab suulise juhendi järgi;</p> <p>(5) oskab hinnata oma töö korrektsust ja esteetilisust;</p> <p>(6) jälgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab töökoha korras</p>

4. TARBIMINE, RÕIVASTE HOOLDAMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tarbimise mõju inimesele (2) Säästlik tarbimine (3) Materjalide taaskasutus (4) Rõivaste hooldamine Rõivaste hooldamine: pesemine, kuivatamine, aurutamine, triikimine (5) Tööde viimistlemine	(1) Leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale; (2) oskab viimistleda oma töid; (3) tunneb rõivaste hooldusmärke

Kodunduse ainekava 8. klassile

Õppeaine: kodundus	Tundide arv: 5x35 tundi
1. HEAOLU JA TERVIS TOIDUST	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Toidusäästmine (2) "kõlblik kuni..." ja „parim enne ...“	(1) teeb vahet mõistetel „kõlblik kuni...“ ja „parim enne...“ , oskab tuua näiteid
2. TOIDU OHUTU VALMISTAMINE JA TÖÖTLEMISVIISID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Liha ja lihatooted ja nendest valmistatud ja toidud (2) Kala kui väärtuslik toiduaine (3) Kalaroad (4) Pärimaigen Toidu säilitamise tingimused (5) kuivatamine (6) konserveerimine (7) marineerimine	(1) valmistab erinevaid toite retsepti kasutades; (2) oskab teha valikuid toiduainete säilitamiseks
3. TÖÖ ORGANISEERIMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Puhastusvahendite ohutu kasutamine Kodukeemia (2) Nõudepesumasin (3) Toidukorvi planeerimine	(1) oskab juhendamisel kodukeemiat ohutult kasutada; (2) oskab juhendamisel kasutada nõudepesumasinat; (3) oskab juhendamisel etteantud summa piires menüüd ja toidukorvi planeerida
4. EESTI TOIDUKULTUUR	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Eesti köök	(1) teab nimetada Eesti rahvustoite ja oskab mõnda neist valmistada

Tööõpetuse ainekava 9. klassile

Õppeaine: tööõpetus	Tundide arv: 7x35 tundi
1. MATERJALID JA NENDE TÖÖTLEMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED jooniste lugemine ning valmistamine (eskiis ehk kavand) lihtsate ruumiliste esemete kujutamine;</p> <p>(2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED Käsitööriistad (saag, hõövel, noad, peitlid) Elektrilised käsitööriistad (akutrell, tikksaag, põleti) elektrilised tööpingid (puurpink, treipink, vibrosaag)</p> <p>(3) MATERJALIÕPETUS tehnika areng ja ajalugu; puit; metall; plast.</p>	<p>(1) planeerib iseseisvalt või rühmas tervikliku tööprotsessi ning hindab töö korrektsust ja esteetilisust;</p> <p>(2) loeb tööjoonist õpitud teadmiste/oskuste ulatuses;</p> <p>(3) mõõdab joonlaua, nihiku ja mõõdulindi abil eseme joonmõõtmed ja vajaduse korral tähendab neid lihtsa eskiisi kujul üles;</p> <p>(4) asutab materjale, töövahendeid ja nüüdisaegseid seadmeid eesmärgipäraselt, vajaduse korral õpetaja abiga;</p> <p>(5) viimistleb esemeid, põletiga toonimise, värvimisega;</p> <p>(6) tunneb seoseid tehnika arengu ja ajaloo vahel</p>
2. TÖÖPROTSESS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED kavandamine; töövahendite hooldamine (teritamine, puhastamine, parandamine);</p> <p>(2) liited/seotised;</p> <p>(3) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED käsi- ja elektritööriistad</p> <p>(4) MATERJALIÕPETUS viimistlustööd: toonimine, värvimine.</p> <p>(5) TÖÖOHUTUS Ohutud töövõtted tööriistadega Ohutusnõuded viimistlemisel</p>	<p>(1) suudab valmistada jõukohaseid liiteid;</p> <p>(2) ühendab detaile erinevate liidete abil,</p> <p>(3) mõistab tööprotsessis erinevate masinate kasutusalasid;</p> <p>(4) valib töövahendid ja kasutab neid lähtuvalt esemest;</p> <p>(5) kirjeldab ja analüüsib oma töö valmimist etappide kaupa ning esitleb lõpptulemust, vajaduse korral õpetaja abiga;</p> <p>(6) kavandab iseseisvalt tööprotsessi ja seda ka järgib</p> <p>(7) valmistab eseme etteantud või valitud mõõte järgides</p> <p>(8) teab ja kirjeldab ohutu töötamise põhimõtteid.</p> <p>(9) viimistleb esemeid toonimise, värvimisega</p>

3. TEHNOLOOGIA IGAPÄEVAELUS	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) ÜLDTEHNILISED TEADMISED ajakava, töö planeerimine, distsipliin; karjääri planeerimine, ametikoolide erialad;</p> <p>(2) TÖÖRIISTAD JA TÖÖVÕTTED veebipõhised keskkonnad;</p> <p>(3) MATERJALIÕPETUS materjalijääkide taaskasutus ja utiliseerimine;</p> <p>(4) TÖÖOHUTUS tööohutus ja töökultuur</p>	<p>(1) planeerib oma tegevusi lähtuvalt püstitatud ülesandest;</p> <p>(2) otsib ja valib ainealast teavet kirjandusest ja internetist;</p> <p>(3) teab ja rakendab säästliku arengu ja keskkonnahoiu põhimõtteid.</p> <p>(4) järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.</p>

Käsitöö ainekava 9. klassile

Õppeaine: käsitöö	Tundide arv: 5x35 tundi
1. MATERJALID JA TÖÖVAHENDID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Materjalid erinevate materjalide kombineerimine tervikuks</p> <p>(2) Töövahendid Töövahendite ja tehnoloogia valik olenevalt materjalist ja valmistavast esemest</p>	<p>(1) oskab iseseisvalt leida lahendusi, kuidas oma rõivaid isikupäraseks muuta</p>
2. TÖÖTLEMISVIISID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Tikkimine Pilutikand</p> <p>(2) Kudumine Mustri lugemine (pitsiline koekiri)</p> <p>(3) Heegeldamine Mustri lugemine</p> <p>(4) Õmblemine riiete suurusnumber mõõtude võtmine</p>	<p>(1) oskab leida võimalusi pilutikandi kasutamiseks;</p> <p>(2) heegeldab ja koob skeemide ja tööjuhendite järgi;</p> <p>(3) määrab oma riiete suurusnumbri ja kehatüübi sobiva tegumoe leidmiseks;</p> <p>(4) määrab oma riiete suurusnumbri ja kehatüübi sobiva tegumoe leidmiseks</p>
3. KAVANDAMINE, TÖÖTAMINE, ENESEANALÜÜS JA HINDAMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
<p>(1) Kavandamine Idee ja kavand eseme valmistamisel</p> <p>(2) Tööplaneerimine ainealase info otsimine</p> <p>(3) Eneseanalüüs hindamine Ühise või individuaalse töö analüüsimine ja hindamine</p>	<p>(1) hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust;</p> <p>(2) jälgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab töökoha korras;</p> <p>(3) oskab kasutada ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti</p>

4. TARBIMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Tarbimise mõju inimesele Ringmajandus	(1) oskab selgitada ringmajanduse positiivset mõju keskkonnale;
(2) Rõivaste hooldamine etiketid riidel	(2) loeb ja mõistab valmisriiete etikette

Kodunduse ainekava 9. klassile

Õppeaine: kodundus	Tundide arv: 5x35 tundi
1. HEAOLU JA TERVIS TOIDUST	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Ringmajandus (2) Toitlustusega seonduvad ametid	(1) on teadlik toitlustusega seotud ametitest
2. TOIDU OHUTU VALMISTAMINE JA TÖÖTLEMISVIISID	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Eri rahvaste toidutraditsioonid ja tuntumad toidud (2) Keedutaigen (3) Keedutaigen 2 (4) Suupisted	(1) oskab valmistada keedutainast; (2) oskab valmistada erinevate rahvuste toite
3. HÜGIEEN JA TARBIMINE	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Hügieenireeglid ja tervisekaitse (2) Kulude planeerimine (3) Jalatsite hooldus	(1) oskab puhastada köögiseadmeid ja tööpindu; (2) oskab juhendamisel oma kulusid planeerida; (3) tunneb jalatsite hooldusmärke
4. ETIKETT JA KOMBED	
Õppesisu, sh põhimõisted	Õpitulemused
(1) Koosviibimiste korraldamine (2) Etikett , täis- või osalise teenindusega laud (3) Rõivastus ja käitumine	(1) teab käitumisetiketti erinevatel üritustel